

ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ-ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ-ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2002

Ιδιοκτησία
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Εκδότης
ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας ΕΕΤ

Επιστημονική Επιτροπή
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΡΟΒΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,
Οικονομικός Σύμβουλος Alpha Bank
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΑΛΕΞΑΚΗΣ
Αν. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,
Πρόεδρος Χρηματιστηρίου Αξιών και Παραγώγων Αθηνών
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΡΑΚΑΤΟΣ
Καθηγητής - Ακαδημαϊκός
ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς,
Αν. Διευθύνων Σύμβουλος EFG Eurobank Ergasias

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΟΣΧΟΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,
Οικονομικός Σύμβουλος Εμπορικής Τράπεζας
ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ
Αν. Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,
Επιστημονικός Σύμβουλος Γενικής Τράπεζας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΡΑΠΑΝΟΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου Αθηνών,
Πρόεδρος Συμβουλίου Οικονομικών
Εμπειρογνομόνων ΥΠΕΘΟ
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΣΤΑΜΑΤΟΠΟΥΛΟΣ
Αντιπρόεδρος Alpha Trust
ΓΚΙΚΑΣ ΧΑΡΔΟΥΒΕΛΗΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου Πειραιώς,
Προϊστάμενος Οικονομικού Γραφείου Πρωθυπουργού

Συντακτική Επιτροπή
ΜΑΡΘΑ ΔΕΡΤΙΑΗ
Σύμβουλος ΕΕΤ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΟΚΚΟΜΕΛΗΣ
Οικονομικός Σύμβουλος ΕΕΤ
ΜΑΡΙΑ ΜΑΓΓΙΩΡΟΥ
Επιστημονική Σύμβουλος ΕΕΤ
Υπεύθυνη Σύνταξης
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΑΝΙΑΤΗ

Υπεύθυνη Έκδοσης - Καλλιτεχνική Επιμέλεια
ΕΛΣΗ ΤΣΟΥΤΗ

Εξώφυλλο
ANNA ΚΑΤΣΟΥΛΑΚΗ

Υπεύθυνος Διανομής
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΑΜΠΡΟΠΟΥΛΟΣ
Ηλεκτρονική Επεξεργασία Κειμένων
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΗΛΙΟΠΟΥΛΟΥ
ΓΙΑΝΝΗΣ ΓΙΑΝΝΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Διόρθωση Δοκιμών
ΧΑΡΙΣ ΓΚΟΤΖΗ

Διαχωρισμοί-Φίλμ
MEMIGRAF

Μοντάζ
ΤΑΚΗΣ ΚΟΔΕΛΛΑΣ

Εκτύπωση, Βιβλιοδεσία
Α. ΑΝΔΡΕΟΥ ΑΕ

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ 0.01€

Η εγκαθίδρυση ενιαίας κοινοτικής κεφαλαιαγοράς αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της πορείας προς την ολοκλήρωση της ευρωπαϊκής οικονομικής ενοποίησης. Η δημιουργία του κατάλληλου ρυθμιστικού πλαισίου είναι εγχείρημα πολύπλοκο και οι διαβουλεύσεις που απαιτούνται εκτεταμένες και χρονοβόρες. Η Εκθεση της Επιτροπής Lamfalussy (2001) έδωσε συγκεκριμένες κατευθύνσεις αναφορικά με τις αγορές κινητών αξιών και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προχώρησε στην εκπόνηση σχετικών προτάσεων Οδηγιών. Η δραστηριοποίηση της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών είναι έντονη στο εν λόγω αντικείμενο, τόσο σε κοινοτικό όσο και εγχώριο επίπεδο.

Κύριο άρθρο του ανά χείρας τεύχους είναι η ομιλία που απηύθυνε ο Διοικητής της Εθνικής Τράπεζας και Πρόεδρος της ΕΕΤ κ. Θεόδωρος Β. Καρατζάς στο International Banking Forum του περιοδικού Economist, η οποία παρέχει ένα διεισδυτικό και ευρύ απολογισμό της πρόσφατης πορείας του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος και των προοπτικών του. Στο ειδικό αφιέρωμα του Δελτίου της ΕΕΤ για την ενιαία ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά επιχειρείται μια σφαιρική παρουσίαση του θέματος από διαφορετικές οπτικές γωνίες: Σε συζήτηση στρογγυλής τραπέζης, ο Πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς και τέσσερα ανώτατα διευθυντικά στελέχη τραπεζών μελών της ΕΕΤ αναλύουν ζητήματα δομής, εποπτείας και λειτουργίας της ελληνικής και ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς στο νέο περιβάλλον. Σε έξι τεκμηριωμένα άρθρα εμπειρογνώμονες της Τράπεζας της Ελλάδος, της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς, της Ένωσης Θεσμικών Επενδυτών και της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών καταθέτουν πολύτιμες αναλύσεις διαφόρων πτυχών του θέματος, όπως αυτές προκύπτουν από τις σχετικές προτάσεις Οδηγιών.

Αλλά θέματα που αναδεικνύονται επίσης στις σελίδες του Δελτίου είναι το επενδυτικό περιβάλλον και οι στρατηγικές ανταγωνισμού των ελληνικών επιχειρήσεων, το ευρωπαϊκό δίκτυο εξώδικων διασυνοριακών παραπόνων στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών, αλλά και η συμμετοχή του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου στο εθνικό πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών. Στις ενημερωτικές σελίδες για τις διεθνείς, κοινοτικές και εσωτερικές εξελίξεις, καθώς και για τη δραστηριότητα της ΕΕΤ και του ΕΤΙ κατά το γ' τρίμηνο του έτους παρέχονται πληροφορίες για τις θεσμικές και ρυθμιστικές εξελίξεις, αλλά και τα τρέχοντα θέματα που απασχολούν τον τραπεζικό κλάδο σε διεθνές, κοινοτικό και εθνικό επίπεδο. Τέλος, σε ειδικές σελίδες προβάλλονται τα νέα του Τραπεζικού Μεσολαβητή και του Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων.

Χρήστος Γκόρτσος
Γενικός Γραμματέας
της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

σελίδες 5 - 11

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Β. ΚΑΡΑΤΖΑ: Διοικητού Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος και
Προέδρου της Ενώσεως Ελληνικών Τραπεζών
Αποκλίσεις και Συγκλίσεις

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

σελίδες 13 - 36

Συζήτηση Στρογγυλής Τραπέζης:

Ελληνική και Ευρωπαϊκή Κεφαλαιαγορά

Δομή - Εποπτεία και Λειτουργία στο νέο περιβάλλον

Συμμετέχουν: ΙΑΚΩΒΟΣ ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ, Αντιπρόεδρος, Τράπεζα Πειραιώς

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΚΟΥΜΑΣ, Διευθύνων σύμβουλος,

Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων

Βιομηχανικής Αναπτύξεως

ΣΤΑΥΡΟΣ ΘΩΜΑΔΑΚΗΣ,

Πρόεδρος, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς

ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ,

Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος,

EFG EUROBANK ERGASIAS

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΙΧΕΛΗΣ,

Γενικός Διευθυντής, Εμπορική Τράπεζα

Συντονίζει ο: Χ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Το κανονιστικό πλαίσιο για την Ενιαία Ευρωπαϊκή Κεφαλαιαγορά:

Τάσεις και προοπτικές

Γράφουν οι:

Χ. ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ, Ε. Κ. ΓΚΑΤΖΩΝΑΣ, Χ. ΛΙΒΑΔΑ, Δρ Χ. Β. ΜΕΡΤΖΑΝΗΣ,

Β. ΠΑΠΑΟΙΚΟΝΟΜΟΥ, Μ. ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ, Σ. Ν. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΙΔΟΥ

ΤΑΜΕΙΟ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ

σελίδες 37 - 39

Κ. ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: *Η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Forum Συστημάτων
Εγγύησης Καταθέσεων (EFDI)*

ΤΡΑΠΕΖΙΚΑ ΚΑΙ ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

σελίδες 41 - 58

Γ. Ν. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ: *Το ευρωπαϊκό δίκτυο εξώδικων διασυννοριακών
παραπόνων στον τομέα των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών (41-49)*

Θ. ΠΑΛΑΣΚΑ - Μ. ΤΣΑΜΠΡΑ: *Επενδυτικό περιβάλλον και στρατηγικές αντα-
γωνισμού των ελληνικών επιχειρήσεων (50-58)*

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

σελίδες 59 - 100

Διεθνείς και κοινοτικές εξελίξεις

(61-77)

Εσωτερικές εξελίξεις

(81-100)

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

σελίδες 101 - 121

Διατραπεζικές επιτροπές

(101-117)

Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο

(119-121)

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

σελίδες 122 - 130

Α. ΚΟΚΚΟΥ:

Η συμμετοχή του Ελληνικού Τραπεζικού Ινστιτούτου στο Εθνικό Πρόγραμμα Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΜΕΣΟΛΑΒΗΤΗΣ

σελίδες 131 - 136

ΝΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

σελίδες 137 - 151

ΑΙΚ. ΜΠΡΕΓΙΑΝΝΗ: *Η Ελλάδα χωρίς νόμισμα: Νομισματικές “αρρυθμίες” και δημοσιονομική κρίση - 1885-1909*

*Τα δημοσιευόμενα άρθρα εκφράζουν
τις προσωπικές απόψεις των αρθρογράφων*

βρείτε μας στο
Internet

<http://www.hba.gr>

Διοίκηση ΕΕΤ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Διοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
Πρόεδρος Alpha Bank

ΓΙΑΝΝΗΣ ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ
*Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος*

ΜΕΛΗ

ΠΕΤΡΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ
Διοικητής Αγροτικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΝΑΝΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων σύμβουλος Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias

ΜΙΧΑΗΛΗΣ ΣΑΛΛΑΣ
Πρόεδρος Τράπεζας Πειραιώς

ΧΡΗΣΤΟΣ ΣΟΡΩΤΟΣ
Γενικός Διευθυντής Citibank NA

ΑΝΤΩΝΗΣ ΧΑΣΙΩΤΗΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Γενικής Τράπεζας

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΣΤΑΜΟΥΛΗΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Τράπεζας Αττικής

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Πρόεδρος και Διευθύνων Σύμβουλος Aspis Bank

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΝΤΑΛΑΚΗΣ
Υποδιοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ

ΘΕΟΔΩΡΟΣ Β. ΚΑΡΑΤΖΑΣ
Διοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΥ Ε.Ε.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΑΝΤΑΛΑΚΗΣ
Υποδιοικητής Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδος

ΜΕΛΗ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ
Εντεταλμένος Σύμβουλος -Γενικός Διευθυντής Alpha Bank

ΒΥΡΩΝ ΜΠΑΛΛΗΣ
*Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος
Τράπεζας EFG Eurobank Ergasias*

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΜΙΧΕΛΗΣ
*Αντιπρόεδρος και Γενικός Διευθυντής
Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος*

ΣΤΑΥΡΟΣ ΛΕΚΚΑΚΟΣ
Γενικός Διευθυντής Τράπεζας Πειραιώς

ΛΑΜΠΡΟΣ ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ
Financial Controller Head, Citibank NA

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΕΛΤΣΟΠΟΥΛΟΣ
Διευθύνων Σύμβουλος Εγνατίας Τράπεζας

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΚΟΥΜΑΣ
*Διευθύνων Σύμβουλος Εθνικής Τράπεζας
Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως*

ANNA ΠΟΥΣΚΟΥΡΗ-REICHE
Γενικός Διευθυντής HypoVereinsbank

ΧΡΗΣΤΟΣ ΓΚΟΡΤΣΟΣ
Γενικός Γραμματέας Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών

Αποκλίσεις και Συγκλίσεις*

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Β. ΚΑΡΑΤΖΑ

ΔΙΟΙΚΗΤΟΥ ΕΘΝΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΚΑΙ
ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΝΩΣΕΩΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Η τελευταία δεκαετία υπήρξε περίοδος σημαντικότεων μεταβολών για την ελληνική οικονομία. Στις μεταβολές αυτές οι παράγοντες της αγοράς ανταποκρίθηκαν με αντίστοιχες, αν και συχνότατα ρέπουσες προς την υπερβολή, διαθέσεις. Η αυξανόμενη αισιοδοξία μεταβλήθηκε σε διάχυτη ευφορία όταν, κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1990, οι μεταβολές αυτής της περιόδου οδήγησαν στο να επιτευχθεί ο στόχος που άλλοτε εθεωρείτο αδύνατος, της συμμετοχής στην ΟΝΕ. Σήμερα, η Ελλάδα, μαζί με τα άλλα μέλη της Ευρωζώνης, συμμετέχει στο γενικευμένο κλίμα ανησυχίας για τις βραχυπρόθεσμες προοπτικές της διεθνούς οικονομίας. Αυτή η ανησυχία αποτελεί ίσως από μόνη της απόδειξη του γεγονότος ότι η Ελλάδα είναι πλέον αναπόσπαστο μέρος της υπόθεσης που λέγεται ΟΝΕ, και είναι εμπεδωμένη σε μια παγκοσμιοποιημένη οικονομία. Όμως η νευρικότητα που χαρακτηρίζει την παρούσα διεθνή συγκυρία δεν πρέπει να επισκιάσει ούτε τις τεράστιες αλλαγές που έχουν συντελεστεί, ούτε τις κατά βάση θετικές προοπτικές που η οικονομία και το τραπεζικό μας σύστημα έχουν κατακτήσει.

Θα ήθελα να επιχειρήσω στη σημερινή μου ομιλία έναν ευρύτερο απολογισμό της έως τώρα πορείας και να επισημάνω τις προοπτι-

κές του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Η γνώση της αφετηρίας μας βοηθά να κατανοήσουμε καλύτερα πού βρισκόμαστε. Διευκολύνει, κατά συνέπεια, την καλύτερη αξιολόγηση και πιθανολόγηση των μελλοντικών εξελίξεων, όπως αυτές εν δυνάμει περιέχονται στην υπάρχουσα κατάσταση.

Το θέμα του συνεδρίου αφορά βεβαίως το τραπεζικό σύστημα αλλά ειδικότερα τη διαχείριση της ιδιωτικής ή συλλογικής αποταμίευσης. Βεβαίως δεν θα είχε νόημα η συζήτηση αυτή στην Ελλάδα μόλις μερικά χρόνια πριν, όταν η βασική επιλογή ήταν για τους πολλούς η επένδυση στη χρηματοδότηση του δημόσιου χρέους και για τους λίγους η συχνά παθητική αγκυροβόληση του οικογενειακού πλούτου σε μακρινούς και ιστορικά ασφαλείς λιμένες.

Απαντώντας όμως στο ερώτημα γιατί είμαστε εδώ σήμερα, θα ήθελα να ξεφύγω από το εξειδικευμένο πλαίσιο του συνεδρίου και να κάνω μια ευρύτερη τοποθέτηση για το ελληνικό τραπεζικό σύστημα, την πρόσφατη εξέλιξή του και τις προοπτικές του. Θα μου

**Ομιλία του κ. Θεοδώρου Β. Καρατζά στο International Banking Forum, που διοργάνωσε το περιοδικό "Economist".*

επιτρέψετε αυτήν την επιλογή, άλλωστε το ειδικό υφίσταται πάντα σε αλληλεξάρτηση με το γενικό.

Τι μας φέρνει όλους σήμερα σε αυτήν την αίθουσα, και σε αυτό το θέμα; Πρώτον η διορατικότητα της ελληνικής πολιτείας σχετικά με τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της χώρας. Δεύτερον το γεγονός ότι αξιοποιήθηκαν και εξειδικεύτηκαν επιτυχώς οι γενικότερες κατευθύνσεις που ήρθαν ως αποτέλεσμα αυτής της επιλογής, με αποκορύφωμα την πραγματοποίηση της ένταξης της χώρας μας στην ΟΝΕ. Τρίτον το γεγονός ότι δόθηκε έτσι η ευκαιρία στους παράγοντες της αγοράς να αναπτυχθούν και να εξελιχθούν σε ένα νέο, όσον αφορά τη θεσμική του διάσταση και το διεθνή του προσανατολισμό, περιβάλλον.

Αλλοτε κεντρικός αποδέκτης και εργαλείο κρατικού παρεμβατισμού, το ελληνικό τραπεζικό σύστημα μετά την απελευθέρωσή του, που ξεκίνησε κατά τα τέλη της δεκαετίας του 1980 και συνεχίστηκε τη δεκαετία του 1990, μεταβλήθηκε σε κρίσιμο παράγοντα σύγκλισης και ένταξης στην ΟΝΕ. Πράγματι, η απελευθέρωση του τραπεζικού συστήματος και η αλλαγή κατεύθυνσης της νομισματικής πολιτικής οδήγησαν στη μακροοικονομική σταθεροποίηση και την εξάλειψη του πληθωρισμού της δεκαετίας του 1990. Η απελευθέρωση του χρηματοπιστωτικού συστήματος, η απόκτηση αυτονομίας από την κεντρική μας τράπεζα και τα κριτήρια του Μάαστριχτ επέτρεψαν στην κυβέρνηση να προσδεθεί σε ένα μηχανισμό μακροοικονομικής πειθαρχίας. Τα υψηλά επιτόκια και η περιοριστική νομισματική πολιτική άνοιξαν το δρόμο για τη νομισματική σταθερότητα. Αυτή η σταθερότητα σήμερα, σε συνθήκες τραπεζικού ανταγωνισμού, επιτρέπει στις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές να επωφελούνται από ιδιαίτερα χαμηλό κόστος χρηματοδότησης προς όφελος ολόκληρης της ελληνικής οικονομίας.

Ετσι, υπό μία έννοια, το δίδυμο της

αντιπληθωριστικής νομισματικής πολιτικής από τη μια και του χρηματοπιστωτικού ανταγωνισμού από την άλλη αποτελούν τους δύο πυλώνες της οικονομίας μας που αλληλοσυμπληρώνονται στην εποχή της ΟΝΕ. Ο ένας (η αυστηρή νομισματική πολιτική) για να εξασφαλίζει τη σταθερότητα, και ο άλλος (χρηματοπιστωτικός ανταγωνισμός) για να χρηματοδοτεί την ανάπτυξη.

Ασφαλώς η χώρα μας δεν είναι η μοναδική που επιχείρησε τη μετάβαση από τον κρατικό παρεμβατισμό σε μια απελευθερωμένη αγορά χρήματος και κεφαλαίου, τη μετάβαση δηλαδή από την περίοδο της στρατολόγησης στην περίοδο της χειραφέτησης. Στρατολόγησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος είτε στην αποστολή είτε της κατευθυνόμενης εκβιομηχάνισης, είτε της τεχνητής διατήρησης της απασχόλησης, είτε της προνομιακής μεταχείρισης ισχυρών κοινωνικών και οικονομικών ομάδων. Χειραφέτησης με τις τράπεζες να έχουν αποκτήσει επιχειρησιακή αυτονομία σε ό,τι αφορά την επιτέλεση του κλασικού διαμεσολαβητικού τους ρόλου, που είναι η μετατροπή της αποταμίευσης σε χρηματοδότηση.

Η Ελλάδα είναι όμως από τις σχετικά λίγες χώρες, σε αυτό το επίπεδο ανάπτυξης και σε παγκόσμιο επίπεδο, που επιχείρησε αυτή τη μετάβαση προς την απελευθέρωση χωρίς να περάσει από μείζονες συστημικές κρίσεις με τις αρνητικότερες παρεπόμενες οικονομικές και κοινωνικές συνέπειές τους. Είναι σχεδόν η μοναδική στην περιοχή της Βαλκανικής Χερσονήσου και της Νοτιοανατολικής Μεσογείου που πέτυχε το πέρας στην ωριμότητα μέσα από μια ασφαλώς έντονη αλλά πάντως όχι καταστροφική εφηβεία.

Μιλώντας παραπάνω για τη διορατικότητα της ελληνικής πολιτείας αναφερόμουν στη διαχρονική πλέον, τουλάχιστον από τη μεταπολίτευση και έπειτα, εμμονή της πολιτικής μας ηγεσίας να αναζητήσει ένα σταθε-

ρότερο, προοδευτικότερο σύστημα διακυβέρνησης στους κόλπους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Σταθερότερο και προοδευτικότερο εννοείται απ' ό,τι μπορούσε η χώρα από μόνη της και με αυτόνομη σχέση με το διεθνές γίγνεσθαι να αποκτήσει.

Αποδίδω σε αυτήν τη διορατική εμμονή την οργανική αλλά και κοσμοθεωρητική σύνδεση των οικονομικών επιτελείων διαδοχικών κυβερνήσεων αλλά και των εθνικών ρυθμιστικών αρχών με ένα ομαλώς εξελισσόμενο και διαρκώς ανανεούμενο πανευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας των χρηματογορών και κεφαλαιαγορών. Διατείνομαι επίσης ότι η ευρωπαϊκή μας προοπτική και ιδιότητα συνέτειναν στην εδραίωση ενός ευρύτερου περιβάλλοντος ισονομίας και σταθερότητας: ενός περιβάλλοντος το οποίο δεν θα ανεχόταν είτε την υφαρπαγή της λαϊκής αποταμίευσης από οργανωμένα συμφέροντα μέσω του τραπεζικού συστήματος είτε τον κλονισμό της φερεγγυότητας καίριων λειτουργιών, όπως η προστασία των καταθέσεων. Αυτό ακριβώς το περιβάλλον έχει θωρακίσει το χρηματοπιστωτικό μας σύστημα. Ίσως το θεωρούμε αυτονόητο αλλά δεν είναι σχεδόν πουθενά στην περιοχή μας αλλά ακόμη και σε χώρες, ιδίως της Ανατολικής Ασίας, που μέχρι πρότινος περιβάλλονταν ως παραδείγματα προς μίμηση.

Η Κεντρική μας Τράπεζα μέσω της νομισματικής διαχείρισης αποτέλεσε καίριο εργαλείο στην αποκλιμάκωση πληθωριστικών πιέσεων και στην τελική μας ένταξη στην Ευρωπαϊκή Οικονομική και Νομισματική Ένωση. Στο περιβάλλον νομισματικής σταθερότητας και κανονιστικής επάρκειας που επικράτησε, η απελευθέρωση του τραπεζικού μας συστήματος, πρόσταγμα των καιρών, αναγκαίο επόμενο βήμα στην εξέλιξη της οικονομίας μας, δεν συνοδεύτηκε από την αποσταθεροποίηση. Ως επί το πλείστον αποφεύχθηκαν συμπεριφορές είτε από ήδη υφιστάμενους τραπεζικούς οργανισμούς είτε από νεοϊδρυθέντες

αλλού στον κόσμο, και πολύ κοντά σε εμάς, που πραγματικά κλόνισαν τα θεμέλια ολόκληρων οικονομιών. Αντιθέτως, υπό αυτές τις συνθήκες δόθηκε η δυνατότητα για την περαιτέρω ενίσχυση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζικών ιδρυμάτων και την κατ' επέκταση ενίσχυση της φερεγγυότητας του τραπεζικού συστήματος στο σύνολό του.

Ομως και οι τράπεζες με τη σειρά τους δεν έμειναν αδρανείς. Στη γλώσσα μας υφίσταται μια ατυχής ομοιοκαταληξία μεταξύ του ονομαστικού και του νομισματικού. Στο τραπεζικό μας σύστημα και στη λειτουργία του, αντίθετα με τους οποιουδήποτε λεκτικούς συνειρμούς, η πορεία προς και τελικά η ένταξη στη νομισματική ένωση κάθε άλλο παρά ονομαστικές μόνο επιπτώσεις είχε. Τουναντίον, η πορεία αυτή άλλαξε και αλλάζει άρδην τις τράπεζές μας:

- Αλλάζει τη φυσιογνωμία των τραπεζικών δικτύων της χώρας μας, την ίδια την αρχιτεκτονική του τραπεζικού καταστήματος, το οποίο καλείται σήμερα να διαθέσει προϊόντα και υπηρεσίες που ήταν ανέφικτες σε περιβάλλον υψηλού πληθωρισμού, αντί να πάρει απλώς καταθέσεις και να δώσει *repas* και ομόλογα.
- Αλλάζει την κατάρτιση του τραπεζικού στελέχους, το οποίο μπορεί να δώσει πλέον χαμηλότοκα δάνεια στη μικρομεσαία επιχείρηση κάνοντας χρήση τελευταίας τεχνολογίας αυτοματοποιημένων μεθόδων *credit scoring*.
- Αλλάζει τα μηχανογραφικά συστήματα της κάθε τράπεζας, τα οποία αναβαθμίζονται συνεχώς για να καλύψουν με επάρκεια τη διαχείριση και τον έλεγχο λειτουργιών που συνεχώς πολλαπλασιάζονται σε είδος και διογκώνονται σε πολυπλοκότητα.

Αλλά και για την πελατεία μας οι αλλαγές αυτές είναι εξίσου ριζικές. Μια δανειοδοτική σχέση με την ελληνική επιχείρηση που τη χαρακτηρίζει η ταχύτητα εκεί που τη χα-

ρακτήριζε η βραδυπορία. Εμφαση στην αντικειμενική ανάλυση της επιχειρηματικής δράσης και προοπτικής εκεί που συχνά η πιστωτική απόφαση ήταν διαβλητή και βασιζόμενη σε προσωπικές σχέσεις, ενίοτε αθέμιτες. Προσορισμός κεφαλαίων από την κεφαλαιαγορά και διαρκής συνομιλία και επαφή με το εγχώριο και αλλοδαπό επενδυτικό κοινό εκεί όπου η επιχείρηση ήταν μια κλειστή οικογενειακή υπόθεση. Επιγραμματικά για τη μέση ελληνική επιχείρηση: ίδιο κόστος χρήματος, και συχνά φθηνότερο, στον ίδιο χρόνο, σε σύγκριση με τη μέση ευρωπαϊκή. Εξίσου σημαντικό, εγχώρια ζήτηση, εγχώρια πελατεία της ελληνικής επιχείρησης, που πλέον μπορεί να χρηματοδοτηθεί επαρκώς για τις καταναλωτικές της ανάγκες αλλά και για τις μακροχρόνιες επενδύσεις σε στέγαση και οικογενειακό εξοπλισμό.

Ουσιαστική σύγκλιση λοιπόν και από την πλευρά της παροχής τραπεζικών προϊόντων και υπηρεσιών αλλά και από την πλευρά του αποδέκτη αυτών. Αλλά είναι ίσως η μοίρα των μεγάλων μεταβολών, όσο πιο εκτενείς και ριζικές είναι τόσο περισσότερο δεδομένες να θεωρούνται – ακριβώς γιατί το αυτονόητο της ανώτερης αποτελεσματικότητάς τους τείνει να καταργεί από τη μνήμη μας την προηγούμενη κατάσταση.

Ποιες είναι οι ευρύτερες προεκτάσεις αυτών που πολύ συνοπτικά περιέγραψα; Βλέπουμε σε περιβάλλον απελευθέρωσης να βελτιώνεται η ανταγωνιστική ισχύς των τραπεζών ελληνικών συμφερόντων. Οι αλλοδαπές τράπεζες δεν έχουν πλέον ιδιαίτερα συγκριτικά πλεονεκτήματα στην εξόχως ανταγωνιστική αγορά των μεγάλων επιχειρήσεων. Η ένταξή μας στην ΟΝΕ τους έχει αποστερήσει τα σημαντικότερα έσοδα treasury που απολάμβαναν στο παρελθόν. Αλλά και στη λιανική τραπεζική η αέναη επένδυση σε προϊόντα και πλατφόρμες διάθεσης αυτών των προϊόντων από την πλευρά των εγχώριων τραπεζών έχει

περιορίσει τις δυνατότητες επικερδούς ανάπτυξής τους.

Αυτό που βλέπουμε, αντίθετα, είναι συνεργασίες μεταξύ εγχώριων και αλλοδαπών ιδρυμάτων. Τα αλλοδαπά ιδρύματα προωθούν επενδυτικά κυρίως προϊόντα μέσω των εγχώριων ιδρυμάτων, κάνοντας χρήση της συσσωρευμένης πείρας τους σε ευρωπαϊκές και σε διεθνείς κινητές αξίες. Βλέπουμε επίσης δραστηριότητες επενδυτικής τραπεζικής συμβουλευτικού χαρακτήρα ή χαρακτήρα άντλησης κεφαλαίων, στις οποίες αλλοδαποί οργανισμοί λειτουργούν συμπληρωματικά με το εγχώριο τραπεζικό μας σύστημα. Στην περίπτωση αυτή οι αλλοδαποί οργανισμοί επωφελούνται από τη δυνατότητα διάθεσης αξιών στον παγκόσμιο επενδυτή. Επωφελούνται επίσης από την εξειδίκευσή τους κατά τομέα, που τους αποδίδουν οι τεράστιες οικονομίες κλίμακας οι οποίες επιτυγχάνονται στις μεγάλες αγορές χρήματος και κεφαλαίου, όπως του Λονδίνου και της Νέας Υόρκης.

Βεβαίως τίποτα δεν αποκλείει την αλλαγή της στρατηγικής των αλλοδαπών μας ανταγωνιστών, όπως θα ήταν μία πιο δυναμική επανεμφάνιση στην ελληνική αγορά μέσω της εξαγοράς εγχώριων πιστωτικών ιδρυμάτων. Εως τώρα όμως οι διασυννοριακές εξαγορές και συγχωνεύσεις μεταξύ ιδρυμάτων προερχόμενων από εξελιγμένες αγορές δεν είχαν, με ελάχιστες αν και όχι αμελητέες εξαιρέσεις, σημαντικά αποτελέσματα. Η ελληνική αγορά υπό αυτήν την έννοια αποκτά χαρακτηριστικά εξελιγμένης, ώριμης αγοράς, δηλαδή εντάσεως τεχνολογίας, και σκληρού ανταγωνισμού στο κόστος αλλά και στην ποιότητα των υπηρεσιών.

Εκεί που θα συνεχίσουμε να έχουμε εξελίξεις είναι στην επέκταση δικτύων από ώριμες σε αναδυόμενες αγορές. Υπενθυμίζω ότι η τραπεζική διεθνοποίηση μέχρι πρόσφατα είχε αποφύγει το λεγόμενο mass market. Η διεθνοποίηση αυτή στόχευε, μέσω μιας επιλε-

κτικής ανάπτυξης της λιανικής τραπεζικής, να αποκτήσει πρόσβαση στην ανώτερη εισοδηματικά πελατεία κάθε χώρας, στην οποία αναπτυσσόταν. Κυρίως με τη δυναμική στρατηγική των εξαγορών τραπεζών στη Λατινική Αμερική αλλά και στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη έχουμε διαπιστώσει μια μετατόπιση βάρους όσον αφορά την τραπεζική διεθνοποίηση. Οι διαπιστώσεις είναι ότι το mass market, ακόμη και σε αγορές με χαμηλό κατά κεφαλήν εισόδημα αλλά σε κάθε περίπτωση απελευθερωμένες και με προοπτική ανάπτυξης, λόγω ακριβώς της απελευθέρωσής τους, μπορεί να αποδώσει. Οι προερχόμενες από ώριμες αγορές τράπεζες μπορούν να επιτύχουν ωφέλειες για τρεις κυρίως λόγους:

1. Πρώτον, το ώριμο περιβάλλον στο οποίο βρίσκονται τους έχει αποδώσει σωρευμένη τεχνογνωσία που δεν ενυπάρχει σε λιγότερο ανεπτυγμένες αγορές – όπως για παράδειγμα η ελληνική αγορά σε περίοδο υψηλού πληθωρισμού και αυξημένων δανειακών αναγκών του δημοσίου είχε υστερήσει σε δραστηριότητες λιανικής τραπεζικής. Αυτή η τεχνογνωσία μπορεί να αποδώσει άμεσα σε ένα λιγότερο ώριμο αλλά επαναλαμβανόμενο απελευθερωμένο περιβάλλον. Μπορεί να αποδώσει και έμμεσα, διότι με τη διεθνοποίηση επιτυγχάνονται καλύτερες οικονομίες κλίμακας για τις τεράστιες επενδύσεις σε τεχνολογία και εξειδικευμένο προσωπικό: επενδύσεις που ούτως ή άλλως έπρεπε να γίνουν στις εγχώριες, ώριμες αγορές από τις οποίες συνήθως προέρχονται οι τράπεζες οι οποίες διεθνοποιούνται.
2. Δεύτερον, οι αναδυόμενες αγορές επιτρέπουν συνήθως ικανοποιητικές τιμές εισόδου. Η ανωριμότητα είναι βέβαια απόρροια της κανονιστικής ανεπάρκειας η οποία οδηγεί σε αποσταθεροποίηση τα τοπικά χρηματοπιστωτικά συστήματα και τα εξωθεί να αναζητήσουν κεφάλαια από επεν-

δυτές του εξωτερικού. Αυτή η εξέλιξη αποδίδει και διαπραγματευτική ισχύ στο νεοεισερχόμενο όσον αφορά το ύψος του τιμήματος εισόδου.

3. Τρίτον, ο αλλοδαπός αυτός επενδυτής κατά την είσοδό του μπορεί να κάνει χρήση των συγκριτικά προνομιακών κεφαλαιοποιήσεων και του ευνοϊκού κόστους κεφαλαίου που του αποδίδει το πιο ώριμο περιβάλλον αγοράς από το οποίο προέρχεται.

Επίσης πρέπει να δούμε αυτήν την τάση υπό το πρίσμα είτε γεωγραφικών είτε ιστορικών και πολιτισμικών παραμέτρων. Στη Λατινική Αμερική έχουμε σε σημαντικό βαθμό ισπανικές τράπεζες. Στην Κεντρική και Ανατολική Ευρώπη γερμανικές, σκανδιναβικές, αυστριακές, ιταλικές και ελληνικές. Στην Απω Ανατολή βρετανικές και ολλανδικές. Γενικότερα Βρετανοί και Ολλανδοί – λόγω της τεράστιας σε ιστορικό βάθος διεθνούς εμπορικής και γεωπολιτικής τους εμπειρίας – έχουν και ενστικτώδη προσανατολισμό προς τη διεθνοποίηση και ανάλογη θεσμική μνήμη και έφεση προς αυτήν.

Βεβαίως η άλλη όψη του νομίσματος είναι το στοιχείο του κινδύνου. Εκεί δηλαδή που διαθέτεις συγκριτικό πλεονέκτημα, το διαθέτεις για λόγους συστημικής ανεπάρκειας, η οποία μπορεί να υποτροπιάσει με δεινά αποτελέσματα όπως είδαμε πρόσφατα να συμβαίνει για τις αλλοδαπές τράπεζες στην περίπτωση της Αργεντινής. Για να υπενθυμίσω την αρχή της ομιλίας μου, κανείς ποτέ δεν επενδύει απλώς και μόνο σε αγορές, επενδύει πάντα σε πολιτικο-οικονομικά συστήματα που δημιουργούν αγορές και διαμορφώνουν τα χαρακτηριστικά τους, ενίοτε μάλιστα εκμηδενίζουν αγορές.

Πώς εξειδικεύεται τώρα αυτή η συζήτησή μας στην περίπτωση του ελληνικού τραπεζικού μας συστήματος; Θα πω τρία πράγματα. Πρώτον η οικονομία μας, με δεδομένη τη στρατηγική επιλογή της πολιτείας, όσον

αφορά τον ευρωπαϊκό μας προσανατολισμό, και σε συνδυασμό με την ευρύτερη θεσμική και κανονιστική μας επάρκεια, έχει επιτρέψει στο τραπεζικό μας σύστημα να αποκτήσει την αδιαμφισβήτητη πρωτοκαθεδρία στην περιοχή μας.

Θέλω να τονίσω ότι σχεδόν όλες οι άλλες οικονομίες της περιοχής δεν μπόρεσαν επιτυχώς να μεταβούν από ένα καθεστώς ελεγχόμενων ή και δημόσιων χρηματοπιστωτικών δραστηριοτήτων σε ένα καθεστώς απελευθέρωσης. Σχεδόν όλες διήλθαν ή διέρχονται συστημικές κρίσεις στην προσπάθειά τους να μεταβούν από το ένα σύστημα στο άλλο. Και είναι ανάλογη της κρίσης που διέρχονται η ανάγκη τους για ένα περιφερειακά προσανατολισμένο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, ούτως ώστε να μπορέσουν να εξυγιάνουν την τόσο καίρια για μια σύγχρονη οικονομία μετατροπή των αποταμιευτικών πόρων σε δανειοδοτική δραστηριότητα.

Το δεύτερο σημείο που ήθελα να θίξω είναι ότι οι τράπεζές μας έχουν τοποθετηθεί σε οικονομίες που πριν από το πόλεμο ήταν ισοδύναμες με την ελληνική, εάν όχι ελαφρώς πλουσιότερες. Αυτές οι αγορές βρίσκονται σε τροχιά ένταξης στην Ευρωπαϊκή Ένωση και εδώ πρέπει να πούμε ότι η διαδικασία ένταξης αρχίζει πολύ πριν μπει κανείς στην Ένωση αλλά βεβαίως συνεχίζεται και μετά από την ημερομηνία εισόδου, όπως τόσο καλά γνωρίζουμε στην Ελλάδα. Η τροχιά αυτή μειώνει αισθητά τον κίνδυνο αυτών των αγορών. Από αυτήν την άποψη συγκρίνοντας τις ελληνικές τράπεζες με αυτές που επεκτάθηκαν στη Λατινική Αμερική, θα έλεγα ότι βρισκόμαστε σε οικονομίες που αλλού έχουν μικρότερο βαθμό ανάπτυξης, αλλού μικρότερο κατά κεφαλήν εισόδημα απ' ό,τι συμβαίνει στη Λατινική Αμερική, αλλά λόγω του ευρωπαϊκού τους χαρακτήρα και προσανατολισμού θα επιδείξουν σε βάθος χρόνου, πιστεύω, πολύ μεγαλύτερη σταθερότητα – εάν και οι επενδύσεις των ελ-

ληνικών τραπεζών στην περιοχή είναι και θα παραμείνουν μικρότερης κλίμακας σε απόλυτους αριθμούς απ' ό,τι είναι, επί παραδείγματι, των ισπανικών στη Λατινική Αμερική.

Διάβασα παρεμπιπτόντως πριν από δύο τρία χρόνια ένα άρθρο Έλληνα δημοσιογράφου στο οποίο ισχυριζόταν, μάλλον απαξιωτικά, ότι οι ελληνικές τράπεζες αγόρασαν στα Βαλκάνια Ελλάδα του '50 και του '60. Δεν μπορώ να μιλήσω για τους εγχώριους ανταγωνιστές μας, αλλά η Εθνική Τράπεζα στην Ελλάδα του 1959 αγόρασε τον “Αστέρα Βουλιαγμένης” για 5 εκατομμύρια δραχμές και επένδυσε, κατά την περίοδο 1961-63, άλλα 240 εκ. δρχ. στην ανέγερση του κορμού του γνωστού σε όλους μας ξενοδοχειακού συγκροτήματος. Με σημερινή κεφαλαιοποίηση του “Αστέρα” στα 220 εκ. ευρώ, πιστέψτε με, κανένας στην Τράπεζα δεν έχει μετανιώσει για αυτή μας την επένδυση στην Ελλάδα της δεκαετίας του 1960.

Το τρίτο που θα ήθελα να τονίσω είναι ότι έως τώρα, επειδή ακριβώς είχαμε αποδυναμωθεί στην αναδιοργάνωση των εγχώριων δραστηριοτήτων μας, που επέτρεψε και επέβαλε η διαδικασία σύγκλισης της οικονομίας μας, και λόγω του ότι δεν είχαμε εκτεταμένη διεθνή εμπειρία στο παρελθόν, η προτεραιότητά μας ήταν να αποκτήσουμε θέσεις στην περιοχή χωρίς όμως να μεταφέρουμε άμεσα στις καινούριες θυγατρικές μας το σύνολο της τεχνογνωσίας μας. Αλλά και οι οικονομίες της περιοχής, οι οποίες μόλις τώρα αρχίζουν να μπαίνουν ξανά σε αναπτυξιακή τροχιά, δεν θα μπορούσαν να απορροφήσουν αυτά που είμαστε σε θέση να τους προσφέρουμε. Σταδιακά όμως ο σωρευμένος εκσυγχρονισμός μας, μας επιτρέπει να εξειδικεύσουμε τις στρατηγικές των θυγατρικών μας στη Βαλκανική εμπλουτίζοντάς τις με ανθρώπους και τεχνογνωσία από την Ελλάδα. Περνούμε δηλαδή από το στάδιο της εποπτείας, που ασκούσε μια κλασική Διεύθυνση Διεθνών Δραστηριοτήτων στις διεθνείς θυγατρικές μιας τράπε-

ζας, στην οργανωτική σύνδεση των θυγατρικών μας με τις σημαντικότερες υποστηρικτικές αλλά και προϊόντικές και πελατειακές Διευθύνσεις στην Ελλάδα. Οδηγούμαστε, μέσω της περιφερειακής μας επέκτασης, στο να καρπωθούμε τις οικονομίες κλίμακας που κατέστησε όπως είπα και προηγουμένως εφικτές αλλά και αναγκαίες η απελευθέρωση της εγχώριας αγοράς χρήματος και κεφαλαίου.

Είναι και αναπόφευκτο αλλά και επιθυμητό να είναι προϊόν συσχετισμού και το πού βρισκόμαστε, αλλά και η αντίληψή μας για τη θέση στην οποία είμαστε. Και οι άνθρωποι αλλά και οι χώρες τους είναι, αναπόδραστα, όντα κοινωνικά. Αναπόφευκτη και επιθυμητή λοιπόν η σύγκρισή μας με τα μέλη της πιο προηγμένης ομάδας χωρών αυτού του πλανήτη, την Ευρωπαϊκή Ένωση, στην οποία και ανήκουμε. Αλλωστε η διαχρονική μας έφεση προς αυτήν τη σύγκριση είναι υπεύθυνη και για τη σύγκλιση την οποία έχουμε πετύχει και την οποία επιδιώκουμε να πετύχουμε στο μέλλον. Εξίσου αναπόφευκτη, εξίσου επιθυμητή η σύγκριση και ο συσχετισμός με το άμεσο γεωγραφικό και ιστορικό μας περιβάλλον. Είμαστε στην Ευρωπαϊκή Ένωση μόλις είκοσι χρόνια, σε μια οντότητα που δεν αριθμεί παραπάνω από πενήντα έτη από την ίδρυσή της. Συγκατοικήσαμε στις ίδιες αυτοκρατορίες με τους γείτονές μας για παραπάνω από χίλια χρόνια, δώσαμε τη μάχη με το βάρος του κοινού παρελθόντος, αλλά και με τα κοινά εργαλεία του σύγχρονου κόσμου, για τη δημιουργία ο καθένας μας του δικού του έθνους κρατών, τους τελευταίους δύο αιώνες. Βρισκόμαστε όμως ξανά μαζί μετά από ένα διάλειμμα δεκαετιών, όχι αιώνων, γεγονός που είναι καίριας σημασίας για όλους μας και όσον αφορά τις επιπτώσεις του και όσον αφορά την ερμηνεία του.

Σας έδωσα σήμερα μια εκδοχή αυτής της διαδικασίας που επιγραμματικά θα τη συνοψίζα ως το τρίπτυχο της σύγκλισης, απόκλι-

σης και πάλι σύγκλισης. Σύγκλισης λόγω των στρατηγικών επιλογών της ελληνικής πολιτείας, της εξειδίκευσης αυτών των επιλογών σε ένα επαρκές, εάν όχι τέλειο, θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο, και της ριζικής εξυγίανσης και επιχειρησιακής αναβάθμισης του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος. Απόκλισης την ίδια σχεδόν χρονική περίοδο από τις υπόλοιπες χώρες της περιοχής μας που, για σημαντικούς ιστορικούς λόγους, διήλθαν το στάδιο της απελευθέρωσης χωρίς να μπορέσουν να αποφύγουν συστημικές κρίσεις και τις παρενέργειες αυτών. Σύγκλισης όμως σε μετέπειτα στάδιο στην περιοχή, μια που προσελκύονται σε αυτήν χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και επιχειρήσεις από ένα περιβάλλον όπως το ελληνικό. Περιβάλλον δηλαδή που είναι σε θέση να εξαγάγει την κεφαλαιακή επάρκεια και συσσωρευμένη τεχνογνωσία που του εξασφάλισε το μάλλον ευτυχέστερο πρόσφατο παρελθόν του.

Μνήμη Γιάγκου Σιώτη

Ο Ιωάννης Σιώτης
δής και δυναμική
του ευρύτερου ευ-
Δίδαξε ή έδωσε

πλήθος πανεπιστημιακών ιδρυμάτων σε Δύση και Ανατολή, εργάστηκε σε διευθυντικές θέσεις διεθνών οργανισμών και οργανώσεων, υπηρέτησε με σθένος τα ελληνικά συμφέροντα και ίδρυσε, οργάνωσε και διηύθυνε, κατά τα πρώτα δύσκολα χρόνια λειτουργίας του, το Κέντρο Μεταφράσεως και Διερμνείας στην Κέρκυρα, προκειμένου να αποκτήσουν γνώσεις μετάφρασης και διερμνείας οι Έλληνες και Ελληνίδες που στη συνέχεια στελέχωσαν τα Κοινοτικά όργανα.

Όπως προκύπτει και από τη συνοπτική – αλλά πολύ κατατοπιστική – παρουσίαση της προσωπικότητας και του έργου του Ιωάννη Σιώτη στο πρώτο μέρος του βιβλίου, η ενεργός συμμετοχή της Ελλάδος στη διεθνή κοινότητα και ειδικότερα η προσχώρησή της στην Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα ήταν για κείνον στόχοι πρωταρχικής σημασίας, τους οποίους υπηρέτησε από διάφορες θέσεις. Το Ευρωπαϊκό Κέντρο του Κληροδοτήματος Carnegie για τη Διεθνή Ειρήνη, η Ομάδα Μελετών των Διεθνών Οργανισμών (του Κληροδοτήματος Carnegie), το Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο Ανωτάτων Διεθνών Σπουδών της Γενεύης, η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων αποτέλεσαν κατά καιρούς τα ορμητήριά του για τη μελέτη των διεθνών σχέσεων και την προώθηση ελληνικών ζητημάτων. Για πολλά χρόνια εργάστηκε για την επίλυση του Κυπριακού, ενώ ο αγώνας του για την ευαισθητοποίηση της παγκόσμιας κοινής γνώμης κατά της δικτατορίας των Συνταγματαρχών στην Ελλάδα κορυφώθηκε με την αποπομπή της χώρας μας από το Συμβούλιο της Ευρώπης. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να περιληφθεί ο Σιώτης στον πρώτο κατάλογο εκείνων που τους αφαιρέθηκε η ελληνική υπηκοότητα την περίοδο εκείνη. Το 1976-77, από τη θέση του Συμβούλου στο Υπουργείο Συντονισμού, ανέλαβε τις διαπραγματεύσεις για την προσχώρηση της Ελλάδος στην ΕΟΚ.

Τα Γλωσσομεταφραστικά Σύμμεικτα είναι μια αναθηματική έκδοση μεστή ιδεών και απόψεων γύρω από θέματα γλωσσομεταφραστικά, ένας φόρος τιμής σε εκείνον που πρώτος εισήγαγε στην Ελλάδα τις ανώτατες σπουδές στον επιστημονικό αυτό κλάδο. Είκοσι δύο επιστήμονες του χώρου της μετάφρασης και διερμνείας και ένας ιστορικός καταθέτουν τις ποικίλες απόψεις και ιδέες τους γύρω από το γοητευτικό αντικείμενο της γλώσσας και της μετάφρασης, επιθυμώντας να τιμήσουν τη μνήμη του Ιωάννη Σιώτη.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών έκρινε ότι είχε υποχρέωση να συμβάλει στην έκδοση του έργου αυτού, πιστεύοντας όχι μόνο ότι τιμά έναν διακεκριμένο Έλληνα, αλλά και ότι προσφέρει στην ελληνική επιστημονική κοινότητα ένα χρήσιμο έργο.

υπήρξε πολυσχι-
προσωπικότητα
ρωπαϊκού χώρου.
διαλέξεις σε ένα

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

ΣΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

*Ελληνική και Ευρωπαϊκή
Κεφαλαιαγορά:
Δομή, Εποπτεία και Λειτουργία
στο νέο περιβάλλον*

ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΥΝ

Σταύρος Θωμαδάκης
Ιάκωβος Γεωργάνας
Δημήτρης Γκούμας
Νίκος Καραμούζης
Γιώργος Μιχελής

ΣΥΝΤΟΝΙΖΕΙ

Χαράλαμπος Παπαδημητρίου

ΤΟ ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΙΑΙΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ

Τάσεις και προοπτικές

ΓΡΑΦΟΥΝ

Χρήστος Β. Γκόρτσος
Ευθύμιος Κ. Γκατζώνας
Χριστίνα Λιβαδά
Δρ Χαρίλαος Β. Μερτζάνης
Βασιλική Παπαιοικονόμου
Μάρω Βασιλικού
Σίσσυ Ν. Παπαγιαννίδου

ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΣΤΡΟΓΓΥΛΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:
Χ. Α. Παπαδημητρίου

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ

*Δομή, Εποπτεία και Λειτουργία
στο νέο περιβάλλον*

Η ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ μιας ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς κεφαλαίων αποτελεί το φυσικό συμπλήρωμα στη νομισματική ζώνη του ευρώ. Όπως σε κάθε οργανωμένη αγορά, κρίσιμο χαρακτηριστικό της επιτυχίας της είναι η καθιέρωση ομοιόμορφων κανόνων, κριτηρίων, ελέγχων και, τελικώς, κυρώσεων. Στην προοπτική αυτή, οι εργασίες που έχουν γίνει, τα τελευταία χρόνια, σε διερωπαϊκό επίπεδο και, κυρίως, μεταξύ των εθνικών αρχών εποπτείας των κεφαλαιαγορών, οδηγούνται πλέον σε ένα πολύ σημαντικό αποτέλεσμα.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑ που κατακυρώνεται με την οριστική, μετά και την έγκριση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, προώθηση τριών κοινοτικών Οδηγιών. Με την προσαρμογή του εθνικού δικαίου στις προβλέψεις των Οδηγιών, κάτι που προβλέπεται να έχει συμβεί μέσα στο 2003, η Ευρώπη θα αποκτήσει ενιαίο πλαίσιο αναφοράς για τη λειτουργία των κεφαλαιαγορών της. Το βήμα είναι μεγάλο και θα προσδώσει στην Ευρωπαϊκή Ένωση και, προφανώς, σε κάθε ένα από τα κράτη μέλη, συγκριτικό πλεονέκτημα έναντι των άλλων μεγάλων κεφαλαιαγορών.

ΠΟΛΛΟΙ, ΚΑΙ ΟΡΘΩΣ, παρατηρούν πως η κυριότερη κατάκτηση στην πορεία ενοποίησης των κεφαλαιαγορών έγκειται στις αυξημένες δυνατότητες συνεργασίας μεταξύ των εθνικών αρχών εποπτείας. Η ανταλλαγή πληροφοριών, η κοινή αντιμετώπιση σε θέματα αδειοδότησης και, γενικότερα, η εναρμόνιση πρακτικών και προτύπων, προσδίδει δυναμισμό και προοπτική στην κατεύθυνση μιας ενιαίας ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς, χωρίς ωστόσο να περιορίζει την ανάδειξη πλεονεκτημάτων και ειδικών χαρακτηριστικών που μπορεί να έχει κάθε μια εθνική αγορά κεφαλαίων.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ θα λειτουργήσει και η καθιέρωση κοινών λογιστικών προτύπων, εναρμονισμένων προς τους διεθνείς κανόνες. Κατεύθυνση προς την οποία, ήδη άλλωστε, κινείται η χώρα μας.

Η ΑΝΑΒΑΘΜΙΣΗ και προστασία της αξιοπιστίας των αγορών, μέγεθος κρίσιμο, ιδιαίτερα στην παρούσα συγκυρία καθώς και τα κέρδη ανταγωνιστικότητας για τις ευρωπαϊκές εταιρείες προκύπτουν κατά τρόπο εμφανή, όπως υπογράμμισαν όλοι οι συμμετέχοντες στη συζήτηση στρογγυλής τραπέζης που διοργανώθηκε στην παρούσα έκδοση του “Δελτίου”.

Η ΕΝΑΡΜΟΝΙΣΗ “μειώνει το κόστος άντλησης κεφαλαίων” υπογραμμίζει ο πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς καθηγητής Σταύρος Θωμαδάκης, προσθέτοντας πως η μεγαλύτερη διαφάνεια αποτελεί “βασικό στοιχείο προστασίας του επενδυτή για μια νεοεισερχόμενη μετοχή”.

ΑΞΙΖΕΙ ΝΑ ΠΡΟΣΕΧΘΕΙ επίσης η σημασία που αποδίδουν οι συνομιλητές στον τρόπο, τους ρυθμούς και το εύρος εφαρμογής του νέου κανονιστικού πλαισίου. “Οι συνθήκες της αγοράς πρέπει να εκτιμώνται διαρκώς” και ο ρυθμός εισαγωγής των μεταβολών “να μην οδηγήσει σε επιδείνωση της κατάστασης”, παρατηρεί ο αντιπρόεδρος της Τράπεζας Πειραιώς και πρώην πρόεδρος της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς κ. Ιάκωβος Γεωργάνας.

“ΑΝ Η ΕΥΡΩΠΗ σκοπεύει να ανταγωνιστεί ή και να αμφισβητήσει την κυριαρχία των αμερικανικών αγορών, επιτάσσεται η δημιουργία μιας αποτελεσματικής και ενιαίας αγοράς”, τόνισε ο αναπληρωτής διευθύνων σύμβουλος και καθηγητής Νίκος Καραμούζης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ που συμμερίζεται ο διευθύνων σύμβουλος της ΕΤΕΒΑ (όμιλος Εθνικής Τράπεζας) κ. Δημήτρης Γκούμας. Το περιεχόμενο των Οδηγιών αποτελεί εργαλείο ώστε οι Ευρωπαίοι να συγκροτήσουν μια αγορά “με ένα πλαίσιο που μπορεί να λειτουργήσει ανταγωνιστικά προς την αμερικανική, πρώτα και, ενδεχόμενα, προς κάποια ανατολική αγορά στο μέλλον”, είπε.

ΣΤΗΝ ΙΔΙΑ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ, ο γενικός διευθυντής της Εμπορικής Τράπεζας κ. Γιώργος Μιχελής, υπογράμμισε πως η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς, με την κατάργηση των διαφορών μεταξύ των εθνικών αγορών λύνει τα προβλήματα που συνδέονται με τις διασυννοριακές συναλλαγές.

ΑΞΙΖΕΙ, ΤΕΛΟΣ, να σημειωθεί ότι η ελληνική νομοθεσία εμφανίζει σημαντικό βαθμό προετοιμασίας συγκρινόμενη με τις προβλέψεις των τριών Οδηγιών. Ωστόσο, τα βήματα που έχουν γίνει δεν αναιρούν την ανάγκη συστηματικής προσπάθειας και τη συμβολή όλων των παραγόντων στο έργο της πραγματικής και παραγωγικής εναρμόνισης των ευρωπαϊκών κεφαλαιαγορών.

.....

**ΣΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ
ΠΟΥ ΔΙΟΡΓΑΝΩΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΝΩΣΗ
ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ
ΤΡΑΠΕΖΩΝ
ΣΥΜΜΕΤΕΙΧΑΝ
ΟΙ ΕΞΗΣ:**

ΣΤΑΥΡΟΣ ΘΩΜΑΔΑΚΗΣ, Πρόεδρος, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς
ΙΑΚΩΒΟΣ ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ, Αντιπρόεδρος, Τράπεζα Πειραιώς
ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΚΟΥΜΑΣ, Διευθύνων σύμβουλος,
Εθνική Τράπεζα Επενδύσεων Βιομηχανικής Αναπτύξεως
ΝΙΚΟΣ ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ, Αναπληρωτής Διευθύνων Σύμβουλος,
EFG EUROBANK ERGASIAS
ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΙΧΕΛΗΣ, Γενικός Διευθυντής, Εμπορική Τράπεζα

Τη συζήτηση συντόνισε ο δημοσιογράφος ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Α. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Να ξεκινήσουμε συζητώντας το νέο περιβάλλον που διαμορφώνεται με τις νέες οδηγίες. Ιδιαίτερα ορισμένα θέματα που έχουν μεγάλη σημασία όπως το ζήτημα της κατάχρησης της αγοράς και, γενικότερα, η πλευρά των κατασταλτικών μέτρων, όπου το ενδιαφέρον είναι σημαντικό και λόγω των προβλημάτων που εμφανίστηκαν στην Αμερική αν και λιγότερο στην Ευρώπη, όπως άλλωστε και ο τομέας των επενδυτικών υπηρεσιών. Παρακαλώ τον κ. Θωμαδάκη να μας πει κατ' αρχήν πώς βλέπει τη σημασία του νέου πλαισίου.

ΣΤ. ΘΩΜΑΔΑΚΗΣ:

Υπάρχει, στην Ευρωπαϊκή Ένωση, μία παγιωμένη και δεδηλωμένη στρατηγική, αυτή τη στιγμή. Αυτή αναπτύσσεται σε τρεις άξονες. Ο ένας είναι η ενίσχυση της εναρμόνισης. Η ενοποίηση δηλαδή των ευρωπαϊκών αγορών, η οποία λαμβάνει υπόψη και την επερχόμενη διεύρυνση. Ο άλλος αφορά στην αναγκαία ενίσχυση της αξιοπιστίας των αγορών. Γιατί, κακά τα ψέματα, διανύουμε μία περίοδο που αμφισβητείται σοβαρά η αξιοπιστία των αγορών όπως δείχνουν και οι κινήσεις που εκδηλώνονται σε αυτές. Ο τρίτος άξονας αφορά βεβαίως στην ανταγωνιστικότητα. Δηλαδή, τη δυνατότητα των ευρωπαϊκών εταιρειών να παρέχουν υπηρεσίες με ανταγωνιστικούς όρους και να μπορούν, σε παγκόσμιο επίπεδο, να ανταγωνίζονται με επιτυχία εταιρείες άλλων περιοχών.

Οι τρεις αυτοί στρατηγικοί άξονες εκδηλώνονται με τις συγκεκριμένες πρωτοβουλίες και τις οδηγίες αυτές καθώς και με την υιοθέτηση των διεθνών λογιστικών προτύπων. Κάθε μια από τις πρωτοβουλίες αυτές ανταποκρίνεται και σε μια από τις πλευρές του ζητήματος. Τα διεθνή λογιστικά πρότυπα είναι επίσης μια κεντρική πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά στους λογιστικούς χειρισμούς και τις λογιστικές εμφανίσεις των αποτελεσμάτων και της οικονομικής κατάστασης των εισηγμένων εταιρειών.

Να έρθω πρώτα στην οδηγία για την κατάχρηση αγοράς. Ασχολείται, κατά κύριο λόγο, με την καταστολή ή την πρόληψη καταχρηστικών συμπεριφορών στις αγορές, ιδίως σε εποχές που περιορίζεται η ρευστότητά τους, καθώς και με το θέμα της διαφάνειας. Το “προσπέκτους”, η οδηγία για το ενημερωτικό δελτίο, έχει να κάνει με δύο πλευρές. Με την ανάγκη να υπάρχει ένας κοινός κατάλογος υποχρεώσεων των ευρωπαϊκών εταιρειών, άσχετο σε ποια αγορά της Ευρωπαϊκής Ένωσης δραστηριοποιούνται. Πόσο μάλλον που, τη στιγμή αυτή, έχουμε μεγάλη διαφοροποίηση και αν μια εταιρεία θέλει να εκδώσει μετοχές σε τέσσερις αγορές της Ευρωπαϊκής Ένωσης, θα συναντήσει τέσσερις διαφορετικούς κανονισμούς.

Υπάρχει επομένως, θέμα εναρμόνισης, η οποία μάλιστα θα μειώσει το κόστος άντλησης κεφαλαίων. Ταυτοχρόνως όμως θα αυξήσει και τη διαφάνεια, βασικό στοιχείο προστασίας του επενδυτή για μία νεοεισερχόμενη μετοχή.

Τέλος, ίσως μάλιστα και το κυριότερο, η νέα οδηγία για τις επενδυτικές υπηρεσίες, η οποία έχει στοιχεία που προσπαθούν να βελτιώσουν την ανταγωνιστικότητα, επιδιώκει επίσης να ανυψώσει σε καλύτερα επίπεδα την προστασία των πελατών/επενδυτών, δηλαδή αυτούς ακριβώς που χρησιμοποιούν τις επενδυτικές υπηρεσίες.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Μπορούμε τώρα να περάσουμε στην αξιολόγηση του νέου αυτού τοπίου που περιέγραψε ο κ. Θωμαδάκης.

Ι. ΓΕΩΡΓΙΑΝΑΣ:

Ασφαλώς η συζήτηση επί των επιμέρους θεμάτων τοποθετείται, κατ' ανάγκη, σε ένα μεταβαλλόμενο και εξελισσόμενο περιβάλλον. Στις αβεβαιότητες που μας περιβάλλουν, θα προστεθούν, ύστερα από δύο χρόνια περίπου, οι καινούργιες συνθήκες που θα διαμορφωθούν με τη διεύρυνση. Πρόσεξα, πρόσφατα, ένα άρθρο του "The Economist", αναφερόμενο στις γερμανικές τράπεζες. Αφορούν την κυριότερη συμμετέχο εις την περιοχή της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Εάν παρατηρήσουμε την παρούσα κατάσταση του γερμανικού τραπεζικού συστήματος, όπου ένα 40% της αγοράς βρίσκεται υπό άμεσο πολιτικό έλεγχο, είτε μέσω των τοπικών τραπεζών, είτε των δήμων και κοινοτήτων, είτε των ομοσπονδιακών κρατιδίων, μπορεί εύκολα να σχηματίσει μια εικόνα για τις σημαντικές διαφορές που υπάρχουν από περιοχή σε περιοχή της Ένωσης. Ακόμη και σε σχέση με την κατάσταση που έχουμε επιτύχει στην Ελλάδα, σε ό,τι αφορά την εξέλιξη του τραπεζικού συστήματος, όπου οφείλω να παρατηρήσω ότι υπάρχει σοβαρότατη υπεροχή του ελληνικού τραπεζικού συστήματος, με όλα βεβαίως τα γνωστά προβλήματα, συγκριτικά με την κατάσταση σε άλλες και μάλιστα ισχυρές χώρες της Ένωσης.

Εχουμε, συνεπώς, να κάνουμε με ένα διαφορετικό συνεχώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

Η άλλη περιοχή, οι εξελίξεις της οποίας επηρεάζουν την ευρωζώνη υπό την ευρύτερη έννοια, είναι βεβαίως η Αμερική. Υπάρχει εκεί ένα σοβαρό θέμα. Ίσως το σοβαρότερο από τα όσα έχουμε αντιμετωπίσει μέχρι τώρα. Θέμα αξιοπιστίας των ίδιων των διαχειριστών των επιχειρήσεων, είτε αυτοί είναι επιχειρηματίες είτε, και σε μεγαλύτερη έκταση, μάνατζερς.

Υπάρχει κλονισμός της βάσης για την ανάπτυξη και λειτουργία των κεφαλαιαγορών. Ελπίζεται βέβαια ότι σε τελικό στάδιο θα είναι περιορισμένη η ζημιά που έχει γίνει σ' αυτό τον τομέα. Αυτή τη στιγμή όμως η αμφιβολία υπάρχει και αφορά το ήθος και την επάρκεια των διαχειριστών στις επιχειρήσεις και, σε τελική ανάλυση, εκείνων που διαχειρίζονται τις αποταμιεύσεις, είτε των ιδιωτών είτε των θεσμικών επενδυτών.

Υπάρχει λοιπόν αυτό το πρόβλημα αν και ελπίζουμε ότι στην Ευρώπη θα είναι μικρότερο. Ως προς το περιβάλλον λοιπόν ο βαθμός αβεβαιότητας

είναι μεγαλύτερος απ' όσο εγώ μπορώ να ενθυμηθώ. Οφείλω επίσης να παρατηρήσω, ως προς τις συγκεκριμένες πρωτοβουλίες που συζητούμε σήμερα, ότι είναι σημαντικές στο περιβάλλον της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσο και για την Ελλάδα, αν και στο θέμα αυτό πράγματι έχουμε πρωτοπορία.

Και στους τρεις τομείς στους οποίους αναλαμβάνονται, με τις νέες οδηγίες, πρωτοβουλίες σε επίπεδο ευρωζώνης, όλες βρίσκονται σε ορθή κατεύθυνση.

Ομως, οι συνθήκες της αγοράς πρέπει να εκτιμώνται διαρκώς. Και η "ποσότητα" μεταβολών που εισάγεται, να μην οδηγήσει σε επιδείνωση της κατάστασης. Υπάρχει ένας βαθμός απορροφητικότητας από κάθε αγορά και αυτή δεν πρέπει να παραβιάζεται. Ορθή, συνεπώς, κατεύθυνση, αλλά πρέπει να εφαρμοστεί με μέτρο.

N. KAPAMOYZΗΣ:

Θα ήθελα να προσεγγίσω το θέμα από μια άλλη διάσταση με βάση αυτά που είπε ο κ. Θωμαδάκης. Νομίζω ότι θα ήταν χρήσιμο να δούμε το περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί σήμερα η ευρωπαϊκή αγορά και ελληνική κεφαλαιαγορά, εφόσον αποτελεί κοινή προσπάθεια και πεποίθηση ότι η δημιουργία μιας ενιαίας και αποτελεσματικής αγοράς χρήματος, για να επιβιώσει, θα πρέπει να είναι ανταγωνιστική και αποτελεσματική και θα συμβάλει ουσιαστικά στην οικονομική ανάπτυξη και την πρόοδο της Ευρώπης.

Με τα σημερινά δεδομένα, η ευρωπαϊκή αγορά υπολείπεται σημαντικά από την αντίστοιχη αμερικανική. Και αυτό είναι σημαντικό στοιχείο, που πρέπει να το λάβουμε υπόψη μας. Ας δούμε ορισμένα στοιχεία που πιστεύω ότι είναι χρήσιμα: το καθαρό εθνικό προϊόν των Ηνωμένων Πολιτειών ανέρχεται στο 21% του παγκόσμιου εθνικού προϊόντος. Το σύνολο της Ευρώπης έχει καθαρό εθνικό προϊόν γύρω στο 16% του παγκόσμιου εθνικού προϊόντος. Η κεφαλαιοποίηση δύο βασικών αμερικανικών χρηματιστηρίων, του NASDAQ και της Νέας Υόρκης, ανέρχεται στο 50% του συνόλου της κεφαλαιοποίησης των παγκόσμιων κεφαλαιαγορών. Οι ημερήσιες συναλλαγές σε μετοχές πραγματοποιούνται και πάλι κατά το ήμισυ περίπου στις αγορές των ΗΠΑ (16 τρισ. δολάρια ετησίως). Το ίδιο ισχύει και με τις αγορές ομολόγων κάθε είδους και μορφής, που είναι εξαιρετικά ανεπτυγμένες στις Ηνωμένες Πολιτείες, ειδικά εκείνες των εταιρικών ομολόγων, ενώ στην Ευρώπη βρίσκονται ακόμα στα πρώτα στάδια ανάπτυξης. Παράλληλα το δολάριο συνεχίζει να είναι το κυρίαρχο διεθνές νόμισμα συναλλαγών και αποθεματικών.

Επιπλέον, οι αγορές της Ευρώπης είναι κατακερματισμένες. Λειτουργούν σήμερα πάνω από 30 χρηματιστήρια στην Ευρώπη και σε αρκετές περιπτώσεις διασυννοριακώς ανταγωνιστικά. Ο βαθμός ενοποίησης των συστημάτων διακανονισμών πράξεων και των όρων διασυννοριακών συναλλαγών παραμένουν σε χαμηλό επίπεδο.

Αν η Ευρώπη στοχεύει να ανταγωνιστεί ή και να αμφισβητήσει την κυ-

ριαρχία των αμερικανικών αγορών και του δολαρίου, επιτάσσεται η δημιουργία μιας αποτελεσματικής ενιαίας κεφαλαιαγοράς. Πρέπει να δημιουργήσουμε μία αγορά που θα είναι ανταγωνιστική και ως προς τους άλλους παγκόσμιους παίκτες και ανταγωνιστές σ' αυτό τον τομέα. Και αυτό είναι σημαντικό διότι, αν στεφθεί με επιτυχία, αφενός θα δημιουργηθούν νέες θέσεις εργασίας ενώ θα δημιουργηθεί ένας ευρωπαϊκός αποτελεσματικός μηχανισμός άντλησης και τοποθέτησης χρηματοοικονομικών πόρων, σημαντικός για την επίτευξη ικανοποιητικών ρυθμών ανάπτυξης.

Αρα, σημαντικό δεν είναι μόνο να τακτοποιήσουμε τα του ευρωπαϊκού οίκου μας, αλλά να το κάνουμε με τρόπο που θα είναι ανταγωνιστικός σε παγκόσμιο επίπεδο. Αυτή είναι η πρώτη παρατήρηση που θα ήθελα να κάνω. Επιπλέον, συμφωνώντας απόλυτα με την εισαγωγή του κ. Θωμαδάκη, πιστεύω ότι το επιδιωκόμενο είναι η δημιουργία αποτελεσματικών αγορών. Σ' αυτό τον τομέα για να επιτύχουμε, θα πρέπει να έχουμε σύγχρονα και αποτελεσματικά συστήματα διαπραγμάτευσης αξιών, ένα διασυννοριακό αποτελεσματικό σύστημα διακανονισμού των πράξεων, ενιαία εποπτεία και κανόνες ελέγχου. Να συγκροτήσουμε ευέλικτες αγορές, αποτελεσματικές, χαμηλού κόστους συναλλαγών, υψηλής ρευστότητας και βάθους και ασφάλειας συναλλαγών.

Ολα αυτά, καθώς και εκείνα που προβλέπονται στο νέο σχέδιο Κοινοτικής Οδηγίας για Επενδυτικές Υπηρεσίες, εφόσον εφαρμοστούν, θα οδηγήσουν κατά τη γνώμη μου σε ριζοσπαστικές αλλαγές της σημερινής δομής της κεφαλαιαγοράς στην Ευρώπη, αλλά και στην Ελλάδα, όπου έχουμε παραμείνει, σε κάποιο βαθμό, σε παλαιότερες δομές και αντιλήψεις και που αρνούμαστε να δούμε με ειλικρίνεια την επικρατούσα κατάσταση και τους κινδύνους που εγκυμονούν μπροστά μας.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Να συζητήσουμε, με τη σειρά, προχωρώντας με μια πρώτη αποτίμηση των τριών οδηγιών, έχοντας κατά νου και τις επιπτώσεις στην ελληνική αγορά.

Γ. ΜΙΧΕΛΗΣ:

Θέλω να κάνω ένα πρώτο σχόλιο στα θέματα της αποτελεσματικότητας των αγορών και της ακαμψίας που παρατηρούμε στην ελληνική αγορά. Ας παρακολουθήσουμε τα όσα γίνονται στις Ηνωμένες Πολιτείες την περίοδο αυτή, με το νόμο Σαρμπάνη-Οξλέϊ. Κατά τη δική μου αντίληψη, το παράδειγμα αυτό δημιουργεί μια αντίφαση σχετικά με εκείνα που επιδιώκουμε τώρα στην Ελλάδα προκειμένου να παραμερίσουμε τις ακαμψίες. Το αμερικανικό νομοσχέδιο, για παράδειγμα, ορίζει σειρά από μάλλον άκαμπτες διαδικασίες για την αμερικανική αγορά, επιδιώκοντας να θέσει κανόνες πολύ πέραν των σημερινών ορίων. Στην Ευρώπη υπάρχουν ίσως αντίστοιχες κινήσεις όχι όμως τόσο "σκληρές" όπως αυτές που εμφανίζονται στις ΗΠΑ.

Στην Ελλάδα λέμε ότι πρέπει να παραμερίσουμε όλες τις ακαμψίες που υπάρχουν.

Ολο αυτό το πλέγμα είναι λίγο συγκεχυμένο τουλάχιστον στο δικό μου το μυαλό και θα είναι ενδιαφέρον να δούμε πού θα καταλήξει.

Δ. ΓΚΟΥΜΑΣ:

Εγώ θα έλεγα ότι αυτή η προσπάθεια που γίνεται με τις τρεις οδηγίες αποτελεί το πλαίσιο ενός συντάγματος της ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς. Ευκαιρία αποτελεί το ενιαίο νόμισμα και θα πρέπει να γίνει μία προσπάθεια απ' όλους τους φορείς να συμμετάσχουν ενεργά στην ολοκλήρωση αυτών των κοινοτικών οδηγιών, για να παρακαμφθούν οι υπερβολικές ρυθμίσεις και ν' αποκτήσει μία ευελιξία η αγορά μέσα σε ένα περιβάλλον όμως προκαθορισμένο, το οποίο να την καθιστά και ανταγωνιστική, λαμβάνοντας υπόψη και αυτά που είπε ο κ. Νίκος Καραμούζης πριν για την αμερικανική κεφαλαιαγορά η οποία κυριαρχεί σε παγκόσμιο επίπεδο.

Εάν εμείς οι Ευρωπαίοι δεν καταφέρουμε να φτιάξουμε μία αγορά με ένα πλαίσιο που να μπορεί να λειτουργήσει ανταγωνιστικά προς την αμερικανική πρώτα και ενδεχόμενα με κάποια ανατολική αγορά στο μέλλον, όπως εκείνη του Πεκίνου, θα οδηγηθούμε αναγκαστικά σε περιθωριοποίηση.

Εκεί πλέον δεν θα έχουμε περιθώρια μεγάλα για άλλες νομοθετικές ρυθμίσεις στα πλαίσια των οδηγιών. Οσον αφορά την ελληνική πραγματικότητα πρέπει να τη δούμε αναλυτικότερα, και οφείλουμε παράλληλα, στο πλαίσιο των συμβουλευτικών διαβουλεύσεων μεταξύ των διαφόρων φορέων, να περαστεί ένα μήνυμα ότι αυτές οι αποφάσεις θα είναι καταλυτικές. Γι' αυτό θα πρέπει να υπάρξει ενεργός συμμετοχή όλων των φορέων με την προοπτική της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, ξεχνώντας την παρούσα κατάσταση.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις πλέον πρέπει να βοηθήσουν στην ολοκλήρωση αυτών των οδηγιών με τις διαβουλεύσεις που κάνει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ή η Ένωση Τραπεζών ή ο ΣΕΒ, προκειμένου να έχουμε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Διαπιστώνω λοιπόν ότι υπάρχει μια συμφωνία ως προς την αναγκαιότητα των ρυθμίσεων που περιλαμβάνονται στις καινούργιες οδηγίες, στην προοπτική μάλιστα να δημιουργηθεί μια πραγματικά ενιαία ευρωπαϊκή αγορά. Είναι όμως αυτό επαρκές; Εξάλλου, υπήρχε ήδη ένα διατεταγμένο περιβάλλον στην ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά και, επομένως, θα ήταν χρήσιμο να περιγράψουμε τι θα κερδίσουμε με την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων.

Ι. ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ:

Η κατεύθυνση είναι σωστή και καλώς πορευόμαστε. Δεν είναι θέμα συγκυριακό. Αυτό είναι πρόγραμμα, πρέπει να προχωρήσει. Και θα έλεγα ως ένα βαθμό δεν πρέπει να επηρεάζεται πάρα πολύ από τις τρέχουσες

εξελιξείς. Ίσως μας οδηγήσει σε λάθη και σε υπερβολές. Επίσης υπογράμμισα τις δυσκολίες του εγχειρήματος. Όλες οι προσπάθειες σε ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν δυσκολίες αυτής της μορφής και χαρακτηριστικά ανέφερα τις διαφορές που υπάρχουν μεταξύ της γερμανικής αγοράς και των άλλων αγορών.

Αν πάτε τώρα στις άλλες πτυχές που επηρεάζουν, όπως είναι οι διαφορές των φορολογικών ρυθμίσεων, των φορολογικών καθεστώτων που ισχύουν, ακόμα και του ασφαλιστικού δικαίου, όλων των κανονιστικών πλευρών των αγορών, διότι το να έχετε μια γνήσια ενιαία αγορά κεφαλαίου, εξαρτάται και τι ρυθμίσεις ισχύουν στους άλλους τομείς.

Δεν μπορείτε να έχετε φέρ' ειπείν με τόσο διαφορετικές φορολογικές ρυθμίσεις ενιαία αγορά απολύτως, διότι είναι γνωστές οι επιπτώσεις. Συνεπώς θα έλεγα ότι είναι θέμα βαθμιαίας εισαγωγής. Πρέπει να υπάρχει αυτός ο μεγάλος στόχος, να υπάρχει ο προσανατολισμός, ο προγραμματισμός και στο βαθμό που είναι απορροφήσιμες να εισάγονται.

ΣΤ. ΘΩΜΑΔΑΚΗΣ:

Εγώ ήθελα να κάνω μια παρατήρηση σε σχέση με τα πολλά και σωστά που είπαν όλοι οι συνομιλητές. Πρώτα απ' όλα όπως μπορώ να βεβαιώσω, η ευρωπαϊκή στρατηγική, η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης, είναι νομίζω πολύ πιο ισορροπημένη και πολύ πιο ψύχραιμη σε ορισμένες περιπτώσεις απ' την αμερικανική.

Στην Αμερική έχουμε ένα τεράστιο κύμα μεταρρυθμίσεων το οποίο έγινε μετά τα λογιστικά σκάνδαλα. Στην Ευρώπη αυτή η στρατηγική έχει ξεκινήσει από δύο χρόνια τώρα και εξελίσσεται πολύ συστηματικά και βεβαίως με έντονους ρυθμούς. Και κλιμακώνονται μέχρι το 2005.

Αυτό είναι το ένα που θέλω να πω, διότι εκεί υπάρχει μία διαφορά σοβαρή, που έχει να κάνει και με τις δυνατότητες απορρόφησης μεταρρυθμίσεων που ανέφερε πολύ σωστά ο κ. Γεωργιάδης. Η δυνατότητα απορρόφησης των μεταρρυθμίσεων δεν είναι μόνο συνάρτηση του χρόνου στον οποίο εκτείνονται, αλλά είναι και συνάρτηση ενός άλλου στοιχείου, του στοιχείου της διαβούλευσης.

Αυτή τη στιγμή η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει αποδυθεί σε μια έντονη και άνευ προηγουμένου διαδικασία διαβουλεύσεων με τους φορείς της αγοράς, σε όλες αυτές τις καινούργιες πρωτοβουλίες. Το λέω όχι μόνο απ' την εμπειρία που έχω για την οδηγία της κατάχρησης της αγοράς όπου είμαι άμεσα εμπλεκόμενος, αλλά και σε όλους τους άλλους τομείς. Πραγματοποιείται ευρύτατη διαβούλευση, έτσι ώστε αυτό που θα είναι τελικά το προϊόν και των οδηγιών και των κανονισμών εφαρμογής των οδηγιών, να είναι αποτέλεσμα ενός διαλόγου, ώστε να μη δημιουργήσει υπέρμετρο ή δυσανάλογο κόστος εφαρμογής. Αυτό είναι ένα πολύ σημαντικό στοιχείο.

Και ένα τρίτο στοιχείο που θα μου επιτρέψετε να σχολιάσω είναι κάτι πολύ σημαντικό που είπε ο κ. Καραμούζης και που έχει να κάνει με την

ασφάλεια των συναλλαγών. Ένα από τα προβλήματα της μη ενοποιημένης αγοράς, είναι η μειωμένη ασφάλεια των διασυνοριακών συναλλαγών, γιατί δεν είναι σαφές το πώς οι πολίτες της μιας επικράτειας εκκαθαρίζουν και κατέχουν τίτλους σε μία άλλη.

Και επομένως αυτό το ζήτημα της ασφάλειας συναλλαγών και της ενοποίησης ή τέλος πάντων της συνεργασίας των συστημάτων εκκαθάρισης και διακανονισμού, είναι από τα σημαντικότερα και βεβαίως είναι ένα ζήτημα που θα χειριστεί η οδηγία για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών. Υπάρχει όμως πλήρης συνείδηση και στην Committee of European Security Regulators και στην Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα.

Εχουμε μάλιστα μια μεικτή ομάδα εργασίας που ασχολείται ακριβώς μ' αυτό το θέμα, για την ανάγκη να δημιουργηθεί αυτό το υπόβαθρο της ενοποίησης, το υπόστρωμα της ενοποίησης, που είναι ο ενοποιημένος μηχανισμός εκκαθάρισης και διακανονισμού στην Ευρώπη. Και όχι μόνο για τις μετοχές, αλλά και για τα ομόλογα.

N. ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ:

Θα ήταν σκόπιμο να βγάλουμε από τη συζήτησή μας, γιατί αποτελεί μεγάλο αντικείμενο που απαιτεί ξεχωριστή συζήτηση, το θέμα της εναρμόνισης της φορολογίας προσόδων από κινητές αξίες στην Ευρώπη, όσο κι αν είναι σημαντικό στοιχείο, καθοριστικό για τη δημιουργία ενιαίας αγοράς. Γιατί, πράγματι, χωρίς στοιχειώδη φορολογική εναρμόνιση, θα αναπτύσσονται ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα σε χώρες, που θα στρεβλώνουν τη δημιουργία ενιαίας και αποτελεσματικής αγοράς σε ευρώ.

Ωστόσο, το δεύτερο στοιχείο από τα νέα σχέδια Οδηγιών, όπως εγώ το αντιλαμβάνομαι είναι μια περισσότερο ριζοσπαστική αλλαγή. Η οποία, αν υλοποιηθεί, θα επιδράσει και στις δικές μας αγορές, όπως αυτή που αφορά στις προτεινόμενες τροποποιήσεις των συστημάτων διαπραγμάτευσης και διακανονισμού μετοχών στην Ευρώπη. Να εξηγήσω γιατί.

Σήμερα η διαπραγμάτευση και ο διακανονισμός μετοχών στην Ευρώπη γίνεται στις πιο πολλές περιπτώσεις σε οργανωμένες και επίσημες αγορές. Που λειτουργούν με συγκεκριμένο ωράριο, προκαθορισμένους κανόνες συναλλαγών, κεντρικό τοπικό διακανονισμό των πράξεων και εγκεκριμένους διαμεσολαβητές.

Οι διαμεσολαβητές ή οι παίχτες, που δικαιούνται να συμμετάσχουν σ' αυτές τις αγορές, συμμετέχουν αφού πάρουν τις απαραίτητες εγκρίσεις και άδειες και ικανοποιήσουν ορισμένες προϋποθέσεις. Δεν υπάρχουν στην πλειοψηφία των περιπτώσεων αγορές "over the counter" ή "netting" συναλλαγών από διαμεσολαβητές ή πράξεις με ιδιωτικές συμφωνίες. Κάτι αντίστοιχο δεν συμβαίνει απαραίτητα σε άλλες αγορές. Όπως η αγορά ομολόγων ή συναλλάγματος, αναγνωρίζοντας προφανώς τις διαφορές. Πάντως, η αγορά ομολόγων λειτουργεί πολύ πιο ελεύθερα, όπως την περιέγραφα προηγουμένως. Και, κυρίως, λειτουργεί με εναλλακτικά συστήματα διαπραγμάτευ-

σης. Είτε εκείνα που έχουν οργανώσει οι τράπεζες – βασικοί διαπραγματευτές μεταξύ τους, είτε όσα έχουν οργανώσει διάφοροι άλλοι φορείς.

Για παράδειγμα, μια τράπεζα ή θεσμικός επενδυτής μπορεί να κάνει συναλλαγές σε ομόλογα έναντι ενός άλλου αντισυμβαλλόμενου, χωρίς να περάσει αναγκαία η πράξη από επίσημο χρηματιστήριο. Μπορώ να συμψηφίσω συναλλαγή δική μου με πελάτη ταυτόχρονα. Μπορώ να συναλλάσσομαι διεθνώς όλο το 24ωρο σε τίτλους χρεωστικούς. Δεν ισχύει το αντίστοιχο για την πλειοψηφία των συναλλαγών σε μετοχές.

Μια ριζοσπαστική αλλαγή που περιλαμβάνεται στο σχέδιο Οδηγίας για την παροχή επενδυτικών υπηρεσιών και που, εφόσον πραγματοποιηθεί, βλέπω να αλλάζει το χάρτη της κεφαλαιαγοράς και στην Ελλάδα, συνδέεται με τις προτάσεις για την αποδοχή, σε κάποιο βαθμό και με προϋποθέσεις, της διαπραγμάτευσης μετοχών και μέσω εναλλακτικών διαπραγματευτικών συστημάτων. Που σημαίνει ότι οι συναλλαγές δεν θα γίνονται μόνο μέσω επίσημων χρηματιστηρίων ενώ θα διευκολύνονται ή θα παρέχεται άδεια σε επενδυτικές τράπεζες, είτε να συμψηφίζουν πράξεις μεταξύ πελατών τους σε μετοχές, είτε να συμψηφίζουν πράξεις μεταξύ πελατών τους και δικών τους θέσεων, είτε να συναλλάσσονται με τρίτους μέσω άλλων όπως είπα οργανωμένων αλλά όχι επίσημων αγορών.

Αυτή είναι μία μεγάλη αλλαγή, η οποία αν υλοποιηθεί θα αλλάξει ουσιαστικά και ριζικά και η δομή της ελληνικής κεφαλαιαγοράς, αλλά και της ευρωπαϊκής. Αυτό είναι το ένα σημαντικό στοιχείο.

Το δεύτερο στοιχείο, που θέλω να τονίσω, είναι αυτό που είπε ο κ. Θωμάδης, ότι η διαπραγμάτευση αξιών χρειάζεται επίσης αποτελεσματικό και σύγχρονο διακανονισμό για να δημιουργηθούν αποτελεσματικές αγορές. Χωρίς αποτελεσματικό διακανονισμό διασυνοριακό πράξεων, δεν μπορεί να υπάρξει αποτελεσματική ενιαία ευρωπαϊκή αγορά. Και αυτό είναι ένα θέμα για το οποίο έχει γίνει μεγαλύτερη πρόοδος στον τομέα των ομολόγων στην Ευρώπη και λιγότερη πρόοδος στον τομέα των μετοχών.

Επίσης, τα τελευταία δύο-τρία χρόνια είδαμε μια προσπάθεια συνεργασιών των επίσημων χρηματιστηρίων της Ευρώπης. Το Euronext είναι ένα κλασικό παράδειγμα συνεργασιών μεταξύ χρηματιστηρίων ευρωπαϊκών αγορών. Και έγιναν και γίνονται και άλλες συζητήσεις για δημιουργία ισχυροτέρων ευρωπαϊκών χρηματιστηρίων.

Εάν αυτή η οδηγία περάσει, είναι φανερό ότι αποδυναμώνει κατά τη γνώμη μου τη σημασία των επίσημων χρηματιστηρίων και των εταιρειών διαπραγμάτευσης μικρού βεληνεκούς και κεφαλαιακής επάρκειας και δίνει την ευκαιρία της δημιουργίας μιας πολύ ευρύτερης αγοράς, που θα εξακολουθήσει να λειτουργεί κυρίως μέσω των επίσημων χρηματιστηρίων, αλλά θα έχει και άλλες εναλλακτικές δυνατότητες συναλλαγών. Αυτό θεωρώ ότι είναι μια πολύ σημαντική αλλαγή. Αν δε επεκταθεί και σε παράγωγα χρηματοοικονομικά προϊόντα, οι επιπτώσεις θα είναι ευρύτερες.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Είναι βεβαίως προφανές πως το νέο πλαίσιο συνδέεται με τις δυνατότητες που δημιουργεί μια νέα πραγματικότητα, η καθιέρωση του ενιαίου νομίσματος και της, συνδεδεμένης με αυτό, ευρωζώνης, στο εσωτερικό μάλιστα της ευρύτερης Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Δ. ΓΚΟΥΜΑΣ:

Θα έλεγα ότι αυτή η προσπάθεια που γίνεται με τις τρεις οδηγίες αποτελεί το πλαίσιο ενός συντάγματος της ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς. Ευκαιρία αποτελεί το ενιαίο νόμισμα και θα πρέπει να γίνει μία προσπάθεια απ' όλους τους φορείς να συμμετάσχουν ενεργά στην ολοκλήρωση αυτών των κοινοτικών οδηγιών, για να παρακαμφθούν οι υπερβολικές ρυθμίσεις και ν' αποκτήσει μία ευελιξία η αγορά μέσα σε ένα περιβάλλον όμως προκαθορισμένο, το οποίο να την καθιστά και ανταγωνιστική, λαμβάνοντας υπόψη και αυτά που είπε ο κ. Νίκος Καραμούζης πριν για την αμερικανική κεφαλαιαγορά η οποία κυριαρχεί σε παγκόσμιο επίπεδο.

Εάν εμείς οι Ευρωπαίοι δεν καταφέρουμε να φτιάξουμε μία αγορά με ένα πλαίσιο που να μπορεί να λειτουργήσει ανταγωνιστικά προς την αμερικανική πρώτα και ενδεχόμενα με κάποια ανατολική αγορά στο μέλλον, όπως εκείνη του Πεκίνου, θα οδηγηθούμε αναγκαστικά σε περιθωριοποίηση.

Εκεί πλέον δεν θα έχουμε περιθώρια μεγάλα για άλλες νομοθετικές ρυθμίσεις στα πλαίσια των οδηγιών. Οσον αφορά την ελληνική πραγματικότητα πρέπει να τη δούμε αναλυτικότερα, και οφείλουμε παράλληλα, στο πλαίσιο των συμβουλευτικών διαβουλεύσεων μεταξύ των διαφόρων φορέων, να περαστεί ένα μήνυμα ότι αυτές οι αποφάσεις θα είναι καταλυτικές. Γι' αυτό θα πρέπει να υπάρξει ενεργός συμμετοχή όλων των φορέων με την προοπτική της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, ξεχνώντας την παρούσα κατάσταση.

Οι ελληνικές επιχειρήσεις πλέον πρέπει να βοηθήσουν στην ολοκλήρωση αυτών των οδηγιών με τις διαβουλεύσεις που κάνει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς ή η Ένωση Τραπεζών ή ο ΣΕΒ, προκειμένου να έχουμε το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα.

Γ. ΜΙΧΕΛΗΣ:

Κατά τη δική μου αντίληψη, ως προς τα θέματα που συζητούμε σε αυτό το σημείο, η δημιουργία μιας ενιαίας αγοράς, είναι αυτό που εννοούμε με την κατάργηση των εθνικών αγορών και νομίζω παρόμοια εξέλιξη λύνει και τα προβλήματα που συνδέονται με τις διασυνοριακές συναλλαγές. Αν δούμε τα αμερικανικά χρηματιστήρια, που είναι πραγματικώς διεθνή χρηματιστήρια, όπως η αγορά NASDAQ, δεν είναι ένα φυσικό χρηματιστήριο σε μια φυσική αγορά. Είναι μια αγορά virtual, που μπορεί να πραγματοποιεί συναλλαγές από οποιοδήποτε σημείο, όποια ώρα θέλουμε, σε οποιαδήποτε περιοχή της γης.

Και υπάρχουν όλοι αυτοί οι ηλεκτρονικοί τρόποι για να γίνονται οι συ-

ναλλαγές και τα συστήματα και οι πλατφόρμες για να βοηθούν σ' αυτή την ενιαιοποίηση. Επομένως στο δικό μου το μυαλό δεν μπορεί να μιλάμε για ενιαία αγορά και ταυτόχρονα να διατηρούνται εθνικές αγορές και διασυνοριακά προβλήματα για πάρα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα.

ΣΤ. ΘΩΜΑΔΑΚΗΣ:

Επειδή το ζήτημα που έθεσε ο κ. Καραμούζης είναι ένα απ' τα κεντρικότερα ζητήματα της νέας οδηγίας για τις επενδυτικές υπηρεσίες, δηλαδή αυτό το ζήτημα των εναλλακτικών συστημάτων συναλλαγών και διακανονισμού, έχω ορισμένες παρατηρήσεις. Η πρώτη παρατήρηση είναι ότι η μεγάλη ανάπτυξη της κεφαλαιαγοράς στην Αμερική και στην Ευρώπη, δεν έγινε μέσα από εναλλακτικά συστήματα, έγινε μέσα από οργανωμένες αγορές.

Η μεγάλη ανάπτυξη δηλαδή γίνεται από τον NASDAQ και το New York Stock Exchange, καθώς και τη συγχώνευση περιφερειακών χρηματιστηρίων που υπήρχαν και τη διεύρυνση των οργανωμένων αγορών. Εγώ θεωρώ πως η ευρωπαϊκή κεφαλαιαγορά έχει πολύ μεγάλο μέλλον, ότι βεβαίως περνούμε μια ύφεση αυτή τη στιγμή, αλλά ότι πρόκειται για μία ενοποιούμενη κεφαλαιαγορά, που θα μπορέσει στο μέλλον και όχι στο πολύ απώτερο μέλλον, να προσελκύσει τεράστιους όγκους ρευστότητας.

Σε αυτό το πλαίσιο θα κάνω και τα παρακάτω σχόλια. Ενα σχόλιο που θέλω να κάνω είναι ότι η ιδέα των εναλλακτικών συστημάτων συναλλαγών, είναι κατ' αρχήν μία ιδέα που εκπορεύεται από χονδρικές αγορές και όχι από λιανικές αγορές. Δηλαδή το παράδειγμα που σωστά φέρατε για τις αγορές ομολόγων, είναι στις περισσότερες περιπτώσεις αγορές ομολόγων για συναλλαγές μεταξύ επαγγελματιών θεσμικών κλπ.

Και νομίζω πως είναι λογικό και φυσιολογικό, στις χονδρικές αγορές, ιδίως να υπάρχουν δυνατότητες εναλλακτικών ρυθμίσεων. Υπάρχουν όμως ορισμένες προϋποθέσεις. Μία προϋπόθεση είναι ότι αυτή η ύπαρξη αγορών δεν θα διαφοροποιεί, δεν θα μειώνει τους κανόνες διαφάνειας που ισχύουν σε όλες τις αγορές.

Μην ξεχνάτε ότι υπάρχει η ανάγκη διαφάνειας, λόγω χάρη η εμφάνιση των τιμών, η “ανακάλυψη τιμής”, η εμφάνιση των στοιχείων των συναλλαγών. Αυτά τα στοιχεία είναι πολύ σημαντικά για όλους τους συναλλασσόμενους, είτε είναι λιανικοί μικροί επενδυτές είτε είναι επαγγελματίες, και επομένως αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για την αποδοχή τέτοιων εναλλακτικών συστημάτων είναι η διατήρηση των κανόνων διαφάνειας.

Στις συνθήκες που διερχόμαστε σήμερα, που είναι ασφαλώς συνθήκες συρρίκνωσης της ρευστότητας, υπάρχει ένας κίνδυνος διάσπασης της ρευστότητας που πρέπει να τον έχουμε υπόψη μας. Δηλαδή ένας κίνδυνος είναι να αφαιρείται ρευστότητα από τις οργανωμένες αγορές και να μετακυλίεται σε άλλους ιδιωτικούς μηχανισμούς συναλλαγών και αυτό βεβαίως θα δημιουργήσει πολύ μεγάλα κόστη, τα οποία πιστεύω εγώ πως στη

σημερινή κατάσταση δεν αντισταθμίζονται από τις ωφέλειες αυτής της μετακύλισης.

Πιστεύω ότι σε μία αναπτυσσόμενη αγορά με αναπτυσσόμενη ρευστότητα, πρέπει κανείς, και αυτό άλλωστε λέει και το νέο σχέδιο της οδηγίας, να βλέπει τέτοιους μηχανισμούς, αλλά υπό τους απαραίτητους όρους των κανόνων διαφάνειας και της ορθής πολιτικής όσον αφορά τη διαχείριση της ρευστότητας.

Τελευταίο στοιχείο. Τα χρηματιστήρια, οι οργανωμένες αγορές, προφανώς αισθάνονται και αυτά αυτή την πίεση και γι' αυτό άλλωστε βλέπετε τώρα το Euronext, τη Φραγκφούρτη, το Λονδίνο, όλα τα μεγάλα χρηματιστήρια να κάνουν μεγάλη προσπάθεια να διευρύνουν τους χρόνους, να διευρύνουν τις ευκολίες, τις διευκολύνσεις για την πρόσβαση σε συστήματα συναλλαγών και εκκαθαρίσεων και να διευκολύνουν και τις διασυννοητικές συναλλαγές.

Αρα και τα χρηματιστήρια αντιδρούν ανταγωνιστικά σ' αυτή την τάση και πιστεύω βεβαίως ότι ο ανταγωνισμός αυτού του τύπου, είναι πάρα πολύ υγιής και θα αποβεί προς όφελος του επενδυτή και του αποταμιευτή.

I. ΓΕΩΡΓΙΑΝΑΣ:

Εγώ θα ήθελα να προσθέσω στα προηγούμενα, ότι η μέριμνα για τη βελτίωση της αποδυναμωμένης εμπιστοσύνης των επενδυτών, πρέπει να επικαλύψει όλες τις άλλες προσπάθειες σ' αυτή τη φάση, διότι κινδυνεύουμε η μειωμένη ζήτηση, το μειωμένο ενδιαφέρον των επενδυτών, να δημιουργήσει πάρα πολλά προβλήματα και σε ορισμένες περιπτώσεις να αποθαρρύνει τις προσπάθειες για εξελίξεις και η περαιτέρω οργάνωση να μην έχει αντικείμενο.

Ασφαλώς σε καταληκτική φάση μία ενιαία οργάνωση της διαχείρισεως και του διακανονισμού των συναλλαγών κλπ, τουλάχιστον αυτό, ασφαλώς θα είναι αναγκαίο και θα γίνει. Προηγείται όμως όλης της συζητήσεως αυτής και του ενδιαφέροντος που υπάρχει, η ενίσχυση της εμπιστοσύνης.

Όσον αφορά τα ελληνικά, ασφαλώς είμαστε στην ορθή κατεύθυνση. Υπογραμμίζω όμως την ανάγκη του μέτρου όσον αφορά την εισαγωγή των μεταβολών. Αυτή τη στιγμή είναι στο τραπέζι, έχει γίνει η ρύθμιση, τα τελευταία μέτρα να αναφέρω, για την εταιρική διακυβέρνηση και βλέπετε τι δυσκολίες εμφανίζονται την τελευταία στιγμή.

Εδώ θα μπορούσε να υπάρχει μια ελαστικότητα. Δηλαδή να ορίζεται, κύριε Πρόεδρε, ότι με απόφαση του Διοικητικού Συμβουλίου ορίζονται ποιοι είναι οι εκτελεστικοί και οι ανεξάρτητοι, υποκείμενοι όμως εις την έγκριση της 1ης επόμενης Τακτικής Γενικής Συνελεύσεως. Και δεν θα είχαμε αυτή τη στιγμή την πίεση σε 350 εισηγμένες εταιρείες να κάνουν έκτακτες συνελεύσεις για να επιλέξουν ή να επισημοποιήσουν ποιοι είναι εκτελεστικοί και μη εκτελεστικοί.

Έχει νομοθετηθεί η εισαγωγή των διεθνών λογιστικών προτύπων με όλες τις δυσκολίες, διότι εδώ έχουμε 350 εταιρείες οι οποίες δεν είχαν τα μεγέθη

και τις δυνατότητες να αντιμετωπίσουν όλες αυτές τις υποχρεώσεις και θα το δούμε το πρόβλημα της προσαρμογής και στον τομέα αυτό. Εχουμε επί τάπητος το νομοσχέδιο για τα εταιρικά ομόλογα. Εχουμε στο τραπέζι το νομοσχέδιο για την Επιτροπή Λογιστικής Τυποποίησης και Ελέγχων. Και φυσικά τις τρεις οδηγίες, για τη θέσπιση των οποίων ορθώς συμμετέχουμε στη συζήτηση και έχουμε συμβολή.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Προφανώς, οι οδηγίες επιδιώκουν να αποκαταστήσουν, όπου χρειάζεται και να ενισχύσουν, όπου επίσης υπήρχαν κενά, την αξιοπιστία των αγορών και να ενδυναμώσουν την εμπιστοσύνη των επενδυτών. Είναι, άλλωστε, προφανές ότι σαφέστεροι και ενιαίοι, σε ευρωπαϊκό επίπεδο, κανόνες, επιτρέπουν στους επενδυτές να κατανοούν καλύτερα το περιβάλλον συναλλαγών και να νιώθουν ότι οι εξελίξεις στις αγορές δεν είναι πέραν των δυνατοτήτων ελέγχου που διαθέτουν.

Ι. ΓΕΩΡΓΙΑΝΑΣ:

Ναι, αλλά στο σημείο που ανέφερα στην αρχή της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης έναντι των διαχειριζομένων τις επενδύσεις αυτές, μετοχικές και ομολογιακές, εκεί δεν ξέρουμε πού θα φτάσει το πρόβλημα, αλλά έχει ανοίξει μια μεγάλη συζήτηση. Ολη αυτή η προσπάθεια πρέπει να λαμβάνει υπόψη της το κλίμα.

Ενα πρακτικό θέμα τώρα. Η ποιότητα των ελέγχων και ο έλεγχος της ποιότητας των ελέγχων είναι μία ανάγκη. Ενα πρακτικό μέτρο θέλω να δούμε αν μπορεί να εισαχθεί. Η ασφάλιση των επενδυτών έναντι των πράξεων και παραλείψεων των ελεγκτών. Εάν σας ελέγχει μια ελεγκτική εταιρεία διεθνής στην Αμερική ή στην Αγγλία φέρ' ειπείν αυτομάτως υπάρχει, λειτουργεί μια ασφάλιση έναντι των παραλείψεων και εμπροθέτων και πταισματικών πράξεων των ελεγκτών.

Επανερχομαι. Εμφαση στο θέμα της ενίσχυσης της αξιοπιστίας των διαχειριστών που είναι δικό τους πρωταρχικό θέμα, των επιχειρηματιών και των managers εκεί πρέπει να υπάρξει κάποια αποτελεσματική πρωτοβουλία και δεύτερον συμπόρευση με τα τεκταινόμενα σε ευρωπαϊκό επίπεδο μέσα σε αυτό το ασταθές και μεταβαλλόμενο περιβάλλον και όχι βιασύνη. Να έχουμε δηλαδή την ψυχραιμία να περιμένουμε και να επιλέγουμε τη στιγμή της εισαγωγής των εκάστοτε πρωτοβουλιών.

Δ. ΓΚΟΥΜΑΣ:

Στο θέμα της εταιρικής διακυβέρνησης οι περισσότεροι προσπαθούν μέσα στην προθεσμία των 6 μηνών που έβαλε ο νόμος, να καλύψουν τυπικά το κενό χωρίς να καλύπτουν την ουσία φοβάμαι. Εκαναν αναδιαρθρώσεις Διοικητικών Συμβουλίων, βάζουν ανεξάρτητα μη εκτελεστικά μέλη τα οποία έχουν κάποιες σοβαρότατες υποχρεώσεις από το νόμο, τις οποίες όμως δεν έχουν αντιληφθεί. Φοβάμαι ότι τυπικά θα έχουμε καλύψει το κενό και ουσιαστικά όμως θα υπάρχει πρόβλημα.

Σαφέστατα είναι ένα σημαντικό βήμα. Το θέμα είναι περισσότερο ενημέρωσης. Δεν ξέρω εάν το Υπουργείο θα δεχτεί παράταση των προθεσμιών. Ασκείται πίεση προς αυτή την πλευρά, αν και άποψή μου είναι ότι δεν πρέπει να δοθεί.

N. KAPAMOYZHΣ:

Ερχόμενος στα ελληνικά δεδομένα, κατ' αρχήν εγώ θεωρώ ότι τα διεθνή λογιστικά πρότυπα έχουν καθυστερήσει να εφαρμοστούν, άρα δεν βλέπω το λόγο γιατί πρέπει να δίνουμε συνεχείς παρατάσεις. Οι κανόνες για την εταιρική διακυβέρνηση νομίζω είναι ένας θεσμός που μπορεί να βελτιωθεί περαιτέρω με την πρακτική εφαρμογή του, να γίνει ακόμη καλύτερος αφού τον ζήσουμε, είναι όμως ένα σημαντικό στοιχείο για τον εκσυγχρονισμό της ελληνικής κεφαλαιαγοράς και της ελληνικής επιχείρησης γενικότερα. Θα ήθελα να αναφερθώ εν συντομία στην ελληνική κεφαλαιαγορά. Μιλάμε σήμερα για μια κεφαλαιαγορά, την οποία στα μέσα ενημέρωσης εξισώνουμε με την αγορά στο ΧΑΑ. Άρα όταν μιλάμε για κεφαλαιαγορά στην Ελλάδα λανθασμένα δεν αναφέρουμε επαρκώς τις αγορές ομολόγων, ή άλλων χρεογράφων. Και είναι σημαντικές αγορές με επιπτώσεις στην ανάπτυξη και την απασχόληση στη χώρα.

I. ΓΕΩΡΓΙΑΝΑΣ:

Υπάρχει αγορά ομολόγων.

N. KAPAMOYZHΣ:

Υπάρχει. Αλλά εννοώ ότι όταν συζητάμε, όταν μιλάμε για κεφαλαιαγορά, όλοι αναφέρονται στο ΧΑΑ. Σε κάθε περίπτωση έχουμε μια χρηματιστηριακή αγορά η οποία σήμερα έχει πάνω από 90 χρηματιστηριακές εταιρείες, 60 εκ. € τζίρο την ημέρα, 354 εισηγμένες εταιρείες κι άλλες 300 που θεωρητικά είναι στην ουρά για να εισαχθούν στο ελληνικό Χρηματιστήριο. Στην Πορτογαλία έχουν κάτω από 100 εισηγμένες εταιρείες και στην Ιταλία κάτω από 300, για να έχουμε ένα μέτρο σύγκρισης. Μια απλή ανάγνωση αυτών των αριθμών και λαμβάνοντας υπόψη τις εγχώριες και διεθνείς εξελίξεις δείχνει ότι αυτή η κεφαλαιαγορά πάσχει από σοβαρή έλλειψη ρευστότητας, αλλά και από άλλα διαρθρωτικά προβλήματα, τα οποία κατά τη γνώμη μου δεν βοηθούν στην περαιτέρω ανάπτυξη των χρηματιστηριακών εταιρειών και της εγχώριας αγοράς. Αυτό είναι το ένα στοιχείο το οποίο πρέπει να λάβουμε υπόψη μας. Οι πιθανολογούμενες αλλαγές, που συζητήσαμε παραπάνω στις κοινοτικές οδηγίες, σε όποια μορφή κι αν έρθουν, ακόμη και σε ήπια, θα αποτελέσουν μια ακόμη αιτία αν όχι αφορμή, για να επιταχυνθούν οι διαδικασίες αλλαγών που θα έρθουν στην ελληνική κεφαλαιαγορά κατά τη γνώμη μου ούτως ή άλλως. Το δίλημμα για μας είναι το εξής: θα κάνουμε τις απαιτούμενες αλλαγές οργανωμένα και με ένα πρόγραμμα, ή θα γίνουν από την πίεση της αγοράς και τις διεθνείς εξελίξεις; Νομίζω ότι η Ελλάδα θα πρέπει να παλέψει να δημιουργήσει πιο focused αγορές, είτε εξειδικευμένες είτε και περιφερειακές

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑ

με υψηλή ρευστότητα, αποτελεσματικότητα και ασφάλεια συναλλαγών. Οι εξελίξεις και το νέο περιβάλλον, όμως, δεν βοηθούν για την επιτυχία τέτοιων εγχειρημάτων, ιδιαίτερα αν καθυστερήσουμε να αναλάβουμε ουσιαστικές πρωτοβουλίες υπό το βάρος συντεχνιακών πιέσεων ή ολιγωρίας.

Μεγάλες αλλαγές απαιτούνται επίσης και στην αγορά των ομολόγων, κάθε είδους και μορφής, του δημοσίου αλλά κυρίως των εταιρικών. Είναι θετικό ότι κινείται διαδικασία για αλλαγές και στην πρωτογενή και στη δευτερογενή αγορά εταιρικών ομολόγων και την εισαγωγή νέων προϊόντων, όπως τιτλοποίηση τίτλων, ανταλλάξιμα ομόλογα κλπ. Να τονίσουμε ότι η αγορά των ομολόγων του δημοσίου υπάρχει και είναι οργανωμένη αγορά μέσω του συστήματος ΗΔΑΤ της Τραπέζης της Ελλάδος και των “Primary Dealers” και λειτουργεί σε κάποιο βαθμό ικανοποιητικά με αρκετά ικανοποιητικό τζίρο. Η αγορά εταιρικών ομολόγων είναι υπό ανάπτυξη και είναι σε εξέλιξη.

Ι. ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ:

Μέσω των repos υπάρχει λαϊκή συμμετοχή στην αγορά των ομολόγων.

Ν. ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ:

Υπάρχει κι αυτό να το λάβουμε υπόψη μας. Πάντως και στην αγορά των ομολόγων υπάρχει εκεί μια σειρά από προβλήματα τα οποία δεν έχουν επιλυθεί. Αν δηλαδή τα εταιρικά ομόλογα πραγματεύονται στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών ή μέσω κάποιου κεντρικού συστήματος (π.χ. Τράπεζα της Ελλάδος), ή και στα δύο και πώς δημιουργούμε υποδομές, πέρα από την εισαγωγή νέων προϊόντων όπως είναι η τιτλοποίηση και τα μετατρέψιμα ομόλογα κλπ., είναι και πώς διαμορφώνουμε υποδομές ενιαίες, που να διευκολύνουν την ανάπτυξη αυτών των αγορών. Δεν έχουμε λύσει ακόμη αυτό και είναι από τα ζητήματα τα οποία εκκρεμούν.

Μια άλλη παρατήρηση είναι ότι προσωπικά πιστεύω ότι υπάρχουν δυνατότητες ότι η ελληνική κεφαλαιαγορά, εάν δεν αποκτήσει μια περιφερειακή διάσταση ή/και εάν δεν εξειδικευθεί, θα αποδυναμωθεί. Η απόκτηση περιφερειακής διάστασης απαιτεί τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης πρότασης και ενός ολοκληρωμένου πια εθνικού προγράμματος, που θα συμμετάσχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς στο πώς τα επόμενα 5-10 χρόνια – γιατί για τέτοιο βάθος χρόνου μιλάμε – η Ελλάδα θα μπορέσει να διαμορφώσει συνθήκες είτε μιας περιφερειακής αγοράς, είτε μιας περιφερειακής και εξειδικευμένης αγοράς. Χρειάζονται δυναμικές πρωτοβουλίες, καινοτόμος σκέψη και ανάληψη κινδύνων.

Ι. ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ:

Γιατί το θεωρείτε αναγκαίο αυτό;

Ν. ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ:

Είναι η δική μου άποψη.

Ι. ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ:

Όταν οι ελληνικές επιχειρήσεις και οι έλληνες επενδυτές θα έχουν πρόσβαση στις άλλες αγορές;

- N. ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ: Μα αυτό λέω, ότι θα αποδυναμωθεί η ελληνική αγορά αν δεν ενεργήσουμε σύντομα.
- I. ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ: Τι θα πει θα αποδυναμωθεί; Όταν οι επιχειρήσεις και οι επενδυτές θα μπορούν να εξυπηρετηθούν, γιατί εθνικιστικά το σκέπτεστε;
- N. ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ: Λέω θα αποδυναμωθεί.
- I. ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ: Ας αποδυναμωθεί. Το βλέπετε σε τοπικό επίπεδο;
- N. ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ: Για μένα η αποδυνάμωση της εγχώριας κεφαλαιαγοράς θα οδηγήσει στη μείωση της απασχόλησης στον κλάδο και θα μειώσει τις ευκαιρίες για άντληση κεφαλαίων για μεσαίες ελληνικές επιχειρήσεις, σημαντικό για την ανάπτυξη της χώρας. Οι 5-10 μεγάλες επιχειρήσεις θα αντλούν κεφάλαια πανευρωπαϊκά. Αυτό δεν ισχύει για τις υπόλοιπες.
- Η εμπειρία της Πορτογαλίας έδειξε ότι η διασύνδεση με ξένα Χρηματιστήρια, οδηγεί σε μεταφορά τζίρου σε ξένες αγορές. Ο ημερησίος τζίρος στο Χρηματιστήριο της Λισαβώνας μειώθηκε στα € 10 εκατομμύρια. Δεν θέλω να γίνει το ίδιο στην Ελλάδα.
- I. ΓΕΩΡΓΑΝΑΣ: Εάν μείνουμε στην περιορισμένη αγορά όσο και να είναι αδύναμη από πλευράς ρευστότητας. Αν και, στην Ελλάδα, θα δείτε ότι θα επιβεβαιωθεί από τη μέτρηση που επιχειρεί η Τράπεζα της Ελλάδος με την ICAP ότι ο δυναμισμός είναι σημαντικός. Αυτή εφόσον δεν υπάρχουν τίτλοι εδώ ελληνικοί, αξιόπιστοι και ελκυστικοί, θα διοχευτεί. Οι ίδιες οι τράπεζες, εμείς αν δεν είχε μεσολαβήσει το πατατράκ στις ευρωπαϊκές αγορές θα είχαμε βγάλει τουλάχιστον τα μισά κεφάλαια των αποταμιευτών σε επενδύσεις στο εξωτερικό. Αυτή είναι η μία πτυχή. Οι επενδυτές δηλαδή θα είχαν πρόσβαση στις άλλες αγορές, που είναι καλό.
- Η άλλη πτυχή είναι ότι οι ελληνικές επιχειρήσεις θα έχουν πρόσβαση στις αγορές του εξωτερικού. Εγώ δηλαδή νομίζω ότι σε ένα τέτοιο περιβάλλον η φιλοδοξία να εξελιχθεί σε Financial Center η Ελλάδα που έχει και ωραίο καιρό και περνάει καλά ο κόσμος, μόνο σε ένα τέτοιο κλίμα μπορεί να ευοδωθεί. Αν το σκεφτούμε περιοριστικά, ότι θα μείνουμε εδώ, θα έχουμε από τις 350 (θα μείνουν) 50 επιχειρήσεις στο Χρηματιστήριο και θα έχουμε να κάνουμε μόνο με αυτά και μόνο με τις μετοχές τους, νομίζω ότι είναι η πιο απαισιόδοξη πρόβλεψη.
- Οι δυνατότητες είναι στον ελεύθερο χώρο, στην ελεύθερη κίνηση. Εκεί θα φανεί ο δυναμισμός και των επιχειρήσεων και οι επενδυτές θα βρουν τρόπους να επωφεληθούν.
- Γ. ΜΙΧΕΛΗΣ: Προφανώς συμφωνούμε ότι κεφαλαιαγορά δεν είναι μόνο το χρηματιστή-

ριο. Νομίζω ότι το θεσμικό πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία της κεφαλαιαγοράς με την ευρεία έννοια είναι αποτέλεσμα συνθηκών που επικρατούσαν την εποχή που άρχισε να αναπτύσσεται αυτή η αγορά, δηλαδή εδώ και αρκετά χρόνια. Έτσι, παρά τις βελτιώσεις των τελευταίων ετών, υπάρχουν και ακαμψίες στην ελληνική κεφαλαιαγορά, υπάρχουν και ασάφειες, υπάρχει κι ένα ποσοστό μη αποτελεσματικότητας με την οικονομική έννοια του όρου.

Ταυτόχρονα, βλέπουμε όλη αυτή την εισαγωγή των νέων θεσμικών εννοιών που μπαίνουν από την Ευρωπαϊκή Ένωση και αυτό δημιουργεί ορισμένα προβλήματα, γιατί και αυτά ακόμη δεν είναι σίγουρο ότι τυγχάνουν συνολικής αποδοχής. Γνωρίζω παραδείγματα χάρη ότι για τα διεθνή λογιστικά πρότυπα, υπάρχει μια ολόκληρη συζήτηση αυτή τη στιγμή σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας και δεν είναι πολύ σίγουρο ότι οι τράπεζες στην Ευρώπη ορισμένα από τα στοιχεία των διεθνών λογιστικών προτύπων τα βλέπουν ως υποβοηθητικά της όλης κατάστασης.

Επομένως το πρόβλημα της μεταβολής του θεσμικού πλαισίου στη ελληνική κεφαλαιαγορά, έτσι ώστε να την κάνουμε πιο αποτελεσματική και με λιγότερες ασάφειες, είναι μια αρκετά επίπονη επεξεργασία και δεν πρόκειται να λυθεί με τη μαζική εισαγωγή νέων θεσμών, ή νέων κανόνων που θα αλλάξουν τα πράγματα από τη μια μέρα στην άλλη.

Ενα ίσως πιο σημαντικό για μένα ζήτημα αφορά την ανάπτυξη του προϊόντικού περιεχομένου της ελληνικής κεφαλαιαγοράς. Για παράδειγμα, δεν έπρεπε να περιμένουμε την πτώση του χρηματιστηρίου, για να αρχίσουμε να σκεπτόμαστε τα εταιρικά ομόλογα και την τιτλοποίηση. Αν αυτά είχαν εισαχθεί στην ώρα τους (δηλαδή πριν αρκετά χρόνια), η κατάσταση της ελληνικής κεφαλαιαγοράς θα ήταν καλύτερη και οι επιλογές τόσο των επενδυτών, όσο και των επιχειρήσεων θα ήταν μεγαλύτερες. Το ίδιο ισχύει για εταιρείες αμοιβαίων με περιεχόμενο ακίνητα και άλλα συναφή “προϊόντα”. Αυτό το έλλειμμα προϊόντων ίσως εξηγεί και την αντίληψη που υπάρχει ότι κεφαλαιαγορά ίσον χρηματιστήριο.

ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ:

Να περάσουμε όμως τώρα στις τελικές παρατηρήσεις σας.

ΣΤ. ΘΩΜΑΔΑΚΗΣ:

Να κάνω λοιπόν τρεις παρατηρήσεις σε τρία διαφορετικά ζητήματα που τέθηκαν όμως από αυτή την πολύ ενδιαφέρουσα συζήτηση. Η μία είναι η θεσμική στρατηγική. Είπαν πολλοί και ιδίως ο κ. Γεωργιάνας ότι εδώ υπάρχει μια θεμελιώδης ανάγκη για την επανάκτηση αξιοπιστίας των αγορών και των διαχειριστών, και εγώ θα πρόσθετα και των παροχέων επενδυτικών υπηρεσιών στις αγορές.

Αυτό, είναι κάτι στο οποίο αποσκοπεί να απαντήσει αυτή η ευρωπαϊκή στρατηγική που ανέλυσα προηγουμένως και που είναι μια στρατηγική που συμπίπτει με την πορεία που ακολουθούμε εμείς εδώ στην Ελλάδα όσον

αφορά τη δική μας θεσμική στρατηγική. Γιατί θέλω να θυμίσω ότι είναι ορθή η παρατήρηση ότι οι μεταβολές πολλές φορές είναι γρήγορες.

Θέλω να σας θυμίσω μόνο το έλλειμμα θεσμών και εποπτείας που είχαμε πριν 5 χρόνια και ότι αυτή η ανάγκη σύγκλισης στο ευρωπαϊκό πρότυπο που τότε υπήρχε – το οποίο είναι μεταβαλλόμενο αλλά από τότε υπήρχε – αναγκαστικά σήμαινε ότι πρέπει να γίνουν κάποιες ταχείες μεταρρυθμίσεις, εδώ στην Ελλάδα.

Εγώ τουλάχιστον είμαι ευτυχής να πω αυτή τη στιγμή, καθώς ξέρετε ότι δεν θέλω καθόλου να περιαιτολογώ, όμως είμαι ευτυχής να πω ότι σε θέματα που καλύπτουν σήμερα οι οδηγίες περί κατάχρησης της αγοράς, περί του ενημερωτικού δελτίου και περί των λογιστικών προτύπων, είμαστε από τους πιο προχωρημένους στην Ευρώπη.

Θα έχουμε δηλαδή τη μικρότερη ανάγκη προσαρμογής εδώ στην Ελλάδα σε αυτές τις νέες οδηγίες, από ό,τι έχει ο μέσος όρος της χώρας μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Για μας, πιστεύω πως όσον αφορά όλο αυτό το θεσμικό οικοδόμημα που προωθεί η Ευρωπαϊκή Ένωση, η πιο κρίσιμη οδηγία προς την οποία πρέπει να εργασθούμε για να προσαρμοστούμε και προς την οποία αναγκαστικά θα κάνουμε βήματα, είναι η οδηγία περί παροχής επενδυτικών υπηρεσιών. Εκεί, πραγματικά αναδεικνύεται αυτό το σημαντικό θέμα που τέθηκε από τον κ. Καραμούζη, ότι δηλαδή μιλάμε για ένα περιβάλλον στο οποίο θα πρέπει οι σημερινές εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών στην Ελλάδα, να σκεφτούν πολύ σοβαρά και με μεγάλη ψυχραιμία και επιχειρηματικό υπολογισμό το τι θέση θα έχουν σε ένα τέτοιο καινούριο περιβάλλον.

Διότι πράγματι αυτή τη στιγμή έχουμε πάρα πολλές επιχειρήσεις οι οποίες δημιουργήθηκαν σε άλλες συνθήκες υψηλής ρευστότητας και δραστηριότητας και οι οποίες πιστεύω ότι πρέπει να χαράξουν στρατηγική σε ένα νέο περιβάλλον μειωμένης δραστηριότητας. Αυτό είναι το ένα ζήτημα.

Δεύτερον. Υπάρχει ένα αδιαπραγμάτευστο ζήτημα διαφάνειας όσον αφορά τις εισηγμένες εταιρείες, δηλαδή είτε το θέλουμε είτε όχι, αυτό το στοιχείο της επανάκτησης της αξιοπιστίας έχει ως θεμελιώδη άξονα, ο πήχης της διαφάνειας να γίνει υψηλότερος. Ο πήχης διαφάνειας αφορά κυρίως τη διαφάνεια των εισηγμένων εταιρειών, εξ ου τα διεθνή λογιστικά πρότυπα, εξ ου οι κανονισμοί συμπεριφοράς των εισηγμένων επιχειρήσεων, εξ ου οι ρυθμίσεις του ενημερωτικού δελτίου, εξ ου και η ρύθμιση για την εταιρική διακυβέρνηση.

Εγώ πιστεύω πως πάμε σε ένα κόσμο που και στην Ευρώπη και στην Αμερική, αυτός ο πήχης της διαφάνειας προφανώς ήδη ανεβαίνει και θα ανέβει περισσότερο. Φυσικά έχει κόστος αυτός ο πήχης της διαφάνειας, αλλά αυτό είναι το κόστος που πρέπει να αναλάβει κανείς για να μπορεί να διαθέτει τίτλους στο ευρύ επενδυτικό κοινό. Δεν γίνεται αλλιώς. Νομίζω πως πάμε σε ένα διαφορετικό μείγμα από αυτό που είχαμε μέχρι τώρα.

Τρίτο θέμα και τελειώνω με αυτό: η αγορά ομολόγων και κυρίως εταιρικών ομολόγων. Εγώ έχω διαπιστώσει πολλές φορές ότι η έλλειψη αγοράς εταιρικών

ομολόγων, αποτελεί ένα πολύ σοβαρό κενό στη λειτουργία της ελληνικής κεφαλαιαγοράς. Κενό, όχι μόνο όσον αφορά στις επιλογές των επενδυτών, αλλά κενό όσον αφορά και στις δυνατότητες της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων. Πιστεύω και το πιστεύω ακράδαντα, ότι πρέπει η αγορά ομολόγων που αυτή τη στιγμή είναι και υποτυπώδης και ολίγον ανοργάνωτη, να αποκτήσει χαρακτηριστικά και κανόνες οργανωμένης αγοράς. Έχει προοπτική, αλλά πιστεύω ότι για να αναπτυχθεί αυτή η προοπτική, πρέπει να αποκτήσει το χαρακτήρα οργανωμένης αγοράς ομολόγων. Υπογραμμίζω βεβαίως πως ό,τι κι αν κάνει κανείς με την αγορά ομολόγων, πρέπει να έχει υπόψη του ότι είναι μια αγορά στην οποία θα λειτουργούν και οι επαγγελματίες, οι χοντρικές συναλλαγές ας πούμε, αλλά και οι μικροί επενδυτές. Πιστεύω και συμφωνώ με αυτά που ειπώθηκαν προηγουμένως, ότι, εκεί έχουμε ένα θεσμικό κενό που είναι ιδιότυπο στην Ελλάδα, με την έννοια ότι αυτή η αγορά εταιρικών ομολόγων ως οργανωμένη αγορά, δεν υπάρχει σχεδόν καθόλου. Πιστεύω ότι αυτή είναι μια πολύ σοβαρή πρόκληση, προς την οποία πρέπει να εργαστούμε.

Δ. ΓΚΟΥΜΑΣ:

Ειδικά για τα εταιρικά ομόλογα πιστεύω ότι δεν είναι θέμα μόνο των τραπεζών να οργανώσουν την ειδική αυτή αγορά. Λαμβάνοντας υπόψη ότι οι εταιρείες τα αντιμετωπίζουν με μεγάλη επιφυλακτικότητα και με δεδομένο το κόστος έκδοσης του εταιρικού ομολόγου, αφού το περιθώριο επιτοκίου για το εταιρικό ομόλογο είναι μεγαλύτερο του παραδοσιακού δανείου. Το ομόλογο εκδίδεται όχι για να αντικαταστήσει με τίτλους ένα δάνειο παγίων ή κεφαλαίου κινήσεως, εκδίδεται για να τοποθετηθεί στην αγορά, στους θεσμικούς επενδυτές και ενδεχόμενα σε κάποιους μεγάλους ιδιώτες επενδυτές.

Το περιθώριο που προσφέρει η αγορά στη διάρκεια ενός “book building”, είναι πολύ μεγαλύτερο από το κόστος χρηματοδότησης με τα παραδοσιακά δάνεια ή με κοινοπρακτικά δάνεια που παίρνουν οι εταιρείες. Οι τράπεζες τιμολογούν επί των περιθωρίων για τα παραδοσιακά δάνεια όσο άλλωστε θα έδιναν σε ένα ξένο κράτος.

Είναι πολύ δύσκολο να αλλάξεις τη νοοτροπία και αν θέλετε έχουμε προσπαθήσει στο παρελθόν από πολύ παλιά και με τον κ. Καραμούζη όταν προσπαθήσαμε να ανοίξουμε την αγορά των ομολόγων.

Οι διοικήσεις των επιχειρήσεων δεν αλλάζουν εύκολα νοοτροπία και ειδικά σε τέτοιες εποχές που είναι δύσκολες από πλευράς αποτελεσμάτων, το κόστος του χρήματος μετράει πάρα πολύ και τη στιγμή που σου λέει “εγώ δανείζομαι με περιθώριο 60, 90 ή 120 μονάδων βάση και μετά επιδιώκεις να τοποθετήσεις στην αγορά εταιρικό ομόλογο με κίνδυνο για την εταιρεία που αναλογεί σε περιθώριο 2%”.

Αυτή η στρέβλωση φοβάμαι ότι δεν θα μας επιτρέψει εύκολα να κάνουμε αγορά όπως πρέπει να είναι η αγορά εταιρικών ομολόγων και με τη ρευστότητα που πρέπει να κάνουμε. Γιατί πρέπει να έχει ρευστότητα αυτή η

αγορά. Όλοι θέλουμε να κάνουμε αγορά ομολόγων, το θέμα είναι οι εκδότες πώς ανταποκρίνονται.

N. ΚΑΡΑΜΟΥΖΗΣ:

Εγώ ήθελα να κάνω μια ερώτηση κυρίως στον κ. Θωμαδάκη. Φαίνεται ότι διεθνώς στα θέματα εποπτείας υπάρχουν δύο αντιλήψεις. Η μία αντίληψη βασίζεται στην αρχή ότι η κεντρική αρχή ρυθμίζει όλες τις πιθανές περιπτώσεις παραβιάσεων κλπ. και η άλλη αντίληψη, που δεν είναι αναγκαία συγκρουόμενες, αφήνει τις επενδυτικές τράπεζες ή τους φορείς να διαμορφώνουν εσωτερικά με ευελιξία αποτελεσματικά συστήματα ελέγχου, που ικανοποιούν σε μεγάλο βαθμό τις βασικές αρχές και κανόνες που θέτει η κεντρική αρχή, η οποία εποπτεύει, αξιολογεί και ελέγχει ότι αυτά τα συστήματα λειτουργούν αποτελεσματικά και ότι οι εσωτερικοί κανόνες είναι αποτελεσματικοί στο πλαίσιο πάντοτε των Κοινοτικών Οδηγιών. Διερωτώμαι απλά πού πάμε από εδώ και μπρος, το κυρίαρχο θα παραμείνει ότι επιχειρούμε να ρυθμίσουμε κεντρικά όλες τις πιθανές συμπεριφορές; ή εάν μια τράπεζα ή χρηματιστηριακή έρθει και δείξει ότι πραγματικά η ίδια από τη νοοτροπία των στελεχών της, την αντίληψη των μετόχων της, τη φιλοσοφία της για την ανάπτυξη εργασιών, έχει ήδη βάλει συστήματα και κανόνες ευέλικτους αλλά αποτελεσματικούς, οι οποίοι ικανοποιούν τις αρχές λειτουργίας και εποπτείας που θέτει η Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, γιατί περί αρχών μιλάμε εδώ. Εδώ είναι ένα ερώτημα το οποίο δεν έχουμε ακόμη την απάντηση και θα ήταν χρήσιμο νομίζω αν θέλατε να το σχολιάσετε.

ΣΤ. ΘΩΜΑΔΑΚΗΣ:

Να το σχολιάσω αυτό και να κάνω κι ένα γενικότερο καταληκτικό σχόλιο, αν μου επιτρέπετε.

Κατ' αρχήν σε όλες τις ιστορικές περιόδους και στη σημερινή των κεφαλαιαγορών, υπάρχει πάντα ένα μίγμα εξωγενούς και ενδογενούς εποπτείας. Αυτό το μίγμα σήμερα δοκιμάζεται. Διότι έχει αποδειχθεί κυρίως στην αμερικανική εμπειρία, ότι οι αυτοεποπτικές ικανότητες πολλών οργανισμών (βλέπε λογιστικές εταιρείες, βλέπε επενδυτικές τράπεζες), δεν λειτούργησαν ικανοποιητικά. Στην Ευρώπη η εμπειρία μέχρι αυτή τη στιγμή, είναι λιγότερο συγκλονιστική. Επομένως αυτή τη στιγμή παρατηρούμε το εξής, κάτι με το οποίο κι εγώ είμαι σύμφωνος: στις μεν Ηνωμένες Πολιτείες βλέπουμε μια αρκετά μεγάλη αλλαγή του μίγματος προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης των κεντρικών μηχανισμών εποπτείας, στη δε Ευρωπαϊκή Ένωση βλέπουμε μια λίγο διαφορετική στρατηγική. Το μίγμα αλλάζει επίσης, αλλά δεν αλλάζει με την επιβολή πρόσθετων απαγορεύσεων, όπως συμβαίνει στις Ηνωμένες Πολιτείες. Λόγου χάρη στις ΗΠΑ ήδη απαγορεύεται στις επενδυτικές τράπεζες να έχουν ορισμένες σχέσεις με τους αναλυτές.

Στην Ευρώπη το μίγμα αλλάζει με ένα διαφορετικό τρόπο, και κυρίως με υψηλότερες απαιτήσεις διαφάνειας. Λόγου χάρη, να σας πω το πιο απλό παράδειγμα: στις Ηνωμένες Πολιτείες όπως ξέρετε αυτή τη στιγμή εκκο-

λάπτεται μια απαγόρευση στους αναλυτές, να έχουν μετοχές, να αγοράζουν, να πωλούν κ.λπ. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση η ρύθμιση – και εγώ προσωπικά συμφωνώ με αυτό – είναι να αποκαλύπτονται οι πιθανές συγκρούσεις συμφερόντων, ή τα συμφέροντα, από τις εταιρείες παροχής επενδυτικών υπηρεσιών και τους αναλυτές.

Αυτό σημαίνει ότι ο υψηλότερος πήχης αποκάλυψης δίνει και μεγαλύτερη βαρύτητα αναγκαστικά, στους εσωτερικούς μηχανισμούς εποπτείας αυτών των οργανισμών. Πιστεύω πως στην Ευρώπη η λύση που στηρίζεται σε αυξημένη διαφάνεια είναι πιο ισορροπημένη, και αυτή τη λύση ακολουθούμε και εμείς στην Ελλάδα.

Ηθελα τώρα να κάνω ένα γενικότερο σχόλιο. Πιστεύω πως οι προοπτικές της ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς όπως είπα πριν είναι ευνοϊκές και λόγω της προβλεπόμενης ανάπτυξης των ευρωπαϊκών οικονομικών και λόγω της διεύρυνσης για την οποία δεν είπαμε πολλά πράγματα, δηλαδή μεγαλώνει το μέγεθος της αγοράς και τέλος λόγω του ότι αυτή τη στιγμή η ευρωπαϊκή στρατηγική είναι μια στρατηγική ενίσχυσης της αξιοπιστίας όλων των μηχανισμών των αγορών.

Σε αυτή την ενοποιημένη ευρωπαϊκή αγορά με υψηλότερη διαφάνεια, με υψηλότερα standards προστασίας των επενδυτών – προστασίας με τη σωστή έννοια: διαφάνειας, πληροφόρησης και γνώσης των κινδύνων – με ενιαίους κανόνες που μειώνουν το κόστος των επιχειρήσεων που θέλουν ταυτοχρόνως να λειτουργούν σε πολλές ευρωπαϊκές αγορές, σε όλο αυτό το πλαίσιο, εγώ πιστεύω πως θα συνεχίσει να υπάρχει ένας ρόλος για τις λεγόμενες περιφερειακές αγορές, όπως άλλωστε βλέπουμε και στις Ηνωμένες Πολιτείες όπου υπάρχουν περιφερειακές αγορές και λειτουργούν.

Ο ρόλος των περιφερειακών αγορών κατά την άποψή μου θα συνεχίσει να είναι πολύ σημαντικός κυρίως για το επενδυτικό κοινό των περιφερειακών χωρών. Το παράδειγμα της Πορτογαλίας και της εισόδου της Πορτογαλίας στο “Euronex” πρέπει να το μετρήσουμε λίγο διαφορετικά από ό,τι φάνηκε να το μετράει ο κ. Καραμούζης, γιατί βέβαια η προσχώρηση στο “Euronex” της Λισαβόνας γίνεται σε μια εποχή γενικής μείωσης της ρευστότητας, γενικής τάσης να κινείται η ρευστότητα από τις περιφερειακές προς τις κεντρικές αγορές.

Εγώ πιστεύω ότι όταν θα ανακάμψουν οι συνθήκες ρευστότητας στις ευρωπαϊκές αγορές, θα δούμε μια αντιστροφή αυτής της τάσης. Θα δούμε δηλαδή πάλι η ρευστότητα να διαχέεται στις περιφερειακές αγορές και επάνω στο στοιχείο αυτό πρέπει να αναπτυχθεί κ. Καραμούζης, η στρατηγική των περιφερειακών αγορών.

Απλώς λέω ότι τα τελευταία 2-3 χρόνια έχουμε ακούσει μια τεράστια γκρίνια για την αγορά μας, η οποία όμως αγνοεί το τι συμβαίνει σε άλλες χώρες και αγνοεί ότι τα φαινόμενα που συμβαίνουν εδώ, δεν είναι κάποιο παράδοξο, αλλά εγγράφονται σε μια γενικότερη κίνηση της κεφαλαιαγοράς παγκόσμια, που ίσως σε άλλη ευκαιρία τη συζητήσουμε.

Η δημιουργία του Ευρωπαϊκού Forum Συστημάτων Εγγύησης Καταθέσεων⁽¹⁾ (EFDI)

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

Διευθυντή Ταμείου Εγγύησης Καταθέσεων

Εισαγωγή

Πρόσφατα πραγματοποιήθηκε στη Βιέννη συνάντηση των εκπροσώπων των Συστημάτων Εγγύησης Καταθέσεων 24 ευρωπαϊκών χωρών, εκ των οποίων 13 προέρχονταν από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 6 από χώρες υπό ένταξη και 5 από τρίτες ευρωπαϊκές χώρες. Σκοπός της συνάντησης υπήρξε η λήψη οριστικής απόφασης για τη δημιουργία του ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΥ FORUM ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ (EFDI). Ο φορέας αυτός εντάσσεται στα πλαίσια της συνεργασίας των ευρωπαϊκών χωρών για τη δημιουργία ισχυρών δεσμών μεταξύ των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων με σκοπό το συντονισμό των πολιτικών που θα διευκολύνουν να επιτευχθεί ο ευρύτερος στόχος της σταθερότητας των ευρωπαϊκών χρηματοπιστωτικών συστημάτων.

Η ιδέα για τη δημιουργία του EFDI ανατρέχει σε πρόσφατες συζητήσεις που έγιναν στη συντονιστική σύσκεψη των εκπροσώπων των ευρωπαϊκών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στις Βρυξέλλες το Φεβρουάριο του 2002, με την ευκαιρία της δημιουργίας του Διεθνούς Φορέα Συστημάτων Εγγύησης των Καταθέσεων IADI⁽²⁾, από το Financial Stability Forum της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS). Βασικός λόγος για τη δημιουργία του EFDI υπήρξε η απόφαση των ευρωπαϊκών συστημάτων εγγύησης καταθέσεων, με εξαίρεση τη Γαλλία, να μη συμμετάσχουν ως μέλη στο IADI επειδή ο φορέας αυτός, ως νομική οντότητα, μεταξύ άλλων, έχει την ευχέρεια να χαράσσει κατευθυντήριες γραμμές τις οποίες δεσμεύονται να ακολουθούν τα μέλη. Την υποχρέωση αυτή ήθελαν να αποφύγουν οι χώρες της ΕΕ και έτσι αποφάσισαν ότι θα πρέπει, χωρίς να αναλάβουν νομικές δεσμεύσεις, πέραν εκείνων που απορρέουν από την Οδηγία ΕΚ94/19 της ΕΕ, να δημιουργήσουν έναν ευρωπαϊκό φορέα ο οποίος θα αποτελέσει το κοινό σημείο αναφοράς για συζήτηση και επίλυση προβλημάτων που αφορούν τα ευρωπαϊκά συστήματα εγγύησης καταθέσεων.

Νομική Υπόσταση του EFDI

Το καταστατικό του EFDI, το οποίο εγκρίθηκε κατά τη συνάντηση της Βιέννης, προβλέπει ότι ο φορέας δεν έχει νομική υπόσταση, ούτε τη δυνατότητα να συμβάλλεται για λογαριασμό του, να ενάγει ή να ενάγεται.

Επίσης δεν διαθέτει ίδιους οικονομικούς πόρους. Ο Πρόεδρος του EFDI μπορεί να ζητά και να δέχεται για λογαριασμό του EFDI την παροχή ορισμένων διευκολύνσεων από οποιοδήποτε μέλος του ή από τρίτους. Οι διευκολύνσεις αυτές θα ανήκουν στο μέλος που τις προσφέρει και όχι στη δικαιοδοσία του EFDI.

⁽¹⁾ European Forum of Deposit Insurers.

⁽²⁾ International Association of Deposit Insurers.

Σκοπός

Σκοπός του EFDI, όπως προκύπτει και από τον πρόλογο του καταστατικού του, είναι η ενίσχυση της σταθερότητας των χρηματοπιστωτικών συστημάτων μέσω της προώθησης της ευρωπαϊκής συνεργασίας στον τομέα της εγγύησης των καταθέσεων. Συγκεκριμένα το EFDI θα διευκολύνει την ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων καθώς και τη διάδοση πληροφοριών μεταξύ των εθνικών φορέων εγγύησης καταθέσεων για θέματα αμοιβαίου ενδιαφέροντος. Μεταξύ άλλων θα συμβάλλει στην:

- Διάδοση της ορθής πρακτικής (good practice) μεταξύ των συστημάτων.
- Μελέτη διασυννοριακών προβλημάτων περιλαμβανομένης και της βελτίωσης της συνεργασίας μεταξύ των φορέων εγγύησης καταθέσεων των ευρωπαϊκών χωρών.
- Ανάπτυξη συνεργασίας με τους φορείς εγγύησης καταθέσεων τρίτων χωρών μη-μελών της ΕΕ.
- Έρευνα για την εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Οδηγίας ΕΚ94/19 καθώς και τη μελέτη προτάσεων για βελτίωσή της.
- Παροχή πληροφόρησης σε χώρες που δεν συμμετέχουν στο EFDI καθώς και στο ευρύ κοινό, εφόσον τα μέλη κρίνουν ότι είναι δυνατή η παροχή των πληροφοριών αυτών.

Επίσης το EFDI θα προωθεί, όσο είναι δυνατόν, την παροχή τεχνικής βοήθειας και διευκολύνσεων από ένα ή περισσότερα μέλη του, σε οποιαδήποτε ευρωπαϊκή ή μη χώρα όταν αυτό ζητηθεί.

Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι το EFDI δεν θα έχει αρμοδιότητα να δημιουργεί υποχρεωτικούς κανόνες ή να χαράσσει κατευθυντήριες γραμμές για τα μέλη του δεδομένου ότι για τις χώρες της ΕΕ η υιοθέτηση υποχρεωτικών κανόνων και κανονισμών είναι προνόμιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Συμμετοχή

Μέλη του EFDI μπορούν να γίνουν όλοι οι φορείς εγγύησης καταθέσεων ή εξομοιούμενοι φορείς που ευρίσκονται σε ευρωπαϊκές χώρες. Σύμφωνα με το καταστατικό δεν υπάρχει υποχρέωση καταβολής εισφοράς από τα μέλη. Όλα τα μέλη θα έχουν το δικαίωμα να συμμετέχουν στις δραστηριότητες του EFDI, να ψηφίζουν για οποιοδήποτε θέμα απαιτείται ψηφοφορία, οι δε αντιπρόσωποί τους μπορούν να εκλέγονται στις θέσεις του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του EFDI. Οι αιτήσεις για συμμετοχή στο EFDI πρέπει να απευθύνονται στον Πρόεδρο και θα γίνονται δεκτές, εφόσον ο αιτών είναι φορέας εγγύησης καταθέσεων ευρωπαϊκής χώρας. Εξάλλου κάθε φορέας έχει τη δυνατότητα να παραιτηθεί από μέλος χωρίς προηγουμένως να υποβάλει γραπτή δήλωση και η παραιτήση θα ισχύει από την ημερομηνία γνωστοποίησής της στον Πρόεδρο.

Διαδικασία συζήτησης θεμάτων

Το καταστατικό δεν προβλέπει τη φυσική παρουσία σε συναντήσεις προκειμένου να συζητούνται τα θέματα, εκτός των περιπτώσεων σοβαρών θεμάτων, όπως π.χ. η αλλαγή του καταστατικού. Διαφορετικά η συζήτηση των θεμάτων μεταξύ των μελών του EFDI θα διεξάγεται με το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο και με άλλα ηλεκτρονικά μέσα. Ωστόσο προβλέπεται ότι θα πραγματοποιείται τουλάχιστον μία συνεδρίαση κάθε δύο χρόνια, το δε κόστος της συμμετοχής θα βαρύνει τα μέλη. Οι συζητήσεις θα πραγματοποιούνται στην αγγλική γλώσσα.

Ιδιότητα του Παρατηρητή

Από το καταστατικό προβλέπεται επίσης ότι, αν οποιοσδήποτε φορέας εγγύησης καταθέσεων ευρωπαϊκής χώρας δεν επιθυμεί να είναι μέλος του Forum, θα μπορεί να του χορηγηθεί η ιδιότητα του μόνιμου παρατηρητή. Την ιδιότητα αυτή μπορούν να έχουν επίσης η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, η Παγκόσμια Τράπεζα, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία. Στους φορείς αυτούς θα επιτρέπεται να παρακολουθούν τις ανοικτές συνεδριάσεις του EFDI. Εξάλλου σε ορισμένους φορείς, όπως εθνικές κεντρικές τράπεζες, εποπτικές αρχές και κυβερνητικούς οργανισμούς, μπορεί να

δοθεί η ιδιότητα του προσκαλούμενου παρατηρητή για συγκεκριμένες δραστηριότητες του EFDI. Όσοι έχουν γενικώς την ιδιότητα του παρατηρητή δεν θα έχουν το δικαίωμα να ψηφίζουν ή να εκλέγονται στις θέσεις του Προέδρου και του Αντιπροέδρου του EFDI.

Θέματα Ψηφοφορίας

Στα περισσότερα θέματα δεν απαιτείται ψηφοφορία, ωστόσο ο Πρόεδρος θα μπορεί να ζητήσει ψηφοφορία για όσα θεωρεί απαραίτητα. Σημειώνεται ότι για οποιαδήποτε αλλαγή στο καταστατικό του EFDI θα απαιτείται η ψήφος του συνόλου των μελών.

Κάθε μέλος θα έχει δικαίωμα μιας ψήφου. Για θέματα που δεν αναφέρονται στις δραστηριότητες του EFDI ή στους στόχους του ή στη διάλυσή του, θα απαιτείται η θετική ψήφος του 90% των ψηφισάντων, εφόσον ψήφισε το 90% των μελών στη συγκεκριμένη ψηφοφορία. Για τα ανωτέρω όμως θέματα θα απαιτείται η ψήφος του 100% των μελών και η εισήγηση θα γίνεται δεκτή, εάν υπερψηφίζεται από όλα τα μέλη.

Εκλογή Προεδρείου

Το καταστατικό του EFDI ορίζει ότι ως πρόεδρος εκλέγεται ένα από τα μέλη του EFDI κατά τη γενική συνέλευση που θα πραγματοποιείται για το σκοπό αυτό κάθε δύο χρόνια.

Ο Πρόεδρος θα έχει την ευθύνη της αποτελεσματικής λειτουργίας του EFDI και ειδικότερα θα:

- τηρεί το μητρώο μελών,
- δημιουργεί ομάδες εργασίας που θα εξετάζουν συγκεκριμένα θέματα,
- δέχεται εισηγήσεις από τα μέλη για τα θέματα που επιθυμούν να θέσουν προς συζήτηση, συμπεριλαμβανομένων και αλλαγών στο καταστατικό,
- συγκαλεί, προεδρεύει στις γενικές συνελεύσεις και εκδίδει προσκλήσεις στους προσκεκλημένους παρατηρητές των συνεδριάσεων αυτών,
- συντονίζει τις συζητήσεις των γενικών συνελεύσεων,
- διευθετεί την κυκλοφορία των πρακτικών μετά τις συνεδριάσεις αυτές,
- συγκαλεί τα μέλη σε ψηφοφορία για οποιοδήποτε θέμα και επιβεβαιώνει τα αποτελέσματα της ψηφοφορίας αυτής,
- αντιπροσωπεύει το EFDI στις συζητήσεις και συνελεύσεις ή αναθέτει σε άλλο μέλος την εκπροσώπηση του EFDI, και
- πραγματοποιεί δημόσιες ανακοινώσεις για θέματα που αφορούν τις αποφάσεις και τις δραστηριότητες του EFDI.

Για την εύρυθμη λειτουργία του EFDI ο Πρόεδρος δικαιούται να ζητεί τη βοήθεια των μελών του Forum, τα δε μέλη θα αναλαμβάνουν την ευθύνη για διεκπεραίωση διαφόρων θεμάτων που είναι απαραίτητα.

Ταυτόχρονα με τον Πρόεδρο τα μέλη θα εκλέγουν και Αντιπρόεδρο, του οποίου ο ρόλος είναι να αντικαθιστά τον Πρόεδρο όταν είναι αναγκαίο και ιδιαίτερα όταν ο Πρόεδρος παραιτηθεί για οποιονδήποτε λόγο. Ο Αντιπρόεδρος έχει την ευθύνη να καλέσει σε ψηφοφορία για την εκλογή Προέδρου.

Σημειώνεται ότι κατά τη συνάντηση των εκπροσώπων στις 11 Οκτωβρίου στη Βιέννη πραγματοποιήθηκε ψηφοφορία για την εκλογή Προέδρου και Αντιπροέδρου. Τη θέση του Προέδρου κατέλαβε η κα Suzanne Mc Carthy, Διευθνής στο Financial Services Compensation Scheme της Αγγλίας, τη δε θέση του αντιπροέδρου ο κ. Tomasz Obal, εμπειρογνώμονας στο Bank Guarantee Fund της Πολωνίας.

Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση

20 χρόνια συμμετοχής

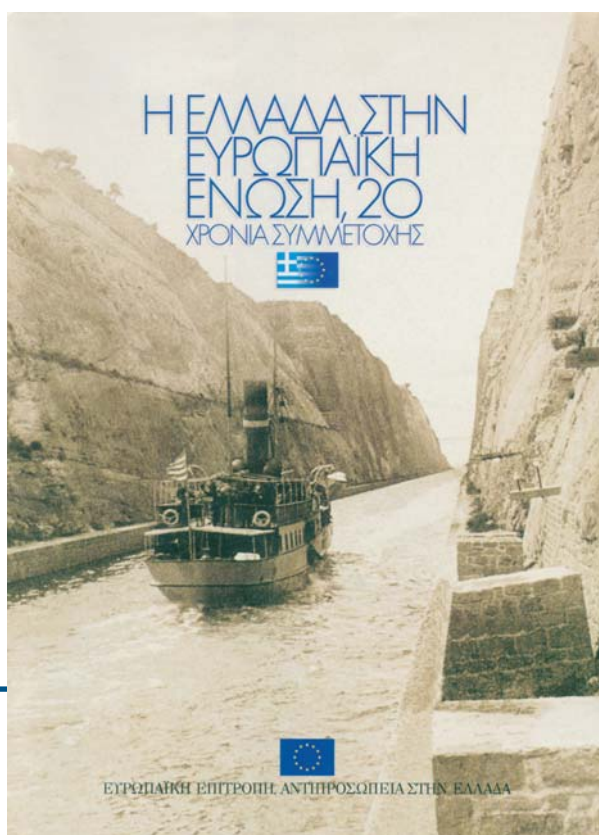
Το Ελληνικό Λογοτεχνικό και Ιστορικό Αρχείο (Ε.Λ.Ι.Α.), μη κερδοσκοπικό σωματείο πολιτιστικού χαρακτήρα, έχει ως βασικό στόχο τη διάσωση, συλλογή, ταξινόμηση, μελέτη και έκδοση αρχαιακού και έντυπου υλικού του 19ου και 20ού αιώνα. Στις συλλογές του απόκεινται δύο αρχειακές ενότητες ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Η πρώτη ενότητα αποτελείται από αρχαιακό υλικό ελληνικών φιλευρωπαϊκών κινήσεων, που επιχείρησαν την προώθηση της ιδέας της Ευρωπαϊκής ενοποίησης στον ελληνικό χώρο από τα τέλη της δεκαετίας του 1940 μέχρι την κήρυξη της στρατιωτικής δικτατορίας το 1967. Η δεύτερη ενότητα απαρτίζεται από υλικό του Κέντρου Πληροφοριών επί των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων. Το υλικό καλύπτει τη δραστηριότητα του Κέντρου από τη σύστασή του, το 1963, μέχρι το 1975.

Το έργο “Η Ελλάδα στην Ευρωπαϊκή Ένωση, 20 Χρόνια Συμμετοχής” παρουσιάζει τις εξελίξεις στην Ευρώπη και την Ελλάδα, από το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου έως σήμερα. Τα κείμενα, τα οποία υπογράφουν έγκριτοι πανεπιστημιακοί, θεσμικοί και πολιτικοί με μακρόχρονη εμπειρία στα ευρωπαϊκά ζητήματα, παρουσιάζουν την πορεία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης ενώ παράλληλα καταγράφουν τις ελληνικές εξελίξεις την περίοδο αυτή. Ασχολούνται με την πορεία της ελληνικής οικονομίας, την προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας, εργασιακά και κοινωνικά ζητήματα, τις θέσεις της ελληνικής κοινής γνώμης σε θέματα ευρωπαϊκά, τη συμμετοχή της Ελλάδος στα θεσμικά όργανα της Ένωσης, τη συνύπαρξη της ελληνικής με την ευρωπαϊκή ταυτότητα και πολιτισμό.

Ανάμεσα στα κείμενα ξεχωρίζουν εκείνα των κ.κ. Θεόδωρου Β. Καρατζά, Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας και Λουκά Παπαδήμου, τότε Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, οι οποίοι επισημαίνουν μεταξύ άλλων: “Η επέτειος της εικοσαετίας από την ένταξη της Ελλάδος στην Ευρωπαϊκή Ένωση βρίσκει ξανά το τραπεζικό σύστημα στην εμπροσθοφυλακή του εξευρωπαϊσμού της ελληνικής οικονομίας, με εγρήγορση και ευθύνη ενώπιον της νέας ευρωπαϊκής πραγματικότητας” (Θ. Καρατζάς). “Η πραγματική σύγκλιση μπορεί να επιτευχθεί στην τρέχουσα δεκαετία εφόσον, πρώτον, ευδοθοούν οι προσπάθειες των επιχειρήσεων και των εργαζομένων για σημαντική βελτίωση της ανταγωνιστικότητας και, δεύτερον, εφαρμοστεί η κατάλληλη δημοσιονομική και διαρθρωτική πολιτική με την ίδια συνέπεια και αποτελεσματικότητα με την οποία ασκήθηκε η δημοσιονομική και νομισματική πολιτική που οδήγησε στην ένταξη της Ελλάδος στην ΟΝΕ” (Λ. Παπαδήμος).

Σημειώνεται ότι το σύνολο του εικονογραφικού υλικού που παρουσιάζεται, επιλέχθηκε με στόχο την αποτύπωση της ιστορικής εξέλιξης της χώρας μέσα στην εξεταζόμενη περίοδο. Η συνεργασία του Ε.Λ.Ι.Α. και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην έκδοση του τόμου αυτού ανέδειξε το σχετικό αρχαιακό και φωτογραφικό υλικό που βρίσκεται στις συλλογές του Αρχείου, το οποίο παρουσιάζει ευρύτερο ευρωπαϊκό ενδιαφέρον.

ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ:
ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΑΝΙΑΤΗ

ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΔΙΚΤΥΟ ΕΞΩΔΙΚΩΝ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΩΝ ΠΑΡΑΠΟΝΩΝ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Από τις 2 Σεπτεμβρίου 2002 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, στα πλαίσια της πρωτοβουλίας Διαλόγου με τους Πολίτες, προέβη στη δημοσίευση ενός οδηγού για το δίκτυο εξώδικων διασυνοριακών παραπόνων για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες. Τη δημοσίευση θα ακολουθήσει η διανομή 1.500.000 αντιτύπων του οδηγού στο συναλλασσόμενο κοινό. Με την ευκαιρία αυτή επισημάνθηκε ο βασικός ρόλος που διαδραματίζει το πρώτο δίκτυο εναλλακτικής επίλυσης διασυνοριακών διαφορών, που έχει τεθεί σε πλήρη λειτουργία, στην προσπάθεια της Επιτροπής να αναπτύξει μια πραγματική εσωτερική αγορά στον τομέα των λιανικών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Η εξέλιξη αυτή σηματοδοτεί μια νέα προσέγγιση των συναλλακτικών σχέσεων μέσα από ένα πρίσμα σύζευξης στόχων όπως η οικονομική ανάπτυξη, η ευρύτερη κοινωνική αλληλεγγύη και η ευρωπαϊκή προοπτική.

I. Εισαγωγή

Η προσφυγή σε εξώδικους μηχανισμούς επίλυσης καταναλωτικών διαφορών έρχεται να δώσει μια νέα διέξοδο στο χρόνιο πρόβλημα της καταβολής δυσανάλογων εξόδων και της απώλειας σημαντικού – προσωπικού και εργασιακού – χρόνου, τόσο για τον καταναλωτή, όσο και για την επιχείρηση κατά την προσέγγιση των δύο μερών. Η υπερφόρτωση των ελληνικών δικαστηρίων με πληθώρα – με τα χαρακτηριστικά των καταναλωτικών – διαφορών ταλανίζει το ελληνικό δικαστικό σύστημα, οδηγεί σε μεγάλη σπατάλη δημοσίου χρήματος και κάθε άλλο παρά συμβάλλει στην προαγωγή της επιστημονικής σκέψης.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Ν. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

Δικηγόρου, Lic. Spec. ULB

Νομικού Συμβούλου Γραφείου Τραπεζικού Μεσολαβητή

Οι ρυθμοί ανάπτυξης του εμπορίου αναστέλλονται από τη βέβαιη μακρόχρονη εκκρεμοδικία και την ενδεχόμενη αδυναμία εκτέλεσης αποφάσεων μετά από κοπιώδη δικαστικό αγώνα. Τα σύγχρονα πρότυπα προώθησης των προϊόντων δεν επιτρέπουν την ένταση και την κλιμάκωση των αντιδικιών των επιχειρήσεων με τους καταναλωτές. Η έλλειψη έγκυρης και ολοκληρωμένης καθοδήγησης του καταναλωτή στη διαδικασία προβολής των αντιρρήσεων και των επιφυλάξεών του μπορεί να οδηγήσει σε ανεπανόρθωτη διατάραξη της σχέσης του με τον προμηθευτή. Μέσα σε αυτό το περιβάλλον ωριμάζει η ιδέα της απομάκρυνσης από φορμαλιστικές νόρμες απονομής της δικαιοσύνης και της αναζήτησης καινοτόμων και ευέλικτων προτύπων ειρηνικής, ανέξοδης και ταχείας διευθέτησης των διαφορών με ανοικτό πνεύμα, προσδοκία αποκατάστασης της εμπιστοσύνης και αειφόρου ανάπτυξης των συναλλακτικών σχέσεων⁽¹⁾. Τούτο είχε ως συνέπεια κράτος και επαγγελματίες να επιδίδονται σε έναν ιδιότυπο συναγωνισμό δημιουργίας νέων, ευέλικτων, φιλικών προς τον καταναλωτή διαδικασιών διακανονισμού. Ο συμπλη-

⁽¹⁾ Η επίλυση της διαφοράς με ενεργό ρόλο των μερών επιτρέπει την εγκατάλειψη της λογικής της σύγκρουσης και τη συμμετοχή σε διαδικασία προσέγγισης με συνέπεια τη διατήρηση της εμπορικής σχέσης και μετά την επίλυση της διαφοράς.

ρωματικός ρόλος της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών σε σχέση με τις ένδικες διαδικασίες καταδεικνύεται και εκ του γεγονότος ότι οι μέθοδοι που χρησιμοποιούνται στα αρμόδια όργανα είναι συχνά καλύτερα προσαρμοσμένες στο χαρακτήρα των διαφορών και επιτρέπουν την επανεκτίμηση της σκοπιμότητας προσφυγής στα δικαστήρια στα πλαίσια ενός διαλόγου ανάμεσα στα αντιτιθέμενα μέρη⁽²⁾. Ιδιαίτερη ώθηση στην εμπέδωση της νέας αυτής αντίληψης της επιχειρηματικής δραστηριότητας ήρθε να δώσει η Ευρωπαϊκή Ένωση στα πλαίσια της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς και της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας της ευρωπαϊκής οικονομίας. Σύμφωνα με την επίσημη άποψη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁽³⁾, η εμπιστοσύνη των καταναλωτών είναι ζήτημα μεγάλης σημασίας για την επίτευξη μιας σύγχρονης και ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς.

Το έντονο ενδιαφέρον της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την ανάπτυξη του θεσμού της εναλλακτικής επίλυσης διαφορών κορυφώθηκε με την έκδοση σύστασης⁽⁴⁾ ορίζοντας μια σειρά από ελάχιστα κριτήρια τα οποία εγγυώνται την αμεροληψία του τρίτου προσώπου που παρεμβαίνει ενεργά στη ρύθμιση της διαφοράς, την αποτελεσματικότητα της ακολουθού-

μενης διαδικασίας, τη δημοσιοποίηση και τη διαφάνειά της. Ειδικότερα, τα αρμόδια όργανα για την εξώδικη επίλυση των διαφορών κατανάλωσης κατά την εκτέλεση των καθηκόντων τους οφείλουν σεβασμό στην τήρηση των αρχών της ανεξαρτησίας του οργάνου⁽⁵⁾, της διαφάνειας της διαδικασίας⁽⁶⁾, της εκατέρωθεν ακροάσεως⁽⁷⁾, της αποτελεσματικότητας της διαδικασίας⁽⁸⁾, της νομιμότητας⁽⁹⁾, της ελευθερίας⁽¹⁰⁾, και της εκπροσώπησης⁽¹¹⁾. Σημειώνεται ότι με νεώτερη σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁽¹²⁾ επιδιώχθηκε η διεύρυνση της πρόσβασης των καταναλωτών στην εναλλακτική επίλυση διαφορών συμπεριλαμβάνοντας στο πεδίο της και κάθε διαδικασία διευκόλυνσης της επίλυσης με προσπάθεια προσέγγισης των μερών και παροχής συμβουλών προς αυτά με τη συμμετοχή πάντα τρίτου προσώπου και προκειμένου να πεισθούν τα μέρη να αποδεχθούν μια λύση με κοινή συναίνεση. Για το σκοπό αυτό η Ευρωπαϊκή Επιτροπή προκρίνει το σεβασμό των τεσσάρων αρχών της αμεροληψίας, της διαφάνειας, της αποτελεσματικότητας και της δικαιοσύνης.

Στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, όπως και σε άλλους τομείς της οικονομίας, έχει ήδη τεθεί σε εφαρμογή μεγάλο πλήθος εξώδικων μηχανισμών σε εθνικό επίπεδο, με πρωτοπόρο τον τραπεζικό κλάδο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στα πλαίσια

⁽²⁾ Αξιοσημείωτο είναι ότι η μεσολάβηση συνιστά μέθοδο επίλυσης αντιδικιών με τεράστια απήχηση στις ΗΠΑ αφού το 85% των υποθέσεων που ακολουθούν τη μέθοδο αυτή καταλήγουν σε συμβιβασμό σύμφωνα με στοιχεία του οργανισμού American Bar Association. Η μεσολάβηση μαζί με τη διαιτησία είναι οι βασικοί εξωδικαστικοί τρόποι επίλυσης διαφορών που χρησιμοποιούνται στις ΗΠΑ. Βλ. Ιωαννίδη, Εξωδικαστικοί τρόποι επίλυσης αντιδικιών στις ΗΠΑ-Μεσολάβηση, Συνήγορος, τ. 22/2000, σ. 401.

⁽³⁾ Διατυπωμένη από τον αρμόδιο Επίτροπο για την υγεία και την προστασία των καταναλωτών. David Byrne επ' ευκαιρία της επίσημης παρουσίας του Ευρωπαϊκού Εξωδικαστικού Δικτύου (βλ. κατωτ. υπό ΙΓΓ).

⁽⁴⁾ Σύσταση 98/257/ΕΚ της Επιτροπής της 30ής Μαρτίου 1998 σχετικά με τις αρχές που διέπουν τα όργανα για την εξώδικη επίλυση διαφορών κατανάλωσης (ΕΕ L 115 της 17.4.1998, σ. 31).

⁽⁵⁾ Με την έννοια των εγγυήσεων για την αμεροληψία της δράσης του προσώπου ή των μελών σε περίπτωση συλλογικού οργάνου.

⁽⁶⁾ Η διαφάνεια διασφαλίζεται με την απόλυτη γνώση της διαδικασίας και την αντικειμενική αξιολόγηση των αποτελεσμάτων της.

⁽⁷⁾ Η τήρηση της προϋποθέτει τη δυνατότητα κοινοποίησης όλων των απόψεων και ενημέρωσης περί των απόψεων της άλλης πλευράς.

⁽⁸⁾ Την αποτελεσματικότητα συνεπάγονται η πρόσβαση στη διαδικασία χωρίς την υποχρέωση παράστασης νομικού εκπροσώπου, το ανύπαρκτο ή τουλάχιστον εύλογο κόστος, η ταχύτητα και ο ενεργός ρόλος του οργάνου επίλυσης προκειμένου να ληφθούν υπόψη όλοι οι παράγοντες που θα οδηγήσουν στην επίλυση της διαφοράς.

⁽⁹⁾ Συνίσταται στην εγγύηση ότι η έκδοση απόφασης του οργάνου επίλυσης της διαφοράς δεν μπορεί να συνεπάγεται τη στέρηση από την προστασία που εξασφαλίζει η σχετική νομοθεσία για την προστασία των καταναλωτών.

⁽¹⁰⁾ Δέσμευση απορρέει από την απόφαση του οργάνου επίλυσης εφόσον έχει προηγηθεί σχετική ενημέρωση και αποδοχή του δεσμευτικού χαρακτήρα της απόφασης μετά τη δημιουργία της σχετικής διαφοράς.

⁽¹¹⁾ Προϋποθέτει την εξασφάλιση της δυνατότητας εκπροσώπησης ή υποστήριξης από τρίτο πρόσωπο κατά τη διαδικασία.

⁽¹²⁾ Σύσταση 2001/310/ΕΚ της Επιτροπής της 4ης Απριλίου 2001 περί αρχών για τα εξωδικαστικά όργανα συναινετικής επίλυσης καταναλωτικών διαφορών (ΕΕ L της 19.4.2001 σ. 56).

του Σχεδίου Δράσης για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες⁽¹³⁾ έθεσε ως στόχο την ανάπτυξη δικτύου συνεργασίας ανάμεσα στα ήδη υπάρχοντα όργανα εξώδικης επίλυσης διαφορών σε εθνικό επίπεδο⁽¹⁴⁾ που πληρούν τις προϋποθέσεις της Σύστασης 98/257/ΕΚ. Η σύσταση του δικτύου αυτού αποσκοπεί στην οικοδόμηση αμοιβαίας αναγνώρισης ανάμεσα στα όργανα κάθε χώρας και την ανταλλαγή πληροφορήσεων σχετικά με τις δυνατότητες συμβιβαστικής επίλυσης διασυνοριακών διαφορών. Η βασική ιδέα της συνεργασίας είναι η παροχή διευκολύνσεων στον καταναλωτή προκειμένου να προσφύγει για τη διευθέτηση της διαφοράς που ανέκυψε κατά την παροχή χρηματοοικονομικών υπηρεσιών σε τρίτο όργανο, ακόμη κι αν ο φορέας παροχής των εν λόγω υπηρεσιών δεν έχει προσχωρήσει στο όργανο της χώρας όπου κατοικεί ο καταναλωτής. Αυτό καθίσταται δυνατό με τη διασφάλιση της πρόσβασης στο όργανο που έχει προσχωρήσει ο προμηθευτής μέσω του αντίστοιχου οργάνου της χώρας της κατοικίας του καταναλωτή. Εγινε αντιληπτό από την πρώτη στιγμή της ανάληψης της σχετικής πρωτοβουλίας ότι τα όργανα εξώδικης επίλυσης διαφορών στο χρηματοοικονομικό τομέα που λειτουργούν ήδη στα κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης διακρίνονται από ιδιαίτερη πολυμορφία και ανομοιογένεια. Καταρχήν συστήνονται άλλοτε σε εθνικό, άλλοτε σε τοπικό επίπεδο. Προέρχονται από εκδήλωση δημόσιας ή ιδιωτικής πρωτοβουλίας. Οι αποφάσεις τους ενδέχεται να έχουν και δεσμευτική ισχύ. Είναι όμως κοινό τους γνώρισμα ότι κατατείνουν στην επίλυση παραπόνων με χαμηλό ή ανύπαρξτο κόστος από ένα τρίτο ανεξάρτητο πρόσωπο, αφού εξαντλήσουν την εσωτερική διαδικασία επίλυσης στα πλαίσια του ειδικού τμήματος εξυπηρέτησης παραπόνων πελατείας που διαθέτει ο φορέας παροχής των υπηρεσιών⁽¹⁵⁾. Με την εξαίρεση των διαδικασιών διαιτησίας, η ενεργοποίησή τους δεν αποστερεί τον καταναλωτή από το δικαίωμά του να οδηγήσει τη διαφορά στα δικαστήρια οποιαδήποτε στιγμή το επιθυμεί και σε κάθε περίπτωση αφού διαπιστώσει ότι δεν τον ικανοποιεί το αποτέλεσμα της παρέμβασής τους.

II. Η σύσταση του δικτύου

Την 1η Φεβρουαρίου του 2001 τέθηκε σε λειτουργία το δίκτυο FIN-NET⁽¹⁶⁾ με στόχο να βοηθήσει τις επιχειρήσεις και τους καταναλωτές που δραστηριοποιούνται στο χρηματοοικονομικό τομέα⁽¹⁷⁾ να επιλύσουν τις διαφορές τους στην εσωτερική αγορά με ταχύτητα και αποτελεσματικότητα αποφεύγοντας στο μέτρο του δυνατού τις απαιτούμενες χρονοβόρες και υψηλού κόστους ένδικες διαδικασίες. Ειδικότερα, το δίκτυο μεριμνά για τη διευκόλυνση της εξώδικης επίλυσης διαφορών, όταν ο φορέας παροχής των υπηρεσιών είναι εγκατεστημένος σε άλλο κράτος μέλος από αυτό που κατοικεί ο καταναλωτής. Το δίκτυο φέρνει σε επαφή 41 διαφορετικά εθνικά όργανα των κρατών του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, τα οποία είτε επιλύουν ειδικές διαφορές του χρηματοοικονομικού τομέα, όπως αυτές που έχουν να κάνουν με τους φορείς παροχής τραπεζικών, ασφαλιστικών και επενδυτικών υπηρεσιών, είτε επιλαμβάνονται καταναλωτικών διαφορών γενικότερα. Είναι αναμφισβήτητη η συμβολή ενός

⁽¹³⁾ Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που υιοθετήθηκε την 11η Μαΐου 1999 (COM 1999/232).

⁽¹⁴⁾ Ο ρόλος των εθνικών αυτών οργάνων έχει ιδιαίτερα υπογραμμιστεί στο χώρο των χρηματοπιστωτικών συναλλαγών. Βλ. το άρθρο 10 της Οδηγίας 97/5/ΕΚ για τις διασυνοριακές μεταφορές πιστώσεων (ΕΕ L 43 της 14ης Φεβρουαρίου 1997, σ. 25) και το άρθρο 12 της πρότασης οδηγίας σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές (COM (1998) 468 τελικό).

⁽¹⁵⁾ Στον ελληνικό χρηματοπιστωτικό τομέα συναντά κανείς τις αρμόδιες Υπηρεσίες Πελατών των πιστωτικών ιδρυμάτων. Πρβλ. ΠΔ/ΤΕ 1619/1991 της Τράπεζας της Ελλάδος σχετικά με την κατάργηση των προμηθειών επί δανείων με ελεύθερα διαπραγματεύσιμο επιτόκιο και την ενημέρωση των συναλλασσομένων με τα πιστωτικά ιδρύματα για το ύψος των επιτοκίων, προμηθειών και παρεπόμενων εξόδων που καταβάλλουν.

⁽¹⁶⁾ Consumer complaints network for financial services, Réseau pour réclamations des consommateurs de services financiers, Netzwerk für Verbraucherbeschwerden bei Finanzdienstleistungen.

⁽¹⁷⁾ Παρά την αναφορά του χρηματοπιστωτικού τομέα στην επίσημη μετάφραση της ονομασίας του, το δίκτυο φέρεται να καλύπτει το σύνολο του χρηματοοικονομικού τομέα συμπεριλαμβανομένων των διαφορών που άπτονται των ασφαλιστικών και των χρηματιστηριακών συναλλαγών.

τέτοιου δικτύου στην καλλιέργεια κλίματος εμπιστοσύνης των καταναλωτών και των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων σχετικά με το ηλεκτρονικό εμπόριο. Κατά την Ευρωπαϊκή Επιτροπή η ενίσχυση της εμπιστοσύνης στην απλή, αποτελεσματική, και χωρίς κόστος, εναλλακτική της δικαστικής προσφυγής επίλυση διαφορών έχει καθοριστική σημασία για την ενιαία εσωτερική αγορά των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών⁽¹⁸⁾. Η αύξηση της ζήτησης για εξώδικη επίλυση των διαφορών στην ευρωπαϊκή της διάσταση, ιδιαίτερα στο χρηματοοικονομικό τομέα, δικαιολογείται από την ποικιλία και τον εξειδικευμένο χαρακτήρα που διακρίνει τις παρεχόμενες στον ευρωπαϊό καταναλωτή υπηρεσίες και την ανάπτυξη του διασυνοριακού εμπορίου. Η υιοθέτηση του ενιαίου ευρωπαϊκού νομίσματος και η εισαγωγή νέων τεχνικών εξ αποστάσεως παροχής υπηρεσιών ευνόησαν ακόμη περισσότερο την καλλιέργεια του νέου αυτού θεσμού. Η λειτουργία αποτελεσματικών οργάνων εξώδικης επίλυσης διαφορών πήρε τη μορφή πολιτικού αιτήματος των κρατών μελών⁽¹⁹⁾ ενόψει και της προοπτικής εξομίσωσης του περιβάλλοντος του διασυνοριακού με το εμπόριο εντός των συνόρων κάθε κράτους μέλους. Είναι γεγονός ότι οι διαφορές στις χρονικές προθεσμίες, τις νομοτεχνικές προδιαγραφές, τη γλώσσα και τον πολιτισμό, σε συνδυασμό με τα απαιτούμενα έξοδα, αποθαρρύνουν τους καταναλωτές από την προσφυγή στη δικαιοσύνη. Η δε έλλειψη εξώδικων διεξόδων επίλυσης των διαφορών έχει μεγάλη επίπτωση στο διασυνοριακό εμπόριο.

Το δίκτυο FIN-NET είναι το πρώτο εξειδικευμένο κατά κλάδο δίκτυο εξώδικης επίλυσης διασυνοριακών διαφορών σε ευρωπαϊκό επίπεδο και λειτουργεί σύμφωνα με τον κανονισμό που περιγράφεται σε μια κοινή δήλωση αρχών που πήρε τη μορφή μνημονίου. Διασφαλίζει την επαφή του καταναλωτή με το όργανο στο οποίο έχει προσχωρήσει ο αντισυμβαλλόμενός του προμηθευτής και που είναι διαφορετικό από αυτό που είναι κατά τόπον αρμόδιο για τον ίδιο. Με τον τρόπο αυτό ενισχύεται η ροή της πληροφόρησης ανάμεσα στα όργανα που συμμετέχουν στο δίκτυο. Το FIN-NET μπορεί να θεωρηθεί ότι συνιστά τον εξειδικευμένο στα χρηματοοικονο-

μικά ζητήματα βραχίονα του EEJ-NET, δηλαδή του Ευρωπαϊκού Εξωδικαστικού Δικτύου, με το οποίο εγκαθιδρύθηκε ένα γενικό δίκτυο των οργάνων εξώδικης επίλυσης καταναλωτικών διαφορών που έχουν γνωστοποιηθεί στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή ως όργανα που εφαρμόζουν τις οριζόμενες στις ευρωπαϊκές συστάσεις βασικές αρχές προς διασφάλιση της δικαιοσύνης και της αποτελεσματικότητας. Το δίκτυο αυτό που ετέθη σε δοκιμαστική λειτουργία τον Οκτώβριο του 2001⁽²⁰⁾, και αναμένεται να λειτουργήσει ολοκληρωμένα μέχρι το τέλος του 2002, υποστηρίχθηκε ενεργά από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ακόμη και με τη χρηματοδότηση υποδομών υποστήριξης με τη μορφή εθνικών κέντρων πληροφόρησης⁽²¹⁾ που συγκροτούνται σε κάθε κράτος μέλος⁽²²⁾.

⁽¹⁸⁾ Βλ. Σχετικά το Σχέδιο Δράσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες, ό.π. και την Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Ευρωπαϊκό συμβούλιο και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο για μια στρατηγική για την εσωτερική αγορά υπηρεσιών (COM (2000) 888 τελικό).

⁽¹⁹⁾ Σύμφωνα με την παράγραφο 30 των συμπερασμάτων της Προεδρίας στο συμβούλιο του Τάμπερε τον Οκτώβριο του 1999 και σχετικά με τη δημιουργία ενός χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης στην Ευρωπαϊκή Ένωση “Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να δημιουργήσουν εναλλακτικές εξωδικαστικές διαδικασίες”. Επίσης, κατά την ευρωπαϊκή διάσκεψη κορυφής της Λισαβόνας το Μάρτιο του 2000, για το θέμα της “απασχόλησης και της κοινωνίας της πληροφορίας”, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο κάλεσε “την Επιτροπή και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να εξετάσουν τα μέσα προώθησης της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στο ηλεκτρονικό εμπόριο, κυρίως με τα εναλλακτικά συστήματα επίλυσης των διαφορών”. Βλ. σχετικά και την Απόφαση του Συμβουλίου της 11ης Μαΐου 2000 για ένα ευρωπαϊκό δίκτυο των εθνικών οργάνων για την εξώδικη ρύθμιση των καταναλωτικών διαφορών. Από τη δική του πλευρά το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο υιοθέτησε στις 3.7.2001 ψήφισμα σχετικά με τη δράση για την κοινοτική πολιτική όσον αφορά την εξώδικη επίλυση των διαφορών κατανάλωσης.

⁽²⁰⁾ Ήδη, περισσότερα από 400 όργανα, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, θεωρούνται από τα κράτη μέλη ότι ανταποκρίνονται στις αξιώσεις έστω μιας εκ των δύο συστάσεων της Επιτροπής που εφαρμόζονται στα όργανα που είναι αρμόδια για την εξώδικη επίλυση των διαφορών κατανάλωσης.

⁽²¹⁾ “Clearing houses”. Έργο των κέντρων αυτών είναι η πληροφόρηση των καταναλωτών σχετικά με τα νόμιμα δικαιώματά τους, τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο και η παροχή συμβουλών και βοήθειας στους καταναλωτές σχετικά με διασυνοριακά θέματα στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

⁽²²⁾ Για την Ελλάδα, η Διεύθυνση Προστασίας του Καταναλωτή του Υπουργείου Ανάπτυξης.

III. Το Μνημόνιο συνεργασίας

Το Μνημόνιο σχετικά με τη δημιουργία στον Ευρωπαϊκό Οικονομικό Χώρο ενός Δικτύου Εξωδικαστικών Διασυνοριακών Καταγγελιών στον τομέα των Χρηματοπιστωτικών Υπηρεσιών⁽²³⁾ αποτελεί μια δήλωση πρόθεσης διασυνοριακής συνεργασίας μεταξύ των μερών του δικτύου FIN-NET. Το εν λόγω μνημόνιο περιγράφει τους μηχανισμούς και άλλους όρους βάσει των οποίων τα μέρη εκφράζουν την πρόθεση να συνεργαστούν για να διευκολύνουν την επίλυση διασυνοριακών διαφορών μεταξύ καταναλωτών και φορέων παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Σημειώνεται ότι οι περιεχόμενες στο μνημόνιο διατάξεις δεν είναι νομικά δεσμευτικές για κανένα από τα μέρη και συνεπώς δεν απορρέουν από αυτό δικαιώματα ή υποχρεώσεις στα μέρη ή σε τρίτους. Η δε προσχώρηση στο μνημόνιο είναι ελεύθερη για κάθε φορέα που είναι υπεύθυνος για την εξωδικαστική επίλυση διαφορών μεταξύ καταναλωτών και φορέων παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, υπό την προϋπόθεση ότι συμμορφώνεται με τις αρχές της Σύστασης 98/257/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁽²⁴⁾. Κάθε συμμετέχων φορέας συνεργάζεται σε τομείς που καλύπτει συνήθως σύμφωνα με τους όρους λειτουργίας του.

Για τις ανάγκες του μνημονίου η **εξωδικαστική επίλυση** έχει την έννοια της μεθόδου, ανεξαρτήτως της ακολουθούμενης διαδικασίας, που οδηγεί στην επίλυση διαφορών μεταξύ καταναλωτών και φορέων παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών μέσω της ενεργού παρέμβασης ενός οργάνου επίλυσης διαφορών το οποίο προτείνει ή επιβάλλει κάποια λύση, ενώ **όργανο εξωδικαστικής επίλυσης** διαφορών συνιστά όργανο που ενεργεί ως ανεξάρτητο τρίτο μέρος στην εξωδικαστική επίλυση διαφορών μεταξύ καταναλωτών και φορέων παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Στη **διασυνοριακή διαφορά** αποδίδεται η έννοια της διαφοράς μεταξύ καταναλωτή και φορέα παροχής χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, όταν ο φορέας παροχής είναι εγκατεστημένος σε ένα κράτος μέλος και ο καταναλωτής διαμένει σε κάποιο άλ-

λο. Το εμπλεκόμενο σε μια τέτοια διαφορά όργανο ενδέχεται να είναι το ενδεδειγμένο όργανο επίλυσης διαφορών στον τομέα των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών στη χώρα στην οποία είναι εγκατεστημένος ο φορέας παροχής, οπότε χαρακτηρίζεται ως **αρμόδιος φορέας**, ή να είναι το όργανο επίλυσης διαφορών στο συγκεκριμένο κλάδο των χρηματοοικονομικών διαφορών στη χώρα διαμονής του καταναλωτή, οπότε χαρακτηρίζεται ως **πλησιέστερος φορέας**.

Το μνημόνιο θέτει **κατευθυντήριες γραμμές** που πρέπει να διέπουν τη βασική διαδικασία σε περίπτωση υποβολής διασυνοριακού παραπόνου, επιτρέποντας όμως ρητά να συμφωνηθεί από τα μέρη του μνημονίου μια εναλλακτική μέθοδος συνεργασίας για την αποτελεσματική επίλυση της διαφοράς. Στα καθήκοντα του πλησιέστερου φορέα είναι αφενός να παρέχει στον καταναλωτή όλες τις αναγκαίες και κατάλληλες πληροφορίες⁽²⁵⁾ για το δίκτυο παραπόνων και για τον αρμόδιο φορέα, αφετέρου να υπενθυμίζει στον καταναλωτή τη σκοπιμότητα να απευθυνθεί πρώτα απευθείας στο φορέα παροχής της χρηματοοικονομικής υπηρεσίας και την ενδεχόμενη ύπαρξη προθεσμίας, τόσο για την υποβολή του παραπόνου στον αρμόδιο φορέα, όσο και για τη δικαστική προσφυγή. Στη συνέχεια, ο πλησιέστερος φορέας οφείλει είτε να διαβιβάσει το παράπονο στον αρμόδιο φορέα, είτε να συμβουλευθεί τον καταναλωτή να έρθει απευθείας σε επαφή με τον εν λόγω φορέα, είτε τέλος να επιληφθεί ο ίδιος του παραπόνου εντός των ορίων που προβλέπουν οι κανόνες λειτουργίας του, εφόσον ο φορέας παροχής της χρηματοοικονομικής υπηρεσίας έχει αποδεχθεί τη δικαιοδοσία του πλησιέστερου φορέα, ή εφόσον οι νομικές υποχρεώσεις του πλησιέστερου φορέα τον υποχρεώνουν να το πράξει. Από τη δική του πλευρά

⁽²³⁾ Κατά την επίσημη μετάφραση στα ελληνικά της ονομασίας του δικτύου.

⁽²⁴⁾ Τα κράτη μέλη προβαίνουν στη σχετική κοινοποίηση στη βάση δεδομένων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής κατά τα οριζόμενα στο προοίμιο της Σύστασης 98/257/ΕΚ.

⁽²⁵⁾ Στις πληροφορίες αυτές περιλαμβάνονται τουλάχιστον η υπόδειξη όλων των στοιχείων επικοινωνίας με τον αρμόδιο φορέα.

ο αρμόδιος φορέας, αφού λάβει γνώση του παραπόνου, φέρει την ευθύνη να προσπαθήσει να επιλύσει τη διαφορά σύμφωνα με τους όρους που διέπουν τη λειτουργία του και λαμβάνοντας υπόψη το περιεχόμενο της Σύστασης 98/257/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και το ισχύον δίκαιο. Σε περίπτωση που ο καταναλωτής δεν επιθυμεί να επικοινωνήσει με τον αρμόδιο φορέα στη συνήθη γλώσσα εργασίας του τελευταίου, μπορεί να επιλέξει είτε τη γλώσσα της σύμβασης με το φορέα παροχής της χρηματοοικονομικής υπηρεσίας, είτε τη γλώσσα στην οποία συναλλάσσεται συνήθως με τον εν λόγω φορέα.

Στα πλαίσια μιας διαρκούς διαδικασίας *ανταλλαγής πληροφοριών* τα μέρη προβαίνουν εγκαίρως στην κοινοποίηση προς την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ορισμένων πληροφοριών σχετικά με το φορέα εξωδικαστικής επίλυσης και ενδεχόμενες σχετικές αλλαγές. Συγκεκριμένα, οι πληροφορίες αφορούν την επικοινωνία (την ονομασία, την ταχυδρομική διεύθυνση, τους αριθμούς τηλεφώνου και fax, ενδεχομένως τη διεύθυνση της ιστοσελίδας και του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου), την αρμοδιότητα (κατά προσχωρήσαντα χρηματοοικονομικό οργανισμό και κατά προϊόν), την οργάνωση (τη δημόσια ή ιδιωτική προέλευση, τον υποχρεωτικό ή προαιρετικό χαρακτήρα, το διαχειριστή και τη χρηματοδότηση του φορέα), τις γλώσσες εργασίας (για τη διεξαγωγή της έρευνας, το χειρισμό των παραπόνων και την έκδοση των αποφάσεων), τα ενδεχόμενα έξοδα σε βάρος του καταναλωτή, το δεσμευτικό ή μη χαρακτήρα της απόφασης, τη μέση διάρκεια διεκπεραίωσης της εξέτασης, ενδεχόμενους ποσοτικούς (σχετικά με το παράπονο ή την αποζημίωση) ή χρονικούς περιορισμούς (σχετικά με την προθεσμία υποβολής του παραπόνου και της ένδικης προσφυγής, καθώς και το ενδεχόμενο αναστολής της τελευταίας εκ του λόγου της προσφυγής σε φορέα εναλλακτικής επίλυσης της διαφοράς), τη διαθεσιμότητα ετήσιας έκθεσης (και σε ποιες γλώσσες), και τέλος την ύπαρξη κοινοποίησης στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή σύμφωνα με τη Σύσταση 98/257/ΕΚ της τελευταίας. Οι πληροφορίες αυτές τίθενται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη διάθεση των συμμετεχόντων φο-

ρέων και των καταναλωτών και μέσω του διαδικτύου⁽²⁶⁾. Στο πλαίσιο των δυνατοτήτων του, ο πλησιέστερος φορέας παρέχει στο συντομότερο δυνατό χρόνο στον αρμόδιο φορέα πληροφορίες για τους *ενδεδειγμένους κανόνες* προστασίας του καταναλωτή που ισχύουν στη χώρα διαμονής του τελευταίου, ύστερα από ειδική προς το σκοπό αυτό γραπτή αίτηση του φορέα, όπου και θα προσδιορίζονται οι πληροφορίες για τη συγκεκριμένη υπόθεση.

Της διαβίβασης παραπόνου στον αρμόδιο με επίμελεια του πλησιέστερου φορέα προηγείται η ενημέρωση του καταναλωτή ότι οποιαδήποτε αναγκαία *δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα* τελούν υπό το καθεστώς προστασίας του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 95/46/ΕΚ για την προστασία των φυσικών προσώπων έναντι της επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και για την ελεύθερη κυκλοφορία των δεδομένων αυτών. Τα μέρη κατόπιν σχετικού αιτήματος και σε συγκεκριμένη μορφή *ενημερώνουν τις υπηρεσίες της Ευρωπαϊκής Επιτροπής* κάθε χρόνο με στατιστικά στοιχεία για τις διασυννοριακές υποθέσεις τις οποίες χειρίστηκαν και με παρατηρήσεις για τη λειτουργία του δικτύου συνεργασίας. *Έκθεση* σχετικά με την εφαρμογή του Μνημονίου παρουσιάζεται κατά την ετήσια συνεδρίαση των συμμετεχόντων φορέων που συγκαλείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, όπου και λαμβάνεται ενδεχόμενη απόφαση για οποιαδήποτε προσαρμογή του μνημονίου.

IV. Τα μέλη του δικτύου που επιλύουν διαφορές του χρηματοπιστωτικού τομέα

Το δίκτυο απαρτίζεται από όργανα εξώδικης επίλυσης που επιλαμβάνονται χρηματοπιστωτικών, ασφαλιστικών, επενδυτικών ή εν γένει διαφορών. Δραστηριοποιούνται σε όλες τις χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης και σε δύο ακόμη χώρες του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου, της Νορβηγίας και της Ισλαν-

⁽²⁶⁾ Η διεύθυνση στο διαδίκτυο της βάσης δεδομένων αμφίδρομης επικοινωνίας του δικτύου είναι: <http://finnet.jrc.it>

δίας. Εναν αρμόδιο συμμετέχοντα θεσμό για την επίλυση χρηματοπιστωτικών διαφορών διαθέτουν οι 15 από τις 17 συνολικά χώρες. Σε ορισμένα κράτη ο φορέας εξώδικης επίλυσης των εν λόγω διαφορών αφορά αποκλειστικά το χρηματοπιστωτικό τομέα όπως στο Βέλγιο, τη Γαλλία, την Ελλάδα, την Ιρλανδία, την Ιταλία και τη Μεγάλη Βρετανία έχοντας τη μορφή του Ombudsman, ενώ στην Ολλανδία, τη Νορβηγία, τη Φιλανδία, την Ισλανδία, το Λουξεμβούργο έχοντας τη μορφή επιτροπής, και τέλος στην Ισπανία και την Αυστρία πρόκειται για υπηρεσία ανεξάρτητης αρχής. Στις περιπτώσεις της Δανίας και της Γερμανίας λειτουργούν παράλληλα περισσότερα όργανα του ενός, ενώ όργανα με γενικότερη αρμοδιότητα επί των καταναλωτικών διαφορών συναντά κανείς στην Πορτογαλία και στη Σουηδία.

Ειδικότερα, ο *Βέλγος Ombudsman*⁽²⁷⁾ συστήθηκε από τη Βελγική Ένωση Τραπεζών και επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται όλων των προϊόντων που παρέχουν τα συμμετέχοντα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση καταλήγοντας σε πρόταση προς τα μέρη. Ο *Μεσολαβητής της Γαλλικής Ένωσης Χρηματοπιστωτικών Εταιρειών*⁽²⁸⁾, επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται όλων των προϊόντων που παρέχονται από τις συνδεδεμένες εταιρείες μέλη, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση προς τα μέρη. Ο *Τραπεζικός Μεσολαβητής* συστήθηκε από την Ένωση Ελληνικών Τραπεζών και επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται όλων των χρηματοοικονομικών προϊόντων που παρέχονται από τις τράπεζες μέλη, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση προς τα μέρη. Ο *Ιρλανδός Διαμεσολαβητής*⁽²⁹⁾ για τα πιστωτικά ιδρύματα επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται όλων των υπηρεσιών που προσφέρουν τα πιστωτικά ιδρύματα που τον συνέστησαν χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε απόφαση δεσμευτική μόνον για την τράπεζα. Ο *Ιταλός Ombudsman*⁽³⁰⁾ που συστήθηκε από την

Ένωση Ιταλικών Τραπεζών επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται όλων των προϊόντων και υπηρεσιών του χρηματοπιστωτικού τομέα που προσφέρονται από όλες σχεδόν τις τράπεζες όλων των τύπων που δραστηριοποιούνται στην Ιταλία, με ανώτατο ποσό διαφοράς τα 5.165 ευρώ και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση δεσμευτική για την τράπεζα. Το γραφείο του *Banking Ombudsman της Μεγάλης Βρετανίας*⁽³¹⁾ συστήθηκε από τράπεζες μέλη και αντιπροσώπους καταναλωτών, επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται τραπεζικών εργασιών με το ευρύ συναλλακτικό κοινό, με ανώτατο όριο τις 100.000 λίρες στεργλίνες, χωρίς οικονομική επιβάρυνση και πρόταση δεσμευτική για την τράπεζα μέχρι του ιδίου ποσού. Σήμερα λειτουργεί στα πλαίσια του Financial Ombudsman Service⁽³²⁾.

Το *Ολλανδικό Ίδρυμα Επίλυσης Διαφορών*⁽³³⁾ συστήθηκε από την Ένωση Ολλανδικών Τραπεζών, διαθέτει μια επιτροπή τραπεζικών καταθέσεων και μια επιτροπή κώδικα δεοντολογίας ενυπόθηκου δανεισμού, επιλαμβάνεται όλων των προϊόντων που προσφέρονται από τα μέλη της Ένωσης, εκτός από επενδυτικές συναλλαγές και δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας, με ανώτατο όριο διαφοράς τα 5.000 ευρώ και με οικονομική επιβάρυνση ύψους 4 ευρώ, καταλήγοντας σε πρόταση δεσμευτική για τα μέρη εφόσον δεν προσφύγει δικαστικά κάποιο από τα μέρη εντός προθεσμίας δύο μηνών. Η *Νορβηγική Επιτροπή Τραπεζικών Υποθέσεων*⁽³⁴⁾ συστήθηκε από ενώσεις τραπεζών και καταναλωτών και επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται προϊόντων όλων των τραπεζών, χρηματοπιστωτι-

⁽²⁷⁾ Médiateur des banques et sociétés de bourse / Ombudsman van de banken en beursvennootschappen.

⁽²⁸⁾ Le Médiateur de l'Association Française des Sociétés Financières.

⁽²⁹⁾ The Ombudsman for Credit Institutions.

⁽³⁰⁾ Ombudsman Bancario.

⁽³¹⁾ The office of Banking Ombudsman.

⁽³²⁾ Banking and loans division.

⁽³³⁾ Geschillencommissie Bankzaken.

⁽³⁴⁾ The Norwegian Banking Complaints Board.

κών ιδρυμάτων και εταιρειών ενυπόθηκης πίστης, χωρίς ανώτατο όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση προς τα μέρη. Η *Φιλανδική Επιτροπή Παραπόνων Καταναλωτών*⁽³⁵⁾ είναι δημόσιος φορέας που επιλαμβάνεται όλων των χρηματοοικονομικών προϊόντων, πλην των κινητών αξιών και των επενδυτικών υπηρεσιών, που προσφέρονται από όλα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση προς τα μέρη. Στην *Ισλανδία, η Επιτροπή Παραπόνων για θέματα που αφορούν τράπεζες και κινητές αξίες*⁽³⁶⁾ της Αρχής εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται όλων των προϊόντων που πωλούν οι χρηματοπιστωτικές εταιρείες και οι οργανισμοί που ανήκουν στο φορέα και οι θυγατρικές τους, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και με κυμαινόμενα έξοδα ανάλογα με την ιδιότητα του προσφεύγοντα (άτομο, επιχείρηση ή νομικό πρόσωπο) καταλήγοντας σε δεσμευτική πρόταση, εφόσον το πιστωτικό ίδρυμα δεν κάνει δήλωση άρνησης συμμόρφωσης εντός προθεσμίας τεσσάρων εβδομάδων. Στο *Λουξεμβούργο, η Επιτροπή Εποπτείας του χρηματοπιστωτικού τομέα*⁽³⁷⁾ διαθέτει Τμήμα Διαφορών και Εγκρίσεων, που επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται όλων των χρηματοοικονομικών προϊόντων που προσφέρονται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που βρίσκονται κάτω από την εποπτεία της, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση προς τα μέρη. Ειδική *Υπηρεσία Παραπόνων*⁽³⁸⁾ της *Τράπεζας της Ισπανίας* επιλαμβάνεται όλων των προϊόντων που προσφέρονται από πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στην Ισπανία, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση προς τα μέρη. Στην *Αυστρία* υφίσταται αρμόδια υπηρεσία⁽³⁹⁾ που επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται των περισσότερων υπηρεσιών που παρέχουν όλοι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί της χώρας, με ανώτατο όριο

διαφοράς τα 15.000 ευρώ και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση προς τα μέρη.

Στη *Δανία*, αφενός η *Επιτροπή Τραπεζικής Διαιτησίας*⁽⁴⁰⁾, αφετέρου η *Επιτροπή Διαιτησίας Οργανισμών Ενυπόθηκης Πίστης*⁽⁴¹⁾ δημιουργήθηκαν από την Ένωση Τραπεζών Δανίας και την Ένωση Δανών Καταναλωτών και επιλαμβάνονται ζητημάτων που άπτονται όλων των προϊόντων που προσφέρονται από τράπεζες και ταμειυτήρια και τις ενυπόθηκες πιστώσεις που παρέχονται από όλα τα ιδρύματα ενυπόθηκης πίστης αντίστοιχα, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο, αλλά με πάγια επιβάρυνση ύψους 13,4 ευρώ (που επιστρέφεται εφόσον η απόφαση είναι ευνοϊκή για τον προσφεύγοντα), καταλήγοντας σε δεσμευτική πρόταση για την τράπεζα, εφόσον δεν την απορρίψει εντός τεσσάρων εβδομάδων. Η Γερμανία διαθέτει σήμερα τέσσερα όργανα εξωδικαστικής επίλυσης διαφορών ως ακολούθως: Ο *Γερμανός Ombudsman των ιδιωτικών τραπεζών*⁽⁴²⁾ συστήθηκε από την Ομοσπονδιακή Ένωση Γερμανικών Τραπεζών και την Ένωση Γερμανικών Κτηματικών Τραπεζών και επιλαμβάνεται όλων των προϊόντων που προσφέρουν οι συμμετέχουσες τράπεζες χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε απόφαση δεσμευτική για την τράπεζα μέχρι του ποσού των 5.112 ευρώ. Ο *Γερμανός Ombudsman των δημοσίων τραπεζών*⁽⁴³⁾ συστήθηκε από την Ένωση Δημοσίων Γερμανικών Τραπεζών και επιλαμβάνεται όλων των παρεχόμενων χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών των τραπεζών μελών της Ένωσης που έχουν προσχωρήσει, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρ-

⁽³⁵⁾ Consumer Complaint Board.

⁽³⁶⁾ Banking and Securities Complaints Committee.

⁽³⁷⁾ Commission de Surveillance du Secteur Financier (CSSF).

⁽³⁸⁾ Servicio de Reclamaciones.

⁽³⁹⁾ Schlichtungstelle der österreichischen Kreditwirtschaft (Bundessektion Bank + Versicherung der Wirtschaftskammer Österreich).

⁽⁴⁰⁾ Rengititutankenævnet.

⁽⁴¹⁾ Realkreditankenævnet.

⁽⁴²⁾ Der Ombudsmann der privaten banken.

⁽⁴³⁾ Der Ombudsmann der öffentlichen banken.

ρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση προς τα μέρη. Ο *Γερμανός Ombudsman των ιδιωτικών στεγαστικών ταμειωτηρίων*⁽⁴⁴⁾ που συστήθηκε από την Ένωση των Ιδιωτικών Στεγαστικών Ταμειωτηρίων και επιλαμβάνεται όλων των χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών που προσφέρουν τα ταμειωτήρια μέλη, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση δεσμευτική για το στεγαστικό ταμειωτήριο μέχρι του ορίου των 5.000 ευρώ. Επίσης, το *Τμήμα Συνδιαλλαγής της Τράπεζας της Γερμανίας*⁽⁴⁵⁾ επιλαμβάνεται ζητημάτων σχετικών με μεταφορές πιστώσεων και καρτών πληρωμής, όπου εμπλέκονται τράπεζες που δεν μετέχουν σε κάποια από τις προαναφερόμενες διαδικασίες συνδιαλλαγής, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση δεσμευτική για τα μέρη, εφόσον δεν δηλώσει κάποιο από αυτά τη μη αποδοχή της εντός προθεσμίας έξι εβδομάδων. Η *Πορτογαλία διαθέτει κέντρα διαιτησίας καταναλωτικών διαφορών*⁽⁴⁶⁾ που έχουν ιδρυθεί από την Εθνική Ένωση Καταναλωτών, τους δήμους και τις επαγγελματικές ενώσεις και επιλαμβάνονται πάσης φύσεως καταναλωτικών διαφορών, με ανώτατο ποσό διαφοράς τα 3.741 ευρώ και χωρίς οικονομική επιβάρυνση εκτός ενδεχόμενων εξόδων πραγματογνωμοσύνης, καταλήγοντας σε δεσμευτική πρόταση με ισχύ δικαστικής απόφασης και μάλιστα τίτλου εκτελεστού. Τέλος, η *Εθνική Επιτροπή Παραπόνων Καταναλωτών της Σουηδίας*⁽⁴⁷⁾ επιλαμβάνεται ζητημάτων που άπτονται όλων των χρηματοοικονομικών προϊόντων που προσφέρουν όλοι οι χρηματοπιστωτικοί οργανισμοί, χωρίς ανώτατο ποσοτικό όριο διαφοράς και χωρίς οικονομική επιβάρυνση, καταλήγοντας σε πρόταση προς τα μέρη.

V. Αντί επιλόγου

Συνοψίζοντας, το δίκτυο FIN-NET παρέχει τη δυνατότητα μιας εύκολης και με επαρκή ενημέρωση *πρόσβασης* σε μηχανισμούς εξώδικης επίλυσης διασυννοριακών διαφορών, διασφαλίζει την *αποτελε-*

σματική ανταλλαγή πληροφόρησης ανάμεσα στα ευρωπαϊκά όργανα προκειμένου να γίνει ο *καλύτερος δυνατός χειρισμός του παραπόνου* με ταχύτητα, αποτελεσματικότητα και επαγγελματισμό, καθώς και την *τήρηση ορισμένων ελάχιστων κοινών εγγυήσεων* κατά τη λειτουργία των εξωδικαστικών οργάνων επίλυσης των διαφορών. Κάτω από το πρίσμα αυτό το FIN-NET συμβάλλει καθοριστικά στην καλύτερη αξιοποίηση των πλεονεκτημάτων της ενιαίας εσωτερικής αγοράς χρηματοοικονομικών προϊόντων. Οι εξελίξεις, τόσο στο ευρωπαϊκό δίκαιο, όσο και στην πολιτική της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, δημιουργούν ένα νέο οικονομικό περιβάλλον όπου αίρονται – στο μέτρο του δυνατού – τα πάσης φύσεως εμπόδια στις διασυννοριακές συναλλαγές. Ειδικότερα στο χρηματοπιστωτικό τομέα, οι ευρωπαϊκές παρεμβάσεις έχουν πυκνώσει τα τελευταία χρόνια σε μια προσπάθεια να υλοποιηθεί η κοινωνική επιταγή της εξασφάλισης ενός υψηλού βαθμού προστασίας των συμφερόντων του συνόλου των ευρωπαίων καταναλωτών. Οι διασυννοριακές μεταφορές πιστώσεων, η εγγύηση των καταθέσεων, η καταναλωτική και η στεγαστική πίστη, τα μέσα πληρωμών, οι πωλήσεις από απόσταση, και δίχως αμφιβολία το ηλεκτρονικό εμπόριο και το ευρώ, προσδιορίζουν σε γενικές γραμμές το πεδίο όπου η Ευρωπαϊκή Ένωση άσκησε τον ειδικό ρυθμιστικό της ρόλο στη σχέση ευρωπαίου συναλλασσόμενου και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Οι διατάξεις αυτές ήρθαν να συμπληρώσουν το νομικό πλαίσιο της εποπτείας του χρηματοπιστωτικού συστήματος, δημιουργώντας ένα ισχυρό και ανταγωνιστικό ευρωπαϊκό τραπεζικό σύστημα που να απολαμβάνει της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και να είναι όχημα ανάπτυξης της ευρωπαϊκής οικονομίας και συντελεστής βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου των ευρωπαίων πολιτών.

⁽⁴⁴⁾ Der Ombudsman der privaten Bausparkassen.

⁽⁴⁵⁾ Schlichtungsstelle (Deutsche Bundesbank).

⁽⁴⁶⁾ Centro de Arbitragem de Conflitos de Consumo.

⁽⁴⁷⁾ Konsument Europa Allmänna reklamationsnämnden.

ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

Εισαγωγή

Η διαδικασία της ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης, που προχωρά με αποφασιστικά βήματα στο πλαίσιο των σύγχρονων φαινομένων της παγκοσμιοποίησης, εντείνει τη συζήτηση για “νικητές” και “χαμένους” που ενδέχεται να προκύψουν από τις επερχόμενες ανακατατάξεις της παραγωγής και των αγορών. Η όλο και μεγαλύτερη διασύνδεση των σύγχρονων περιφερειακών και τοπικών οικονομιών με παγκόσμια δίκτυα παραγωγής και κατανάλωσης, οδηγεί στην επανεξέταση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων που ως σήμερα υπαγορεύουν το ρόλο των περιφερειακών συστημάτων παραγωγής στην παγκόσμια οικονομία.

Το ενδιαφέρον των αναλυτών και των πολιτικών επικεντρώνεται στα νέα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα που διαμορφώνουν οι περιφερειακές οικονομίες και κατ’ επέκταση στην ανταγωνιστική ικανότητα των οικονομικών μονάδων σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο. Ευρύτατα τεκμηριώνεται σήμερα πως η **ανταγωνιστικότητα** των επιχειρήσεων σχετίζεται περισσότερο από ποτέ με την ικανότητα **τεχνολογικής αναβάθμισής** τους. Η δε βελτίωση των τεχνολογικών ικανοτήτων των επιχειρήσεων είναι αποτέλεσμα της επενδυτικής στρατηγικής που υιοθετούν και κατ’ επέκταση της συνδρομής των πολιτικών και επενδυτικών πόρων διεθνών φορέων και εθνικών κυβερνήσεων.

*Διευθυντής έρευνας, Ιδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE).

**Συντονίστρια έρευνας, Τμήμα Οικονομικής & Περιφερειακής Ανάπτυξης, Πάντειος.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΠΑΛΑΣΚΑ

Καθηγητή, Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης,
Πάντειο Πανεπιστήμιο*

ΜΑΡΙΑΣ ΤΣΑΜΠΡΑ

Λέκτορα, Τμήμα Γεωγραφίας,
Πανεπιστήμιο Αιγαίου**

Σε αυτή τη βάση, ο χρηματοδοτικός ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) καθώς και του εθνικού θεσμικού πλαισίου αποκτά ιδιαίτερη σημασία για την ικανότητα προσαρμογής των ελληνικών επιχειρήσεων στις σύγχρονες τεχνολογικές και οικονομικές εξελίξεις. Η στρατηγική που υιοθετούν οι θεσμικοί φορείς χρηματοδότησης υπαγορεύεται από τις νέες επενδυτικές συμπεριφορές που απαιτεί σήμερα η οικονομική επάρκεια και η ανταγωνιστικότητα. Οι οικονομικοί συντελεστές – επιχειρηματίες και χρηματοδότες – ανταποκρίνονται στα νέα δεδομένα με αντίστοιχες τακτικές προσαρμογής, που αντανακλώνται στο σχεδιασμό και την εφαρμογή ανάλογων οικονομικών πολιτικών.

Η ανταγωνιστικότητα ενισχύεται με την υιοθέτηση τεχνολογικών αλλαγών που εκσυγχρονίζουν τη διαδικασία της παραγωγής, την οργάνωση της επιχείρησης και γενικότερα τη λειτουργία της πληροφόρησης, της συναλλαγής, της διαφήμισης και προώθησης των προϊόντων ή υπηρεσιών κ.ο.κ. Η τεχνολογική αναβάθμιση αποτελεί συνισταμένη της παραγωγικότητας της εργασίας, αλλά και της ποιότητας των παραγομένων αγαθών ή υπηρεσιών, που είναι βασικές προϋποθέσεις της ανταγωνιστικής ικανότητας.

Επιπλέον, οι επιχειρήσεις που χαρακτηρίζονται από αύξηση έντασης τεχνολογίας, είναι κατά κύριο λόγο δημιουργοί νέων θέσεων εργασίας. Από την άλλη μεριά όμως, η επίτευξη τεχνολογικής βελτίωσης και εξέλιξης απαιτεί πόρους χρηματοδότησης. Η χρηματοδότηση των επενδύσεων των επιχειρήσεων, ιδιαίτερα των μικρομεσαίων, είναι καθοριστική ειδικά στα πρώτα στάδια ανάπτυξης της δραστηριότητάς τους. Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις διαθέτουν περιορισμένη δυνατότητα πρόσβασης σε αγορές και πόρους, οπότε βασίζονται κατεξοχήν σε ίδια κεφάλαια από τα κέρδη τους, σε τραπεζικό δανεισμό και εμπορικές πιστώσεις.

Στο πλαίσιο των παραπάνω εννοιών, η ανάλυση και τα συμπεράσματα που παρατίθενται στη συνέχεια βασίζονται στη συστηματική έρευνα της επενδυτικής στρατηγικής ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε ευάλωτες ως προς την απασχόληση και την ανταγωνιστικότητα περιφέρειες της χώρας⁽¹⁾. Η παρουσίαση της ανάλυσης που ακολουθεί επικεντρώνεται ιδιαίτερα στην **επενδυτική στρατηγική** των επιχειρήσεων για τη βελτίωση της τεχνολογικής και ανταγωνιστικής τους ικανότητας και στο ρόλο που παίζουν οι **χρηματοπιστωτικοί φορείς**.

Τα στοιχεία που αναλύονται αφορούν συγκεκριμένα τις επενδυτικές επιλογές των επιχειρήσεων, τους πόρους που χρησιμοποιούν για επενδύσεις, τις διαδικασίες που υιοθετούν για την τεχνολογική αναβάθμιση της λειτουργίας τους, το βαθμό ένταξής τους στο υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο στήριξης σχετικών επενδύσεων και τους παράγοντες που παρεμποδίζουν την τεχνολογική και ανταγωνιστική προσαρμογή τους. Τέλος, η αξιολόγηση της συμβολής των θεσμικών φορέων παροχής κινήτρων και πόρων στην επενδυτική στρατηγική των επιχειρήσεων επιδιώκει την ειδικότερη διερεύνηση του ρόλου του τραπεζικού τομέα της χώρας στην ανάπτυξη ανταγωνιστικής επιχειρηματικότητας.

Το πλαίσιο της έρευνας: οι Ελληνικές Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Πεδίο αναφοράς των ερευνητικών στοιχείων που παρουσιάζονται είναι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις, που στην Ελλάδα όπως και σε άλλες ευρωπαϊκές χώρες (Ιταλία, Ισπανία, Πορτογαλία) αποτελούν τη ραχοκοκαλιά της εθνικής οικονομίας. Σύμφωνα με τα πιο πρόσφατα δημοσιευμένα στοιχεία της EUROSTAT, ο αριθμός των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων βιομηχανίας και υπηρεσιών το 1997 ανέρχεται σε 735.811. Από αυτές 53,63% είναι επιχειρήσεις αυτο-απασχόλησης, 43,85% απασχολούν 1-9 άτομα, 2,15% απασχολούν 10-49 άτομα και μόνο 0,37% απασχολούν 50-249 άτομα.

Η συμβολή των μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην απασχόληση της Ελλάδας είναι επίσης σημαντική καθώς φτάνει τα 1.712.446 άτομα. Το 25% είναι αυτοαπασχολούμενοι, ενώ οι επιχειρήσεις προσωπικού 1-9 ατόμων συμβάλλουν κατά 30,51% στη συνολική απασχόληση της χώρας. Οι επιχειρήσεις προσωπικού 1-49 ατόμων καλύπτουν το 48,3% της συνολικής απασχόλησης στην Ελλάδα και συμμετέχουν κατά 52% περίπου στο συνολικό κύκλο εργασιών. Με δεδομένη τη σημασία τους ως εργοδότες, **οι επιδόσεις και η ανταγωνιστικότητα των μικρομεσαίων επιχειρήσεων έχουν καθοριστικές επιπτώσεις στην ανάπτυξη της χώρας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης μακροπρόθεσμα.**

Ο παράγοντας όμως του χαμηλού εργατικού κόστους και κατ' επέκταση κόστους παραγωγής που

⁽¹⁾ Η έρευνα αφορά τις "Στρατηγικές Περιφερειακής Προσαρμογής στην Τεχνολογική Αλλαγή στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Ολοκλήρωσης". Εξετάζει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε ενάλωτες περιφέρειες πέντε ευρωπαϊκών χωρών: Αγγλία, Ελλάδα, Ιταλία, Ισπανία και Ιρλανδία. Συλλέχθηκαν πρωτογενή ποσοτικά στοιχεία και ποιοτικές πληροφορίες από τις επιχειρήσεις, με ερωτηματολόγια και συνεντεύξεις.

Η έρευνα εκπονήθηκε την περίοδο 02.2000-08.2002 με χρηματοδότηση του FP5 της Ευρωπαϊκής Ένωσης-DG Research και στοιχεία: RASTEI, HPSE-1999-00035. Στην ελληνική ομάδα επιστημονικός υπεύθυνος ήταν ο καθηγητής Θ. Παλάσκας και συντονίστρια έρευνας η δρ Μ. Τσάμπρα.

κατεξοχήν χαρακτηρίζει τις ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις, αποδυναμώνεται σήμερα ως συγκριτικό πλεονέκτημα ανταγωνισμού καθώς η διεθνής αγορά διευρύνεται όλο και περισσότερο. Ακόμα και στις παραδοσιακές παραγωγικές δραστηριότητες έντασης εργασίας, που ιστορικά έχουν βασιστεί στο φθηνό αμειβόμενο εργατικό δυναμικό, νέα στοιχεία αναδεικνύονται ως ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Αυτά σχετίζονται με την παραγωγική εξειδίκευση σε υψηλής προστιθέμενης αξίας προϊόντα, με την τεχνολογία παραγωγής και τις δεξιότητες που οι επιχειρήσεις χρησιμοποιούν.

Όπως επισημάνθηκε, η απελευθέρωση των αγορών που επιφέρει η παγκοσμιοποίηση δεν αφήνει περιθώρια σε χώρες του ανεπτυγμένου κόσμου όπως η Ελλάδα, να συμπίεσουν τόσο το εργατικό κόστος ώστε να ανταγωνιστούν το χαμηλό κόστος παραγωγής χωρών όπως η Κίνα, η Ινδία και η Ανατολική Ευρώπη. Ετσι, η αναγκαία και ικανή συνθήκη για τη διατήρηση του μεριδίου στην εγχώρια και διεθνή αγορά και τη διασφάλιση των κερδών της επιχείρησης, καθώς και για την κατάκτηση νέων αγορών και την επίτευξη υψηλότερης απασχόλησης και εισοδημάτων, είναι η τεχνολογική της αναβάθμιση.

Κατ' επέκταση, η ανταγωνιστικότητα των σύγχρονων οικονομιών κρίνεται πλέον από το τεχνολογικό τους επίπεδο, που αφορά σύγχρονες διαδικασίες και τεχνολογίες παραγωγής και εργασίας. Εξαρτάται από το βαθμό τεχνολογικής προσαρμογής των επιχειρήσεων, δηλαδή την ικανότητα εντοπισμού, υιοθέτησης, απορρόφησης και διάχυσης της διαρκώς εξελισσόμενης διεθνώς παραγωγικής τεχνολογικής γνώσης. Η ικανότητα αυτή καθορίζεται από τις επενδύσεις της επιχείρησης σε τεχνολογία, το είδος της τεχνολογίας που υιοθετεί και την καινοτομικότητα που αναπτύσσει σε λειτουργίες και προϊόντα.

Οι επενδύσεις της επιχείρησης εξαρτώνται σε μεγάλο βαθμό από το πλαίσιο χρηματοδοτικής στήριξης της επιχειρηματικής τεχνολογικής ανάπτυξης. Η χρηματοδότηση των μικρομεσαίων επιχειρήσεων από εξωτερικούς πόρους παρεμποδίζεται

όμως συχνά από το κόστος και τη δυσκολία πρόσβασης σε πληροφορίες αποτίμησης του ρίσκου. Επιπλέον, οι ελληνικές τράπεζες από την πλευρά τους επιμένουν στην υψηλή συμμετοχή των μικρομεσαίων στη χρηματοδότηση επενδύσεων, καθώς το επενδυτικό ρίσκο είναι αντιστρόφως ανάλογο με το μέγεθος της επιχείρησης – όσο μικρότερη είναι η επιχείρηση, τόσο μεγαλύτερος ο βαθμός αποτυχίας.

Ο τραπεζικός τομέας αποτελεί τη σημαντικότερη, αν και όχι τη μοναδική, πηγή χρηματοδότησης επενδύσεων των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, όχι μόνο στην Ελλάδα αλλά γενικότερα στην Ευρώπη, καθώς και στις ΗΠΑ. Ακόμα και σε αγορές όπως αυτή της ΕΕ και των ΗΠΑ, οι φορείς και οργανισμοί πέρα από τον τραπεζικό τομέα – όπως οι επιχειρήσεις venture capital, ή το χρηματιστήριο – δεν έχουν καταφέρει να αποτελέσουν σημαντικές πηγές χρηματοδότησης των επιχειρηματικών επενδύσεων. Κατά την τελευταία δεκαετία και στα πλαίσια της δημιουργίας της Ενιαίας Ευρωπαϊκής Αγοράς, υιοθετούνται στην Ελλάδα ευρωπαϊκές οδηγίες προώθησης διαρθρωτικών αλλαγών του εθνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος, κυρίως προς την κατεύθυνση απελευθέρωσής του.

Οι αλλαγές αυτές εκφράστηκαν με το μετασχηματισμό της ενιαίας τράπεζας σε έναν αριθμό θυγατρικών που καλύπτουν τις νέες περιοχές που η απορύθμιση δημιουργεί, όπως ασφαλιστικές, αμοιβαίων κεφαλαίων, leasing, τράπεζες επενδύσεων, πιστωτικοί οργανισμοί. Παράλληλα, το χρηματοπιστωτικό σύστημα της χώρας εξακολουθεί να βρίσκεται υπό τον κύριο έλεγχο των παραδοσιακών τραπεζών, όπως ήταν ως σήμερα. Η κυριότερη μεταβολή του ελληνικού τραπεζικού τομέα κατά την τελευταία δεκαετία εντοπίζεται κυρίως στον περιορισμό του κρατικού ελέγχου και την ενδυνάμωση του ρόλου των ιδιωτών. Συνακολούθως, εντάθηκε ο ανταγωνισμός μεταξύ των τραπεζών, με αιχμή όμως την καταναλωτική πίστη, στεγαστικές και χρηματοπιστωτικές δραστηριότητες – *και όχι* την επιχειρηματικότητα.

Στην ενότητα που ακολουθεί παρουσιάζονται τα αποτελέσματα της ανάλυσης στοιχείων για τη

στρατηγική ανταγωνισμού και επενδύσεων των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Κατόπιν, τα αποτελέσματα αυτά συσχετίζονται με αντίστοιχα στοιχεία για τις ευρωπαϊκές μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Τέλος, διατυπώνονται τα συμπεράσματα που εξάγονται από τις αναλύσεις, με επίκεντρο τους παράγοντες που καθορίζουν την επενδυτική στρατηγική των επιχειρήσεων και το ρόλο του τραπεζικού τομέα στην ενίσχυση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας.

Διαπιστώσεις για τη Στρατηγική Ανταγωνισμού και Επενδύσεων των Επιχειρήσεων

Η πιο διαδεδομένη στρατηγική των επιχειρήσεων για την αντιμετώπιση των μεταβολών του μεριδίου τους στην εγχώρια και διεθνή αγορά είναι η προσαρμογή της παραγωγής τους. Με άλλα λόγια, η μείωση των πωλήσεων οδηγεί τις επιχειρήσεις σε ανάλογη μείωση της παραγωγής, απόλυση προσωπικού, ανάθεση υπεργολαβιών κ.λπ. Η στρατηγική αυτή υποδηλώνει παραδοσιακές δομές και επιχειρηματικό προσανατολισμό και ασθενές τεχνολογικό δυναμικό. Αντίθετα, το υψηλό τεχνολογικό επίπεδο θα επέτρεπε στην επιχείρηση την υιοθέτηση **επιθετικής** στρατηγικής ανταγωνισμού, όπως η ανάπτυξη νέων προϊόντων ή νέας γραμμής παραγωγής και η διείσδυση σε νέες αγορές.

Ο δυναμισμός των επιχειρήσεων που ανταποκρίνονται στη μεταβολή του μεριδίου τους στην αγορά κάνοντας επενδύσεις, αντανακλάται στο είδος και τον προσανατολισμό αυτών. Οι περισσότερες από τις επιχειρήσεις που επενδύουν, θέτουν ως προτεραιότητα την ανανέωση του μηχανολογικού εξοπλισμού τους και κατά δεύτερον των κτιριακών τους εγκαταστάσεων. Μόνο μια δυναμική μειοψηφία επιχειρήσεων επενδύει στην αγορά της πατέντας, στο σχεδιασμό του προϊόντος και στη χρήση νέων υλικών και μεθόδων στην παραγωγή. Δηλαδή, οι επενδύσεις στην εισαγωγή νέας και την αναβάθμιση της υπάρχουσας τεχνολογίας παραγωγής των επιχειρήσεων είναι πολύ περιορισμένες.

Είναι επίσης αξιοσημείωτο πως η συντριπτική πλειοψηφία των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων που έκαναν επενδύσεις κατά την τελευταία τριετία χρησιμοποιούν κατεξοχήν δικούς τους πόρους για επενδύσεις (63,2% των μονάδων που επένδυσαν). Η διαπίστωση αυτή συνδυάζεται με το γεγονός πως ελάχιστες εταιρείες πληρούν τις προδιαγραφές και τα κριτήρια που τις καθιστούν κατάλληλες για τραπεζικό δάνειο. Το στοιχείο αυτό καθορίζει τον επενδυτικό προσανατολισμό των επιχειρήσεων, καθώς είναι δύσκολο ιδιαίτερα για τις μικρομεσαίες μονάδες να αναπτύξουν ανταγωνιστική στρατηγική τεχνολογικού εκσυγχρονισμού στη βάση των εξ ορισμού περιορισμένων δικών τους πόρων (κεφαλαίου και ανθρώπινου δυναμικού).

Το 41,4% των επιχειρήσεων που επενδύουν σε τεχνολογία δαπανά κυρίως για την απλή μηχανοργάνωση ορισμένων διοικητικών λειτουργιών, όπως τα λογιστικά, η μισθοδοσία, η διαχείριση των παραγγελιών κ.ά. Ενώ επενδύσεις σε προηγμένο τεχνολογικό εξοπλισμό και νέες τεχνολογίες παραγωγής αναλαμβάνονται από πολύ λίγες επιχειρήσεις (19% όσων επενδύουν σε τεχνολογία). Ακόμα πιο λίγες (10,3% αυτών που επενδύουν) είναι οι επιχειρήσεις που επενδύουν σε τεχνολογία σχεδιασμού προϊόντων, που προϋποθέτει υψηλή τεχνολογία και ειδίκευση.

Κυριότερες πηγές τεχνολογικής γνώσης για την πλειοψηφία των επιχειρήσεων αποτελούν οι προμηθευτές πρώτης ύλης και εξοπλισμού, καθώς και οι πελάτες (78,1% των επιχειρήσεων). Συνεργασία με τεχνολογικά ινστιτούτα, ή κλαδικούς φορείς κατάρτισης για την απόκτηση τεχνολογικής εντοπίζεται σε μεμονωμένες περιπτώσεις επιχειρήσεων. Η έλλειψη αυτή έχει σαν αποτέλεσμα η τεχνολογική αναβάθμιση των λειτουργιών και του εργατικού δυναμικού των επιχειρήσεων να στηρίζεται σε άτυπες ενδοεπιχειρησιακές διαδικασίες μάθησης με τη χρήση, πάνω στην πράξη (76,5% των επιχειρήσεων).

Από την άλλη πλευρά, ο αριθμός των μικρομεσαίων επιχειρήσεων που συμμετέχει σε προγράμματα τεχνολογικής ανάπτυξης και κατάρτισης εί-

ναι ιδιαίτερα περιορισμένος. Η πλειοψηφία των ελληνικών μικρομεσαίων δεν υποβάλλει καν αίτηση για χρηματοδότηση από κονδύλια της ΕΕ. Ένας λόγος είναι πως συνήθως δεν πληρούν τα κριτήρια ένταξης στα σχετικά προγράμματα, ενώ σημαντικό λόγο αποτελεί και η άποψη μεγάλου αριθμού Ελλήνων επιχειρηματιών πως τα μέτρα και τα προγράμματα αυτά είναι αναποτελεσματικά, αν όχι και “τροχοπέδη” για την επιχείρηση, λόγω μη ανταπόκρισης σε πραγματικές ανάγκες, αποσπασματικότητας, καθυστερήσεων εκταμίευσης κατά την εφαρμογή τους κ.ά.

Στη βάση των παραπάνω στοιχείων, η πλειοψηφία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων δεν μπορεί να αντιμετωπίσει το υψηλό κόστος πρόσβασης στη χρηματοδότηση για την τεχνολογική τους ανάπτυξη, που αποτελεί τον κύριο παράγοντα παρεμπόδισης της προσαρμογής τους στις νέες οικονομικές συνθήκες. Με άλλα λόγια, οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις δεν καταφέρνουν να αναπτύξουν νέα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα πέρα από το χαμηλό κόστος εργατικών και παραγωγής, παραμένοντας έτσι εκτεθειμένες σε συνθήκες συρρίκνωσης.

Η Επενδυτική Στρατηγική των Ελληνικών και Ευρωπαϊκών Επιχειρήσεων

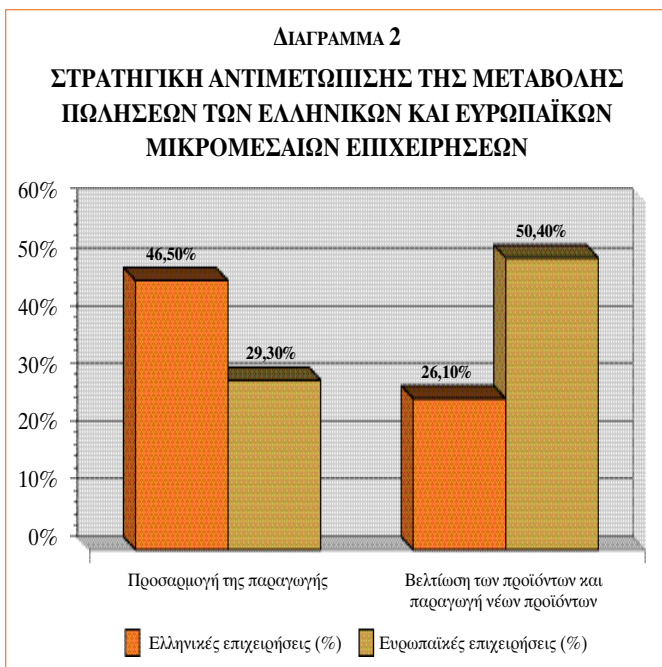
Οι αδυναμίες και οι προοπτικές των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων διαγράφονται εντονότερα μέσα από τη σύγκριση με τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις άλλων χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) που ακολουθεί. Η ανάλυση που προηγήθηκε κατέδειξε την αδυναμία των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων όχι μόνο να αυξήσουν, αλλά και να διατηρήσουν το μερίδιο των πωλήσεών τους στην εγχώρια, ευρωπαϊκή και διεθνή αγορά. Πάνω από τις μισές ελληνικές μικρομεσαίες παρουσίασαν σημαντική μείωση πωλήσεων τα τελευταία τρία έτη, έναντι του ενός τρίτου των επιχειρήσεων των ευρωπαϊκών χωρών που εξετάστηκαν. Αντίθετα 55,7% των ευρωπαϊκών μικρομεσαίων διευρύναν το μερίδιό τους στην αγορά, έναντι 28,6% των αντίστοιχων ελληνικών (Διάγραμμα 1).

Μία στις δύο ελληνικές επιχειρήσεις (46,5%) αντιδρά **αμυντικά** στην κάμψη της ανταγωνιστικότητας της ικανότητας με αντίστοιχη προσαρμογή (μείωση) της παραγωγής της. Μόνο μία στις τέσσερις επιχειρήσεις (25%) εφαρμόζει **δυναμική** στρατηγική τεχνολογικής αναβάθμισης προϊόντων και παραγωγής νέων στην αγορά. Αντίθετα, σε ευρωπαϊκό επίπεδο μία στις δύο επιχειρήσεις (50,4%) ενεργεί **επιθετικά** με αναβάθμιση της παραγωγικής της δραστηριότητας και μόνο μία στις τρεις (29%) αντιδρά **αμυντικά** (Διάγραμμα 2 στην απέναντι σελ.).

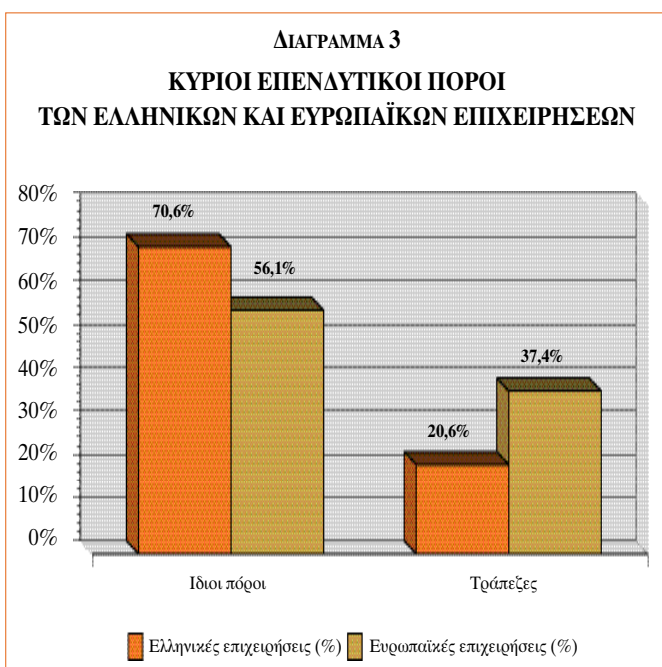
Η διαφορετική στρατηγική που υιοθετούν οι ελληνικές επιχειρήσεις σε σχέση με τις ευρωπαϊκές, είναι αποτέλεσμα του διαφορετικού επενδυτικού προσανατολισμού τους. Σύμφωνα με την έρευνα, το 69,2% των ελληνικών επιχειρήσεων επενδύει σε επέκταση εγκαταστάσεων και ανανέωση εξοπλισμού. Ενώ το 50,4% των ευρωπαϊκών επενδύουν κατεξοχήν στη βελτίωση των προϊόντων τους και στην ανάπτυξη νέων, επενδύουν δηλαδή σε διαδικασίες υψηλής τεχνολογικής έντασης προκειμένου να αναβαθμίσουν την ανταγωνιστικότητά τους.

Το μέγεθος και είδος των επενδύσεων που πραγ-

ματοποιούν οι επιχειρήσεις προσδιορίζεται από το οικονομικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λειτουργούν και το οποίο συνίσταται στην επενδυτική και αναπτυξιακή πολιτική του κράτους που αντανακλάται στη χρηματοδότηση των επενδύσεων των επιχειρήσεων. Η διαπίστωση λοιπόν πως 70,6% των

ελληνικών επιχειρήσεων χρηματοδοτεί την επενδυτική του δραστηριότητα με ιδίους πόρους – έναντι 56,1% των ευρωπαϊκών αντίστοιχα – υποδεικνύει την ασθενή επενδυτική υποστήριξη που το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο παρέχει (Διάγραμμα 3).

Ειδικότερα για το ρόλο του τραπεζικού τομέα, επισημαίνεται πως αποτελεί κύριο επενδυτικό χρηματοδότη για 37,4% των ευρωπαϊκών μικρομεσαίων που εξετάστηκαν – έναντι 20,6% των αντίστοιχων ελληνικών. Η διαφοροποίηση αυτή μεταξύ Ελλάδας και ΕΕ σχετίζεται με το επίπεδο οργάνωσης του *επιχειρηματικού περιβάλλοντος* από τη μια και του *χρηματοπιστωτικού τομέα* από την άλλη, καθώς και του κλίματος εμπιστοσύνης και συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και τραπεζών.

Η απελευθέρωση του τραπεζικού τομέα στην Ελλάδα δεν ενίσχυσε τον ανταγωνισμό μεταξύ τραπεζών ως προς το δανεισμό μικρομεσαίων επιχειρήσεων, όπως συμβαίνει σε άλλες χώρες της ΕΕ. Στις ευρωπαϊκές αγορές, η μακρόχρονη συνεργασία με την επιχείρηση, καθώς και η εξαγωγική της δραστηριότητα, αποτελούν σημαντικά εχέγγυα για την τράπεζα προκειμένου να την ενισχύσει χρηματικά. Αντίθετα, τα στοιχεία αυτά δεν συνεκτιμώνται στη λήψη αποφάσεων των ελληνικών τραπεζών για προσφορά ευνοϊκότερων όρων χρηματοδότησης – όσον αφορά επιτόκια και εγγυήσεις – σε πελάτες όπως οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις.

Κυριότερο κριτήριο για έγκριση χορήγησης δανείου αποτελεί η οικονομική δυνατότητα της επιχείρησης για τη μελλοντική εξόφλησή του. Κριτήρια που μετρούν θετικά για τραπεζική επιχορήγηση στην Ελλάδα είναι το ευρύ φάσμα προμηθευτών της επιχείρησης, η μακροβιότητά της – ως ένδειξη αντοχής, καθώς και το ικανό μέγεθος – που επιτρέπει οικονομίες κλί-

μακας σε επενδύσεις. Στην περίπτωση όμως επιχορήγησης τεχνολογικών επενδύσεων, τα τραπεζικά κριτήρια γίνονται ακόμα αυστηρότερα στην αξιολόγηση του κόστους των επενδύσεων και της επίδρασής τους στην ενίσχυση της παραγωγικότητας της επιχείρησης.

Η χρηματοδότηση τεχνολογικών επενδύσεων που επιτυγχάνουν οι ελληνικές επιχειρήσεις από τράπεζες αφορά κατεξοχήν αγορά και ανανέωση του μηχανολογικού εξοπλισμού παραγωγής τους (Διάγραμμα 4). Όταν η τεχνολογική επένδυση αφορά έρευνα και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών παραγωγής και προϊόντων, ουσιαστικά αποκλείεται από την τραπεζική χρηματοδότηση – ακόμα κι όταν υποστηρίζεται από έγκριτα ερευνητικά ιδρύματα – με το σκεπτικό ότι ενέχει υψηλό επιχειρηματικό ρίσκο. Ανάλογα, οι τεχνολογικές επενδύσεις των ευρωπαϊκών μικρομεσαίων στηρίζονται σημαντικά από κίνητρα έρευνας κι ανάπτυξης, καθώς και από χρηματοδοτούμενη κατάρτιση.

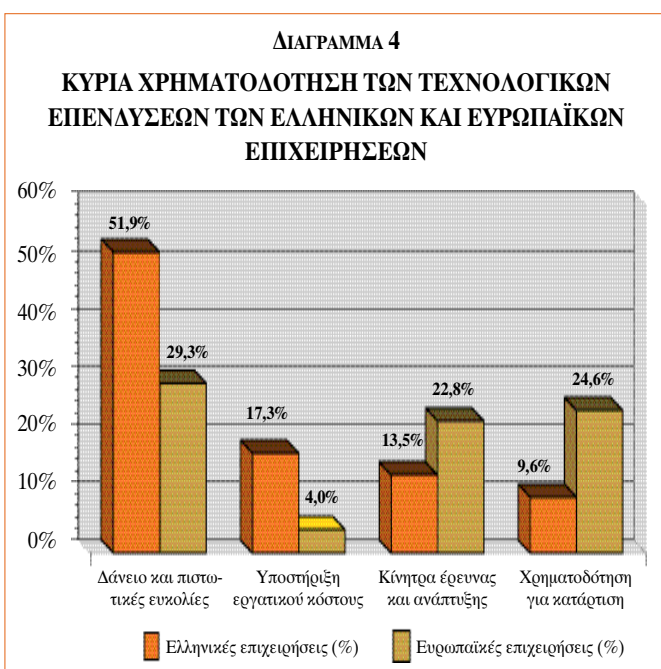
Η τακτική που έχει ως σήμερα ακολουθηθεί είναι σε μεγάλο βαθμό αποτέλεσμα της αδυναμίας των τραπεζικών οργανισμών να αξιολογήσουν σχετικά επενδυτικά προγράμματα. Δεν πρέπει βέβαια

να αγνοηθούν οι θετικές εξελίξεις που ιδιαίτερα μετά το 1990 έχουν συμβάλει στην ανάπτυξη του συμβουλευτικού χαρακτήρα των ελληνικών τραπεζών – στοιχείο απαραίτητο τόσο για την ορθή αξιολόγηση όσο και για την αξιοποίηση των χορηγούμενων δανείων. Δημιουργούνται έτσι – αν και με σημαντική υστέρηση έναντι των άλλων χωρών μελών της ΕΕ – νέες προϋποθέσεις για την υιοθέτηση πιο αναπτυξιακών κριτηρίων.

Παράλληλα, σημαντικό εμπόδιο αποτελεί η ανεπαρκής ενημέρωση των Ελλήνων επιχειρηματιών για τους υφιστάμενους αναπτυξιακούς νόμους και επιχορηγήσεις. Συχνά δε, οι επιχειρηματίες δεν έχουν την επάρκεια να παράσχουν ένα πειστικό οργανωτικό σχέδιο και ρεαλιστική προβολή σε 5ετή ορίζοντα των αναμενόμενων μεταβολών παραγωγικότητας και κόστους – με άλλα λόγια, ένα πλήρες επενδυτικό σχέδιο προκειμένου να διεκδικήσουν χρηματοδότηση. Επιπλέον, η δυσκολία συνεργασίας με αντίστοιχους κρατικούς φορείς όπως το Υπουργείο Ανάπτυξης και Τεχνολογίας, ή ο ΕΟΜΜΕΧ εντείνουν τις καθυστερήσεις και δεν ευνοούν τις διαδικασίες χρηματοδότησης.

Συνοψίζοντας, η διστακτική και ανελαστική αντιμετώπιση των στρατηγικών επιχειρηματικής ανάπτυξης και ανταγωνισμού απορρέει από το χαμηλό εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων αλλά και των τραπεζών στην Ελλάδα. Επιπλέον, διαπιστώνεται διάσταση *μεταξύ* της επάρκειας των επενδυτικών προτάσεων τεχνολογικής αναβάθμισης που οι ελληνικές μικρομεσαίες υποβάλλουν στις τράπεζες *και* της επάρκειας συνεισφοράς των τραπεζικών οργανισμών στην ανάπτυξη και ενίσχυση τέτοιων επενδύσεων.

Η κάλυψη της διάστασης αυτής αποτελεί προϋπόθεση για τη στήριξη του δυναμικού επενδυτικού προσανατολισμού των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Η βελτίωση της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας αναμένεται να έχει πολλαπλασιαστικά αναπτυξιακά αποτελέσματα σε όρους ΑΕΠ, εμπορικού ισοζυγίου, αλλά και απασχόλησης, δεδομένου του σημαντικού ρόλου που οι μι-

κρομεσαίες ιδιαίτερα επιχειρήσεις παίζουν σε εθνικό επίπεδο.

Η σχέση μεταξύ επενδυτικών πόρων και επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας που αναλύεται παραπάνω απεικονίζεται οικονομετρικά σε σύστημα εξισώσεων που προσδιορίζει την επίδραση του κόστους χρηματοδότησης των επιχειρήσεων στην τεχνολογική τους αναβάθμιση και στη βελτίωση της ανταγωνιστικότητάς τους. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα του οικονομετρικού υποδείγματος, επισημαίνεται η θετική σχέση μεταξύ τεχνολογίας και επενδύσεων, η ισχυρότερη αλλά αρνητική σχέση μεταξύ της υιοθέτησης νέας τεχνολογίας και του κόστους πρόσβασης σε χρηματοδότηση, καθώς και η θετική σχέση μεταξύ επενδύσεων και αντίστοιχου θεσμικού πλαισίου στήριξης – που εκφράζεται στη συμμετοχή των επιχειρήσεων σε προγράμματα τεχνολογικής ανάπτυξης και κατάρτισης (που κατεξοχήν χρηματοδοτεί η ΕΕ).

Ακόμα σημαντικότερο εύρημα των οικονομετρικών μας αποτελεσμάτων αποτελεί η διαπίστωση πως η κρατική πολιτική και το θεσμικό πλαίσιο κάλυπτουν την ειδοποιό διαφορά στην ενίσχυση της δυναμότητας των μικρομεσαίων επιχειρήσεων για μεγαλύτερη ανταγωνιστικότητα. Η ισχυρή εμπειρική τεκμηρίωση των παραπάνω συσχετίσεων επιβεβαιώνει τη δυσκολία των μικρομεσαίων επιχειρήσεων να ανταγωνιστούν στην ευρωπαϊκή ή παγκόσμια αγορά μόνο με δικούς τους πόρους. Αυτό δεν σημαίνει πως η πολιτική και θεσμική στήριξη είναι πανάκεια για επιτυχημένη προσαρμογή στα νέα τεχνολογικά και οικονομικά δεδομένα – μπορεί όμως να παίξει καθοριστικό ρόλο.

Συμπεράσματα

Οι περιορισμοί που δυσχεραίνουν την τεχνολογική αναβάθμιση και τη βελτίωση ανταγωνιστικότητας των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων συνδέονται στενά με τις ανεπαρκείς τοπικές και εθνικές κοινωνικές, θεσμικές και νομοθετικές δομές. Από

τη μια πλευρά, οι επενδύσεις των μικρομεσαίων δεν έχουν ούτε το μέγεθος ούτε το δυναμικό (κεφαλαιουχικό και ανθρώπινο) να στηρίξουν την τεχνολογική ανάπτυξη της παραγωγής. Ενώ από την άλλη και η ικανότητά τους να απορροφήσουν τη νέα τεχνολογία είναι αντίστοιχα περιορισμένη.

Οι διαπιστώσεις αυτές είναι κοινές για όλες τις ευρωπαϊκές περιφέρειες που υστερούν τεχνολογικά και στηρίζονται σε μη δυναμική οικονομική βάση, που χαρακτηρίζεται από ανεπαρκώς ειδικευμένο εργατικό δυναμικό και κοινωνικοπολιτικούς θεσμούς που δεν ενισχύουν τις τεχνολογικές επενδύσεις. Ρόλο-κλειδί στην εξάπλωση της τεχνολογικής δραστηριότητας και Έρευνας και Ανάπτυξης στην Ελλάδα έχει παίξει κατεξοχήν ο δημόσιος τομέας με τη στήριξη της ΕΕ. Η ιδιαίτερη όμως υστέρηση της χώρας έναντι των άλλων κοινοτικών εταίρων υποδηλώνει τη χαμηλή αποτελεσματικότητα της προσπάθειας του δημόσιου τομέα να μειώσει το τεχνολογικό χάσμα και να αυξήσει την ανταγωνιστικότητα των ελληνικών επιχειρήσεων.

Επισημαίνεται ο συγκεντρωτικός προσανατολισμός της ελληνικής αναπτυξιακής πολιτικής, που αφήνει περιθώριο μόνο στον τραπεζικό τομέα για να παίξει κάποιο ρόλο στη διεύρυνση των επιχειρηματικών δυνατοτήτων και θετικών προοπτικών. Η αξιοποίηση του περιθωρίου αυτού αποτελεί την πρόκληση σήμερα για αναβάθμιση και του ίδιου του τραπεζικού τομέα της χώρας. Η επίτευξη εθνικών αναπτυξιακών στόχων όπως η αύξηση της παραγωγικότητας, η επιχειρηματική βιωσιμότητα και ανταγωνιστικότητα, συνδέεται άρρηκτα με την αναβάθμιση του ρόλου των ελληνικών τραπεζών και των υπηρεσιών που παρέχουν.

Επιπλέον, η εσωτερική συνοχή των προγραμμάτων ανάπτυξης και τεχνολογικής αναβάθμισης έχει ως σήμερα υπάρξει χαμηλή, καθώς συχνά χαρακτηρίζεται από αναντιστοιχία προτεραιοτήτων και κατανομής πόρων, προβληματική απορρόφηση χρηματοδοτήσεων, διαστρέβλωση κριτηρίων ενίσχυσης και δυσανάλογα υψηλές επιδοτήσεις επενδύσεων. Η εμπειρία αυτή μπορεί επιπλέον να απο-

τελέσει βάση για μια πιο ορθολογική δραστηριοποίηση και παρέμβαση των ελληνικών τραπεζών μέσα από το συνδυασμό παραδοσιακών μορφών χρηματοδότησης (π.χ. εγγυητικά δάνεια) με πιο δυναμικές δράσεις (π.χ. καινοτομικές επενδύσεις).

Όπως προκύπτει από την παραπάνω ανάλυση, η ενίσχυση της τεχνολογικής ανάπτυξης και κατ' επέκταση ανταγωνιστικότητας των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων σχετίζεται στενά με την ύπαρξη ενός συστηματικού και αποτελεσματικού πλαισίου ενίσχυσης της προσπάθειας των επιχειρήσεων για ενδογενή (εξοπλισμού, διαδικασιών παραγωγής και προσωπικού) και εξωγενή (εισροή τεχνολογίας και καινοτομιών) τεχνολογική αναβάθμιση. Είναι άρα αναγκαία η ενσωμάτωση δυναμικών αναπτυξιακών κριτηρίων στην αξιολόγηση των επενδυτικών προτάσεων των επιχειρήσεων, στην παροχή κινήτρων και χορήγηση χρηματοδοτήσεων.

Κατευθύνσεις και Προτάσεις

Προτεραιότητα για τον εκσυγχρονισμό του υπάρχοντος θεσμικού πλαισίου – που συνίσταται κατεξοχήν από κρατικούς φορείς και τραπεζικούς οργανισμούς – πρέπει να αποτελέσει η υιοθέτηση μέτρων και δράσεων ενθάρρυνσης των τεχνολογικών επενδύσεων. Απαιτείται αναθεώρηση των σύγχρονων κριτηρίων και μέτρων, με τη δημιουργία νέων ευκαιριών έναντι της διεύρυνσης των ως τώρα υφιστάμενων. Προϋπόθεση αποτελεί η εξασφάλιση επαρκούς πρόσβασης στην πληροφόρηση, ώστε να αξιολογούνται ρεαλιστικά οι συνθήκες της αγοράς και να σχεδιάζονται ορθολογικά μακρόπνοα επενδυτικά προγράμματα.

Επιπλέον, είναι αναγκαίος ο εκσυγχρονισμός των διαδικασιών αξιολόγησης της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων από τις τράπεζες, με την ενσωμάτωση νέων αναπτυξιακών κριτηρίων. Απαιτείται η ποιοτική αναβάθμιση του συμβουλευτικού χαρακτήρα των τραπεζικών υπηρεσιών ώστε να επιτυγχάνεται η ενεργή συμβολή του τραπεζικού κεφαλαίου στην αξιοποίηση των επιχειρηματικών επενδύσεων.

Η διευκόλυνση της πρόσβασης των ελληνικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην τεχνολογία προϋποθέτει τη διευκόλυνση της συνεργασίας μεταξύ έγκριτων οργανισμών εκπαίδευσης και έρευνας και παραγωγικών φορέων. Η εδραίωση τέτοιων σχέσεων ενισχύεται με την υιοθέτηση ανάλογων κριτηρίων από τους χρηματοπιστωτικούς οργανισμούς προκειμένου να εγκρίνουν επενδυτικές χρηματοδοτήσεις.

Ο ρόλος του τραπεζικού τομέα της χώρας θα αποκτήσει μεγαλύτερη δυναμική κι ευελιξία στο βαθμό που συμμετέχει ενεργά στις δραστηριότητες καινοτομικών επιχειρήσεων και στην υποστήριξη της προώθησης και εξαγωγής των προϊόντων τους. Κατ' επέκταση, πρέπει το κέντρο βάρους του τραπεζικού ανταγωνισμού να περάσει από το πεδίο της καταναλωτικής πίστης και των στεγαστικών και χρηματιστηριακών δραστηριοτήτων όπου εστιάζεται σήμερα, στο πεδίο ενίσχυσης της επιχειρηματικής ανταγωνιστικότητας.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

- BARTZOKAS, A. (2001) “Patterns of technological and financial decisions by manufacturing firms in Southern Europe”, Discussion Paper Series, Institute for New Technologies, United Nations University.
- CLARK, G.L., PALASKAS, T., TRACEY, P. AND TSAMPRA, M. (2002) “Globalization and SME competitive strategies in Europe's vulnerable regions: firm, industry and country effects on employment”, Dialogue Workshop on The internationalisation of European SMEs: culture, entrepreneurship and competitiveness, EU, Socio-Economic Research Key Action, Brussels.
- GIANNITSIS, T., LYBERAKI, A. AND MYLONAS, N. (1998) “The dynamics of financing and innovation in the Greek Economy”, Greek report for EC Targeted Socio-Economic Research (TSER) project, FP4.
- TSAMPRA, M. AND PALASKAS, TH. (2002) “Small-firm production systems and regional vulnerability in Greece: low-cost versus knowledge-intensive specialisation strategies in globalising economy”, Greek report for EC-DG Research project RASTEI, FP5.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ *ΚΑΙ* ΔΙΚΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΧΡΗΣΤΟΣ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΣ
ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΛΙΒΑΔΑ
ΒΑΣΙΛΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΧΑΤΖΗΓΙΑΝΝΗ

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ – Αθήνα 2002

Α' ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Τον Ιούλιο του 2002, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία έδωσε στη δημοσιότητα αναθεωρημένο συμβουλευτικό κείμενο αναφορικά με τις ορθές πρακτικές για τη διαχείριση και εποπτεία του λειτουργικού κινδύνου (Sound Practices for the Management and Supervision of Operational Risk)⁽¹⁾. Με την εν λόγω έκθεση, η οποία αναμένεται να οριστικοποιηθεί εντός του έτους, επιδιώκεται η διαμόρφωση ενός συγκεκριμένου πλαισίου αναφορικά με την αποτελεσματική διαχείριση και εποπτεία του λειτουργικού κινδύνου στον οποίο εκτίθενται οι τράπεζες, το οποίο να αποτελεί χρήσιμο σημείο αναφοράς τόσο για τις ίδιες τις τράπεζες όσο και για τις εποπτικές τους αρχές κατά την αξιολόγηση της καταλληλότητας των πολιτικών και πρακτικών που χρησιμοποιούν οι πρώτες για τη διαχείριση του κινδύνου.

Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή προτείνει την καθιέρωση δέκα (10) αρχών οι οποίες συνοψίζονται σε τέσσερις (4) θεματικές ενότητες:

- τη διαμόρφωση ενός κατάλληλου περιβάλλοντος για τη διαχείριση του κινδύνου (αρχές 1-3),
- τον εντοπισμό, την αξιολόγηση, τον έλεγχο και τον περιορισμό του κινδύνου (αρχές 4-7),
- το ρόλο των εποπτικών αρχών (αρχές 8-9), και
- τη δημοσιοποίηση στο κοινό στοιχείων αναφορικά με την έκθεση στον κίνδυνο (αρχή 10).

Αξιοσημείωτο στοιχείο της έκθεσης αποτελεί το γεγονός ότι, χωρίς να δίνει συγκεκριμένο ορισμό της έννοιας του λειτουργικού κινδύνου, υιοθετεί μια τυπολογία περιστατικών τα οποία αποτελούν εκφάνσεις αυτού του κινδύνου και έχουν ιδιαίτερη βαρύτητα, διότι μπορούν να προκαλέσουν σημαντικές ζημιές σε περίπτωση επέλευσης. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται ενδεικτικά οι απάτες (εσωτερικές ή από τρίτους σε βάρος τραπεζών), η καταστροφή περιουσιακών στοιχείων, η διακοπή της λειτουργίας συστημάτων και η αδυναμία εκπλήρωσης υποχρεώσεων έναντι της πελατείας.

2. ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΚΑΙ ΣΧΕΣΗ ΕΠΟΠΤΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΜΕ ΕΛΕΓΚΤΕΣ: ΜΙΑ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ

Μια ακόμα έκθεση της Επιτροπής της Βασιλείας είδε το φως της δημοσιότητας κατά τη διάρκεια της επισκοπούμενης περιόδου. Τον Αύγουστο, εκδόθηκε μια επισκόπηση των πρακτικών που ακολουθούν οι τράπεζες αναφορικά με τις διαδικασίες εσωτερικού ελέγχου (Internal Audit in Banks and the Supervisors' Relationship with Auditors: a Survey⁽²⁾).

⁽¹⁾ Το πρώτο συνοδευτικό κείμενο είχε εκδοθεί το Δεκέμβριο του 2001. Τόσο το πρώτο όσο και το δεύτερο συμβουλευτικό κείμενο είναι δημοσιευμένα στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις της Επιτροπής της Βασιλείας: <http://www.bis.org/publ/bcbs86.pdf> και <http://www.bis.org/publ/bcbs91.pdf>.

⁽²⁾ Η επισκόπηση είναι δημοσιευμένη στην ηλεκτρονική διεύθυνση της Επιτροπής της Βασιλείας: <http://www.bis.org/publ/bcbs92.pdf>.

Η επισκόπηση διενεργήθηκε από την Accounting Task Force της Επιτροπής της Βασιλείας για την περίοδο 2001 και 2002 (α' εξάμηνο) βάσει ενός δείγματος 71 τραπεζών από 13 χώρες⁽³⁾. Διαμορφώθηκε με βάση τις αρχές που υιοθετήθηκαν επί του θέματος από την Επιτροπή της Βασιλείας στην ομώνυμη έκθεση του Αυγούστου του 2001⁽⁴⁾ και διερευνά, εκτός από τις πρακτικές των τραπεζών, τον τρόπο με τον οποίο έχουν διαμορφωθεί οι σχέσεις μεταξύ εποπτικών αρχών, εσωτερικών ελεγκτών και εξωτερικών ελεγκτών. Η χρησιμότητά της έγκειται στη δυνατότητα εξαγωγής συμπερασμάτων αναφορικά με την τήρηση των υιοθετηθεισών αρχών από ένα αρκετά αντιπροσωπευτικό δείγμα τραπεζών (που όλες προέρχονται, πάντως, από τις οικονομικά πιο ανεπτυγμένες χώρες).

3. ΕΞΑΜΗΝΙΑΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥΜ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗΣ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ (FINANCIAL STABILITY FORUM)

Στις αρχές Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε στο Τορόντο η εξαμηνιαία συνεδρίαση του Φόρουμ Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας. Υπενθυμίζεται ότι έργο του εν λόγω φορέα, ο οποίος συνεστήθη το 1999, είναι ο συντονισμός των ενεργειών των μελών του για την προώθηση της διασφάλισης της σταθερότητας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος, τη βελτίωση των όρων της λειτουργίας των αγορών και τη μείωση της έκθεσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος σε συστημικούς κινδύνους⁽⁵⁾.

Οι τέσσερις θεματικές ενότητες που απασχόλησαν το Φόρουμ ήταν:

- οι εν δυνάμει πηγές αστάθειας του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος,
- οι αδυναμίες που αναδείχθηκαν, μετά τα λογιστικά σκάνδαλα εταιρειών στις ΗΠΑ, στα θεμελιώδη δεδομένα των αγορών,
- οι συνθήκες διαφάνειας στην αγορά παροχής αντασφαλιστικών υπηρεσιών, και
- η πρόοδος που επιτελείται στα εξω-χώρια χρηματοπιστωτικά κέντρα (offshore financial centers) για την εφαρμογή των διεθνών προτύπων που έχει υιοθετήσει το Φόρουμ⁽⁶⁾.

Αναφορικά με το πρώτο ζήτημα, τα μέλη του Φόρουμ εντόπισαν ως κυριότερο τρέχον (όχι όμως ιδιαίτερα ανησυχητικό) πρόβλημα για τη σταθερότητα του διεθνούς χρηματοπιστωτικού συστήματος τους χαμηλούς ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας (κυρίως στις αναπτυσσόμενες οικονομίες). Επισημάνθηκε η αύξηση των ποσοστών επικινδυνότητας (risk premia) στις περισσότερες αγορές λόγω αυτής της μακροοικονομικής εξέλιξης και διαπιστώθηκε ότι προβλήματα φερεγγυότητας τραπεζών και άλλων ενδιάμεσων χρηματοπιστωτικών φορέων εμφανίζονται σε μεμονωμένες περιπτώσεις, κυρίως λόγω της αποτελεσματικότητας των συστημάτων διαχείρισης κινδύνων που εφαρμόζονται από τις επιχειρήσεις του χρηματοπιστωτικού τομέα. Εύλογα, πάντως, προέκυψε το συμπέρασμα ότι οι συνθήκες στη διεθνή οικονομία δικαιολογούν την ενίσχυση της συνεργασίας μεταξύ των εποπτικών αρχών τόσο σε διατομεακό όσο και σε διεθνές επίπεδο.

Σε ό,τι αφορά εξάλλου τις αδυναμίες που αναδείχθηκαν στα θεμελιώδη δεδομένα των αγορών μετά τα λογιστικά σκάνδαλα ορισμένων σημαντικών εισηγμένων εταιρειών στις ΗΠΑ, το Φόρουμ προχώρησε σε επισκόπηση των πρωτοβουλιών που αναλήφθηκαν από επιχειρήσεις, εθνικές εποπτικές αρχές και κυβερνήσεις, καθώς και από τους διεθνείς οργανισμούς που επεξεργάζονται διεθνή πρότυπα για τη διασφάλιση της σταθερό-

(3) Οι εν λόγω χώρες είναι εκείνες που εκπροσωπούνται στην Επιτροπή της Βασιλείας, η Αυστρία και η Σιγκαπούρη.

(4) Η έκθεση αυτή είναι δημοσιευμένη στην ηλεκτρονική διεύθυνση της Επιτροπής της Βασιλείας: <http://www.bis.org/publ/bcbs84.pdf>.

(5) Η δημιουργία του Φόρουμ, το οποίο εδρεύει στα γραφεία της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών, ήταν πρόταση της Έκθεσης Tietmeyer με τίτλο "International Cooperation and Coordination in the Area of Financial Market Supervision and Surveillance", η οποία υποβλήθηκε στη σύνοδο της Βόννης των Υπουργών Οικονομικών και των Διοικητών των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών μελών του G-7 που πραγματοποιήθηκε το Φεβρουάριο του 1999. Αναλυτικές πληροφορίες για το έργο και τους στόχους του FSF είναι διαθέσιμες στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.fsforum.org>.

(6) Τα δώδεκα διεθνή πρότυπα που έχει υιοθετήσει το Φόρουμ για την επίτευξη των στόχων του, και τα οποία έχουν εκδοθεί από διάφορους διεθνείς φορείς (π.χ. IMF, OECD, IOSCO, IAIS, World Bank) είναι διαθέσιμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.fsforum.org/Standards/KeyStds.html>.

τητας της αγοράς (σχετικά με την εταιρική διακυβέρνηση, την περαιτέρω αναβάθμιση των διεθνών λογιστικών και ελεγκτικών προτύπων, και την αύξηση της διαφάνειας αγορών και συναλλαγών). Βάσει των συμπερασμάτων που προέκυψαν, το Φόρουμ προέβη μάλιστα στη σύνταξη σχετικής έκθεσης με προτάσεις περαιτέρω βελτίωσης, η οποία υποβλήθηκε τον Οκτώβριο στους Υπουργούς Οικονομικών και τους Διοικητές των Κεντρικών Τραπεζών των κρατών μελών του G-7.

4. ΕΝΑΡΞΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΝΩΣΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΓΓΥΗΣΗΣ ΚΑΤΑΘΕΣΕΩΝ (IADI)

Κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών του 2002 άρχισε η λειτουργία της Διεθνούς Ενωσης Συστημάτων Εγγύησης Καταθέσεων (International Association of Deposit Insurers, IADI). Η εν λόγω Ενωση ιδρύθηκε το Μάιο του τρέχοντος έτους με στόχο τη διαμόρφωση δομημένης συνεργασίας μεταξύ των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων σε διεθνές επίπεδο και, κατ' αυτόν τον τρόπο, τη συμβολή στη διασφάλιση της σταθερότητας του διεθνούς τραπεζικού συστήματος⁽⁷⁾. Επισημαίνεται ότι ενώ τα μέλη της Ενωσης υπερβαίνουν τα 25, από το χώρο της Ευρωπαϊκής Κοινότητας συμμετέχουν μόνον τα συστήματα εγγύησης καταθέσεων της Γαλλίας και της Σουηδίας⁽⁸⁾.

Τον Αύγουστο συστάθηκαν οι πέντε μόνιμες επιτροπές της Ενωσης, μέσω των οποίων επιδιώκεται η υλοποίηση του έργου της και η στήριξη της λειτουργίας της. Συστάθηκαν, επίσης, τέσσερις περιφερειακές επιτροπές (Αφρικής, Ασίας, Καραϊβικής και Λατινικής Αμερικής), το έργο των οποίων συνίσταται στην προώθηση θεμάτων κοινού (περιφερειακής εμβέλειας) ενδιαφέροντος.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΟΛΟΓΙΑΣ (ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ LAMFALUSSY) ΣΤΟΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΤΟΜΕΑ

Το Σεπτέμβριο του τρέχοντος έτους, η Οικονομική και Δημοσιονομική Επιτροπή⁽⁹⁾ υπέβαλε στο Συμβούλιο ECOFIN έκθεση αναφορικά με την καθιέρωση της διαδικασίας της επιτροπολογίας στον τραπεζικό (και τον ασφαλιστικό) τομέα. Η έκθεση αυτή βασίζεται στα πορίσματα της Επιτροπής Lamfalussy αναφορικά με την καθιέρωση της διαδικασίας της επιτροπολογίας στον τομέα των κεφαλαιαγορών, η οποία έχει ήδη τεθεί σε εφαρμογή⁽¹⁰⁾.

⁽⁷⁾ Η Ενωση συνεχίζει το έργο που ξεκίνησε στο πλαίσιο λειτουργίας του Φόρουμ Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας αναφορικά με την παροχή κατευθυντήριων αρχών ως προς την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων. Αναλυτικές πληροφορίες για το έργο και τους στόχους της IADI είναι διαθέσιμες στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.iadi.org>.

⁽⁸⁾ Η συνεργασία των συστημάτων εγγύησης καταθέσεων των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Κοινότητας πραγματοποιείται, αντίθετα, στο Ευρωπαϊκό Forum Συστημάτων Εγγύησης Καταθέσεων (EFDI) που συστάθηκε τον Ιούλιο του 2002. Βλέπε σχετικά το άρθρο του κ. Λιακόπουλου στο παρόν τεύχος του Δελτίου (TEK, σελ. 37).

⁽⁹⁾ Η σύνθεση και η αποστολή της εν λόγω επιτροπής καθορίζονται στο άρθρο 114 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Κοινότητα.

⁽¹⁰⁾ Στη σύνοδο του Συμβουλίου στις 17 Ιουλίου 2000, αποφασίστηκε η σύσταση της Επιτροπής Σοφών για τη ρύθμιση των ευρωπαϊκών αγορών κινητών αξιών. Στην τελική της έκθεση, η επιτροπή αυτή (καλούμενη επίσης Επιτροπή Lamfalussy) πρότεινε την καθιέρωση νέων νομοθετικών τεχνικών βάσει μιας προσέγγισης σε τέσσερα επίπεδα: αρχές-πλαίσιο, εκτελεστικά μέτρα, συνεργασία και εφαρμογή. Στο επίπεδο 1, η Οδηγία περιορίζεται στη διατύπωση κυρίως του γενικού πλαισίου, ενώ στο επίπεδο 2, η Επιτροπή επικουρούμενη από δύο επιτροπές, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή Κεφαλαιαγορών (European Securities Committee-ESC) και την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών (Committee of European Securities Regulators-CESR), θεσπίζει τα εκτελεστικά μέτρα εφαρμογής των γενικών κανόνων-πλαίσιο του επιπέδου 1.

Σύμφωνα με τις προτάσεις της Οικονομικής και Δημοσιονομικής Επιτροπής, η έκδοση των κοινοτικών Οδηγιών που αφορούν στην ενιαία τραπεζική αγορά θα πρέπει να εκδίδονται σύμφωνα με την ακόλουθη διαδικασία:

(α) Οι οδηγίες (οι οποίες εκδίδονται με τη διαδικασία της συναπόφασης μεταξύ Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου) θα είναι Οδηγίες-πλαίσιο, μέσω των οποίων θα τίθενται οι βασικές κατευθυντήριες αρχές του ρυθμιζόμενου μέτρου (επίπεδο 1).

(β) Η εξειδίκευση των διατάξεων των Οδηγιών θα γίνεται μέσω τεχνικών Οδηγιών της Επιτροπής, η οποία θα επικουρείται στο έργο της από μια ειδική Ευρωπαϊκή Τραπεζική Επιτροπή, με τη συμμετοχή εκπροσώπων των εθνικών κυβερνήσεων (και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ως παρατηρητή) (επίπεδο 2).

(γ) Η παρακολούθηση της εφαρμογής των διατάξεων των Οδηγιών από τα κράτη μέλη ανατίθεται σε μια ακόμη επιτροπή, με τη συμμετοχή τόσο των αρμοδίων εποπτικών αρχών των κρατών μελών όσο και των κεντρικών τους τραπεζών (στην περίπτωση των κρατών, όπου η κεντρική τράπεζα δεν έχει αρμοδιότητα άσκησης προληπτικής εποπτείας των πιστωτικών ιδρυμάτων) (επίπεδο 3).

Στην έκθεση προβλέπεται, επίσης, η δημιουργία μιας τεχνικής επιτροπής, στο επίπεδο 3, στην οποία θα εκπροσωπούνται οι τομεακές επιτροπές του επιπέδου 3 (για τον τραπεζικό τομέα, την κεφαλαιαγορά (πρόκειται για την CESR) καθώς και τις ασφαλιστικές επιχειρήσεις και τα συνταξιοδοτικά ταμεία) και η οποία θα παρακολουθεί θέματα που αφορούν τους σύνθετους χρηματοπιστωτικούς ομίλους (financial conglomerates).

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων μηνών του 2002 θα ακολουθηθεί διαδικασία διαβούλευσης με όλους τους ενδιαφερόμενους φορείς (περιλαμβανομένης της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας στην οποία εκπροσωπείται και η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών), ώστε η προτεινόμενη διαδικασία της επιτροπολογίας να υιοθετηθεί από το Συμβούλιο Ecofin το αργότερο στις αρχές της Ελληνικής Προεδρίας το α' εξάμηνο του 2003.

2. ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Αναφορικά με το εν λόγω θέμα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αναμένεται να εκδώσει τροποποιημένο κείμενο πρότασης Οδηγίας κατά τα μέσα Νοεμβρίου, το οποίο θα τεθεί σε διαβούλευση με τους εμπλεκόμενους φορείς.

3. ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ, ΤΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΠΟΥ ΑΝΗΚΟΥΝ ΣΕ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥΣ ΟΜΙΛΟΥΣ ΕΤΕΡΟΓΕΝΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ (ΧΟΕΔ)⁽¹¹⁾

Στις 12 Σεπτεμβρίου του τρέχοντος έτους το Συμβούλιο εξέδωσε κοινή θέση για την πρόταση Οδηγίας σχετικά με τη συμπληρωματική εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ομίλων. Η κοινή θέση του Συμβουλίου διαμορφώθηκε λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής, της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας και τις τροποποιήσεις που υπέβαλε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κατά την πρώτη ανάγνωση της πρότασης Οδηγίας.

Το Συμβούλιο, στην εν λόγω θέση του, τροποποιεί αρκετές διατάξεις της αρχικής πρότασης Οδηγίας και εισάγει αντίστοιχα ορισμένες νέες διατάξεις. Οι τροποποιήσεις αφορούν κυρίως τα εξής:

- τον ορισμό του “ομίλου”,
- τον υπολογισμό της κεφαλαιακής επάρκειας,
- την κατάργηση πολλαπλού υπολογισμού κεφαλαίων,
- τη συγκέντρωση κινδύνων και τις συναλλαγές στο εσωτερικό του ομίλου,
- τη διαδικασία ορισμού συντονιστή (lead supervisor),

⁽¹¹⁾ COM (2001) 213 τελικό, 31/07/2001.

- τις επικαλύψεις σε επίπεδο υποβολής στοιχείων,
- την εποπτεία ομίλων των οποίων η μητρική επιχείρηση βρίσκεται εκτός της Κοινότητας.

Σε ό,τι αφορά στις νέες διατάξεις, οι κυριότερες από αυτές αφορούν:

- την κοινοποίηση της διαδικασίας προσδιορισμού ενός ΧΟΕΔ,
- τις προϋποθέσεις που πρέπει να τηρούν τα διευθυντικά στελέχη εταιρειών χαρτοφυλακίου μικτής δραστηριότητας,
- τις διαδικασίες για την εποπτική αντιμετώπιση (σε επίπεδο ομίλου) των εταιρειών διαχείρισης περιουσιακών στοιχείων ως οντοτήτων που ανήκουν στο χρηματοπιστωτικό τομέα.

Σε συνέχεια της κοινής θέσης του Συμβουλίου αναμένεται η δεύτερη ανάγνωση από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, η οποία έχει προγραμματιστεί για το Νοέμβριο του 2002.

4. ΥΠΟΒΟΛΗ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ ΣΤΙΣ ΕΠΟΠΤΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ (FINANCIAL REPORTING)

Αναφορικά με το εν λόγω θέμα, το Forum Group on Financial Reporting, το οποίο λειτουργεί υπό την αιγίδα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και κατόπιν σχετικής εντολής του Συμβουλίου ECOFIN, εξετάζει τρόπους αναδιαμόρφωσης του υφιστάμενου πλαισίου υποβολής στοιχείων στις εποπτικές αρχές προκειμένου να αποφεύγονται επικαλύψεις και να περιοριστεί ο φόρτος εργασίας που επιβάλλει η εν λόγω υποχρέωση. Η μελέτη του Forum Group, η οποία είναι υπό διαμόρφωση και αναμένεται να οριστικοποιηθεί τον Οκτώβριο του τρέχοντος έτους, εξετάζει τα προβλήματα του υφιστάμενου πλαισίου και προτείνει συστάσεις για την επίλυσή τους, λαμβάνοντας υπόψη τις απαιτήσεις υποβολής στοιχείων που θα προκύψουν από την εφαρμογή των νέων ρυθμίσεων για την κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών (Basel Accord II), την Οδηγία για τη συμπληρωματική εποπτεία των χρηματοπιστωτικών ομίλων, τα Διεθνή Λογιστικά Πρότυπα κ.λπ.

Η εν λόγω μελέτη θα υποβληθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στη συνεδρίαση του Συμβουλίου ECOFIN που είναι προγραμματισμένη για το Δεκέμβριο του 2002.

Β' ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΕΠΟΠΤΕΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΩΝ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΑΓΟΡΩΝ

Κοινοτικό Επίπεδο

1. ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ (MARKET ABUSE)

Στις 30 Μαΐου 2001 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε, όπως είναι γνωστό, πρόταση Οδηγίας⁽¹²⁾ σχετικά με τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς, η οποία θα εκδοθεί σύμφωνα με τη διαδικασία επιτροπολογίας της Εκθεσης Lamfalussy. Στο πλαίσιο αυτό, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ζήτησε, το Μάρτιο του 2002, γνωμοδότηση της Επιτροπής Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών (εφεξής CESR), σε ό,τι αφορά τα εκτελεστικά μέτρα που θα πρέπει να ληφθούν για την εφαρμογή συγκεκριμένων άρθρων της Οδηγίας⁽¹³⁾. Η CESR συνέστησε για το σκοπό αυτό ειδική

⁽¹²⁾ Για μια αναλυτική παρουσίαση της πρότασης Οδηγίας, βλέπε Β. Παπαϊκονόμου, «Προς ένα ευρωπαϊκό θεσμικό πλαίσιο ενάντια στην κατάχρηση αγοράς», που δημοσιεύεται στο παρόν τεύχος του ΔΕΛΤΙΟΥ, Βλέπε επίσης Π. Σταϊκούρα, «Προς ένα νέο νομικό πλαίσιο για την ρύθμιση των καταχρηστικών πρακτικών στην αγορά», ΕΕμπΔ 2002, σελ. 508 επ..

⁽¹³⁾ Βλ. Provisional Request for Technical Advice on Possible Implementing Measures on the future Directive on Insider Dealing and Market Manipulation, 27 March 2002. Ο χαρακτηρισμός του αιτήματος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς την CESR ως προσωρινού έγκειται στο ότι το κείμενο της πρότασης Οδηγίας δεν είχε οριστικοποιηθεί ακόμη.

ομάδα εμπειρογνομόνων με πρόεδρο τον Πρόεδρο της Επιτροπής Κεφαλαιαγοράς κ. Σ. Θωμαδάκη, και, τον Ιούλιο του 2002, έθεσε προς δημόσια διαβούλευση τις σχετικές προτάσεις της⁽¹⁴⁾.

Το κείμενο της CESR περιλαμβάνει πέντε ενότητες, στις οποίες εξετάζονται τα ακόλουθα θέματα:

- ο ορισμός της έννοιας των εμπιστευτικών πληροφοριών,
- ο ορισμός της έννοιας των πράξεων χειραγώγησης της αγοράς,
- ο τρόπος και ο χρόνος ανακοίνωσης των εμπιστευτικών πληροφοριών από τους εκδότες χρηματοπιστωτικών μέσων,
- η παρουσίαση των χρηματοοικονομικών αναλύσεων και
- οι κατηγορίες εξαιρέσεων από τις γενικές απαγορεύσεις της Οδηγίας.

Ειδικότερα:

α) Σε ό,τι αφορά τον ορισμό της έννοιας των **εμπιστευτικών πληροφοριών**, εξετάζονται τα κριτήρια και οι παράγοντες, που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για το πότε και υπό ποιες προϋποθέσεις πρέπει να θεωρείται – σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον ορισμό της πρότασης Οδηγίας (άρθρο 1 πρότασης Οδηγίας) – ότι μια πληροφορία:

- έχει χαρακτήρα συγκεκριμένο,
- αφορά έναν ή περισσότερους εκδότες χρηματοπιστωτικών μέσων ή ένα ή περισσότερα χρηματοπιστωτικά μέσα,
- μπορεί, εάν γίνει γνωστή στο κοινό, να επηρεάσει αισθητά την τιμή αυτών των χρηματοπιστωτικών μέσων ή την τιμή των συνδεομένων με αυτά παραγώγων μέσων, καθώς επίσης και τους παράγοντες που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τον προσδιορισμό των παραγώγων μέσων που πρέπει να καλύπτονται από τον ορισμό των εμπιστευτικών πληροφοριών.

β) Σε ό,τι αφορά τον ορισμό των **πράξεων χειραγώγησης της αγοράς**, εξετάζονται τα κριτήρια και οι παράγοντες που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για το πότε και υπό ποιες προϋποθέσεις πρέπει να θεωρείται – σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στον ορισμό της πρότασης Οδηγίας (άρθρο 1 πρότασης Οδηγίας) – ότι μέσω μιας συναλλαγής ή εντολής για τη διενέργεια συναλλαγής:

- δίδονται ή είναι πιθανό να δοθούν ψευδείς ή παραπλανητικές ενδείξεις για την προσφορά, τη ζήτηση ή την τιμή ενός χρηματοπιστωτικού μέσου,
- διαμορφώνεται από ένα ή περισσότερα πρόσωπα που ενεργούν από κοινού η τιμή ενός ή περισσότερων χρηματοπιστωτικών μέσων σε μη κανονικό ή τεχνητό επίπεδο,
- χρησιμοποιούνται τεχνητοί μηχανισμοί.

γ) Σχετικά με την προσήκουσα **ανακοίνωση** των εμπιστευτικών πληροφοριών από τους εκδότες των χρηματοπιστωτικών μέσων (άρθρο 6 πρότασης Οδηγίας), εξετάζονται τα κριτήρια και οι παράγοντες που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη σχετικά με:

- το πότε μια πληροφορία πρέπει να θεωρείται ότι έχει ανακοινωθεί στο κοινό,
- τους κατάλληλους τρόπους ανακοίνωσης της πληροφορίας,
- τον προσδιορισμό του εάν η ανακοίνωση είναι πλήρης, άμεση, ακριβής και μη παραπλανητική,
- τον έλεγχο του εάν η ανακοίνωση της πληροφορίας έγινε το συντομότερο δυνατό, και
- τους παράγοντες που θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στην περίπτωση καθυστέρησης δημοσιοποίησης της πληροφορίας.

δ) Περαιτέρω, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 6 παρ. 4 της πρότασης Οδηγίας, τα κράτη μέλη καλούνται να επιβάλλουν στα φυσικά και/ή νομικά πρόσωπα που ευθύνονται για την **εκπόνηση χρηματοοικονομικών αναλύσεων και για τη διάδοση των αποτελεσμάτων τους** στο κοινό, να εξασφαλίζουν την αμερόληπτη παρουσίαση των αποτελεσμάτων και να γνωστοποιούν τα συμφέροντα ή τις συγκρούσεις συμφερόντων τους που σχετίζονται με τα χρηματοπιστωτικά μέσα, τα οποία αφορά η πληροφορία. Στο κείμενο της CESR

⁽¹⁴⁾ Το συμβουλευτικό κείμενο της CESR είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: www.europafesco.org και www.hcmc.gr.

εξετάζονται συνεπώς οι τρόποι, με τους οποίους θα πρέπει να παρουσιάζονται οι αναλύσεις και οι πληροφορίες ανάλογα με τη δραστηριότητα που αφορούν, καθώς επίσης και τα κριτήρια για τη γνωστοποίηση περιπτώσεων συγκρούσεων συμφερόντων.

- ε) Τέλος, στην πέμπτη ενότητα του συμβουλευτικού κειμένου της CESR προτείνονται εκτελεστικά μέτρα για την εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 8 της πρότασης Οδηγίας, σύμφωνα με το οποίο οι γενικές απαγορεύσεις της Οδηγίας δεν εφαρμόζονται στις πράξεις σε ίδιες μετοχές που διενεργούνται στο πλαίσιο προγραμμαμάτων επαναγοράς ιδίων μετοχών και στα μέτρα σταθεροποίησης ενός χρηματοπιστωτικού μέσου, εφόσον οι σχετικές συναλλαγές διενεργούνται με τους όρους που έχουν συμφωνηθεί για το σκοπό αυτό.

Η προθεσμία για την υποβολή σχολίων στην CESR από τους ενδιαφερόμενους φορείς έληξε στις 30 Σεπτεμβρίου 2002, ενώ το κείμενο της γνωμοδότησης αναμένεται να οριστικοποιηθεί αφού ληφθούν υπόψη τα αποτελέσματα της διαβούλευσης, μέχρι το τέλος του 2002.

2. ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Όπως είναι γνωστό, η Επιτροπή εξέδωσε στις 30 Μαΐου 2001 πρόταση Οδηγίας για τα ενημερωτικά δελτία⁽¹⁵⁾. Η νομοθετική αυτή πρωτοβουλία αποτέλεσε αντικείμενο πρώτης ανάγνωσης από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το οποίο πρότεινε στις 14 Μαρτίου 2002 τροπολογίες στο κείμενο της Επιτροπής. Στις 9 Αυγούστου υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή τροποποιημένη πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με το ενημερωτικό δελτίο που πρέπει να δημοσιεύεται κατά τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών ή την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση και την τροποποίηση της Οδηγίας 2001/34/EK⁽¹⁶⁾.

Η τροποποιημένη πρόταση Οδηγίας, στην οποία λαμβάνονται υπόψη πολλά από τα θέματα που τέθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή με γνώμονα, αφενός μεν την επιτάχυνση της νομοθετικής διαδικασίας στο πλαίσιο των προσδοκιών που εκφράστηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Βαρκελώνης και αφετέρου, την ενσωμάτωση νέων στοιχείων ευελιξίας για τις επιχειρήσεις που δεν περιλαμβάνονταν στην αρχική πρόταση.

Οι κυριότερες τροποποιήσεις σε σχέση με την αρχική πρόταση Οδηγίας της Επιτροπής είναι οι ακόλουθες:

- Καθιέρωση αυστηρότερων προτύπων γνωστοποίησης, σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, για τη δημόσια προσφορά κινητών αξιών και την εισαγωγή τους προς διαπραγμάτευση.
- Καθιέρωση ειδικού κοινοτικού καθεστώτος για τις κινητές αξίες που προορίζονται για διαπραγμάτευση μόνο μεταξύ επαγγελματιών.
- Καθιέρωση νέων μορφών ενημερωτικών δελτίων για τους εκδότες που πραγματοποιούν συχνά εκδόσεις και επιβολή υποχρέωσης στις επιχειρήσεις, των οποίων οι κινητές αξίες εισάγονται για διαπραγμάτευση σε οργανωμένη αγορά, να επικαιροποιούν τα πληροφοριακά στοιχεία για τους εκδότες τουλάχιστον μια φορά το χρόνο.
- Καθιέρωση δυνατότητας προσφοράς ή εισαγωγής τίτλων προς διαπραγμάτευση βάσει απλής κοινοποίησης του ενημερωτικού δελτίου που έχει εγκριθεί από την αρμόδια αρχή του κράτους μέλους καταγωγής.
- Συγκέντρωση των αρμοδιοτήτων ελέγχου στις αρμόδιες διοικητικές αρχές του κράτους μέλους καταγωγής.
- Πιο εκτεταμένη χρήση της διαδικασίας επιτροπολογίας.

Οι Ευρωπαϊκές Ενώσεις του Πιστωτικού Τομέα⁽¹⁷⁾ απέστειλαν τον Ιούλιο του 2002, πριν την ψήφιση της τρο-

⁽¹⁵⁾ Βλέπε σχετικά άρθρο Χ. Μερτζάνη, «Η πρόταση Οδηγίας για το ενημερωτικό Δελτίο αναφορικά με την εισαγωγή και διακίνηση εταιρικών τίτλων στο χρηματιστήριο», που δημοσιεύεται στο παρόν τεύχος του ΔΕΛΤΙΟΥ.

⁽¹⁶⁾ COM (2002) 460 τελικό, 09/08/2002.

⁽¹⁷⁾ European Credit Sector Associations (ECSA's). Στη σύνθεσή τους συμμετέχουν η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία (ΕΤΟ), ο Ομίλος των Ευρωπαϊκών Αποταμειωτικών Τραπεζών (ESBG) και η Ένωση Συνεταιριστικών Τραπεζών (EACB).

ποιοποιημένης πρότασης Οδηγίας, επιστολή προς τον αρμόδιο για θέματα Εσωτερικής Αγοράς Επίτροπο κ. Bolkestein⁽¹⁸⁾, εκφράζοντας την ανησυχία τους για τη διαδικασία διαβούλευσης της Ευρωπαϊκή Επιτροπής με τους αρμόδιους φορείς της αγοράς. Με τη συγκεκριμένη επιστολή τονίστηκε ειδικότερα η ανάγκη διαφάνειας και καλλιέργειας διαλόγου των εμπλεκόμενων φορέων της αγοράς με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προκειμένου να αποφεύγονται στο μέλλον τα προβλήματα που παρουσιάστηκαν κατά τη διάρκεια της αρχικής πρότασης Οδηγίας και τα οποία οδήγησαν σε μεγάλες καθυστερήσεις.

3. Η ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΗΣ ΑΓΟΡΑΣ ΒΡΑΧΥΠΡΟΘΕΣΜΩΝ ΧΡΕΟΓΡΑΦΩΝ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΖΩΝΗ

Με την εισαγωγή του ευρώ είναι σαφές ότι ενισχύθηκαν οι διαδικασίες ολοκλήρωσης των ευρωπαϊκών χρηματαγορών. Η καθιέρωση και λειτουργία του συστήματος TARGET για τη μεταφορά πληρωμών μεγάλης αξίας και η εισαγωγή των επιτοκίων αναφοράς για το ευρώ – του Euribor και του Eonia – βοήθησαν σημαντικά στην κατεύθυνση της ολοκλήρωσης των ευρωπαϊκών χρηματαγορών. Ωστόσο εξακολουθούν να υπάρχουν τμήματα της Ευρωπαϊκής αγοράς⁽¹⁹⁾ όπου ο βαθμός ολοκλήρωσης είναι περιορισμένος, όπως η αγορά των repos, των βραχυπρόθεσμων χρεογράφων και η χρηματαγορά εγγυήσεων (secured money market).

Δεδομένου ότι η ολοκλήρωση των ευρωπαϊκών χρηματοοικονομικών αγορών αποτελεί βασική προϋπόθεση για την πλήρη συγκέντρωση των ωφελειών του ενιαίου νομίσματος και τη βέλτιστη κατανομή του κεφαλαίου στο εσωτερικό της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα υποστηρίζει πρωτοβουλίες από τον ιδιωτικό τομέα, που στοχεύουν στη βελτίωση της παρούσας κατάστασης των ευρωπαϊκών χρηματαγορών.

Το Σεπτέμβριο του 2002, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δημοσίευσε δελτίο τύπου για την έναρξη διαδικασίας διαβούλευσης με θέμα το βαθμό ολοκλήρωσης της αγοράς βραχυπρόθεσμων χρεογράφων στην Ευρωζώνη, αποδεχόμενη αίτημα δύο φορέων της αγοράς, του ACI (The Financial Markets Association) και του EFMLG (European Financial Market Lawyers Group⁽²⁰⁾). Η διαβούλευση αφορά το περιεχόμενο τριών κειμένων:

- του κειμένου του ACI, στο οποίο περιγράφονται οι στόχοι και οι διαδικασίες της διαβούλευσης,
- της έκθεσης του EURIBOR-ACI με τίτλο “*The Short-Term Paper Market in Europe*”, και
- της έκθεσης του EFMLG με τίτλο “*The Money Market: Legal Aspects of Short-Term Securities*”.

Στην έκθεση του EFMLG⁽²¹⁾ περιγράφονται λεπτομερώς οι διαφορές στο θεσμικό πλαίσιο των εθνικών αγορών βραχυπρόθεσμων χρεογράφων, καθώς και στο ισχύον κανονιστικό και φορολογικό καθεστώς. Δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στην αγορά των βραχυπρόθεσμων χρεογράφων (Commercial Paper – CP), στα πιστοποιητικά καταθέσεων (Certificate of Deposit CD’s) και στους μεσοπρόθεσμους πιστωτικούς τίτλους (medium-term notes – MTN’s). Τα βασικά νομικά εμπόδια για την ολοκλήρωση της αγοράς των βραχυπρόθεσμων χρεογράφων στην Ευρωζώνη, σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έκθεσης, αφορούν ειδικότερα:

- στους εθνικούς νομικούς ορισμούς των βραχυπρόθεσμων χρεογράφων,
- στο νομικό προσδιορισμό των φυσικών και νομικών προσώπων που είναι εξουσιοδοτημένα να εκδίδουν τέτοια χρεόγραφα,
- στο ελάχιστο απαιτούμενο ποσό για την έκδοση,
- στην υποχρέωση ή την έλλειψη υποχρέωσης για συνοδευτικό ενημερωτικό φυλλάδιο, λόγω καινούργιας έκδοσης,

⁽¹⁸⁾ Η σχετική επιστολή είναι διαθέσιμη στην ηλεκτρονική διεύθυνση της FBE:

<http://www.fbe.be/pdf/jProspectus%20consul.Web%20version.pdf>.

⁽¹⁹⁾ Η Ευρωπαϊκή αγορά συντίθεται από τη διατραπεζική αγορά, την αγορά συναλλάγματος και την αγορά χρηματοπιστωτικών χρεογράφων, δηλαδή ομολόγων του δημοσίου ή τραπεζών, εντόκων γραμματίων, και βραχυπρόθεσμων χρεογράφων (commercial paper, banker’s acceptance, CD’s future contracts, future options, swaps, repos κ.λπ.). Η Ευρωπαϊκή αγορά αποτελεί σημαντικό τμήμα της διεθνούς χρηματαγοράς.

⁽²⁰⁾ Περισσότερες πληροφορίες για τους δύο αυτούς φορείς της αγοράς διατίθενται στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις <http://www.aciforex.com> και <http://www.efmlg.org>.

⁽²¹⁾ Το πλήρες κείμενο του EFMLG είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.ecb.int/pub/cons/aci/efmlgreport.pdf>.

- στο φόρο παρακράτησης που συνδέεται με την εκάστοτε πληρωμή,
- στους περιορισμούς που τίθενται στους ΟΣΕΚΑ να επενδύουν σε τέτοιου τύπου χρεόγραφα, και
- στο βαθμό επέμβασης του εθνικού κανονιστικού και εποπτικού πλαισίου.

Γ' ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΙΚΗ ΠΙΣΤΗ

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2002 υποβλήθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρόταση Οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εναρμόνιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων που διέπουν τις πιστώσεις που χορηγούνται στους καταναλωτές⁽²²⁾. Με την εν λόγω πρόταση Οδηγίας σκοπείται η αναθεώρηση του υφιστάμενου καθεστώτος που διέπει την καταναλωτική πίστη σε κοινοτικό επίπεδο⁽²³⁾ και προτείνονται σημαντικές και εκτεταμένες αλλαγές σε σχέση με τα ισχύοντα. Όπως αναφέρεται στην αιτιολογική έκθεση της πρότασης Οδηγίας, οι δύο κύριοι λόγοι που υπαγορεύουν την αναθεώρηση της Οδηγίας είναι οι σημαντικές διαφοροποιήσεις που εντοπίζονται στις νομοθεσίες των κρατών μελών στον τομέα των πιστώσεων και το γεγονός ότι η Οδηγία 87/102/ΕΟΚ δεν ανταποκρίνεται πλέον επαρκώς στη σημερινή πραγματικότητα της αγοράς της καταναλωτικής πίστης.

Η πρόταση Οδηγίας χωρίζεται σε δώδεκα επιμέρους θεματικά κεφάλαια, το περιεχόμενο των οποίων αφορά, συνοπτικά, στα ακόλουθα:

(α) Το **πρώτο κεφάλαιο** (άρθρα 1-3) περιλαμβάνει το σκοπό, τους ορισμούς και το πεδίο εφαρμογής της πρότασης Οδηγίας. Οι αλλαγές που επέρχονται με το κεφάλαιο αυτό είναι εκτεταμένες, καθώς διευρύνεται ουσιαστικά το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας, προκειμένου να καλύπτονται εκτός από τις συμβάσεις πίστωσης και οι συμβάσεις εγγύησης που συνάπτονται από καταναλωτές. Στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας συνεχίζουν να μην εμπίπτουν οι συμβάσεις που έχουν ως αντικείμενο τη χορήγηση πίστωσης για την απόκτηση ή μετατροπή ακινήτων, οι οποίες αποτελούν πάντως αντικείμενο της Σύστασης 2001/193/ΕΚ της Επιτροπής⁽²⁴⁾ για την προσυμβατική ενημέρωση για τα στεγαστικά δάνεια. Αντίθετα, δεν εξαιρούνται πλέον από το πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας οι συμβάσεις που αφορούν ποσά κατώτερα των 200 ευρώ ή ανώτερα των 20.000 ευρώ, κατά τα προβλεπόμενα στο άρθρο 2 της Οδηγίας 87/102/ΕΟΚ.

Στο κεφάλαιο αυτό εισάγεται, επίσης, για τις ανάγκες της Οδηγίας μεγάλος αριθμός νέων ορισμών, όπως ενδεικτικά του “μεσίτη πιστώσεων”, της “σύμβασης εγγύησης”, του “συνολικού χρεωστικού επιτοκίου”, του “χρεωστικού επιτοκίου”, της “υπολειμματικής αξίας”, του “συνολικού κόστους της πίστωσης”, ενώ επέρχονται αρκετές διαφοροποιήσεις στους προβλεπόμενους ήδη στην Οδηγία 87/102/ΕΟΚ ορισμούς, όπως εκείνος του “πιστωτικού φορέα” και του “συνολικού κόστους της πίστωσης για τον καταναλωτή”.

(β) Το **δεύτερο κεφάλαιο** (άρθρα 4-6) περιέχει κατεξοχήν νέες διατάξεις, καθώς αφορά στις πληροφορίες

⁽²²⁾ COM (2002) 443 τελικό, 11/09/2002.

⁽²³⁾ Η καταναλωτική πίστη ρυθμίζεται μέχρι στιγμής σε κοινοτικό επίπεδο από την Οδηγία 87/102/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 22ας Δεκεμβρίου 1986 για την προσέγγιση των νομοθετικών, κανονιστικών και διοικητικών διατάξεων των κρατών μελών που διέπουν την καταναλωτική πίστη, η οποία τροποποιήθηκε με τις Οδηγίες 90/88/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 22ας Φεβρουαρίου 1990 και 98/7/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 16ης Φεβρουαρίου 1998.

⁽²⁴⁾ Σύσταση 2001/193/ΕΚ σχετικά με τις προσυμβατικές πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται στους καταναλωτές από πιστωτές που χορηγούν στεγαστικά δάνεια (ΕΕ L069, 10/03/2001).

και πρακτικές που πρέπει να εφαρμόζονται σε προσυμβατικό επίπεδο. Στο άρθρο 5 της πρότασης Οδηγίας εισάγεται απαγόρευση κάθε διαδικασίας σύναψης σύμβασης πίστωσης ή εγγύησης εκτός εμπορικών καταστημάτων υπό τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 1 της Οδηγίας 85/577/ΕΟΚ⁽²⁵⁾, ενώ με το άρθρο 6 καθιερώνεται η υποχρέωση παροχής αμοιβαίας πληροφόρησης σε προσυμβατικό επίπεδο μεταξύ καταναλωτή και πιστωτικού φορέα.

Ειδικότερα, καθιερώνεται η υποχρέωση του καταναλωτή και του εγγυητή να δίνουν ακριβείς και πλήρεις απαντήσεις στα ερωτήματα που τίθενται από τον πιστωτικό φορέα και το μεσίτη πιστώσεων, προκειμένου να είναι σε θέση οι τελευταίοι να εκτιμήσουν την οικονομική κατάσταση και την ικανότητα του καταναλωτή και του εγγυητή για την εξόφληση της πίστωσης. Αντίστοιχα, καθιερώνεται για τον πιστωτικό φορέα και το μεσίτη πιστώσεων η υποχρέωση παροχής εξαιτίας πληροφόρησης στον καταναλωτή σε προσυμβατικό επίπεδο σχετικά με τη σύμβαση πίστωσης, την οποία πρόκειται να συνάψει.

Στο ίδιο άρθρο ορίζεται, επίσης, ότι ο πιστωτικός φορέας και ενδεχομένως ο μεσίτης πιστώσεων, πρέπει να αναζητούν, μεταξύ των συμβάσεων πίστωσης που προσφέρουν ή για τις οποίες διαμεσολαβούν, το είδος και το συνολικό ποσό της πίστωσης που ανταποκρίνονται καλύτερα στις ανάγκες του καταναλωτή.

- (γ) Στο τρίτο κεφάλαιο (άρθρα 7-8) εντάσσονται ρυθμίσεις για την προστασία της ιδιωτικής ζωής. Ειδικότερα ορίζεται ότι τα προσωπικά δεδομένα που συγκεντρώνονται βάσει του άρθρου 6 της πρότασης Οδηγίας δεν μπορούν να υποβάλλονται σε επεξεργασία για άλλο σκοπό εκτός της εκτίμησης του κινδύνου μη εκτέλεσης της σύμβασης και της δυνατότητας του καταναλωτή και του εγγυητή για εξόφληση της πίστωσης.

Περαιτέρω, με το άρθρο 8 καθιερώνεται η υποχρέωση για τα κράτη μέλη να εξασφαλίζουν στην επικράτειά τους την εκμετάλλευση μιας κεντρικής βάσης δεδομένων, με στόχο την καταχώρηση των καταναλωτών και των εγγυητών που έχουν αθετήσει υποχρεώσεις καταβολής πληρωμής, ενώ προβλέπεται δυνητικά και η σύσταση κεντρικών βάσεων θετικών δεδομένων.

- (δ) Το **τέταρτο κεφάλαιο** (άρθρα 9-11), περιέχει ρυθμίσεις για το στάδιο της κατάρτισης των συμβάσεων πίστωσης και εγγύησης. Το άρθρο 9 φέρει τον τίτλο “υπεύθυνος δανεισμός” και εισάγει την αρχή, σύμφωνα με την οποία προϋποτίθεται η εκ των προτέρων εκτίμηση από τον πιστωτικό φορέα – με κάθε μέσο που έχει στη διάθεσή του – της τήρησης από τον καταναλωτή και τον εγγυητή των υποχρεώσεων που απορρέουν από τη σύμβαση.

Στο άρθρο 10 περιέχονται οι πληροφορίες που πρέπει να αναφέρονται στη σύμβαση πίστωσης ή εγγύησης, ενώ στο άρθρο 11 καθιερώνεται δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή από την αποδοχή της σύμβασης πίστωσης εντός προθεσμίας δεκατεσσάρων ημερολογιακών ημερών.

- (ε) Με τις διατάξεις του **πέμπτου κεφαλαίου** (άρθρα 12-14) εισάγονται διαφοροποιήσεις ως προς τον τρόπο υπολογισμού και τα στοιχεία που πρέπει να περιλαμβάνονται στο συνολικό ετήσιο πραγματικό επιτόκιο (ΣΕΠΕ), ενώ προβλέπονται και οι κανόνες που θα ισχύουν σε ό,τι αφορά το συνολικό χρεωστικό επιτόκιο και το χρεωστικό επιτόκιο (σχετικά είναι και τα παραρτήματα I, II και III της πρότασης Οδηγίας).

- (στ) Στο **έκτο κεφάλαιο** (άρθρο 15) της πρότασης Οδηγίας απαριθμούνται συγκεκριμένες ρήτρες που, εφόσον περιλαμβάνονται σε συμβάσεις πίστωσης ή εγγύησης, θα θεωρούνται καταχρηστικές⁽²⁶⁾.

- (ζ) Το **έβδομο κεφάλαιο** (άρθρα 16-19) αφορά στην εκτέλεση της σύμβασης πίστωσης και καθιερώνει, επίσης, αρκετές νέες διατάξεις σε σχέση με το υφιστάμενο καθεστώς. Ειδικότερα, στο κεφάλαιο αυτό ρυθμίζονται η πρόωγη εξόφληση, η εκχώρηση δικαιωμάτων, η απαγόρευση της χρήσης συναλλαγματικών και άλλων τίτλων για την εξόφληση των υποχρεώσεων της σύμβασης πίστωσης, καθώς και οι προϋποθέσεις αλληλέγγυας ευθύνης προμηθευτή και πιστωτικού φορέα.

- (η) Στο **όγδοο** (άρθρα 20-22) και το **ένατο κεφάλαιο** (άρθρο 23) ρυθμίζονται ειδικά συγκεκριμένες κατηγορίες

⁽²⁵⁾ Οδηγία 85/577/ΕΟΚ του Συμβουλίου της 20ης Δεκεμβρίου 1985 για την προστασία των καταναλωτών κατά τη σύναψη συμβάσεων εκτός εμπορικού καταστήματος (ΕΕ L 372, 31/12/1985).

⁽²⁶⁾ Το άρθρο αυτό θα εφαρμόζεται με την επιφύλαξη της εφαρμογής της Οδηγίας 93/13/ΕΟΚ για τις καταχρηστικές ρήτρες σε συμβάσεις, (ΕΕ L95 21/04/1993, σελ. 29 επ).

συμβάσεων πίστωσης, όπως η σύμβαση πίστωσης που προβλέπει την ανασύσταση του κεφαλαίου, η σύμβαση πίστωσης υπό μορφή προκαταβολής σε τρεχούμενο λογαριασμό ή υπό μορφή χρεωστικού λογαριασμού, η σύμβαση πίστωσης αόριστης διάρκειας και η εκτέλεση της σύμβασης εγγύησης.

- (θ) Στο **δέκατο κεφάλαιο** (άρθρα 24-27) εισάγονται νέες ρυθμίσεις σχετικά με την όχληση και απαίτηση οφειλών, την τυχόν υπέρβαση του συνολικού ποσού της πίστωσης και τις σιωπηρές υπεραναλήψεις, καθώς και τους όρους υπό τους οποίους μπορούν να ανακτηθούν τα αγαθά για τις συμβάσεις πίστωσης που συνάφθηκαν για την αγορά αγαθών και την είσπραξη οφειλών.
- (ι) Στο **ενδέκατο κεφάλαιο** (άρθρα 28-29) της πρότασης Οδηγίας καθιερώνονται υποχρεώσεις για τα κράτη μέλη σε ό,τι αφορά την καταχώρηση των πιστωτικών φορέων και των μεσιτών πιστώσεων, και ορίζονται οι υποχρεώσεις που πρέπει να τηρούν οι τελευταίοι.
- (ια) Τέλος, το **δωδέκατο κεφάλαιο** (άρθρα 30-38) περιέχει τις τελικές διατάξεις της πρότασης Οδηγίας, με τις οποίες καθιερώνεται, μεταξύ άλλων, η αρχή της μέγιστης εναρμόνισης και ο επιτακτικός χαρακτήρας των διατάξεων της Οδηγίας, η προώθηση της εξωδικαστικής ρύθμισης των καταναλωτικών διαφορών που αφορούν τις συμβάσεις πίστωσης και το βάρος της απόδειξης.

3. ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΜΠΟΡΙΑ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΕΣ

Στις 9 Οκτωβρίου 2002, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων η Οδηγία 2002/65/EK, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και Συμβουλίου της 23ης Σεπτεμβρίου 2002, σχετικά με την εξ αποστάσεως εμπορία χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών προς τους καταναλωτές και την τροποποίηση των Οδηγιών 90/619/EK, 97/7/EK, και 98/27/EK⁽²⁷⁾. Οι διατάξεις της εν λόγω Οδηγίας έχουν παρουσιαστεί διεξοδικά στο προηγούμενο τεύχος του ΔΕΛΤΙΟΥ, στην ίδια στήλη⁽²⁸⁾.

Δ' ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ – ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ – ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΩΝ ΕΘΝΙΚΩΝ ΚΕΝΤΡΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΙΚΡΗΣ ΑΞΙΑΣ

Η Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού (Committee on Payments and Settlement Systems) που λειτουργεί υπό την αιγίδα της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS) δημοσίευσε το Σεπτέμβριο του 2002 μελέτη αναφορικά με τα ζητήματα πολιτικής κατεύθυνσης που θα πρέπει να ακολουθήσουν οι εθνικές κεντρικές τράπεζες, λόγω των νέων συνθηκών που έχουν διαμορφωθεί στις αγορές πληρωμών μικρής αξίας⁽²⁹⁾. Η μελέτη που βασίστηκε στην ανάλυση των εξελίξεων της αγοράς στις χώρες του G-10 και την Αυστραλία,

⁽²⁷⁾ ΕΕ L271 9/10/2002, σελ 16-24.

⁽²⁸⁾ Βλέπε σχετικά ΔΕΛΤΙΟΝ ΕΕΤ, Απρίλιος-Ιούνιος 2002, σελ. 95.

⁽²⁹⁾ Το πλήρες κείμενο της μελέτης είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.bis.org/publ/cpss50.pdf>. Στην έννοια “αγορές πληρωμών μικρής αξίας” περιλαμβάνονται τα χρησιμοποιούμενα συστήματα και μέσα πληρωμών μικρής αξίας, το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που τα διέπει, η δομή και ο τρόπος λειτουργίας τους, καθώς και τα εφαρμοζόμενα τεχνικά πρότυπα και οι υποδομές υποστήριξής τους.

προτείνει την καθιέρωση τεσσάρων βασικών στόχων πολιτικής για την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας και της ασφάλειας των αγορών πληρωμών μικρής αξίας. Οι στόχοι αυτοί, οι οποίοι μπορούν να υιοθετηθούν όχι μόνο από τις Κεντρικές Τράπεζες αλλά και από άλλους δημόσιους φορείς, επιφορτισμένους με την αρμοδιότητα της ασφάλειας και καλής λειτουργίας των αγορών αυτού του τύπου, είναι οι ακόλουθοι:

- Υιοθέτηση νομικών και κανονιστικών πρωτοβουλιών για την ανάπτυξη της αγοράς και της καινοτομίας.
- Προώθηση των συνθηκών ανταγωνισμού της αγοράς.
- Υποστηρικτική δράση για την ανάπτυξη αποτελεσματικών τεχνικών προτύπων και συμφωνιών διαμόρφωσης κατάλληλων υποδομών.
- Παροχή υπηρεσιών από τις κεντρικές τράπεζες προς την κατεύθυνση της αποτελεσματικότητας της συγκεκριμένης αγοράς.

Όπως τονίζεται στα συμπεράσματα της εν λόγω μελέτης, ο βαθμός και ο τρόπος υιοθέτησης των προαναφερθέντων στόχων εξαρτάται από τις ειδικότερες συνθήκες κάθε εγχώριας αγοράς, από το βαθμό προόδου και ανάπτυξης της εσωτερικής αγοράς πληρωμών μικρής αξίας, ενώ στην περίπτωση των αγορών στις αναπτυσσόμενες χώρες ενδέχεται να είναι αναγκαία και η υιοθέτηση πρωτοβουλιών προληπτικού χαρακτήρα. Σε κάθε περίπτωση ο ρόλος της εθνικής κεντρικής τράπεζας θα πρέπει να προσαρμόζεται ανάλογα με την πρόοδο της οικονομίας και της ειδικότερης αγοράς.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΑ “ΠΡΟΤΥΠΑ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΙΚΡΗΣ ΑΞΙΑΣ ΣΕ ΕΥΡΩ”

Στο πλαίσιο του καταστατικού ρόλου της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας ως εποπτεύουσας αρχής για την ομαλή λειτουργία των συστημάτων πληρωμών, εκδόθηκε, τον Ιούλιο, κείμενο διαβούλευσης με τους ενδιαφερόμενους εθνικούς φορείς, αναφορικά με την επέκταση της εφαρμογής ορισμένων από τις “βασικές αρχές για τα συστημικά σημαντικά συστήματα πληρωμών”⁽³⁰⁾ στα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας που λειτουργούν στο εσωτερικό των κρατών μελών της Ευρωζώνης⁽³¹⁾.

Ειδικότερα προτείνεται η υιοθέτηση και στα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ των έξι από τις δέκα προαναφερθείσες βασικές αρχές για τα συστημικά σημαντικά συστήματα πληρωμών και συγκεκριμένα:

- της βασικής αρχής I - Νομικό Πλαίσιο,
- της βασικής αρχής II - Κατανόηση Χρηματοοικονομικών Κινδύνων,
- της βασικής αρχής VII - Ασφάλεια και Λειτουργική Αξιοπιστία,
- της βασικής αρχής VIII - Αποδοτικότητα,
- της βασικής αρχής IX - Κριτήρια Πρόσβασης και
- της βασικής αρχής X - Διοικητική Οργάνωση.

Όλοι οι ενδιαφερόμενοι φορείς είχαν προθεσμία μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου 2002 να αποστείλουν τις παρατηρήσεις τους, συνοψίζοντας τη θέση τους σε τρία βασικά ερωτήματα. Σε ό,τι αφορά την Ελλάδα, σύμφωνα με δημοσιευμένο κατάλογο της Τράπεζας της Ελλάδος, τα συστήματα πληρωμών της χώρας, που οφείλουν να τηρούν τα πρότυπα επίβλεψης για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ είναι τα συστήματα της εταιρείας ΔΙΑΣ ΑΕ και το Γραφείο Συμψηφισμού.

⁽³⁰⁾ “Core Principles for Systemically Important Payment Systems”, January 2001, δημοσιευμένο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.bis.org/publ/cpss43.htm>. Υπενθυμίζεται ότι οι εν λόγω “βασικές αρχές” έχουν εκδοθεί από την Επιτροπή Συστημάτων Πληρωμών και Διακανονισμού (CPSS) της Τράπεζας Διεθνών Διακανονισμών (BIS).

⁽³¹⁾ Το πλήρες κείμενο διαβούλευσης της ΕΚΤ βρίσκεται στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ecb.int/pub/cons/retailps/pcetailpsel.pdf>.

2. ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΗ

Το Σεπτέμβριο του 2002, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα δημοσίευσε κείμενο διαβούλευσης αναφορικά με τα θέματα που το Ευρωσύστημα θεωρεί σημαντικά για την ανάπτυξη, στο πλαίσιο της ενιαίας ευρωπαϊκής αγοράς, των ηλεκτρονικών πληρωμών μικρής αξίας⁽³²⁾.

Στη μελέτη του Ευρωσυστήματος αναλύονται διεξοδικά όλα τα συναφή με τις ηλεκτρονικές πληρωμές ζητήματα και ειδικότερα:

- ο κύκλος των ηλεκτρονικών πληρωμών και οι εξελίξεις σε νέα προϊόντα,
- το θεσμικό και κανονιστικό πλαίσιο που διέπει τις ηλεκτρονικές πληρωμές και ειδικότερα το περιεχόμενο και τυχόν κενά των κοινοτικών Οδηγιών για το ηλεκτρονικό εμπόριο⁽³³⁾, το ηλεκτρονικό χρήμα⁽³⁴⁾ και τις ηλεκτρονικές υπογραφές⁽³⁵⁾,
- η ασφάλεια των ηλεκτρονικών πληρωμών και τα διάφορα υποδείγματα κρυπτογράφησης των συναλλαγών που έχουν αναπτυχθεί από την αγορά, καθώς και
- ζητήματα πολιτικής σημασίας για την ανάπτυξη των ηλεκτρονικών πληρωμών (όπως η αποτελεσματικότητα και η ασφάλεια των ηλεκτρονικών μέσων πληρωμής) και νομισματικής πολιτικής, καθώς και ανάπτυξης διατραπεζικών συστημάτων πληρωμών για αυτού του τύπου τις πληρωμές.

Η διαδικασία διαβούλευσης θα ολοκληρωθεί το Δεκέμβριο του τρέχοντος έτους.

Ε' ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΟΔΗΓΙΑ 2002/58/ΕΚ ΤΗΣ 12ΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ 2002 ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΙΔΙΩΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΣΤΙΣ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Τον Ιούλιο του 2002, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων η Οδηγία 2002/58/ΕΚ σχετικά με την επεξεργασία των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και την προστασία της ιδιωτικής ζωής στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών⁽³⁶⁾. Με την υιοθέτηση της Οδηγίας αυτής επιδιώκεται η εναρμόνιση των διατάξεων των κρατών μελών, προκειμένου να διασφαλιστεί ισοδύναμο επίπεδο προστασίας των θεμελιωδών δικαιωμάτων και ελευθεριών – ιδίως το δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή – όσον αφορά την επεξεργασία προσωπικών δεδομένων στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών σε συνδυασμό με τη διασφάλιση της ελεύθερης κυκλοφορίας των δεδομένων αυτών και των υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών στην Κοινότητα. Οι διατάξεις της Οδηγίας 2002/58/ΕΚ εξειδικεύουν και συμπληρώνουν την Οδηγία 95/46/ΕΚ.

Με την Οδηγία αυτή καθιερώνονται συγκεκριμένες υποχρεώσεις για τους φορείς παροχής διαθέσιμων στο κοινό υπηρεσιών ηλεκτρονικών επικοινωνιών και τους φορείς παροχής του δημόσιου δικτύου επικοινωνιών, οι οποίες αφορούν:

- στην ασφάλεια του δικτύου και των υπηρεσιών του φορέα,
- στο απόρρητο των επικοινωνιών και ειδικότερα στην απαγόρευση της ακρόασης, υποκλοπής, αποθήκευσης ή άλλου είδους παρακολούθησης ή επιτήρησης των επικοινωνιών και των συναφών δεδομένων

⁽³²⁾ Το πλήρες κείμενο με τις θέσεις της ΕΚΤ για τις “ηλεκτρονικές πληρωμές στην Ευρώπη” είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: <http://www.ecb.int/events/conf/other/epayments/epayments.pdf>.

⁽³³⁾ Οδηγία 2000/31/ΕΚ, ΕΕ L178, 17/7/2002, σελ. 1-16.

⁽³⁴⁾ Οδηγία 2000/46/ΕΚ, ΕΕ L275, 27/10/2002, σελ. 39-43.

⁽³⁵⁾ Οδηγία 1999/93/ΕΚ, ΕΕ L013, 19/1/2000, σελ. 12-20.

⁽³⁶⁾ ΕΕ L 207, 31/07/2002, σελ. 37-47.

κίνησης από πρόσωπα πλην των χρηστών, χωρίς τη συγκατάθεση των ενδιαφερομένων χρηστών, εκτός αν υπάρχει σχετική νόμιμη άδεια (για λόγους διαφύλαξης της εθνικής ασφάλειας, της εθνικής άμυνας, της δημόσιας ασφάλειας και για την πρόληψη, διερεύνηση, διαπίστωση και δίωξη ποινικών αδικημάτων), ή της άνευ αδείας χρησιμοποίησης του συστήματος ηλεκτρονικών επικοινωνιών, όπως προβλέπεται στο άρθρο 13 παράγραφος 1 της Οδηγίας 95/46/EK.

Αν και οι διατάξεις της Οδηγίας αφορούν κυρίως στον τομέα των τηλεπικοινωνιών, ωστόσο ενδιαφέρουν και τα πιστωτικά ιδρύματα στο βαθμό που παρέχουν στην πελατεία τους προϊόντα και υπηρεσίες μέσω ηλεκτρονικών επικοινωνιών (phone banking, mobile banking, internet banking κ.ά.).

ΣΤ' ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ 1606/2002 ΤΗΣ 19ΗΣ ΙΟΥΛΙΟΥ 2002 ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Το Σεπτέμβριο του 2002, δημοσιεύτηκε στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ο Κανονισμός 1606/2002 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την εφαρμογή των διεθνών λογιστικών προτύπων⁽³⁷⁾.

Με τον εν λόγω Κανονισμό καθιερώθηκε η υιοθέτηση και η χρήση από τις κοινοτικές επιχειρήσεις των Διεθνών Λογιστικών Προτύπων (International Accounting Standards - IAS), προκειμένου να εναρμονιστούν οι χρηματοοικονομικές πληροφορίες που παρουσιάζονται από αυτές.

Με την υιοθέτηση του Κανονισμού, οι διατάξεις του οποίου εφαρμόζονται στους ενοποιημένους λογαριασμούς εισηγμένων στο χρηματιστήριο εταιρειών για κάθε οικονομικό έτος από την 1η Ιανουαρίου 2005 και εφεξής, επιδιώκεται να εξασφαλιστεί ένα υψηλό επίπεδο διαφάνειας και συγκρισιμότητας των οικονομικών καταστάσεων και, ως εκ τούτου, η αποτελεσματική λειτουργία της ενιαίας ευρωπαϊκής κεφαλαιαγοράς και εν γένει της εσωτερικής αγοράς.

Σύμφωνα με το άρθρο 5 του Κανονισμού, τα κράτη μέλη έχουν, πάντως, τη διακριτική ευχέρεια να επιτρέπουν ή να υποχρεώνουν και τις μη εισηγμένες στο χρηματιστήριο εταιρείες να καταρτίζουν τους ενοποιημένους ή/και τους ετήσιους λογαριασμούς τους σύμφωνα με τα διεθνή λογιστικά πρότυπα, που υιοθετούνται από την Επιτροπή βάσει της διαδικασίας που προβλέπεται στο άρθρο 6 παράγραφος 2.

Ζ' ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΩΝ

Στις 5 Ιουλίου 2002, εκδόθηκε Ανακοίνωση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Συμβούλιο, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, την Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών αναφορικά με

⁽³⁷⁾ ΕΕ L 243, 11/09/2002, σελ. 1-4.

ένα πλαίσιο προώθησης της οικονομικής συμμετοχής των εργαζομένων⁽³⁸⁾ στα κέρδη και στα αποτελέσματα των επιχειρήσεων – είτε άμεσα με τη συμμετοχή στα κέρδη είτε έμμεσα με τη συμμετοχή των εργαζομένων στο μετοχικό κεφάλαιο. Όπως παρατηρείται στην εισαγωγή της Ανακοίνωσης, πολλές μελέτες και συγκεκριμένα παραδείγματα αποδεικνύουν ότι, εάν εφαρμοστεί σωστά, η οικονομική συμμετοχή των εργαζομένων όχι μόνο αυξάνει την παραγωγικότητα, την ανταγωνιστικότητα και την αποδοτικότητα των επιχειρήσεων, αλλά μπορεί, επίσης, να ενθαρρύνει τη συμμετοχή των εργαζομένων, να βελτιώσει την ποιότητα της εργασίας και να συμβάλει στην αύξηση της κοινωνικής συνοχής.

Η Ανακοίνωση αποτελεί συνέχεια μιας σειράς από προηγούμενες πρωτοβουλίες σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης⁽³⁹⁾ και έχει ως κύριους στόχους:

- την παροχή προσανατολισμού για την περαιτέρω ανάπτυξη της οικονομικής συμμετοχής των εργαζομένων στην Ευρώπη με τη διατύπωση ενός συνόλου γενικών αρχών,
- την προώθηση της ευρύτερης χρήσης των συστημάτων οικονομικής συμμετοχής των εργαζομένων σε ολόκληρη την Ευρώπη με την παρουσίαση ενός πλαισίου κοινοτικής δράσης για τα έτη 2002-2004,
- την εξέταση των διακρατικών εμποδίων που προς το παρόν εμποδίζουν την εισαγωγή πανευρωπαϊκών συστημάτων οικονομικής συμμετοχής και την πρόταση συγκεκριμένων ενεργειών για την αντιμετώπισή τους.

Οι προτεινόμενες από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέργειες εστιάζονται στη διαμόρφωση ευνοϊκού περιβάλλοντος για την οικονομική συμμετοχή, στην ανάπτυξη του κοινωνικού διαλόγου, στη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της οικονομικής συμμετοχής, στη βελτίωση της πληροφόρησης μέσω της έρευνας και της διεξαγωγής μελετών, στη δημιουργία δικτύων για την ενίσχυση της διάδοσης πληροφοριών και εμπειριών και στην οικονομική ενίσχυση πρωτοβουλιών για την οικονομική συμμετοχή των εργαζομένων.

2. ΣΥΜΦΩΝΙΑ-ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΤΗΛΕΡΓΑΣΙΑ

Στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής για την εργασία, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προσκάλεσε τους κοινωνικούς εταίρους προκειμένου να διαπραγματευτούν συμφωνίες για το συγχρονισμό της οργάνωσης της εργασίας, με στόχο την επίτευξη της εξισορρόπησης ευελιξίας και ασφάλειας.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο δεύτερο στάδιο της διαβούλευσης με τους κοινωνικούς εταίρους προσκάλεσε τους τελευταίους σε διαπραγματεύσεις για την τηλεργασία.

Οι διαπραγματεύσεις ξεκίνησαν μεταξύ των οργανώσεων ETUC⁽⁴⁰⁾, UNICE/UEAPME⁽⁴¹⁾ και CEEP⁽⁴²⁾ στις 20 Σεπτεμβρίου 2001, με στόχο την επίτευξη συμφωνίας, η οποία θα εφαρμοζόταν στα κράτη μέλη των μερών που θα τη συνυπέγραφαν και στον ΕΟΧ. Η συμφωνία-πλαίσιο για την τηλεργασία υπογράφηκε από τα προαναφερθέντα μέρη στις 16 Ιουλίου 2002. Για τους σκοπούς της συμφωνίας-πλαίσιο, ως τηλεργασία νοείται το είδος εκείνο οργάνωσης και εκτέλεσης εργασίας με τη χρήση πληροφορικής τεχνολογίας, όπου, στο πλαίσιο μιας σύμβασης ή σχέσης εργασίας, η εργασία που θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί στις εγκαταστάσεις του εργοδότη, πραγματοποιείται σε τακτική βάση εκτός των εγκαταστάσεων του εργοδότη.

Στη συμφωνία-πλαίσιο ρυθμίζονται ο εθελοντικός χαρακτήρας της τηλεργασίας, οι συνθήκες εργασίας, η προ-

⁽³⁸⁾ COM (2002) 364 τελικό, 05/07/2002.

⁽³⁹⁾ Βλ. Εκθεση PEPPER I του 1991 για την “Προώθηση της συμμετοχής των εργαζομένων στα κέρδη και στα αποτελέσματα της επιχείρησης”, Σύσταση 92/443/ΕΟΚ του Συμβουλίου σχετικά με την προώθηση της συμμετοχής των εργαζομένων στα κέρδη και στα αποτελέσματα των επιχειρήσεων, Εκθεση PEPPER II (COM (96) 697) σχετικά με την εφαρμογή της Σύστασης 92/443/ΕΟΚ, Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με την Εκθεση PEPPER II, με το οποίο το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο έκανε αρκετές εκκλήσεις για δράση στην Επιτροπή, στα κράτη μέλη και στους κοινωνικούς εταίρους με στόχο την ευρύτερη διάδοση των συστημάτων οικονομικής συμμετοχής.

⁽⁴⁰⁾ European Trade Union Confederation.

⁽⁴¹⁾ Union of Industrial and Employers' Confederation of Europe.

⁽⁴²⁾ European Center of Enterprises with Public Participation and of Enterprises of General Economic Interest.

στασία των προσωπικών δεδομένων, η προστασία της ιδιωτικής ζωής των εργαζομένων υπό καθεστώς τηλεργασίας, ο εξοπλισμός, ζητήματα υγείας και ασφάλειας, ο τρόπος οργάνωσης της εργασίας, η εξάσκηση, τα συλλογικά δικαιώματα των εργαζομένων, ο τρόπος εφαρμογής και η παρακολούθηση της τήρησης της συμφωνίας.

Η' ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΕΠΙΠΕΔΟ

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΤΩΝ 40 ΣΥΣΤΑΣΕΩΝ ΤΗΣ FATF ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΗΣ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Σε συνέχεια του κειμένου διαβούλευσης της FATF (Financial Action Task Force on Money Laundering) για την αναθεώρηση των 40 Συστάσεων για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες⁽⁴³⁾, η Ευρωπαϊκή Τραπεζική Ομοσπονδία (ΕΤΟ) δημοσίευσε τον Αύγουστο του 2002 κείμενο θέσεων με τις παρατηρήσεις του Ευρωπαϊκού Πιστωτικού Τομέα για το συγκεκριμένο θέμα⁽⁴⁴⁾.

Εκφράζοντας την απόλυτη ικανοποίησή τους για τη διαπίστωση της αναγκαιότητας αναθεώρησης των 40 Συστάσεων, δώδεκα χρόνια μετά την επιτυχή εφαρμογή τους, οι εθνικές ενώσεις τραπεζών που συμμετέχουν στην ΕΤΟ τοποθετήθηκαν ως προς τα ειδικότερα ζητήματα που θέτει το κείμενο διαβούλευσης της FATF. Σύμφωνα με την ΕΤΟ, κάθε μέτρο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες πρέπει:

- να βασίζεται σε εμπειρικές αναλύσεις κινδύνου,
- να είναι αποτελεσματικό και αναλογικό με τον κίνδυνο που επιδιώκεται να καταπολεμηθεί,
- να στοχεύει στη μεγαλύτερη δυνατή εναρμόνιση των νομοθεσιών, με την υιοθέτηση ενός πλαισίου γενικών κανόνων,
- να μην επικαλύπτεται ή να αντιφάσκει με κανόνες που εκδίδονται από άλλους, αρμόδιους για το ίδιο θέμα, οργανισμούς.

Η διαδικασία της πρώτης διαβούλευσης επί του κειμένου της FATF ολοκληρώθηκε στις 31 Αυγούστου του 2002, ενώ μέχρι το τέλος του έτους αναμένεται να έχει ολοκληρωθεί το αναθεωρημένο κείμενο, στο οποίο θα ενσωματωθούν οι παρατηρήσεις όλων των αρμόδιων φορέων της αγοράς που απέστειλαν σχόλια.

ΚΟΙΝΟΤΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

1. ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗΣ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΠΑΡΑΝΟΜΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΜΕΣΩ ΤΗΣ ΤΕΛΩΝΕΙΑΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΚΡΑΤΩΝ ΜΕΛΩΝ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

Στα τέλη Ιουνίου, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υπέβαλε πρόταση Κανονισμού σχετικά με την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω της τελωνειακής συνεργασίας⁽⁴⁵⁾.

⁽⁴³⁾ Το πλήρες κείμενο διαβούλευσης της FATF για την αναθεώρηση των 40 Συστάσεων περί “της πρόληψης χρήσης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες”, το οποίο δημοσιεύτηκε το Μάιο του 2002, είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.fatf-gafi.org/pdf/Review40_en.pdf.

⁽⁴⁴⁾ Το πλήρες κείμενο με τα σχόλια της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας είναι διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση: http://www.fbe.be/pdf/fbe_comments.pdf.

⁽⁴⁵⁾ COM (2002) 328 τελικό, 25/06/2002.

Σύμφωνα με το ισχύον κανονιστικό πλαίσιο για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες η Οδηγία 2001/97/EK, με την οποία τροποποιήθηκε η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, θεσπίζει διατάξεις για τον έλεγχο σε κοινοτικό επίπεδο των κινήσεων μετρητών ύψους ίσου ή μεγαλύτερου των 15.000 ευρώ, εφόσον οι συναλλαγές πραγματοποιούνται μέσω χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων. Ωστόσο, μέχρι σήμερα, δεν προβλέπεται ένας αντίστοιχος έλεγχος όσον αφορά τις κινήσεις ρευστών διαθεσίμων στα εθνικά σύνορα των κρατών μελών. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα της έκθεσης “Moneyrenny”⁽⁴⁶⁾ η ποσότητα των ρευστών διαθεσίμων που μεταφέρονται με τον τρόπο αυτό είναι αρκετή ώστε να αποτελεί εν δυνάμει κίνδυνο για τα κοινοτικά και εθνικά συμφέροντα. Εν όψει των ανωτέρω, η Επιτροπή έκρινε σκόπιμο να συμπληρωθεί η Οδηγία 2001/97/EK κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, με τη θέσπιση ενός μηχανισμού καθιέρωσης ελέγχων επί των σημαντικών ποσών ρευστών διαθεσίμων που διέρχονται από τα εξωτερικά σύνορα της Κοινότητας.

Σύμφωνα με το πεδίο εφαρμογής της πρότασης Κανονισμού, το κατώτατο όριο, πάνω από το οποίο θα εφαρμόζεται έλεγχος με βάση την αρχή της υποχρέωσης δήλωσης⁽⁴⁷⁾, πρέπει να είναι το ίδιο με το κατώτατο όριο που ισχύει στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (δηλαδή 15.000 ευρώ). Το σύστημα ελέγχου θα εφαρμόζεται μόνο στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, από τις εθνικές τελωνειακές αρχές, ενώ θα αφορά τόσο την εισροή όσο και την εκροή ρευστών διαθεσίμων.

Με το άρθρο 3 καθορίζεται η αρχή της αυτοδίκαιης διαβίβασης (de plano jure) των πληροφοριών που συγκεντρώνονται κατά τον έλεγχο. Σε κάθε περίπτωση, στις πληροφορίες αυτές έχουν πρόσβαση αφενός μεν οι τελωνειακές υπηρεσίες των κρατών μελών (κράτος μέλος διαμονής και κράτος μέλος καταγωγής και προορισμού, ανάλογα με την περίπτωση) και αφετέρου οι αρμόδιες αρχές για την καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος των κρατών μελών. Όταν οι πράξεις νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες φαίνεται να αφορούν προϊόν απάτης ή οποιασδήποτε άλλης παράνομης δραστηριότητας που θίγει τα οικονομικά συμφέροντα της Κοινότητας, οι σχετικές πληροφορίες θα διαβιβάζονται στην Επιτροπή.

Τέλος, το άρθρο 5 προβλέπει την επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων. Στο άρθρο αυτό αναφέρονται μόνο οι κυρώσεις λόγω μη δήλωσης, ενώ δεν αναφέρονται οι κυρώσεις για πράξεις ξεπλύματος χρήματος, οι οποίες ενδεχομένως αποκαλύπτονται κατά τον τελωνειακό έλεγχο στο πλαίσιο των διατάξεων της πρότασης Κανονισμού. Οι πράξεις αυτού του είδους υπόκεινται σε ειδικό νομικό καθεστώς, το οποίο διαχωρίζεται σαφώς από το κοινοτικό τελωνειακό δίκαιο.

2. ΠΡΟΛΗΨΗ ΧΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΩΝ

Το Σεπτέμβριο του 2002 εκδόθηκε ο Κανονισμός 1580/2002⁽⁴⁸⁾ της Επιτροπής για την επιβολή συγκεκριμένων περιοριστικών μέτρων κατά ορισμένων φυσικών και νομικών προσώπων που συνδέονται με τον Οσάμα Μπιν Λάντεν, το δίκτυο της Αλ Κάιντα και τους Ταλιμπάν και για την κατάργηση του Κανονισμού 467/2001.

Με τον Κανονισμό αυτόν τροποποιείται, για δεύτερη φορά, ο Κανονισμός 881/2002 του Συμβουλίου με την προσθήκη στον κατάλογο του παραρτήματος Ι του Κανονισμού ορισμένων νέων φυσικών και νομικών προσώπων και ομάδων.

⁽⁴⁶⁾ Το σχέδιο “Moneyrenny” ήταν ένα κοινό σχέδιο, το οποίο εφαρμόστηκε από τις τελωνειακές υπηρεσίες των κρατών μελών από το Σεπτέμβριο του 1999 μέχρι το Φεβρουάριο του 2000 και αποσκοπούσε αφενός στον έλεγχο των διασυνοριακών κινήσεων ρευστών διαθεσίμων άνω των 10.000 ευρώ και αφετέρου στην εξακρίβωση του κατά πόσον η έκταση αυτών των κινήσεων αποτελούσε απειλή για την αποτελεσματικότητα των ήδη υφιστάμενων ελέγχων κατά της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (“ξέπλυμα χρήματος”), οι οποίοι εφαρμόζονται από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

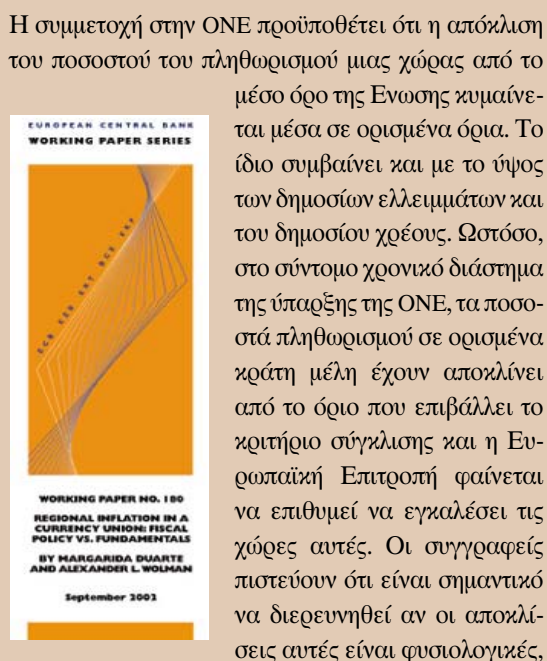
⁽⁴⁷⁾ Στο άρθρο 1 της Πρότασης Κανονισμού διευκρινίζεται ότι η δήλωση, αν και μπορεί να υποβληθεί κατά τη στιγμή της διέλευσης των συνόρων, δεν μπορεί να υποβληθεί εκ των υστέρων.

⁽⁴⁸⁾ ΕΕ L 237, 5/09/2002, σ. 3-5.

ΜΕΛΕΤΕΣ / ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

*Regional inflation in a currency union:
fiscal policy vs. fundamentals*
Working Paper No. 180

Η συμμετοχή στην ΟΝΕ προϋποθέτει ότι η απόκλιση του ποσοστού του πληθωρισμού μιας χώρας από το μέσο όρο της Ένωσης κυμαίνεται μέσα σε ορισμένα όρια. Το ίδιο συμβαίνει και με το ύψος των δημοσίων ελλειμμάτων και του δημοσίου χρέους. Ωστόσο, στο σύντομο χρονικό διάστημα της ύπαρξης της ΟΝΕ, τα ποσοστά πληθωρισμού σε ορισμένα κράτη μέλη έχουν αποκλίνει από το όριο που επιβάλλει το κριτήριο σύγκλισης και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φαίνεται να επιθυμεί να εγκαλέσει τις χώρες αυτές. Οι συγγραφείς πιστεύουν ότι είναι σημαντικό να διερευνηθεί αν οι αποκλίσεις αυτές είναι φυσιολογικές,

δεδομένης της διακύμανσης των βασικών οικονομικών στοιχείων στις διάφορες περιοχές, ή αν αντανakλούν τη συμπεριφορά των περιφερειακών δημοσιονομικών πολιτικών και συνεπώς μπορούν να διορθωθούν. Αν οι μεγάλες ανισότητες στον πληθωρισμό είναι φυσιολογικές, προκύπτει επίσης το ερώτημα κατά πόσον οι περιφερειακές δημοσιονομικές πολιτικές μπορούν να είναι αποτελεσματικές στην άμβλυνση των ανισοτήτων αυτών.

Στη μελέτη αναπτύσσεται ένα μοντέλο νομισματικής ένωσης σε επίπεδο δύο χωρών. Η νομισματική πολιτική ασκείται από μια κεντρική νομισματική αρχή και δεν είναι ουδέτερη, λόγω ακαμψίας στις ονομαστικές τιμές. Η δημοσιονομική πολιτική καθορίζεται σε περιφερειακό επίπεδο, από την κυβέρνηση της κάθε χώρας. Αποδεικνύεται, μεταξύ άλλων, ότι και μόνοι οι κραδασμοί στην παραγωγικότητα δημιουργούν σημαντική διακύμανση του πληθωρισμού στις δύο χώρες.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
www.ecb.int/wp/ecbwp180.pdf

Επιμέλεια:

Αλεξάνδρα Μανιάτη

INTERNATIONAL LABOUR ORGANIZATION

Key indicators of the labour market 2001-2002

Η νέα, αναθεωρημένη έκδοση των **Key indicators of the labour market** από τον ΙΛΟ προσφέρει στους χρήστες ένα περιεκτικό σύνολο 20 βασικών δεικτών της αγοράς εργασίας, με εύληπτες επεξηγήσεις του περιεχομένου του κάθε δείκτη και υποδείξεις για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να βοηθήσουν τους ερευνητές και άλλους ενδιαφερόμενους σε ζητήματα που αφορούν την αγορά εργασίας. Οι είκοσι δείκτες που παρουσιάζονται είναι οι ακόλουθοι:

- ☐ Ποσοστό συμμετοχής εργατικού δυναμικού
- ☐ Ανεργία κατά επίπεδο εκπαίδευσης
- ☐ Λόγος απασχόλησης προς πληθυσμό
- ☐ Κατανομή της υποαπασχόλησης στο χρόνο
- ☐ Ιδιότητα στο πλαίσιο της εργασίας
- ☐ Ποσοστό αδράνειας
- ☐ Απασχόληση ανά τομέα
- ☐ Μορφωτικό επίπεδο και αναλφαριθμισμός
- ☐ Εργαζόμενοι μερικώς απασχόλησης
- ☐ Τάσεις αποδοχών στο μεταποιητικό κλάδο
- ☐ Ωράριο εργασίας
- ☐ Επιμέρους δείκτες αποδοχών
- ☐ Ατυπη απασχόληση
- ☐ Κόστη ωριαίας αποζημίωσης
- ☐ Ανεργία
- ☐ Παραγωγικότητα εργασίας και κόστη ανά μονάδα απόδοσης της εργασίας
- ☐ Ανεργία των νέων
- ☐ Μετακινήσεις στην αγορά εργασίας
- ☐ Μακροχρόνια ανεργία
- ☐ Φτώχεια και κατανομή εισοδημάτων

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
www.ilo.org/public/english/employment/strat/kilm/indicats.htm

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Euro area corporate debt securities market: first empirical evidence Working Paper No. 164

Η ταχεία ανάπτυξη της αγοράς εταιρικών ομολόγων αποτελεί εντυπωσιακή εξέλιξη στις χρηματοοικονομικές αγορές της ευρωζώνης. Είναι κοινή πεποίθηση ότι μια καλά ανεπτυγμένη αγορά εταιρικών ομολόγων ενισχύει την οικονομική ανάπτυξη και μπορεί να χρησιμεύσει ως πιθανή πηγή πληροφοριών για τη μελλοντική, πραγματική οικονομική δραστηριότητα, αλλά και τις τρέχουσες πιστωτικές συνθήκες της οικονομίας. Η παρούσα μελέτη, που βασίζεται σε μακροοικονομικά δεδομένα, αποτελεί μια πρώτη εμπειρική εξέταση της αγοράς εταιρικών ομολόγων της ευρωζώνης, μετά την εισαγωγή του ευρώ. Το

ενδιαφέρον εστιάζεται σε δύο σημεία, καθώς εξετάζονται και οι ποσότητες και οι τιμές. Αποδεικνύεται ότι η έκδοση εταιρικών ομολόγων συσχετίζεται με τις εξαγορές και συγχωνεύσεις και τη βιομηχανική παραγωγή, εκλαμβάνομενη ως “εξουσιοδότηση” για επενδυτικές δαπάνες ή κεφάλαιο κίνησης. Η αντικατάστασή της από άλλες πηγές χρηματοδότησης φαίνεται ότι συνδέεται με μεταβλητές κόστους. Ο χρόνος και η έκταση αυτών των επεξηγηματικών παραγόντων έκδοσης των εταιρικών ομολόγων διαφέρει ανάλογα με την ημερομηνία λήξης. Τα εμπειρικά ευρήματα δείχνουν επίσης ότι τα περιθώρια των εταιρικών ομολόγων υπολείπονται των βραχυπρόθεσμων επιτοκίων και κατευθύνουν την πραγματική οικονομική δραστηριότητα.

Η κεντρική ιδέα της μελέτης είναι ότι, από τότε που εισήχθη το ενιαίο νόμισμα, η αγορά εταιρικών ομολόγων της ευρωζώνης, αν και νεότευκτη, παρέχει πληροφοριακά στοιχεία για τη νομισματική πολιτική και μπορεί να εξελιχθεί σε σημαντικό συνδετικό κρίκο στη διαδικασία μετάδοσης της νομισματικής πολιτικής στη ζώνη του ευρώ.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
www.ecb.int/pub/wp/ecbwp164.pdf

CSR EUROPE

The CSR Magazine July 2002

Από το τεύχος Ιουλίου της τριμηνιαίας έκδοσης του ευρωπαϊκού οργανισμού για την εταιρική κοινωνική

ευθύνη (CSR Europe) ξεχωρίζει η ανακοίνωση της ίδρυσης της πρώτης *European Academy of Business in Society*, τον Ιούλιο 2002, από τον παραπάνω οργανισμό και το διεθνή φορέα The Copenhagen Centre. Η ίδρυση της Ακαδημίας αποτελεί πρωτοποριακή πρωτοβουλία επτά μεγάλων ευρωπαϊκών

οικονομικών και επιχειρηματικών σχολών και περισσότερων από 60 πολυεθνικών εταιρειών. Στόχος της είναι να αποτελέσει σημείο αναφοράς σε παγκόσμιο επίπεδο, προκειμένου η εταιρική κοινωνική ευθύνη να αποτελέσει το επίκεντρο της επιχειρηματικής πρακτικής, θεωρίας και εκπαίδευσης, αλλά και να ενισχυθούν τα μοντέλα βιώσιμης επιχειρηματικής επιτυχίας. Τους επόμενους μήνες οι εταίροι της Ακαδημίας θα εργαστούν για τη δημιουργία της δομής και του καταστατικού της (υποβάλλοντας σχετική πρόταση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή) και θα ξεκινήσει η δραστηριοποίηση 250 ευρωπαϊκών οικονομικών σχολών, πανεπιστημίων και άλλων φορέων στο έργο αυτό.

Πρέπει να τονιστεί ότι οι επιχειρήσεις και οι ακαδημαϊκοί συνεργάζονται για να διαμορφώσουν την Ακαδημία με βάση τρεις πυλώνες: α) την **έρευνα**: δημιουργία, δηλαδή, ενός φορέα γνώσης και πρακτικής εταιρικής κοινωνικής ευθύνης, που θα συμβάλει στη διαμόρφωση σχετικής εκπαίδευσης και κατάρτισης, β) την **εκπαίδευση των σημερινών μάνατζερ**: η Ακαδημία να λειτουργήσει ως πύλη εισόδου σε καινοτόμες εκπαιδευτικές πρακτικές και να αναπτύξει νέες εκπαιδευτικές μεθόδους και υλικά, γ) την **εκπαίδευση των μελλοντικών μάνατζερ**: να ενσωματωθεί η εταιρική κοινωνική ευθύνη στον κύκλο σπουδών των αυριανών επιχειρηματιών και διαμορφωτών πολιτικής.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ
www.csreurope.org/csr_europe/Activities/activitiesframes.htm?content=Communications/Publications/CSRMagazines.htm

ΜΕΛΕΤΕΣ / ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΔΙΕΘΝΩΝ ΟΡΓΑΝΙΣΜΩΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ

ΟΟΣΑ

*OECD Guidelines for the Security
of Information Systems And Networks:
Towards a Culture of Security*

Οι κατευθυντήριες οδηγίες του ΟΟΣΑ για την ασφάλεια των συστημάτων και των δικτύων πληροφοριών, ολοκληρώθηκαν αρχικά το 1992 και αναθεωρήθηκαν το 1997. Η παρούσα τελευταία αναθεώρηση των κατευθυντήριων οδηγιών ξεκίνησε το 2001 στα πλαίσια των εργασιών του Committee for Information, Computer and Communications Policy (ICCP), η οποία λειτουργεί υπό την αιγίδα του ΟΟΣΑ.

Τον Ιούλιο του 2002, οι κυβερνήσεις του ΟΟΣΑ κατέληξαν στις νέες οδηγίες για την ασφάλεια των συστημάτων και δικτύων πληροφοριών, προκειμένου να αντιμετωπιστούν απειλές όπως η διαδικτυακή τρομοκρατία (cyberterrorism), οι ιοί υπολογιστών, οι κακόβουλες επιθέσεις (hacking) και άλλες νέου τύπου απειλές.

Οι κατευθυντήριες οδηγίες σχεδιάστηκαν με στόχο να αναπτύξουν μια “κοινή κουλτούρα ασφάλειας” μεταξύ των κυβερνήσεων, των επιχειρήσεων και των μεμονωμένων χρηστών, στα πλαίσια ενός περιβάλλοντος παγκόσμιας επέκτασης των δικτύων επικοινωνιών.

Στο τελικό κείμενο περιλαμβάνονται εννέα (9) βασικές οδηγίες, που οριοθετούν το γενικό πλαίσιο ασφάλειας που καλούνται να ακολουθούν οι εθνικές κυβερνήσεις, συγκεκριμενοποιώντας με ειδικότερες δράσεις τα πρακτικά αποτελέσματα που επιδιώκονται με τις κατευθυντήριες οδηγίες. Αν και οι οδηγίες είναι μη δεσμευτικές, αποτελούν προϊόν συναίνεσης μεταξύ των κυβερνήσεων του ΟΟΣΑ, ως αποτέλεσμα των συζητήσεων σε συνεργασία με τους αντιπροσώπους της βιομηχανίας τεχνολογίας πληροφοριών, τους επιχειρησιακούς χρήστες και άλλους εμπλεκόμενους κοινωνικούς φορείς και οργανισμούς.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

<http://www.oecd.org/doc/M00034000/M00034478.doc>

Επιμέλεια:

Βασίλης Παναγιωτίδης

BANK FOR INTERNATIONAL SETTLEMENTS

ΤΡΑΠΕΖΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΔΙΑΚΑΝΟΝΙΣΜΩΝ

72η Ετήσια Έκθεση

BIS 72nd Annual Report

Στην παγκόσμια οικονομία και το χρηματοπιστωτικό σύστημα σημειώθηκαν διάφορα αποδιοργανωτικά γεγονότα κατά τη διάρκεια του προηγούμενου έτους. Η Τράπεζα Διεθνών Διακανονισμών με την Ετήσια Έκθεσή της για το έτος 2001 αναλύει την ασυνήθιστη κατάρρευση στα κέρδη και τις επενδύσεις. Η παγκόσμια οικονομία επιβράδυνε εμφανώς, αλλά γρήγορα εμφανίστηκαν σημάδια αποκατάστασης. Σημαντική υποστήριξη παρασχέθηκε από την αύξηση που εμφάνισαν οι καταναλωτικές δαπάνες.

Οι παγκόσμιες οικονομικές αγορές αποδείχθηκαν εξαιρετικά ισχυρές δεδομένου ότι συνεχίστηκε η ελεύθερη ροή του δανεισμού, αν και πιο δαπανηρή στους λιγότερους φερέγγυους οφειλέτες. Ένας βασικός λόγος για αυτή την ευνοϊκή μεταβολή ήταν η διευκόλυνση των νομισματικών και φορολογικών πολιτικών τόσο στις βιομηχανικές όσο και στις αναδυόμενες οικονομίες. Επιπλέον, οι προσπάθειες ετών για να προαχθεί η οικονομική σταθερότητα εμφάνισαν αποτελέσματα, με τους συμμετέχοντες της αγοράς να στρέφουν όλο και περισσότερο την προσοχή τους στην καλύτερη μέτρηση και διαχείριση των κινδύνων.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

<http://www.bis.org/publ/ar2002e.htm>

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΔΙΚΑΙΟ ΚΑΙ ΔΙΚΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

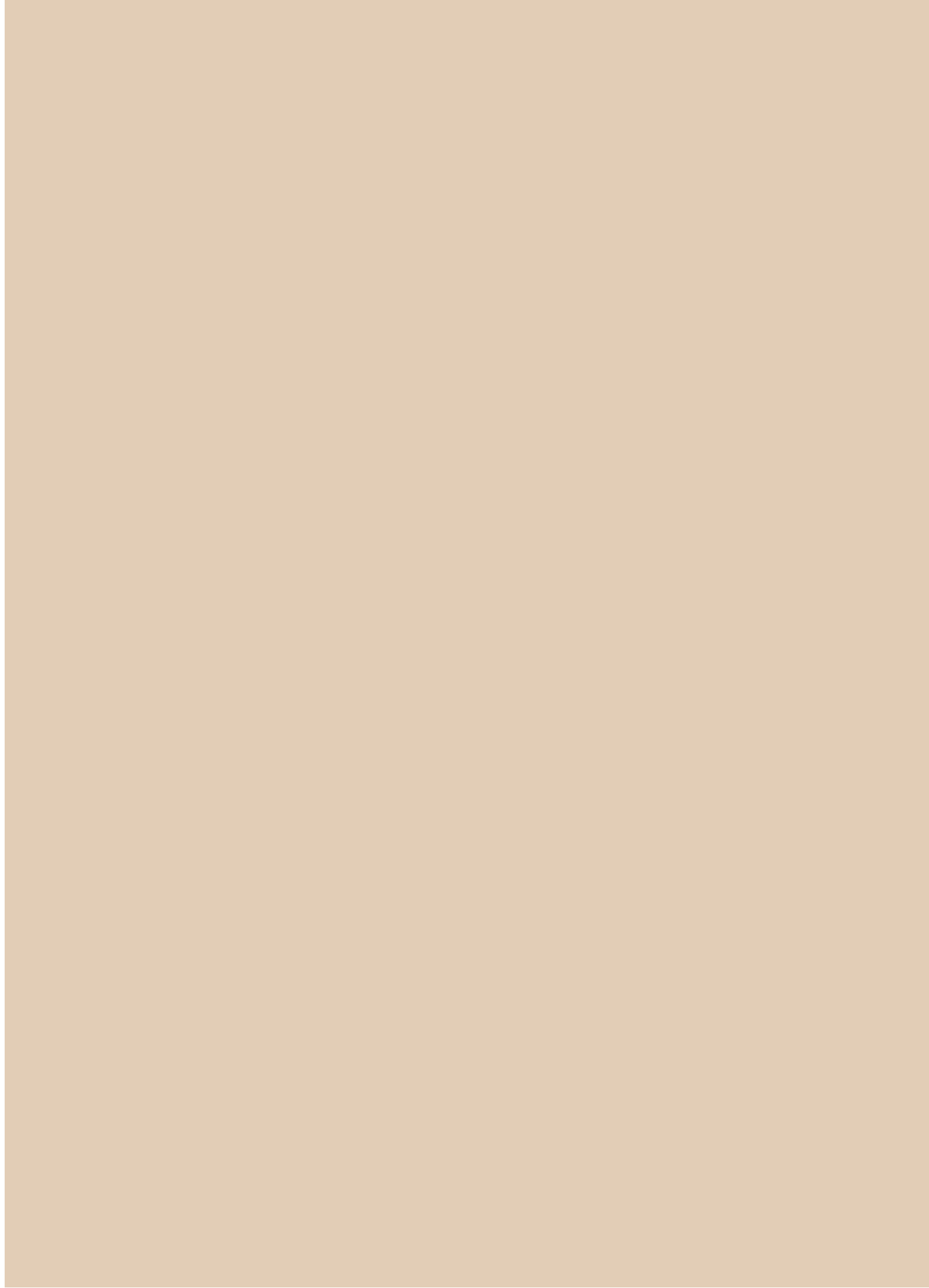
ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΑΤΗΡΗΣ
ΚΩΣΤΑΣ ΡΑΔΑΙΟΣ
ΙΩΑΝΝΑ ΓΙΑΝΝΙΚΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ – Αθήνα 2002

ΝΟΜΟΙ

1. ΝΟΜΟΣ 3034/2002

**ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΣΤΟΛΗ
 ΤΗΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ**

ΦΕΚ Α' 168/19-7-2002, ΣΕΛ. 3533

Η συνθήκη είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://untreaty.un.org/English/Terrorism/Conv12.pdf>

Επίσης οι ειδικές συστάσεις του FAFT σχετικά με τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας είναι διαθέσιμες στην ιστοσελίδα:

http://www1.oecd.org/fatf/TerFinance_en.htm

2. ΝΟΜΟΣ 3043/2002

**ΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΠΩΛΗΤΗ ΓΙΑ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΑ ΕΛΑΤΤΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΕΛΛΕΙΨΕΙΣ
 ΣΥΝΟΜΟΛΟΓΗΜΕΝΩΝ ΙΔΙΟΤΗΤΩΝ, ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ
 ΤΟΥ ΚΩΔΙΚΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ**

ΦΕΚ Α' 192/21-8-2002, σελ. 3745

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Με το πρώτο κεφάλαιο του νόμου, άρθρα 1 έως 4 ενσωματώνεται η οδηγία 1999/44/ΕΚ “σχετικά με ορισμένες πτυχές της πώλησης και των εγγυήσεων καταναλωτικών αγαθών”. Συγκεκριμένα με το άρθρο 1 τροποποιούνται τα άρθρα 534 έως 537 και 540 έως 561 του Αστικού Κώδικα που αφορούν τις διατάξεις σχετικά με την ευθύνη του πωλητή λόγω πραγματικών ελαττωμάτων και έλλειψης συνομολογημένων ιδιοτήτων. Με το άρθρο 2 τροποποιούνται τα άρθρα 332, 334 και 583 του ΑΚ που αφορούν διατάξεις σχετικές με τις απαλλακτικές ρήτρες και καταργούνται τα άρθρα 518, 538 και 582. Με το άρθρο 3 τροποποιείται το άρθρο 5 του Ν. 2251/1994 σχετικά με την πώληση καταναλωτικών αγαθών με εγγύηση. Στο δεύτερο κεφάλαιο του νόμου, άρθρα 5 έως 13 τροποποιούνται διατάξεις του Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας που αφορούν βελτιώσεις του Ν. 2915/2001.

Η εισηγητική έκθεση του νόμου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/EisigisiEpitropon/E-KOPODI-EIS.pdf>

Το κείμενο του νόμου όπως ψηφίστηκε είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/ValidNomosxedio/E-KOPODI.PAP.pdf>

Η Οδηγία 1999/44/ΕΚ είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

http://europa.eu.int/eur-lex/pri/el/oj/dat/1999/l_171/l_17119990707el00120016.pdf

3. ΝΟΜΟΣ 3045/2002

**ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
 ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ
 ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ**

ΦΕΚ Α' 198/27-8-2002, σελ. 3933

4. ΝΟΜΟΣ 3046/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΟΥΚΡΑΝΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΗΣ ΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΦΕΚ Α' 199/27-8-2002, σελ. 3965

5. ΝΟΜΟΣ 3047/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΜΕΤΑΞΥ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΦΥΓΗ ΤΗΣ ΔΙΠΛΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΤΗΣ ΦΟΡΟΔΙΑΦΥΓΗΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΦΟΡΟΥΣ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ

ΦΕΚ Α' 200/27-9-2002, σελ. 3997

6. ΝΟΜΟΣ 3048/2002

ΚΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΠΡΑΞΕΩΝ ΤΟΥ XXII ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΥ ΤΑΧΥΔΡΟΜΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ (ΠΕΚΙΝΟ 1999)

ΦΕΚ Α' 206/4-9-2002, σελ. 4051

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Μεταξύ των πράξεων που κυρώθηκαν περιλαμβάνεται συμφωνία σχετικά με την πληρωμή ταχυδρομικών υπηρεσιών και τη μεταφορά ταχυδρομικών κεφαλαίων.

7. ΝΟΜΟΣ 3049/2002

ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΦΕΚ Α' 212/10-9-2002, σελ. 4247

Η εισηγητική έκθεση του νόμου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/EisigisiEpitropon/A-KRADHM-eis.pdf>

Το κείμενο του νόμου όπως ψηφίστηκε είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/ValidNomosxedio/a-kradim-pap.pdf>

8. ΝΟΜΟΣ 3050/2002

ΣΥΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

ΦΕΚ Α' 214/13-9-2002, σελ. 4263

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Στο άρθρο 13 παράγραφος 10 υπάρχει διάταξη για τις ασφαλιστικές εισφορές του ποσού της από 18-1-2002 ειδικής κλαδικής σύμβασης Τραπεζών - ΟΤΟΕ.

9. ΝΟΜΟΣ 3052/2002

ΑΠΛΟΥΣΤΕΥΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΚΩΔΙΚΑ ΒΙΒΛΙΩΝ ΚΑΙ ΣΤΟΙΧΕΙΩΝ, ΣΤΟΝ
 ΤΡΟΠΟ ΑΠΟΔΟΣΗΣ ΤΟΥ ΦΟΡΟΥ ΠΡΟΣΤΙΘΕΜΕΝΗΣ ΑΞΙΑΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ
 ΡΥΘΜΙΣΕΙΣ

ΦΕΚ Α' 221/24-9-2002, σελ. 4359

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Το πρώτο νομοθέτημα της φορολογικής μεταρρύθμισης. Τροποποιούνται πολυάριθμες διατάξεις στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων στο πρώτο κεφάλαιο του νόμου άρθρα 1 έως 10. Σημαντική μεταξύ άλλων η διεύρυνση της έννοιας του επιτηδευματία στο πρώτο άρθρο, ώστε να συμπεριλάβει και τις εξωχώριες εταιρείες. Στο δεύτερο μέρος, άρθρο 11, τροποποιείται ο κώδικας ΦΠΑ. Το τρίτο μέρος, άρθρο 12 του νόμου, ρυθμίζει θέματα φορολογικών ελέγχων. Με το τρίτο μέρος του νόμου, άρθρα 13 έως 15, ενσωματώνεται η οδηγία 2001/44/ΕΚ και τροποποιείται ο Ν.1402/1983 περί προσαρμογής της τελωνειακής νομοθεσίας στο δίκαιο των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Η εισηγητική έκθεση του νόμου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/EisigisiEpitropon/A-FPA-EIS.pdf>

Το κείμενο του νόμου όπως ψηφίστηκε είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.parliament.gr/ergasies/nomosxedia/ValidNomosxedio/a-fpa-pap.pdf>

Η γνώμη της Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής (ΟΚΕ) Ελλάδος είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.oke.gr/greek/gnomi79.htm>

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΑΞΕΙΣ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

1. ΠΣΝΠ 49/2-7-2002

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΞΗΣ ΣΝΠ
 45/19-12-2000 ΠΟΥ ΑΦΟΡΑ ΤΑ ΜΕΣΑ
 ΚΑΙ ΤΙΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΕΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΝΟ-
 ΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΑΠΟ ΤΗΝ
 ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΦΕΚ Α' 170/22-7-2002, σελ. 3561

Το κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2002.07.02.49.pr.doc>

Η νέα κατευθυντήρια οδηγία της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας σχετικά με τα μέσα και διαδικασίες για την άσκηση της Νομισματικής Πολιτικής του Ευρωσυστήματος είναι διαθέσιμη:

http://www.ecb.int/pub/legal/l_18520020715el00010078.pdf

2. ΠΣΝΠ 50/31-7-2002

ΚΑΘΟΡΙΣΜΟΣ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΠΙΒΛΕ-
 ΨΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

ΦΕΚ Α' 181/8-8-2002, σελ. 3633

ΠΕΡΙΛΗΨΗ: Αν και ήδη με το Ν.2609/1998 είχε οριστεί στο άρθρο 2 του Καταστατικού της Τράπεζας της Ελλάδος, ως κύρια αρμοδιότητά της, η προώθηση και επίβλεψη των συστημάτων πληρωμών, και ενώ με το Ν. 2789/2000 ενσωματώθηκε η οδηγία 98/26/ΕΚ για το αμετάκλητο του διακανονισμού στα συστήματα πληρωμών, η Τράπεζα της

Ελλάδος δεν είχε καθορίσει μέχρι σήμερα γενικό πλαίσιο αρχών και διαδικασιών για να ασκήσει την ανωτέρω αρμοδιότητά της. Με την σημαντική αυτή πράξη καθορίζονται αρχές και διαδικασίες και αποσαφηνίζεται η έννοια και ο σκοπός της επίβλεψης στην οποία εντάσσονται και τα συστήματα ηλεκτρονικού χρήματος. Η επίβλεψη ασκείται κυρίως με την παροχή πληροφόρησης και στοιχείων στην Τράπεζα της Ελλάδος, η οποία υποδεικνύει και παρεμβαίνει και δεν επιβάλλει εκ των προτέρων εγκρίσεις.

Το κείμενο της πράξης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.bankofgreece.gr/announcements/files/2002.07.31.pr.doc>

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ

1. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 131/15-7-2002, ΘΕΜΑ 14

Εγκριση συγχώνευσης της ανώνυμης τραπεζικής εταιρείας “ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ Α.Ε.” και της θυγατρικής της τραπεζικής εταιρείας “BANQUE NATIONALE DE GRECE – FRANCE” με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη

ΦΕΚ Α’ 194/23-8-2002, σελ. 3878

2. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 132/26-8-2002

Παράταση της προθεσμίας έναρξης λειτουργίας της υπό σύσταση τράπεζας “AEGEAN BALTIC BANK”

ΦΕΚ Α’ 217/18-9-2002, σελ. 4297

3. ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ 133/4-9-2002, ΘΕΜΑ 4

Εγκριση συγχώνευσης των ανωνύμων εταιρειών “ABC FACTORS ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΑΕ” και “FACT HELLAS ΑΝΩΝΥΜΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΑΚΤΟΡΕΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ”, με απορρόφηση της δεύτερης από την πρώτη

ΦΕΚ Α’ 223/25-9-2002, σελ. 4393

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ ΠΟΥ ΔΗΜΟΣΙΕΥΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΠΡΩΤΟ ΤΕΥΧΟΣ ΤΗΣ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

1. ΑΡΙΘ. Φ. 0544/ΑΣ94/Μ.5354

*Εγκριση του Πρωτοκόλλου της 4ης Συνόδου της Μικτής Επιτροπής
Ελλάδος-Ρωσικής Ομοσπονδίας για την οικονομική, βιομηχανική,
επιστημονική και τεχνολογική συνεργασία*

ΦΕΚ Α' 188/16-8-2002, σελ. 3703

2. ΑΡΙΘ. Φ. 3210Α/26/ΑΣ/924

*Εφαρμογή της απόφασης 1409 (2002) του Συμβουλίου Ασφαλείας
ΟΗΕ περί Ιράκ*
Η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

ΦΕΚ Α' 211/10-9-2002, σελ. 4236

<http://daccess-ods.un.org/doc/UNDOC/GEN/N02/381/15/PDF/N0238115.pdf?OpenElement>

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

1. ΑΡΙΘ. Φ. 0544/ΑΣ 712/Μ.5205

*Θέση σε ισχύ της "Συμφωνίας Ελλάδος-Μεξικού για την προώθηση
και αμοιβαία προστασία των επενδύσεων" Μεξικό, 30-11-200*

ΦΕΚ Α' 219/20-9-2002, σελ. 4338

2. ΑΡΙΘ. Φ. 0544/17/ΑΣ44/Μ.5200

*Ανακοίνωση για τη θέση σε ισχύ της "Σύμβασης μεταξύ της
Ελληνικής Δημοκρατίας και του Βασιλείου της Ισπανίας για την
αποφυγή της διπλής φορολογίας και την αποτροπή της
φοροδιαφυγής αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος και
κεφαλαίου" (Μαδρίτη 4 Δεκεμβρίου 2000)*

ΦΕΚ Α' 226/1-10-2002, ΣΕΛ. 4411

3. ΑΡΙΘ. Φ. 0544/19/ΑΣ699/Μ.5126

*Ανακοίνωση για τη θέση σε ισχύ της "Σύμβασης μεταξύ της
Ελληνικής Δημοκρατίας και της Πορτογαλικής Δημοκρατίας
για την αποφυγή της διπλής φορολογίας και την αποτροπή
της φοροδιαφυγής αναφορικά με τους φόρους εισοδήματος"
(Λισαβόνα, 2 Δεκεμβρίου 1999)*

ΦΕΚ Α' 226/1-10-2002, ΣΕΛ. 4411

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ 4/246/18-6-2002 ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

Καθορισμός της διαδικασίας εκποίησης ανωνύμων μετοχών που μετατράπηκαν σε ονομαστικές, και των οποίων ο κύριος παραμένει άγνωστος στην εκδότρια

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/4-246-18.6.2002.doc>

ΦΕΚ Β' 848/8-7-2002, σελ. 11449

2. ΑΠΟΦΑΣΗ 12/353/2-7-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση τροποποίησης των κανονισμών αμοιβαίων κεφαλαίων που διαχειρίζεται η Εταιρεία "NATIONALE NEDERLANDEN ΑΕΔΑΚ"

ΦΕΚ Β' 911/17-7-2002, σελ. 12593

3. ΑΠΟΦΑΣΗ 13Δ/353/2-7-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση τροποποίησης των κανονισμών αμοιβαίων κεφαλαίων που διαχειρίζεται η Εταιρεία "ALICO EUROBANK ΑΕΔΑΚ"

ΦΕΚ Β' 935/23-7-2002, σελ. 12735

4. ΑΠΟΦΑΣΗ 13Δ/353/2-7-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση διάσπασης του αμοιβαίου κεφαλαίου "ALICO EUROBANK ΜΕΤΟΧΙΚΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ" που διαχειρίζεται η Εταιρεία "ALICO EUROBANK ΑΕΔΑΚ"

ΦΕΚ Β' 935/23-7-2002, σελ. 12736

5. ΑΠΟΦΑΣΗ 11/353/2-7-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση κανονισμού και άδεια σύστασης του αμοιβαίου κεφαλαίου "ALLIANZ ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ALL EUROPE ΜΕΤΟΧΩΝ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ" που θα διαχειρίζεται η εταιρεία "ALLIANZ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΑΕΔΑΚ"

ΦΕΚ Β' 964/26-7-2002, σελ. 13192

6. ΑΠΟΦΑΣΗ 10/360/30-7-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Εγκριση τροποποίησης του κανονισμού του αμοιβαίου κεφαλαίου "HSBC Α/Κ ΔΙΕΘΝΕΣ ΜΕΤΟΧΙΚΟ" που διαχειρίζεται η εταιρεία "HSBC (ΕΛΛΑΣ) ΑΕΔΑΚ"

ΦΕΚ Β' 1059/12-8-2002, σελ. 14558

7. ΑΠΟΦΑΣΗ 3/246/18-6-2002 ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

*Τροποποίηση του Κανονισμού Εκκαθάρισης Χρηματιστηριακών
 Συναλλαγών*

ΦΕΚ Β' 1074/14-8-2002, σελ. 14774

Το κείμενο της απόφασης είναι διαθέσιμο στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/3-246-18.6.2002.doc>

Ο κανονισμός Εκκαθάρισης Χρηματιστηριακών Συναλλαγών και Λειτουργίας του Συστήματος Αύλων Τίτλων όπως ισχύει στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcsd.gr/files/el/nfo/rules.pdf>

8. ΑΠΟΦΑΣΗ 12/362/6-8-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

*Εγκριση κανονισμού και άδεια σύστασης του αμοιβαίου
 κεφαλαίου "EUROBANK ΘΕΣΜΙΚΩΝ ΧΑΡΤΟΦΥΛΑΚΙΩΝ
 ΑΜΟΙΒΑΙΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ"
 που θα διαχειρίζεται η εταιρεία "ΕΦΓ ΑΕΔΑΚ"*

ΦΕΚ Β' 1115/26-8-2002, σελ. 15220

9. ΑΠΟΦΑΣΗ 18/343/28-5-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

*Εγκριση κανονισμού και άδεια σύστασης του αμοιβαίου
 κεφαλαίου "ΔΗΛΟΣ MONEY PLUS - ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ
 ΔΙΑΘΕΣΙΜΩΝ ΔΙΕΘΝΕΣ" που θα διαχειρίζεται η εταιρεία
 "ΔΙΕΘΝΙΚΗ ΑΕΔΑΚ"*

ΦΕΚ Β' 1173/10-9-2002, σελ. 15811

10. ΑΠΟΦΑΣΗ 13/362/6-8-2002 ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

*Εγκριση συγχώνευσης των αμοιβαίων κεφαλαίων: "Α/Κ ALPHA
 TRUST TECHNOLOGY ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ" "Α/Κ ALPHA
 TRUST HEALTH CARE ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΔΙΕΘΝΕΣ" και
 "Α/Κ ALPHA TRUST U.S. GROWTH ΜΕΤΟΧΙΚΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ"*

ΦΕΚ Β' 1183/12-9-2002, σελ. 16094

11. ΑΠΟΦΑΣΗ 5/249/25-7-2002 ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

*Ελάχιστο ύψος του μετοχικού κεφαλαίου των Ανωνύμων
 Εταιρειών Επενδύσεων Χαρτοφυλακίου (ΑΕΕΧ)*

ΦΕΚ Β' 1197/16-9-2002, σελ. 16277

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/249-25.7.2002AEEX.doc>

12. ΑΠΟΦΑΣΗ 6/249/25-7-2002 ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

*Ελάχιστο ύψος του μετοχικού κεφαλαίου των Ανωνύμων Εταιρειών
Διαχείρισης Αμοιβαίων Κεφαλαίων (ΑΕΔΑΚ) και του αρχικού
ενεργητικού Αμοιβαίου Κεφαλαίου*

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/249-25.7.2002AEDAK.doc>

ΦΕΚ Β' 1197/16-9-2002, σελ. 16277

13. ΑΠΟΦΑΣΗ 7/249/25-7-2002 ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

*Ελάχιστο ύψος του μετοχικού κεφαλαίου των Ανωνύμων
Εταιρειών Επενδύσεων σε Ακίνητη Περιουσία (ΑΕΕΑΠ)*

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/7-AEEAP.doc>

ΦΕΚ Β' 1197/16-9-2002, σελ. 16278

14. ΑΠΟΦΑΣΗ 8/249/25-7-2002 ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

*Ελάχιστο ύψος του αρχικού ενεργητικού του αμοιβαίου
κεφαλαίου ακίνητης περιουσίας*

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

<http://www.hcmc.gr/8-AKAP.doc>

ΦΕΚ Β' 1197/16-9-2002, σελ. 16278

15. ΑΠΟΦΑΣΗ 4/252/18-9-2002 ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ

*Τροποποίηση της απόφασης 4/213/28-3-2001 του Διοικητικού
Συμβουλίου (ΦΕΚ Β' 534/9-5-2001) "Καθορισμός ειδικών
προσόντων και ειδικής διαδικασίας πιστοποίησης υπαλλήλων
Εταιρειών Λήψης και Διαβίβασης Εντολών (Α.Ε.Λ.Δ.Ε.)" και
"Εταιρειών Παροχής Επενδυτικών Υπηρεσιών (Α.Ε.Π.Ε.Υ.)"*

Η απόφαση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:

http://www.hcmc.gr/trop_apofasis_4.213.htm

ΦΕΚ Β' 1262/26-9-2002, σελ. 17021

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΑΞΙΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

1. ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 89

Τροποποίηση της απόφασης 78/13-11-2001 “Καθορισμός δικαιωμάτων ΧΑΑ για τη χρήση του ΔΧΣ και διαδικασίες σύνδεσης των χρηστών σε αυτό”

ΦΕΚ Β’ 1036/7-8-2002, σελ. 14142

2. ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 90

Τροποποίηση της απόφασης 18/99 “Μέθοδοι και διαδικασίες διαπραγμάτευσης κινητών αξιών και ρύθμιση τεχνικής φύσεως θεμάτων για τη σύναψη χρηματιστηριακών συναλλαγών μέσω του Συστήματος Ηλεκτρονικών Συναλλαγών”

ΦΕΚ Β’ 1153/4-9-2002, σελ. 15633

3. ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 91

Τροποποίηση των διατάξεων της απόφασης 77/2001 “Εξέταση αιτήσεων εισαγωγής στο ΧΑΑ”

ΦΕΚ Β’ 1153/4-9-2002, σελ. 15633

4. ΑΠΟΦΑΣΗ ΑΡΙΘ. 92

Τροποποίηση της απόφασης αριθ. 57/2000 “Τροποποίηση διατάξεων της απόφασης 20/5-3-99 του ΔΣ του ΧΑΑ”
“Διαδικασίες και δικαιολογητικά εισαγωγής μετοχών στο Χρηματιστήριο Αξιών Αθηνών”, προσθήκη διατάξεων και κωδικοποίηση αυτής σε ενιαίο κείμενο

ΦΕΚ Β’ 1153/4-9-2002, σελ. 15634

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ ΑΘΗΝΩΝ Α.Ε. (Χ.Π.Α.)

1. ΑΠΟΦΑΣΗ 90ης/5-7-2002 ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ, ΘΕΜΑ 2ο

Τροποποίηση της απόφασης 53/25-7-2000 συνεδρίασης του ΔΣ του Χρηματιστηρίου Παραγώγων Αθηνών ΑΕ “Κανονιστικό πλαίσιο της χρηματιστηριακής Αγοράς Παραγώγων” (Χ.Π.Α.) (ΦΕΚ Β’ 960/31-7-2000), όπως ισχύει

ΦΕΚ Β’ 1033/7-8-2002, σελ. 14123

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΕΠΙ ΠΑΡΑΓΩΓΩΝ Α.Ε.

1. ΑΠΟΦΑΣΗ 82ης/5-7-2002, ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΟΥ Δ.Σ. ΘΕΜΑ 3ο

*Τροποποίηση της απόφασης 48/25-7-2000 συνεδρίασης του ΔΣ
της Εταιρείας Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων ΑΕ
“Κανονιστικό πλαίσιο για την εκκαθάριση συναλλαγών επί
Χρηματοοικονομικών Προϊόντων μέσω της Εταιρείας
Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων” (ΕΤ.Ε.Σ.Ε.Π.)
(ΦΕΚ Β’ 960/31-7-2000), όπως ισχύει*

ΦΕΚ Β’ 945/25-7-2002, σελ. 12851

2. ΑΠΟΦΑΣΗ 82ης/5-7-2002, ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗΣ ΤΟΥ Δ.Σ. ΘΕΜΑ 2ο

*Τροποποίηση της απόφασης 48/25-7-2000 συνεδρίασης του ΔΣ
της Εταιρείας Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων ΑΕ
“Κανονιστικό πλαίσιο για την εκκαθάριση συναλλαγών επί
Χρηματοοικονομικών Προϊόντων μέσω της Εταιρείας
Εκκαθάρισης Συναλλαγών Επί Παραγώγων” (ΕΤ.Ε.Σ.Ε.Π.)
(ΦΕΚ Β’ 960/31-7-2000), όπως ισχύει*

ΦΕΚ Β’ 1033/7-8-2002, σελ. 14122

ΚΟΙΝΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

1. ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ – ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ – ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΑΡΙΘ. 254166

*Τροποποίηση και συμπλήρωση διατάξεων του οργανισμού
της Αγροτικής Τράπεζας Ελλάδος*

ΦΕΚ Β’ 888/15-7-2002, σελ. 11955

2. ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ – ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΑΡΙΘ. 17422

Ρύθμιση θεμάτων του άρθρου 46α του Ν. 1892/1990

ΦΕΚ Β’ 900/16-7-2002, σελ. 12229

**3. ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ –
ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΕΝΤΡΩΣΗΣ –
ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΣΦΑΛΙΣΕΩΝ
ΑΡΙΘ. 2/37653/0020**

*Εισοδηματική ενίσχυση νοικοκυριών ορεινών και μειονεκτικών
περιοχών με χαμηλά εισοδήματα*

ΦΕΚ Β' 903/17-7-2002, σελ. 12253

**4. ΚΟΙΝΗ ΑΠΟΦΑΣΗ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ – ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ
ΑΡΙΘ. Κ2 - 10200**

*Καθορισμός της διαδικασίας δημοσίευσης, στο τεύχος Ανωνύμων
Εταιρειών και Εταιρειών Περιορισμένης Ευθύνης (ΤΑΕ-ΕΠΕ)
της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως, της ανακοίνωσης καταχώρισης,
στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών, της απόφασης σύστασης και
έγκρισης του καταστατικού Ανώνυμης Εταιρείας*

ΦΕΚ Β' 1034/7-8-2002, σελ. 14125

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

1. ΑΡΙΘ. 11885

*Κήρυξη υποχρεωτικής της από 23 Μαΐου 2002
ΣΣΕ ΤΡΑΠΕΖΩΝ – ΟΤΟΕ για τα έτη 2002-2003*

ΦΕΚ Β' 892/15-7-2002, σελ. 11994

2. ΑΡΙΘ. Γ./Φ.48/3248

*Τροποποίηση της Φ.48/1775/15-5-2002 υπουργικής απόφασης
(Αφορά ΤΑΠΙΛΤ)*

ΦΕΚ Β' 976/30-7-2002, σελ. 13311

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

1. ΑΡΙΘ. 2/31793/0022

*Αύξηση ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών
από την CITIBANK NA*

ΦΕΚ Β' 893/15-7-2002, σελ. 12008

2. ΑΡΙΘ. 2/76282/0025

Αύξηση ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών
από την ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΕΙΡΑΙΩΣ ΑΕ

ΦΕΚ Β' 911/17-7-2002, σελ. 12427

3. ΑΡΙΘ. 1058189/4454/335/0014Β

Υποχρεώσεις των προσώπων που διενεργούν συναλλαγές σε
επενδυτικό χρυσό και διαδικασία απαλλαγής της παράδοσης,
της ενδοκοινοτικής απόκτησης και της εισαγωγής επενδυτικού
χρυσού, κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 47 "Ειδικό
καθεστώς επενδυτικού χρυσού" του Ν. 2859/2000
(ΦΕΚ 248/Α/7-11-2000)

ΦΕΚ Β' 932/23-7-2002, σελ. 12620

4. ΑΡΙΘ. 61617/0050

Εγκριση συμμετοχής της Ελληνικής Τράπεζας ΑΤΔ στη
διαδικασία πληρωμής των αποδοχών, συνταξιούχων και
βοηθημάτων των υπαλλήλων, συνταξιούχων και βοηθηματούχων
αντίστοιχα του Δημοσίου των ΝΠΔΔ και των Ασφαλιστικών
Ταμείων μέσω Τραπεζών

ΦΕΚ Β' 935/23-7-2002, σελ. 12735

5. ΑΡΙΘ. 55875/0050

Εγκριση συμμετοχής της ΩΜΕΓΑ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΑΕ στη
διαδικασία πληρωμής των αποδοχών, συνταξιούχων και
βοηθημάτων των υπαλλήλων, συνταξιούχων και βοηθηματούχων
αντίστοιχα του Δημοσίου των ΝΠΔΔ και των Ασφαλιστικών
Ταμείων μέσω Τραπεζών

ΦΕΚ Β' 935/23-7-2002, σελ. 12736

6. ΑΡΙΘ. 2/19112/0025

Καθορισμός ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών
από την ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ ΠΙΕΡΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΑΚΗ
ΠΙΣΤΗ ΣΥΝ. ΠΕ.

ΦΕΚ Β' 1037/7-8-2002, σελ. 14149

7. ΑΡΙΘ. 1065690/1216/0006Γ'

Τροποποίηση και συμπλήρωση της 2032215/24-6-1991 κοινής
Υπουργικής Απόφασης, περί επιδότησης επιτοκίου στεγαστικών
δανείων (ΦΕΚ Β' 491)

ΦΕΚ Β' 1097/22-8-2002, σελ. 15021

8. ΑΡΙΘ. 2/44796/0025

Αύξηση ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών
από την Παγκρήτια Συνεταιριστική Τράπεζα ΣΥΝ.Π.Ε.

ΦΕΚ Β' 1128/29-8-2002, σελ. 15374

9. ΑΡΙΘ. 192723

Εγκριση της επιδότησης του επιτοκίου δανεισμού για κεφάλαια κίνησης στις βιοτεχνικές, βιομηχανικές, μεταλλευτικές, κτηνοτροφικές βιομηχανικού τύπου και ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, οι οποίες είναι εγκατεστημένες και λειτουργούν ανεξάρτητα από την έδρα της επιχείρησης στο νομό Δράμας

ΦΕΚ Β' 1130/29-8-2002, σελ. 15391

10. ΑΡΙΘ. 192841/Β.1628

Τροποποίηση της 8173/β444/11-3-1998 απόφασης ΥΠΕΘΟ "Δελτίο Τιμών ΧΑΑ" όπως σήμερα ισχύει

ΦΕΚ Β' 1139/29-8-2002, σελ. 15486

11. ΑΡΙΘ. 2/45916/0023Α

Καθορισμός επιτοκίων εντόκων γραμματίων

ΦΕΚ Β' 1139/29-8-2002, σελ. 15489

12. ΑΡΙΘ. 2/45757/0025

Αύξηση ανωτάτου ορίου έκδοσης εγγυητικών επιστολών από τη Συνεταιριστική Τράπεζα Καρδίτσας ΣΥΝ.Π.Ε.

ΦΕΚ Β' 1206/18-9-2002, σελ. 16443

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΥΓΕΙΑΣ

1. ΑΡΙΘ. ΥΙ/Γ.Π./οικ 76017

Απαγόρευση του καπνίσματος σε δημόσιους χώρους, μεταφορικά μέσα και μονάδες παροχής Υπηρεσιών Υγείας

ΦΕΚ Β' 1001/1-8-2002, σελ. 13573

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΑΡΧΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΩΝ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

1.

Ετήσια Έκθεση της Αρχής Προστασίας Προσωπικών Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα για το έτος 2001
Η έκθεση είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα:
<http://www.dpa.gr/Documents/Gre/Com/rapport2000-2001.el.doc>

ΦΕΚ Β' 879/15-7-2002, σελ. 11757

ΕΓΚΥΚΛΙΟΙ ΚΑΙ ΑΔΗΜΟΣΙΕΥΤΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

1.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1056471/10448/Β0012/ΠΟΛ1189/3-7-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ορίσθηκε ότι η καταχώρηση στο σύστημα των δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος, των υπόχρεων που δεν είναι φυσικά πρόσωπα, όλων των κατηγοριών και όλων των περασμένων οικονομικών ετών θα γίνεται μόνο σε ευρώ. Η παραλαβή των εκπροθέσιμων, αρχικών και συμπληρωματικών-τροποποιητικών δηλώσεων φορολογίας εισοδήματος των νομικών προσώπων της παρ. 4 του άρθρου 2 και του άρθρου 101 του Ν. 2238/1994, που θα υποβάλλονται από 17-6-2002 και εφεξής θα πραγματοποιείται ως ακολούθως: (α) αν την υπόλογη χρήση τα βιβλία είχαν τηρηθεί σε δραχμές, οι δηλώσεις θα παραλαμβάνονται συμπληρωμένες σε δραχμές και (β) αν την υπόλογη χρήση τα βιβλία είχαν τηρηθεί σε ευρώ, οι δηλώσεις θα παραλαμβάνονται συμπληρωμένες σε ευρώ.

2.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1057857/1532/ΔΕ-Α'/ΠΟΛ1192/9-7-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ορίσθηκε ότι η ΥΑ 1061203/1148/ΠΟΛ.1144/1998 εφαρμόζεται και επί των ανέλεγκτων υποθέσεων φορολογίας εισοδήματος και λοιπών φορολογιών επιτηδευματιών, που αφορούν χρήσεις που έκλεισαν εντός του 2001. Περαιτέρω, οι επαληθεύσεις και η ελεγκτική διαδικασία που προβλέπονται για τις ανέλεγκτες υποθέσεις που αφορούν χρήσεις που έκλεισαν εντός του 2000, κατά τα οριζόμενα από τις διατάξεις του άρθρου 1 της απόφασης 1063790/14444/ΠΟΛ.1168/2001, εφαρμόζονται ανάλογα για όλες τις ανέλεγκτες υποθέσεις που ελέγχονται κατά την απόφαση 1061203/1148/ΠΟΛ.1144/1998, όπως ισχύει, ανεξαρτήτως της χρήσης που αφορούν. Τέλος, με το άρθρο 2 της εν λόγω Απόφασης τροποποιούνται και συμπληρώνονται

διατάξεις της απόφασης 1044171/1369/ΠΟΛ.1155/22-5-2002.

3.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1059961/1545/ΔΕ-Α'/ΠΟΛ1195/16-7-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ορίσθηκε ότι τα ειδικά σημειώματα υπολογισμού των διαφορών φόρων του άρθρου 7 της απόφασης 1044171/1369/ΠΟΛ.1155/22-5-2002, που ήδη έχουν υποβληθεί ή υποβάλλονται μέχρι την 19-7-2002 πέραν των προθεσμιών που προβλέπονται στην παρ. 1 του άρθρου 7 αυτής, θεωρούνται εμπρόθεσμα. Περαιτέρω, ορίσθηκαν οι όροι υποβολής των ειδικών σημειωμάτων και μετά την 19-7-2002 μέχρι και την 31-12-2002.

4.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1060899/1577/ΔΕ-Α'/ΠΟΛ1197/18-7-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, διευκρινίστηκαν ορισμένα ζητήματα εφαρμογής της ΠΟΛ1192/9-7-2002. Συγκεκριμένα, διευκρινίστηκε, μεταξύ άλλων, ότι η με βάση την απόφαση αυτή υπαγωγή των ανέλεγκτων χρήσεων που έκλεισαν εντός του 2001 στην ελεγκτική διαδικασία της ΠΟΛ. 1144/1998, ισχύει από τη δημοσίευση της ΠΟΛ. 1192/2002, ήτοι την 11-7-2002. Επιπροσθέτως, χορηγήθηκαν διευκρινίσεις και αναφορικά με τις διατάξεις του άρθρου 2 της ΠΟΛ1192/9-7-2002, για την τροποποίηση και συμπλήρωση της ΠΟΛ. 1155/22-5-2002.

5.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1062992/1262/Α0012/ΠΟΛ1204/26-7-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ορίσθηκε ότι για τη διευκόλυνση των φορολογουμένων που έχουν καταθέσει τη δήλωση

φορολογίας εισοδήματος (Έντυπο Ε1) προσωπικά ή από πρόσωπο ειδικά εξουσιοδοτημένο ή ταχυδρομικά ή ηλεκτρονικά, το αντίγραφο που παραμένει στον φορολογούμενο θα χρησιμοποιείται ως αντίγραφο με την ένδειξη “ακριβές αντίγραφο”, χωρίς να απαιτείται θεώρησή του από την αρμόδια ΔΟΥ. Τα προαναφερόμενα ισχύουν εφόσον το αντίγραφο συνοδεύεται από υπεύθυνη δήλωση του υπόχρεου, με την οποία βεβαιώνει την ακρίβεια των στοιχείων του αντιγράφου της δήλωσής του.

6

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1065690/1216/0006Γ'/6-8-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε η υπ' αριθ. 2032215/24.6.1991 Κ.Υ.Α. για την επιδότηση επιτοκίων στεγαστικών δανείων και συγκεκριμένα ως προς τα δικαιολογητικά που οι ενδιαφερόμενοι δικαιούχοι δανειολήπτες πρέπει να προσκομίζουν για την αγορά, κατασκευή ή αποπεράτωση πρώτης κατοικίας.

7.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1065804/1180/Τ.&Φ.Ε./ΠΟΛ 1211/8-8-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, κοινοποιήθηκε η ΚΥ.Α. Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών και Ανάπτυξης Κ2-10200/26-7-2002, με την οποία καθορίστηκε η διαδικασία δημοσίευσης στο Τεύχος Ανωνύμων Εταιρειών και ΕΠΕ της Εφημερίδας της Κυβερνήσεως της ανακοίνωσης καταχώρησης στο Μητρώο Ανωνύμων Εταιρειών της απόφασης σύστασης και έγκρισης του καταστατικού της ανώνυμης εταιρείας. Περαιτέρω, στην απόφαση αυτή περιέχεται και πίνακας με τα αναλυτικά τέλη δημοσίευσης, τέλη χαρτοσήμου και λοιπές επιβαρύνσεις για τη δημοσίευση στο Εθνικό Τυπογραφείο της σχετικής ανακοίνωσης.

8.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1063972/10615/Β0012/ΠΟΛ 1212/12-8-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, κοινοποιήθηκε το με αριθμό 59714/17-7-2002 έγγραφο της Διεύθυνσης Εγκρισης και Ελέγχου Ιδιωτικών Επενδύσεων του Υπουργείου για την παροχή διευκρινίσεων σχετικά με τις ενισχυόμενες δαπάνες των τεχνικών εταιρειών της περ. φ της παρ. 1 του άρθρου 3 του Ν. 2601/98.

9.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 2/28521/0025/20-8-2002 ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, προβλέφθηκε η παροχή εγγύησης του Ελληνικού Δημοσίου προς την Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος και τις εμπορικές τράπεζες για τη χορήγηση δανείων σε πληγέντες από τις πλημμύρες της 16-12-2001 στο Ν. Αχαΐας. Το Ελληνικό Δημόσιο αναλαμβάνει την υποχρέωση να εξοφλεί τις απαιτήσεις των τραπεζών, που προέρχονται από τις ανεξόφλητες δόσεις των ανωτέρω δανείων. Περαιτέρω, με την εν λόγω Απόφαση ορίζεται η διαδικασία που πρέπει να τηρούν οι τράπεζες για την ενεργοποίηση της εγγύησης και την κάλυψή τους από το Ελληνικό Δημόσιο.

10.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1070121/1126/Τ&ΕΦ/ΠΟΛ. 1215/28-8-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, ορίστηκε ότι για το εφεξής διάστημα δεν θα καταβάλλεται τέλος χαρτοσήμου για τα αποστέλλόμενα προεμβάσματα, τόσο στην περίπτωση που η αποστολή τους γίνεται για ενδοκοινοτική απόκτηση αγαθών όσο και στην περίπτωση εισαγωγής αγαθών από τρίτες χώρες. Με τη συγκεκριμένη ΠΟΛ. 1215 καταργείται κάθε αντίθετη διαταγή.

11.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1070153/1681/ΔΕ-Α'/ΠΟΛ1217/29-8-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, διευκρινίστηκαν ορισμένα θέματα αναφορικά με την αναγνώριση ή μη δαπανών για διαφημίσεις που υπάγονται στο τέλος διαφημίσεων υπέρ Δήμων και Κοινοτήτων. Συγκεκριμένα, οι δι-

ευκρινίσεις αφορούν στην προβλεπόμενη παράταση μέχρι 31-12-2002 της προθεσμίας καταβολής των οφειλομένων τελών για διαφημίσεις περιόδου από 23-4-1993 μέχρι 31-12-2000, χωρίς την επιβολή προσανξήσεων ή άλλων κυρώσεων. Από 1-1-2003 οι εν λόγω δαπάνες δεν θα αναγνωρίζονται σε καμία περίπτωση, εάν τα οφειλόμενα τέλη δεν καταβλήθηκαν τουλάχιστον μέχρι την 31-12-2002. Περαιτέρω, διευκρινίζεται ότι οι ελεγκτικές αρχές προκειμένου να αναγνωρίζουν φορολογικώς κατά τους διενεργούμενους ελέγχους τις οικείες δαπάνες διαφημίσεων, θα αρκούνται στην απόδειξη από τις ελεγχόμενες διαφημιζόμενες επιχειρήσεις της καταβολής των αναλογούντων τελών στους παρέχοντες την υπηρεσία διαφήμισης μέσω των εκδοθέντων παραστατικών και των εγγραφών στα τηρούμενα βιβλία ή άλλου πρόσφορου τρόπου.

12.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1063009/10600/Β0012/ΠΟΛ. 1222/11-9-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, χορηγήθηκαν διευκρινίσεις σχετικά με την υπαγωγή στο Ν. 2601/1998 των εκκοκκιστηρίων βάμβακος και των επιχειρήσεων συντήρησης βαμβακόσπορου.

13.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1055613/10510/Β0012/ΠΟΛ. 1224/17-9-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, κοινοποιήθηκε η υπ' αριθ. 396/2002 Γνωμοδότηση του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, η οποία έγινε αποδεκτή και από το Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Οικονομικών και σύμφωνα με την οποία η μεταβίβαση μετοχών ανώνυμης εταιρείας, των οποίων έχει εγκριθεί η εισαγωγή τους στο Χρηματιστήριο και οι οποίες για λόγους διασποράς διατίθενται στο κοινό με δημόσια εγγραφή πριν από την έναρξη διαπραγματεύσεώς τους στο ΧΑΑ αποτελεί, κατά την έννοια της περιπτώσεως β' της παραγράφου Π.4 του άρθρου 3 του Π.Δ. 350/1985, χρηματιστηριακή μεταβίβαση μετοχών εισηγμένων στο Χρηματιστήριο και κατά συνέ-

πεια οφείλεται ο προβλεπόμενος από τις διατάξεις της παρ. 2 του άρθρου 9 του Ν. 2579/98 φόρος (3 ή 6 τοις χιλίοις, κατά περίπτωση), ανάλογα με το χρόνο διάθεσης.

14.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1075400/528/0015/ΠΟΛ. 1225/18-9-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, δόθηκαν ορισμένες οδηγίες για την εφαρμογή της Α.Υ.Ο. 1046323/326/0015/29-5-2002, αναφορικά με την υποχρεωτική τήρηση θεωρημένου "Ισοζυγίου Γενικού-Αναλυτικών Καθολικών". Συγκεκριμένα, σύμφωνα με την παράγραφο 1 της απόφασης αυτής, που είναι υποχρεωτική, οι επιτηδευματίες που τηρούν βιβλία τρίτης κατηγορίας (υποχρεωτικά ή προαιρετικά) με μηχανογραφικό τρόπο τουλάχιστον τα βιβλία της έδρας ή του υποκαταστήματος με αυτοτελή λογιστική, υποχρεούνται να εκτυπώνουν από 1-9-2002 "Ισοζύγιο Γενικού-Αναλυτικών Καθολικών" της έδρας ή του υποκαταστήματος με αυτοτελή λογιστική. Η θεώρηση του ισοζυγίου πρέπει να γίνει τουλάχιστον μέχρι την 31-10-2002. Οι επιτηδευματίες που εκτυπώνουν τα βιβλία τους από ενιαίο έντυπο έχουν τη δυνατότητα να υποβάλουν σχετική γνωστοποίηση μέχρι την 31-10-2002 για επέκταση της χρήσης του ενιαίου εντύπου και στο εν λόγω ισοζύγιο. Τη δυνατότητα αυτή έχουν και οι επιτηδευματίες που εκτυπώνουν από ενιαίο έντυπο βιβλία (ημερολόγια-γενικό καθολικό), τα οποία από 1-9-2002 παύουν να εκτυπώνονται θεωρημένα. Περαιτέρω, ορίζεται ότι με την τήρηση του ισοζυγίου (α) καταργείται η τήρηση του ισοζυγίου Γενικού Καθολικού, (β) όλα τα ημερολόγια πρωτογενών εγγραφών (συμπεριλαμβανομένων του ημερολογίου εγγραφών ισολογισμού και των ημερολογίων των υποκαταστημάτων), καθώς και το ημερήσιο φύλλο συναλλαγών εξακολουθούν να τηρούνται και εκτυπώνονται αθεώρητα (σε περίπτωση μηχανογραφικής τήρησης) ή τηρούνται αθεώρητα (σε περίπτωση χειρόγραφης τήρησης). Το περιεχόμενο όλων των παραπάνω βιβλίων, των οποίων καταργείται η θεώρηση, συμπεριλαμβανομένου και του ημερολογίου

αναλυτικής λογιστικής, μπορεί να αποθηκεύεται σε ηλεκτρομαγνητικά μέσα αποθήκευσης, με υποχρέωση εκτύπωσης αυτών όταν ζητηθεί από το φορολογικό έλεγχο. Στην περίπτωση που τα δεδομένα των ημερολογίων του υποκαταστήματος ή του ημερήσιου φύλλου συναλλαγών ενταμιεύονται σε ηλεκτρομαγνητικά μέσα, η ενημέρωση των βιβλίων της έδρας θα γίνεται με οποιοδήποτε εφικτό τρόπο (λ.χ. αντίτυπο δισκέτας). Το Γενικό Καθολικό εκτυπώνεται αθεώρητο μέχρι το κλείσιμο του ισολογισμού και κατ' αναλογία των ανωτέρω, το περιεχόμενό του μπορεί να φυλάσσεται σε ηλεκτρομαγνητικά μέσα. Αναφορικά με το περιεχόμενο του Ισοζυγίου Γενικού-Αναλυτικών Καθολικών, ορίστηκε ότι μπορεί η ανάπτυξη των λογαριασμών 30 (Πελάτες) και 50 (Προμηθευτές) στην τελευταία βαθμίδα να μην εκτυπώνεται στο ανωτέρω ισοζύγιο, με την προϋπόθεση ότι όταν ζητηθεί από τον φορολογικό έλεγχο να είναι δυνατή η εκτύπωσή τους σε αθεώρητο έντυπο. Περαιτέρω, ορίζεται το περιεχόμενο του ισοζυγίου, το οποίο περιλαμβάνει: (α) τα προοδευτικά αθροίσματα χρέωσης και πίστωσης των λογαριασμών και των υπολοίπων μέχρι το τέλος του προηγούμενου μήνα, (β) τα σύνολα των κινήσεων του μήνα και (γ) τα συνολικά αθροίσματα χρέωσης και πίστωσης των λογαριασμών και τα υπόλοιπά τους (χρεωστικά και πιστωτικά) μέχρι το τέλος του μήνα που αφορούν. Τα υπόλοιπα (προοδευτικά και συνολικά) μπορεί να απεικονίζονται σε μία στήλη αντί δύο, με την αναγραφή του προσήμου (-) στα πιστωτικά υπόλοιπα και με χωριστή άθροιση των χρεωστικών και πιστωτικών υπολοίπων. Επιπροσθέτως, ρυθμίζονται οι όροι και τα τεχνικά χαρακτηριστικά εγγραφής των δεδομένων του βιβλίου αποθήκης ή της μηνιαίας κατάστασης του βιβλίου αποθήκης σε θεωρημένο CD-ROM από 1-9-2002, καθώς και το περιεχόμενο και η θεώρηση του οπτικού δίσκου. Τέλος, δεδομένου ότι από 1-7-2002 απαλλάσσονται από τη θεώρηση τα βιβλία πρακτικών των γενικών συνελεύσεων των μετόχων, του διοικητικού συμβουλίου και του βιβλίου μετόχων των ανωνύμων εταιρειών, σημειώνεται ότι από την ημερομηνία αυτή δεν θα θεωρούνται από τις ΔΟΥ τα ανωτέρω

βιβλία, ενώ τα ήδη θεωρημένα θα χρησιμοποιούνται μέχρι εξαντλήσεώς τους.

15.

Με την ΥΠ' ΑΡΙΘ. ΠΡΩΤ. 1077160/10691/Β0012/ΠΟΛ. 1228/20-9-2002 ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ, χορηγήθηκαν ερμηνευτικές οδηγίες με σκοπό την ορθή και ομοιόμορφη εφαρμογή ορισμένων διατάξεων του Ν. 2992/2002, που αναφέρονται στη φορολογία εισοδήματος. Συγκεκριμένα, οι διευκρινίσεις που δόθηκαν αναφέρονται στο άρθρο 10 του νόμου για την ενίσχυση της επιστημονικής έρευνας, στο άρθρο 12 για την εγκατάσταση αλλοδαπών εμποροβιομηχανικών εταιρειών στην Ελλάδα (βάσει του Α.Ν. 89/1967), στο άρθρο 13 ως προς τις ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος φυσικών και νομικών προσώπων, στο άρθρο 14 για τις ρυθμίσεις στη φορολογία ναυτικών, στο άρθρο 15 για τις ρυθμίσεις στη φορολογία εισοδήματος επιχειρήσεων, στο άρθρο 16 για τις ρυθμίσεις στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων.

➤ Ειδικότερα, αναφορικά με το άρθρο 13 επισημαίνεται ότι στην παράγραφο 13 αυτού προβλέπεται η μείωση του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος ορισμένων επιχειρήσεων για τη χρήση 2002 ως αντιστάθμισμα της αύξησης από τις εν λόγω επιχειρήσεις της απασχόλησης για τη συγκεκριμένη χρήση, σε σχέση με την προηγούμενη διαχειριστική περίοδο. Στη ρύθμιση υπάγονται οι ημεδαπές ανώνυμες εταιρείες, οι εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, τα πιστωτικά ιδρύματα που λειτουργούν με τη μορφή αμιγούς πιστωτικού συνεταιρισμού του Ν. 1667/86, καθώς και των εγκατεστημένων στη χώρα μας υποκαταστημάτων αλλοδαπών επιχειρήσεων. Η εν λόγω μείωση του συντελεστή φορολογίας εισοδήματος αφορά στα κέρδη που αφορούν στο οικονομικό έτος 2003 (χρήση 2002), ανεξαρτήτως του χρόνου κλεισίματος του ισολογισμού (π.χ. 30-6-2003) και δεν μπορεί να υπερβεί το ποσό των 15.000 ευρώ για κάθε νεοπροσληφθέντα από την επωφελούμενη επιχείρηση μέσα στη χρήση 2002 εργαζόμενο. Περαιτέρω, οι επι-

χειρήσεις που θα τύχουν του ευεργετήματος του μειωμένου συντελεστή για τα κέρδη του οικονομικού έτους 2003 δεν πρέπει να προβούν σε μείωση του προσωπικού τους κατά το οικονομικό έτος 2004 (χρήση 2003). Σχετικά με τη ρύθμιση αυτή αναμένεται να εκδοθούν και πρόσθετες οδηγίες, όταν εκδοθεί η προβλεπόμενη απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ως προς τους όρους απασχόλησης και τις ειδικότερες προϋποθέσεις εφαρμογής των εν λόγω διατάξεων.

- Περαιτέρω, διευκρινίζονται θέματα αναφορικά με την εφαρμογή των διατάξεων των παραγράφων 14 και 15 του άρθρου 13, ήτοι για τους όρους και τις προϋποθέσεις έκπτωσης από το εισόδημα του φορολογουμένου της αξίας των χορηγιών και δωρεών που πραγματοποιούνται προς την Οργανωτική Επιτροπή Ολυμπιακών Αγώνων-Αθήνα 2004 ΑΕ. Με τη συγκεκριμένη διάταξη ορίζεται τι εμπίπτει στην έννοια της “χορηγίας” για την εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων, ενώ ορίζεται ότι οι σχετικές δωρεές εκπίπτουν από τα ακαθάριστα έσοδα, ανεξάρτητα αν είναι σε είδος ή σε χρήμα. Τέλος, επισημαίνεται ότι οι ανωτέρω διατάξεις ως ειδικότερες κατισχύουν των διατάξεων του άρθρου 31 του Ν. 2238/94.
- Με την παράγραφο 20 του άρθρου 13 του Ν. 2992/2002 ορίστηκε ότι οι διατάξεις του άρθρου 17 του Ν. 2819/2000 καταλαμβάνουν και τους τό-

κους από ομόλογα του Ελληνικού Δημοσίου που καταβάλλονται από 1-1-2002 μέχρι και 31-12-2002. Ετσι, οι τόκοι αυτοί όταν καταβάλλονται σε μόνιμους κατοίκους της αλλοδαπής θα απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος στο σύνολό τους, δηλαδή δεν θα γίνεται σε αυτούς η προβλεπόμενη παρακράτηση φόρου. Όταν οι τόκοι αυτοί καταβάλλονται σε κατοίκους της ημεδαπής, θα πραγματοποιείται η προβλεπόμενη παρακράτηση φόρου στο σύνολό τους, ανεξάρτητα από το χρονικό διάστημα που κατείχαν τα υπόψη ομόλογα. Στην περίπτωση που δικαιούχοι είναι ασφαλιστικές εταιρείες ή τράπεζες ο παρακρατούμενος φόρος θα εκπίπτει στο σύνολό του από το φόρο που αναλογεί στο φορολογούμενο εισόδημά τους, χωρίς να εφαρμόζονται για το συγκεκριμένο χρονικό διάστημα οι διατάξεις του άρθρου 109 παρ. 4 περ. β' εδ. β' του Ν. 2238/94.

- Με τις διατάξεις του άρθρου 16 παρ. 8 του Ν. 2992/2002 αντικαθίσταται η α' περίπτωση της παραγράφου 2 του άρθρου 32 του Ν. 2238/94 και στους λόγους διπλασιασμού του ποσοστού προσαύξησης του μοναδικού συντελεστή καθαρού κέρδους από 50% σε 100% προστίθεται και η περίπτωση κατά την οποία η ανακρίβεια των βιβλίων και στοιχείων οφείλεται και στη λήψη ειδικών φορολογικών στοιχείων ως προς την ταυτότητα ή την αξία.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΙΟΥΛΙΟΣ - ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2002

ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

- ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ / ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ / ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ
- ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
- ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ
- ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
- ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ
- ΘΕΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΕΜΠΟΡΙΟ

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

1. ΠΡΑΞΗ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΚΑΘΟΡΙΣΜΟ ΤΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΤΩΝ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΠΛΗΡΩΜΩΝ

Η Τράπεζα της Ελλάδος με την Πράξη του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής Αριθ. 50/31.7.2002, με τίτλο “Καθορισμός πλαισίου επίβλεψης των συστημάτων πληρωμών”, προχώρησε σε θεσμοθέτηση της εποπτείας των συστημάτων πληρωμών μικρής και μεγάλης αξίας σε ευρώ.

Αρμόδια εκπρόσωπος της Τράπεζας της Ελλάδος ανέφερε στη Διατραπεζική Επιτροπή Κίνησης Κεφαλαίων της ΕΕΤ, ότι θα προγραμματιστεί ειδική για το θέμα συνάντηση στην Τράπεζα της Ελλάδος με τη συμμετοχή εκπροσώπων των τραπεζών, προκειμένου να υπάρξουν οι απαραίτητες διευκρινίσεις σχέση με τον τρόπο συμπλήρωσης των επισυναπτόμενων στην ΠΣΝΠ 50/31.7.2002 Παραρτημάτων που θα πρέπει να συμπληρώνονται κάθε χρόνο από τα πιστωτικά ιδρύματα που είναι εγκατεστημένα στη χώρα μας.

2. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΑΤΑΞΕΩΝ ΤΟΥ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ (ΕΚ) 2560/2001 ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΙΑΣΥΝΟΡΙΑΚΕΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΣΕ ΕΥΡΩ

2.1. Επιστολή της Γενικής Γραμματείας της ΕΕΤ προς τον Υποδιοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος

Στις 12 Ιουλίου η Γενική Γραμματεία της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών απέστειλε επιστολή προς τον Υποδιοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος σε σχέση με την εφαρμογή του κοινοτικού Κανονισμού 2560/2001:

“Σύμφωνα με το άρθρο 3 του Κανονισμού

2560/2001 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, ‘...από την 1η Ιουλίου 2003, τα έξοδα που επιβάλλει ίδρυμα για τις διασυνοριακές μεταφορές πίστωσης σε ευρώ μέχρι μεγίστου ποσού 12.500 ευρώ, είναι τα ίδια με τα έξοδα που επιβάλλει το ίδιο ίδρυμα για τις πληρωμές σε ευρώ, με μεταφορά πίστωσης του ίδιου ποσού στο εσωτερικό του κράτους μέλους στο οποίο είναι εγκατεστημένο το ίδρυμα αυτό’. Προκειμένου να επιτευχθεί ο στόχος του παραπάνω άρθρου τα κράτη μέλη οφείλουν να προβούν, από την 1η Ιουλίου 2002, σε δύο ενέργειες, οι οποίες θα συμβάλουν καθοριστικά στη διευκόλυνση της πραγματοποίησης διασυνοριακών πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ μέσα στην Κοινότητα και ειδικότερα:

α) Να καταργήσουν την υποχρέωση γνωστοποίησης που επιβάλλουν στα ιδρύματα για την κατάρτιση των στατιστικών του Ισοζυγίου Πληρωμών, όσον αφορά τις διασυνοριακές πληρωμές μέχρι ποσού 12.500 ευρώ και

β) Να καταργήσουν όλες τις εθνικές υποχρεώσεις αναφορικά με τις ελάχιστες πληροφορίες που πρέπει να παρέχονται σχετικά με τα στοιχεία του δικαιούχου, οι οποίες εμποδίζουν την αυτοματοποίηση των πληρωμών”.

Εχοντας αναφέρει τα παραπάνω, η επιστολή περιγράφει στη συνέχεια τις ενέργειες, στις οποίες είναι υποχρεωμένα να προβαίνουν τα πιστωτικά ιδρύματα στην Ελλάδα, προκειμένου να πραγματοποιήσουν μια διασυνοριακή μεταφορά πίστωσης και οι οποίες είναι σαφώς πιο πολύπλοκες σε σχέση με την πραγματοποίηση μιας εγχώριας μεταφοράς πίστωσης.

Με γνώμονα τα προηγούμενα και ενόψει του ανταγωνισμού που αναπτύσσεται στα πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών εκφράζει στην επιστολή την επιθυμία της για τη συνδρομή της Τράπεζας της Ελλάδος στην απλοποίηση των σχετικών διαδικασιών, προτείνοντας συγκεκριμένα μέτρα.

2.2. Επιστολή της Γενικής Γραμματείας της ΕΕΤ προς τον Πρόεδρο του Κέντρου Προστασίας Καταναλωτών (ΚΕ.Π.ΚΑ.)

Στις 26 Αυγούστου ο Γενικός Γραμματέας της ΕΕΤ, απαντώντας σε επιστολή του Κέντρου Προστασίας Καταναλωτών αναφορικά με τη συμμόρφωση των ελληνικών τραπεζών με τις διατάξεις του Κανονισμού 2560/2001, απέστειλε επιστολή με την οποία διευκρινιζόταν ότι οι τράπεζες της χώρας μας, που εκδίδουν χρεωστικές και πιστωτικές κάρτες, έχουν συμμορφωθεί πλήρως με τα προβλεπόμενα από τον Κανονισμό 2560/2001 για τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ.

2.3. Απαλλαγή από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τις πολυμερείς διατραπεζικές προμήθειες που αφορούν τις διασυνοριακές πληρωμές με κάρτα VISA

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών με επιστολή της προς τα μέλη της διατραπεζικής επιτροπής της για θέματα καρτών, ενημέρωσε τους εκπροσώπους των τραπεζών, σε σχέση με το Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη χορήγηση απαλλαγής για τις πολυμερείς διατραπεζικές προμήθειες που αφορούν τις διασυνοριακές πληρωμές με κάρτα VISA.

Στην επιστολή της ΕΕΤ αποσαφηνιζόταν πλήρως ότι σύμφωνα με το Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής “η απαλλαγή των πολυμερών διατραπεζικών προμηθειών VISA δεν επηρεάζει τις διατάξεις του κανονισμού 2560/2001 για τις διασυνοριακές πληρωμές στη ζώνη του ευρώ, ο οποίος τέθηκε σε ισχύ στις αρχές του Ιουλίου και επιβάλλει τις ίδιες τιμές για ισοδύναμες πληρωμές σε διασυνοριακό και εγχώριο επίπεδο εντός της ζώνης του ευρώ. Ο κανονισμός εκείνος ισχύει για τις τιμές που χρεώνουν οι τράπεζες στους πελάτες και όχι για διατραπεζικές πληρωμές όπως οι πολυμερείς διατραπεζικές προμήθειες”.

2.4. Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις συχνές ερωτήσεις και απαντήσεις ως προς την εφαρμογή του Κανονισμού 2560/2001 για τις διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ

Στα πλαίσια της διαρκούς παρακολούθησης θεμάτων που σχετίζονται με την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού 2560/2001, η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών διαβίβασε για ενημέρωση στις αρμόδιες διατραπεζικές επιτροπές της, Δελτίο Τύπου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, το οποίο απευθύνεται στους ευρωπαίους καταναλωτές που πραγματοποιούν διασυνοριακές πληρωμές σε ευρώ.

Στο Δελτίο Τύπου περιέχονται πληροφορίες για τις διατάξεις του Κανονισμού 2560/2001 και την υποχρέωση σωστής εφαρμογής τους από τα πιστωτικά ιδρύματα.

2.5. Δεύτερη συνεδρίαση της Ομάδας Εργασίας της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας (ΕΤΟ) για την εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού 2560/2001 στις μεταφορές πιστώσεων

Το Σεπτέμβριο του 2002 πραγματοποιήθηκε στα γραφεία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας η δεύτερη συνεδρίαση της αρμόδιας Ομάδας Εργασίας για την πρακτική εφαρμογή των διατάξεων του Κανονισμού 2560/2001 στις μεταφορές πιστώσεων. Οι εκπρόσωποι των εθνικών ενώσεων τραπεζών που συμμετείχαν ως μέλη της ομάδας, ολοκλήρωσαν ερμηνευτικό κείμενο των διατάξεων του Κανονισμού.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών έχει διαβιβάσει το σχετικό ερμηνευτικό κείμενο της ΕΤΟ στις τράπεζες μέλη της, ενώ πραγματοποιήθηκε και σχετική κατ’ άρθρο ανάλυσή του στο πλαίσιο των εργασιών της Επιτροπής Κίνησης Κεφαλαίων της ΕΕΤ.

3. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕΤ ΠΡΟΣ ΤΟ ΓΕΝΙΚΟ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΗΝ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΩΝ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΤΩΝ ΕΡΓΟΔΟΤΩΝ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Η Γενική Διεύθυνση Οικονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών διαβίβασε στη Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ επιστολές

του Συνδέσμου Βιομηχάνων Βορείου Ελλάδος και του Συνδέσμου Θεσσαλικών Βιομηχανιών, σχετικά με την προμήθεια, την οποία επιβάλλουν οι τράπεζες στους εργοδότες κατά την καταβολή των ασφαλιστικών εισφορών, ζητώντας την παράθεση των απόψεων της ΕΕΤ.

Στις 20 Αυγούστου ο Γενικός Γραμματέας της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών απέστειλε απαντητική επιστολή, στην οποία εντοπίζονται:

- η συμβολή των τραπεζών της χώρας μας, με τη βοήθεια της θυγατρικής τους εταιρείας ΔΙΑΣ, για τη διάδοση της χρήσης του ηλεκτρονικού χρήματος και τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της ελληνικής οικονομίας,
- η ρητή πρόβλεψη της από 13.2.2002 Σύμβασης Διατραπεζικής Είσπραξης των Εργοδοτικών Εισφορών του ΙΚΑ, σύμφωνα με την οποία οι τράπεζες έχουν συμφωνήσει με το ΙΚΑ ότι είναι της απόλυτης επιλογής τους, τόσο η τιμολογιακή πολιτική όσο και το “δίκτυο” που κάθε μια έχει θέσει στη διάθεση της πελατείας της, προκειμένου να παρέχει την υπηρεσία της είσπραξης των εργοδοτικών εισφορών,
- οι λόγοι που υποχρεώνουν ορισμένες τράπεζες να επιβάλλουν προμήθειες όταν εξοφλούν οι εργοδότες τις εισφορές με μετρητά στα ταμεία των τραπεζών και μόνο κατά τις τελευταίες ημέρες του κάθε μήνα (κόστος ταμειακών συναλλαγών, αυξημένη κίνηση, εμπορική πολιτική κ.ά.),
- το γεγονός ότι τα εναλλακτικά δίκτυα των τραπεζών είναι, επίσης, στη διάθεση των εργοδοτών, για την εξόφληση των ασφαλιστικών εισφορών τους, εντελώς δωρεάν καθ’ όλη τη διάρκεια του μήνα, με τη χρήση ηλεκτρονικού χρήματος (internet banking, phone banking) ή με χρέωση τραπεζικού λογαριασμού με πάγια ή κατά περίπτωση εντολή πληρωμής,
- η γνωστοποίηση από μέρους των τραπεζών προς το ΙΚΑ των παρεχόμενων προς την πελατεία τους “δικτύων” για την εξόφληση των ασφαλιστικών εισφορών του ΙΚΑ, με στόχο την καλύτερη ενημέρωση των εργοδοτών.

4. ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΕΕΤ ΠΡΟΣ ΤΑ ΜΕΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΡΤΩΝ ΜΕ ΘΕΜΑ ΤΑ ΕΠΙΤΟΚΙΑ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΚΑΡΤΩΝ

Σε συνέχεια δημοσιευμάτων που αναφέρονταν σε εισαγγελική παρέμβαση για το ύψος των επιτοκίων στις πιστωτικές κάρτες και στη “μη συμμόρφωση” των τραπεζών με την Απόφαση 1219/2001 του Αρείου Πάγου, ο Γενικός Γραμματέας της ΕΕΤ ενημέρωσε τους αρμόδιους εκπροσώπους των τραπεζών ότι το όλο θέμα έχει αποτελέσει αντικείμενο διεξοδικής επεξεργασίας από τη διατραπεζική Νομική Επιτροπή της ΕΕΤ.

Οι νομικές υπηρεσίες των τραπεζών διαθέτουν ήδη σχετική με το θέμα γνωμοδότηση μέλους του Νομικού Συμβουλίου της ΕΕΤ, καθώς και επιστολή του τότε Διοικητή της Τράπεζας της Ελλάδος, κ. Α. Παπαδήμου. Με τα ανωτέρω έγγραφα διευκρινίζονται ζητήματα που αφορούν τον τρόπο καθορισμού των τραπεζικών επιτοκίων και ειδικότερα το ισχύον καθεστώς της ελεύθερης διαμόρφωσής τους, ενώ αποσαφηνίζονται και οι λόγοι που οδήγησαν στο ισχύον καθεστώς.

Τέλος στην επιστολή επισυνάφθηκε συγκριτικός πίνακας για τα τραπεζικά επιτόκια, με στοιχεία των Ενώσεων Τραπεζών όλων των μελών της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, έτσι όπως διαμορφώθηκε κατόπιν σχετικής έρευνας που διενεργήθηκε από την ΕΕΤ.

5. ΘΕΜΑΤΑ ΚΙΝΗΣΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΩΝ

Κατά τη διάρκεια του τρίτου τριμήνου του 2002 πραγματοποιήθηκαν τρεις συνεδριάσεις της Διατραπεζικής Επιτροπής Κίνησης Κεφαλαίων, κατά τη διάρκεια των οποίων:

- Αποφασίστηκε η διατήρηση της διατραπεζικής προμήθειας των 3 ευρώ, που προβλέπεται στις διατραπεζικές συμφωνίες για εντολές που διακινούνται μέσω του συστήματος ΕΡΜΗΣ και αφορούν μεταφορές πιστώσεων πελατείας με ένδειξη εξόδων “OUR”, χωρίς να υπάρξει κάποια μείωση.
- Οριστικοποιήθηκε η οριστική δομή και το περιεχόμενο διατραπεζικού φυλλαδίου για την εκ των προτέρων πληροφόρηση της πελατείας και τη

διαφάνεια των επιβαλλόμενων στον πελάτη-εντολέα εξόδων, σε σχέση με τις διασυννοριακές μεταφορές πιστώσεων, σύμφωνα με τις διατάξεις του Αρθρου 4 του Κανονισμού 2560/2001.

➤ Αποσαφηνίστηκαν ορισμένες λεπτομέρειες σε σχέση με τον τρόπο συμπλήρωσης από τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας μας του Παραρτήματος III (Α και Β) της Πράξης του Συμβουλίου Νομισματικής Πολιτικής Αριθ. 50/31.7.2002 της Τράπεζας της Ελλάδος, με θέμα “Καθορισμός πλαισίου επίβλεψης των συστημάτων πληρωμών”.

➤ Εγκρίθηκε ομόφωνα η πραγματοποίηση εισήγησης προς τη διατραπεζική Επιτροπή Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας για τη διατραπεζική τυποποίηση των αιτήσεων εμβασμάτων εσωτερικού και εξωτερικού, τα οποία συμπληρώνουν οι πελάτες των τραπεζών.

6. ΠΑΡΑΤΑΣΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΓΩΝ ΛΟΓΩ ΠΑΡΑΤΑΣΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΙΚΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ

Στις 26 Αυγούστου η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ απέστειλε επιστολή προς την Τράπεζα της Ελλάδος, το Γραφείο Συμψηφισμού Αθηνών και τη ΔΙΑΣ ΑΕ, προκειμένου να ενημερωθεί για τυχόν μεταβολή στη λειτουργία των αντίστοιχων συστημάτων, ως αποτέλεσμα της κατά μισή ώρα παράτασης του ωραρίου συναλλαγών των τραπεζών, από την 1η Σεπτεμβρίου 2002 κατά μισή ώρα, σύμφωνα με τη Συλλογική Σύμβαση Εργασίας Τραπεζών-ΟΤΟΕ για τα έτη 2002-2003/αρ5.

Μετά από διαδοχικές συναντήσεις εκπροσώπων της ΕΕΤ με την Τράπεζα της Ελλάδος, τη ΔΙΑΣ, το Γραφείο Συμψηφισμού, το Τμήμα Διαχείρισης Τίτλων με Λογιστική Μορφή (Αϋλων Τίτλων) και εκπροσώπους τραπεζών, αποφασίστηκε:

1. Η διατήρηση των υφιστάμενων “cut off” για την εκκαθάριση των διαφόρων συστημάτων στην Τράπεζα της Ελλάδος:
 - στις 17:00 για τα Συστήματα της ΔΙΑΣ,
 - στις 16:45 για το Γραφείο Συμψηφισμού,
 - στις 16:30 για το Σύστημα Αϋλων Τίτλων.
2. Η επέκταση κατά μισή ώρα του ωραρίου παρα-

λαβής επιταγών στο λεκανοπέδιο Αττικής (από 15.30 στις 16.00 για τις ημέρες Δευτέρα – Πέμπτη και από 15.00 στις 15.30 την Παρασκευή). Για τεχνικούς λόγους η παραλαβή των επιταγών εκτός λεκανοπεδίου Αττικής (συμπεριλαμβανομένου του Πειραιά και της Θεσσαλονίκης) δεν θα αλλάξει, αλλά θα εξακολουθήσει να γίνεται στις ώρες που ίσχυαν μέχρι τώρα (από Δευτέρα μέχρι Πέμπτη στις 15.30 και την Παρασκευή στις 15.00).

3. Η επέκταση κατά μισή ώρα (από 14:30 στις 15:00) του χρόνου αποστολής από τις τράπεζες μηνυμάτων για συναλλαγές σε Αϋλους Τίτλους.
4. Στα συστήματα της ΔΙΑΣ και ειδικά στο Dias Cheque δεν επεκτείνεται η υφιστάμενη μέχρι σήμερα ώρα αποστολής αρχείων από τις τράπεζες (δηλαδή παραμένει μέχρι τις 16:15).

7. ΔΕΥΤΕΡΗ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΗ ΤΗΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ (ΕΤΟ) ΓΙΑ ΤΑ ΜΕΤΡΗΤΑ

Το Σεπτέμβριο του 2002 πραγματοποιήθηκε η δεύτερη και τελευταία συνεδρίαση της Ομάδας Εργασίας της ΕΤΟ για θέματα μετρητών. Η εν λόγω Ομάδα θα απορροφηθεί από την αντίστοιχη Ομάδα Εργασίας που έχει συσταθεί στα πλαίσια του European Payments Council (EPC). Εργο της νέας αυτής Ομάδας Εργασίας θα είναι:

- Να διαμορφώσει μια μακροχρόνια στρατηγική που θα οδηγεί στη μείωση της χρήσης των τραπεζογραμματίων.
- Να προτείνει ενέργειες που θα κατατείνουν στη μείωση του κόστους διαχείρισης των τραπεζογραμματίων από τις τράπεζες.
- Να αναπτύξει μια σειρά συστάσεων για ενέργειες σχετικά με τις τεχνολογικές, νομοθετικές και κανονιστικές εξελίξεις, οι οποίες θα αποτελέσουν αντικείμενο διαβούλευσης με το Ευρωπαϊκό Σύστημα Κεντρικών Τραπεζών (ΕΣΚΤ).

Κατά τη διάρκεια της συνεδρίασης της Ομάδας Εργασίας της ΕΤΟ, έγινε εκτενής αναφορά:

1) Στη διαχείριση μετρητών (cash handling):

Οι μετέχοντες ενημερώθηκαν για τη συνάντηση της ΕΚΤ και των Ευρωπαϊκών Ενώσεων Πιστωτι-

κού Τομέα (ECSAs), η οποία χαρακτηρίστηκε θετική. Παράλληλα, υπήρξε ανταλλαγή απόψεων για το ρόλο των εθνικών κεντρικών τραπεζών, την έκδοση χαρτονομισμάτων του ενός και δύο ευρώ καθώς και την κατάργηση των κερμάτων του ενός και δύο λεπτών.

2) Στη διακίνηση μετρητών (cash in transit):

Στο τέλος Οκτωβρίου θα υπάρξει συνάντηση στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Συγχρόνως η νέα ομάδα εργασίας του EPC θα μελετήσει και θα αξιολογήσει τις προτάσεις των European Security Transport Associations για την εναρμόνιση των διαδικασιών μεταφοράς μετρητών με γνώμονα το χαμηλό κόστος για τις τράπεζες. Επίσης συζητήθηκαν οι ενέργειες που πρέπει να γίνουν για την προώθηση και χρήση των dye systems (συστημάτων ασφαλείας που κηλιδώνουν-εξουδετερώνουν τα ακατάλληλα προς χρήση χαρτονομίσματα), σε επίπεδο εναρμόνισης συστημάτων, πληροφόρησης και νομοθεσίας.

Εξάλλου, το Σεπτέμβριο, η ΕΕΤ διαβίβασε προς τα μέλη της διατραπεζικής Επιτροπής για Θέματα Μετρητών και την Τράπεζα της Ελλάδος, σχετικό ερωτηματολόγιο της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας και της Association of Payment Clearing Services (APACS). Οι απαντήσεις των τραπεζών θα χρησιμεύσουν στην πανευρωπαϊκή υιοθέτηση ενός

ενιαίου πεδίου δράσης για τις υπηρεσίες που αφορούν τα μετρητά, ειδικά μετά την εισαγωγή του ευρώ και την προοπτική της δημιουργίας μιας Ενιαίας Ευρωπαϊκής Περιοχής Πληρωμών (Single European Payments Area).

8. ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΤ ΜΕ ΘΕΜΑ “ΠΡΟΤΥΠΑ ΕΠΙΒΛΕΨΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΛΗΡΩΜΩΝ ΜΙΚΡΗΣ ΑΞΙΑΣ ΣΕ ΕΥΡΩ”⁽¹⁾

Η ΕΕΤ παρακολουθώντας τις σχετικές πανευρωπαϊκές εξελίξεις διαβίβασε στην εταιρεία ΔΙΑΣ, για ενημέρωση και τυχόν δικές της ενέργειες, τόσο την ανακοίνωση διαδικασίας διαβούλευσης της ΕΚΤ, όσο και τη σχετική ανακοίνωση της Τράπεζας της Ελλάδος, σύμφωνα με την οποία τα συστήματα πληρωμών στην Ελλάδα που οφείλουν να τηρούν τα πρότυπα επίβλεψης για τα συστήματα πληρωμών μικρής αξίας σε ευρώ είναι:

- Το Γραφείο Συμψηφισμού Αθηνών
- Τα Διατραπεζικά Συστήματα ΔΙΑΣ ΑΕ.

⁽¹⁾ Για λεπτομερή περιγραφή του περιεχομένου της Ανακοίνωσης της ΕΚΤ, βλ. τη μόνη στήλη στο Δελτίο της ΕΕΤ, με τίτλο “Τραπεζικό Δίκαιο και Δίκαιο Κεφαλαιαγοράς – Διεθνείς και Κοινοτικές Εξελίξεις”.

ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ - ΠΡΟΤΥΠΑ

1. ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΚΤΕΛΕΣΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΕΕΤ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΟΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ CODE LINE ΤΩΝ ΕΠΙΤΑΓΩΝ ΣΕ ΕΥΡΩ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΔΗΓΙΑΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ (IPI)

Η Εκτελεστική Επιτροπή της ΕΕΤ ενέκρινε ομόφωνα την εισήγηση της Διατραπεζικής Επιτροπής Τυποποιήσεων και Τεχνολογίας σε σχέση με το χρονοπρόγραμμα εφαρμογής της Code Line των επιταγών σε ευρώ και της Διεθνούς Οδηγίας Πληρωμής (IPI).

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών ενημέρωσε με σχετικές επιστολές της, κατά τη διάρκεια του Ιουλίου, τους αρμόδιους εκπροσώπους των τραπεζών

μελών της, για τις σχετικές αποφάσεις της Εκτελεστικής Επιτροπής. Σχετική ενημερωτική επιστολή για την υιοθέτηση του προτύπου IPI, εστάλη από το Γενικό Γραμματέα της ΕΕΤ προς τη Γενική Διευθύντρια του Ελληνικού Οργανισμού Τυποποίησης (ΕΛΟΤ), καθώς και στις εταιρείες ΔΙΑΣ, ΤΕΙΡΕΣΙΑΣ και στην Τράπεζα της Ελλάδος.

Τέλος ο τομέας εκδόσεων της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών ολοκλήρωσε τη δημιουργία του υλικού (μακέτες, φιλμ, κ.λπ.) για την παραγωγή ενημερωτικών φυλλαδίων, σε σχέση με την IPI, τα οποία απευθύνονται στους εξαγωγείς/πελάτες των τραπεζών.

2. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Σύμφωνα με απόφαση της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΕΤ, το Ευρετήριο του Ελληνικού Τραπεζικού Συστήματος δεν θα εκδοθεί το 2003 σε έντυπη μορφή. Η διάθεση του Ευρετηρίου θα γίνεται δωρεάν προς τις τράπεζες μέλη της ΕΕΤ και σε όσους

συμβάλλουν με στοιχεία στη δημιουργία του. Όσες τράπεζες το επιθυμούν, θα παράγουν το έντυπο με δικά τους έξοδα.

Για εταιρείες ή φορείς, στην Ελλάδα ή το εξωτερικό, που επιθυμούν να προμηθευτούν το Ευρετήριο, θα διατίθεται από τη Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ σε ηλεκτρονική μορφή, έναντι συνδρομής.

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ

1. ΟΛΟΚΛΗΡΩΣΗ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΤΩΝ ΜΙΚΡΟΜΕΣΑΙΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ ΣΤΟ E-BANKING

Κατά τη διάρκεια του Ιουλίου ολοκληρώθηκε η διαδικασία αναπαραγωγής σε CD-ROM του εκπαιδευτικού υλικού για τους εκπαιδευτές του Υπουργείου Ανάπτυξης, οι οποίοι με τη σειρά τους θα εκπαιδεύσουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στα πλαίσια του προγράμματος “ΔΙΚΤΥΩΘΕΙΤΕ”. Το CD-ROM περιλαμβάνει:

➤ Μία σφαιρική παρουσίαση (demo) της ηλεκτρονικής τραπεζικής, η οποία ενημερώνει τον εκπαιδευόμενο σχετικά με όλες τις πλευρές του θέματος, όπως: στατιστικά στοιχεία (εισαγωγή), οφέλη, ασφάλεια, εγγραφή, συναλλαγές, ερωτήσεις-απαντήσεις (FAQ). Στην παρουσίαση έχουν ενταχθεί και οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις των τραπεζών που παρέχουν υπηρεσίες ηλεκτρονικής τραπεζικής μέσω Διαδικτύου (μέχρι το Μάιο του 2002).

➤ Μια βιντεοταινία (πορτογαλικής προέλευσης με ελληνικούς υπότιτλους), διάρκειας 7 λεπτών, το οποίο είναι η πρακτική εκδοχή ολόκληρου του υλικού. Το βίντεο παρουσιάζει αρχικά έναν επιχειρηματία πνιγμένο στη δουλειά, ο οποίος προσπαθεί να διεκπεραιώσει τις εργασίες του με τον παραδοσιακό τρόπο (τηλέφωνα κ.λπ.). Εντελώς τυχαία ενημερώνεται για μία ιστοσελίδα που του παρέχει e-banking. Ο επιχειρηματίας πηγαίνει στην τράπεζά του για να ενημερωθεί περαιτέρω και τελικά πείθεται και οργανώνεται, έτσι ώστε τα ίδια πράγματα που έκανε πριν, να τα κάνει πλέον μέσω e-banking, με πολύ πιο άνετο και αποτελεσματικό τρόπο.

Παράλληλα δημιουργήθηκε ένα τρισέλιδο έντυ-

πο που αναφέρει επιγραμματικά τα οφέλη και τις δυνατότητες συναλλαγών μέσω του e-banking. Το έντυπο ενσωματώθηκε ως ένθετο στο “φάκελο” με το γενικότερο πληροφοριακό υλικό που θα παραδίδουν οι εκπαιδευτές του Υπουργείου στις εκπαιδευόμενες επιχειρήσεις.

Τέλος, κατά τη διάρκεια του Ιουλίου, πραγματοποιήθηκαν δυο ημερίδες, στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη, όπου εκπρόσωποι τραπεζών παρουσίασαν το σχετικό εκπαιδευτικό υλικό στους εκπαιδευτές του Υπουργείου.

2. ΑΣΦΑΛΕΙΣ ΠΛΗΡΩΜΕΣ ΜΕ ΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΚΑΡΤΑ ΜΕΣΩ INTERNET

Η ΕΕΤ απέστειλε για ενημέρωση και σχολιασμό σχέδιο κειμένου της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Τραπεζικών Προτύπων (ECBS), στους διευθυντές καρτών των τραπεζών μελών της ΕΕΤ.

Στο σχέδιο κειμένου της ECBS περιγράφονται και αξιολογούνται τα διάφορα πρωτόκολλα ασφαλείας που χρησιμοποιούνται διεθνώς για πληρωμές με πιστωτική κάρτα μέσω Internet και οι διαδικασίες ηλεκτρονικής ταυτοποίησης του κατόχου της κάρτας, ενώ στο τέλος περιλαμβάνονται κάποιες συστάσεις τεχνικού περιεχομένου.

3. ΚΕΙΜΕΝΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΑΣ

Στο πλαίσιο της διαρκούς ενημέρωσης των εκπροσώπων των τραπεζών που είναι αρμόδιοι για θέματα ηλεκτρονικής τραπεζικής, η ΕΕΤ διαβίβασε δύο κείμενα διαβούλευσης:

➤ Το κείμενο εργασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με τίτλο “EU Blueprint on Mobile Payments – Draft V1.0”. Στόχος του κειμένου αυτού είναι η διαμόρφωση ενός πανευρωπαϊκού “σχεδίου δράσης” για την επέκταση της πρόσβασης των χρηστών σε υπηρεσίες πληρωμών με κινητά τηλέφωνα και άλλες συσκευές εξ αποστάσεως επικοινωνίας (συμπεριλαμβανομένης της ψηφιακής τηλεόρασης), μέχρι το τέλος του 2003.

➤ Το κείμενο εργασίας με τίτλο “E-payments in

Europe”. Με το κείμενο αυτό επιδιώκεται η καταγραφή και ο τρόπος εποπτείας από τις Κεντρικές Τράπεζες των ηλεκτρονικών πληρωμών (e-payments). Στον όρο e-payments η ΕΚΤ εντάσσει κάθε μέσο πληρωμής που χρησιμοποιείται στο διαδίκτυο. Στα πλαίσια ανταλλαγής απόψεων με τους φορείς της αγοράς θα πραγματοποιηθεί, κατά το μήνα Νοέμβριο, συνέδριο υπό την αιγίδα της ΕΚΤ με αντικείμενο τις εξελίξεις στο χώρο των ηλεκτρονικών πληρωμών, της ασφάλειας και της τυποποίησής τους.

ΝΟΜΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΑ ΔΑΝΕΙΑ – ΤΙΤΛΟΠΟΙΗΣΗ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

Το πρώτο στάδιο επεξεργασίας του σχεδίου νόμου για τα ομολογιακά δάνεια ολοκληρώθηκε από τη Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ σε συνεργασία με το Χρηματιστήριο Αθηνών και την Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς και υποβλήθηκε στο Υπουργείο Εθνικής Οικονομίας. Με το προτεινόμενο νομοσχέδιο επιχειρείται η συνολική αντιμετώπιση – από πλευράς εταιρικού δικαίου – των προβλημάτων που θέτει η έκδοση ομολογιακών δανείων. Για συστηματικούς λόγους, στο ίδιο νομοσχέδιο αποφασίστηκε να περιληφθεί και η ρύθμιση της τιτλοποίησης

απαιτήσεων, έτσι όπως διαμορφώθηκε στο πλαίσιο της Γενικής Γραμματείας της ΕΕΤ. Με την καθιέρωση του θεσμού της τιτλοποίησης απαιτήσεων, για τον οποίο δεν υφίσταται ειδικό κανονιστικό πλαίσιο στη χώρα μας, επιδιώκεται η αύξηση του βαθμού ρευστοποιησιμότητας του ενεργητικού των τραπεζών με τη δυνατότητα εκχώρησης απαιτήσεων σε ειδικού σκοπού ανώνυμες εταιρείες στην Ελλάδα. Οι εν λόγω εταιρείες θα εκδίδουν ομόλογα, τα οποία θα καλύπτονται από τις ροές εξυπηρέτησης των απαιτήσεων.

2. ΣΥΣΤΑΣΗ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΣΥΜΒΑΣΗΣ-ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΑ ΕΞΩ-ΧΡΗΜΑΤΙΣΤΗΡΙΑΚΑ ΠΑΡΑΓΩΓΑ ΚΑΙ ΜΕΣΑ

Στο πλαίσιο της διαρκώς αυξανόμενης σύναψης συμβάσεων εξω-χρηματιστηριακών παραγώγων μέσων, η ΕΕΤ συνέστησε ειδική ομάδα εργασίας, προκειμένου να διαμορφωθεί μια σύμβαση-πλαί-

σιο, σύμφωνα με τις διατάξεις του ελληνικού δικαίου, που θα διέπει τις συναλλαγές των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων με την πελατεία τους σε αυτά τα μέσα.

3. ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 11 του Ν. 3016/2002 οι εταιρείες που έχουν ήδη εισαγάγει τις μετοχές τους στο Χρηματιστήριο Αθηνών υποχρεούνται να συμμορφωθούν προς τις διατάξεις των άρθρων 3, 4, 6 έως 8 του νόμου το αργότερο μέσα σε έξι μήνες από την έναρξη ισχύος αυτού, που τοποθετείται στις 17 Νοεμβρίου 2002.

Με γνώμονα την αποφυγή τυχόν δυσχερειών σε ό,τι αφορά την ομαλή, απρόσκοπτη και ομοιόμορ-

φη εφαρμογή των εν λόγω διατάξεων εντός της προβλεπόμενης προθεσμίας και ειδικότερα λόγω του ότι η διαδικασία σύγκλησης της Γενικής Συνέλευσης είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα για τις τράπεζες, η ΕΕΤ επισήμανε την ανάγκη χορήγησης εύλογης παράτασης της έναρξης ισχύος των προαναφερθεισών διατάξεων και υπέβαλε αρμοδίως αίτημα για την τροποποίηση του αντίστοιχου άρθρου.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ

1. ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ

ΣΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΡΑΣΕΩΝ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΕΝΙΣΧΥΣΕΩΝ

ΓΙΑ ΤΙΣ ΜΜΕ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΩΝ 13 ΠΕΠ ΤΟΥ Γ' ΚΠΣ

Στις αρχές του έτους το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, αποβλέποντας στην αποτελεσματικότερη και καλύτερη δυνατή επιτυχία των δράσεων των κρατικών ενισχύσεων για τις ΜΜΕ μέσω των Περιφερειακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων (ΠΕΠ) του Γ' ΚΠΣ, ζήτησε τη συμμετοχή του τραπεζικού τομέα στις δύο παρακάτω θεματικές ενότητες που συμπεριλαμβάνονται στα 13 ΠΕΠ του Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης 2000-2006 και στα συμπληρώματα προγραμματισμού τους:

α. Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας-καινοτομίας των ΜΜΕ στη μεταποίηση, συνολικού ύψους 140.217.000 €.

β. Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας τουριστικών ΜΜΕ, συνολικού ύψους 100.159.000 €.

Οι εργασίες που θα διεκπεραιώνονται από τις τράπεζες επικεντρώνονται κυρίως στα εξής:

- ενημέρωση των δικαιούχων των ενισχύσεων και υποβολή των προτάσεών τους, καθώς και παραλαβή των προτάσεων αυτών,
- αξιολόγηση των δικαιούχων των ενισχύσεων και των προτάσεών τους,

➤ παρακολούθηση, έλεγχος και πιστοποίηση των υπαγόμενων επενδύσεων των ενισχυόμενων επιχειρήσεων και των επιλέξιμων δαπανών τους, καθώς και παρακολούθηση, έλεγχος και πιστοποίηση της ολοκλήρωσης των επενδύσεων,

➤ καταβολή στους δικαιούχους των ενισχύσεων της δημόσιας επιχορήγησης που δικαιούνται σύμφωνα με τους όρους και τις διαδικασίες που ορίζονται στην κανονιστική απόφαση και

➤ ενημέρωση των αρμοδίων αρχών.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών αφού εξέφρασε το κατ' αρχήν ενδιαφέρον των τραπεζών για τη συμμετοχή τους στην προσπάθεια του ΥΠΟΙΟ και την επιθυμία τους να εμπλακούν σε αυτή, εφόσον υπάρξει σχετική προκήρυξη, συγκρότησε ειδική διατραπεζική επιτροπή με συμμετοχή εκπροσώπων των τραπεζών μελών της, του ΥΠΟΙΟ και της ΤΕΙ-ΠΕΣΙΑΣ ΑΕ, προκειμένου να εξειδικευτούν τα επιμέρους θέματα και να καθοριστούν ενιαίες διαδικασίες.

Στις συνεδριάσεις της επιτροπής προσεγγίστη-

καν πολυάριθμα θέματα κατάρτισης συμβάσεων, θεματικών οδηγιών, ενημέρωσης επενδυτών, παραλαβής αιτήσεων, αξιολόγησης επιχειρήσεων, παρακολούθησης και υλοποίησης επενδύσεων, χορήγησης επιδοτήσεων κ.ά., που σχετίζονται με τη συμμετοχή των τραπεζών στις ανωτέρω δράσεις.

Στα τέλη Αυγούστου η Επιτροπή προέβη στην επεξεργασία σχεδίου Σύμβασης, καθώς και σχεδίων Οδηγιών Εξειδίκευσης Διαδικασιών και Ενεργειών για την υλοποίηση και διαχείριση των δράσεων που κάθε τράπεζα θα κληθεί να εφαρμόσει.

Αναμένεται η υπογραφή Υπουργικής Απόφασης από το ΥΠΟΙΟ, με την οποία θα ορίζονται οι φορείς υποστήριξης των δράσεων (τράπεζες) και θα καλούνται οι ενδιαφερόμενοι να υπογράψουν τη σχετική σύμβαση. Επίσης, εντός του μηνός Οκτωβρίου προγραμματίζεται να πραγματοποιηθεί στο Τραπεζικό Ινστιτούτο της ΕΕΤ η εκπαίδευση στελεχών των τραπεζών από ειδικούς εκπαιδευτές του ΥΠΟΙΟ έτσι ώστε να διευκολυνθεί η εφαρμογή της όλης διαδικασίας, η έναρξη της οποίας προβλέπεται να γίνει στις αρχές Νοεμβρίου.

2. ΙΔΡΥΣΗ ΦΟΡΕΑ ΕΓΓΥΟΔΟΣΙΑΣ ΜΜΕ

Στο πλαίσιο των πρωτοβουλιών της ΕΕΤ για την προώθηση θεσμών στήριξης των ΜΜΕ και δεδομένης της καθοριστικής συμβολής τους στην ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας, αλλά και του γεγονότος ότι η ΑΝΕ 197/1978 έπαψε στην πράξη να λειτουργεί και οι νέοι χρηματοδοτικοί θεσμοί δεν έχουν επικρατήσει, διαπιστώθηκε η ανάγκη σύστασης φορέα χρηματοδοτικής στήριξης των ΜΜΕ.

Μετά από συνεργασία εκπροσώπων του Υπουργείου Ανάπτυξης, παραγωγικών τάξεων και της ΕΕΤ, αποφασίστηκε η διενέργεια ειδικής έρευνας αγοράς και εκπόνησης μελέτης σκοπιμότητας και βιωσιμότητας του φορέα, προκειμένου να καταρτιστεί, με βάση τη διεθνή εμπειρία, αντίστοιχο επιχειρησιακό πρόγραμμα.

Από τη σύνθεση των διαπιστώσεων της διεθνούς και της ελληνικής εμπειρίας και με βάση τα αποτελέσματα της έρευνας αγοράς, προέκυψε η ανάγκη ίδρυσης στη χώρα μας ενός φορέα που θα συμπληρώνει το υφιστάμενο σύστημα εγγυήσεων-ασφαλίσεων, θα καλύπτει μερικώς οικονομικούς-εμπορικούς κινδύνους και θα προσφέρει μια ευρεία γκάμα προϊόντων.

Για να καταστεί ο φορέας στήριξης των ΜΜΕ εργαλείο αποτελεσματικό, αναπτυξιακό και συμπληρωματικό του χρηματοδοτικού συστήματος θα πρέπει να υποστηρίξει ένα μεγάλο αριθμό μικρομεσαίων και κυρίως πολύ μικρών επιχειρήσεων, υφιστάμενων και νέων, που αντιμετωπίζουν δυσκολίες

πρόσβασης στη χρηματοδότηση (ελλείψεις εξασφαλίσεις κ.λπ.). Πρέπει επίσης να καλύπτει μέρος του κινδύνου του επιχειρείν, αφήνοντας την ευθύνη της προσπάθειας στις ΜΜΕ και τις αξιολογήσεις των πελατών στις τράπεζες. Ακόμη να κατανέμει ορθολογικά τον κίνδυνο μεταξύ των κλάδων, να δημιουργεί πολλαπλασιαστικά οφέλη, να μειώνει το κόστος των ξένων κεφαλαίων των ΜΜΕ. Τέλος να υπάγεται στις διατάξεις του Νόμου 2076/1992 υπό την εποπτεία της Τράπεζας της Ελλάδος και να λειτουργεί με ένα ελάχιστο συντελεστή φερεγγυότητας, όπως απαιτείται για όλα τα πιστωτικά ιδρύματα.

Η αρμόδια επιτροπή εμπειρογνομόνων της ΕΕΤ, σε συνεργασία με εκπροσώπους του Υπουργείου Ανάπτυξης, πραγματοποίησε αρκετές συνεδριάσεις και επεξεργάστηκε σχετικό προσχέδιο νομοσχεδίου που το υπέβαλε στην ηγεσία του Υπουργείου για την ίδρυση Φορέα Εγγυοδοσίας. Το προσχέδιο αυτό μετά την τελική επεξεργασία του από το ΥΠΑΝ κατατέθηκε αρχικά στη Νομοπαρασκευαστική Επιτροπή της Βουλής και σχετικά πρόσφατα ψηφίστηκε και αποτελεί πλέον Νόμο. Ο φορέας αυτός φέρει την επωνυμία “Ταμείο Εγγυοδοσίας Μικρών και πολύ Μικρών Επιχειρήσεων ΑΕ” και τον ειδικό τίτλο “ΤΕΜΠΜΕ ΑΕ”.

Το μετοχικό κεφάλαιο της εταιρείας ορίζεται σε 100.000.000 €, διαιρείται σε 1.000.000 ονομαστικές μετοχές των 100 € η καθεμία και καλύπτεται ολόκληρο από το Ελληνικό Δημόσιο με αντίστοιχη κοι-

νοτική συνδρομή μέσω του Επιχειρησιακού Προγράμματος “Ανταγωνιστικότητα”.

Το σύνολο των εγγυήσεων που θα παρέχει δεν θα υπερβαίνει το δεκαπλάσιο των ιδίων κεφαλαίων του και θα καλύπτει μέρος του ύψους των πιστωτικών διευκολύνσεων που τα πιστωτικά και χρηματοδοτικά ιδρύματα χορηγούν σε ΜΜΕ και ΠΜΕ. Οι εγγυήσεις θα κυμαίνονται σε ποσοστό 40-70% επί του ύψους της πίστωσης και για ορισμένες περιπτώσεις το ποσοστό αυτό θα μπορεί να ανέλ-

θει σε 80%. Τα ειδικότερα θέματα που σχετίζονται με τις εγγυήσεις γενικότερα (καταπτώσεις κ.λπ.), θα εξειδικεύονται σε σχετικό κανονισμό λειτουργίας της εταιρείας.

Για την κατάρτιση του Κανονισμού Λειτουργίας της Εταιρείας το Υπουργείο Ανάπτυξης συνέστησε ήδη ειδική Επιτροπή στην οποία συμμετέχουν εκπρόσωποι του ΥΠΑΝ, των παραγωγικών τάξεων και της ΕΕΤ, οι εργασίες της οποίας βρίσκονται σε εξέλιξη.

3. ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΕΝΠΘ 502/3/23.6.92

Πρόσφατα η Τράπεζα της Ελλάδος, επικαλούμενη ριζικές μεταβολές των συνθηκών διακανονισμού των πληρωμών, ζήτησε από τις τράπεζες την υποβολή προτάσεων για την τροποποίηση των διατάξεων της ΕΝΠΘ 502/3/23.6.92 που καθορίζουν την αξία (valeur), με την οποία πραγματοποιείται η πίστωση λογαριασμών καταθέσεων με το προϊόν επιταγών. Ως γνωστόν η διάρκεια αυτή κυμαίνεται από την ίδια ημέρα αγοράς της επιταγής μέχρι 7 ημέρες, ανάλογα αν ο λογαριασμός καταθέσεως είναι άτοκος ή έντοκος, αν η επιταγή σύρεται σε βάρος του λογαριασμού στο ίδιο ή άλλο κατάστημα κ.λπ.

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών μετά από διε-

ρεύνηση του θέματος συμπέρανε ότι η εφαρμογή κανόνων σε παρόμοια θέματα δεν προτρέπει, όπως έχει αποδείξει η εμπειρία, τις τράπεζες να εφαρμόζουν τιμολογιακή πολιτική προς όφελος του πελάτη, διότι καλύπτονται πίσω από τα μέγιστα όρια που καθορίζονται από τις σχετικές διατάξεις και πρότείνε να καθοριστεί η δυνατότητα ελεύθερης τιμολογιακής πολιτικής. Στην περίπτωση που αυτό δεν είναι εφικτό, προτάθηκε να τροποποιηθεί η ημερομηνία της αξίας, με την οποία πιστώνεται ο λογαριασμός με το προϊόν της επιταγής, μέχρι 4 ημέρες με την προϋπόθεση ότι αυτές θα διεκπεραιώνονται μέσω της ΔΙΑΣ.

4. ΑΛΛΑ ΘΕΜΑΤΑ

Κατά το τρίτο τρίμηνο του 2002 η Επιτροπή Τραπεζικών Εργασιών ασχολήθηκε επίσης με θέματα καθημερινής τραπεζικής πρακτικής, με στόχο την εξεύρεση τρόπου ενιαίας διεκπεραίωσης συνήθων τραπεζικών εργασιών, όπως:

- Πρόταση του Συνδέσμου Εταιρειών Διαμεσολαβητικών Υπηρεσιών Κινητών Αξιών (ΣΕΔΥΚΑ) για συμπλήρωση του Νόμου 2396/96, ώστε οι ΑΕΛΔΕ να έχουν τη δυνατότητα να μεσολαβούν και σε άλλες υπηρεσίες.
- Χορήγηση στεγαστικών δανείων σε έλληνες

τσιγγάνους – Τροποποίηση της ΚΥΑ 18830/9.5.2002 των Υπουργών Οικονομίας και Οικονομικών-Εσωτερικών-Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης ΦΕΚ 609/Β/17.5.2002-10-07.

- Βεβαιώσεις στις ΔΟΥ οφειλών που βαρύνουν δανειολήπτες εγγυημένων από το Ελληνικό Δημόσιο δανείων.
- Εφαρμογή της απόφασης του Υπουργείου Οικονομικών Α.Υ.Ο 1035772/πολ.1130/17.04.2002 σχετικά με τον καθορισμό των αποδεικτικών εισαγωγής χρηματικών κεφαλαίων από το εξωτερικό.

ΕΡΓΑΣΙΑΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. ΕΦΑΠΑΞ ΚΑΤΑΒΟΛΗ ΤΟΥ ΠΟΣΟΥ ΤΩΝ 450 € ΚΑΤ' ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΣΕ ΤΡΑΠΕΖΩΝ-ΟΤΟΕ

Αναφορικά με το θέμα της εφάπαξ καταβολής του ποσού των 450 € κατ' εφαρμογή της από 18.1.2002 Ειδικής Συλλογικής Σύμβασης Εργασίας Τραπεζών-ΟΤΟΕ, η οποία κηρύχθηκε υποχρεωτική με την υπ' αριθ. οικ.10371/12.2.2002 Υπουργική Απόφαση, σημειώνεται ότι με το άρθρο 13 παράγραφος 10 του Ν. 3050/2002 ορίστηκε ότι “το ποσό που προβλέ-

πεται στην από 18.1.2002 Ειδική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας μεταξύ Τραπεζών-ΟΤΟΕ και καταβάλλεται μέχρι 28.2.2002 στους εργαζομένους των τραπεζών έναντι των κερδών της τρέχουσας ή επόμενων χρήσεων, δεν υπόκειται σε ασφαλιστικές εισφορές εργαζόμενου-εργοδότη υπέρ των οικείων Ασφαλιστικών Ταμείων”.

2. ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΝΟΝΙΚΗ ΕΤΗΣΙΑ ΑΔΕΙΑ ΜΕΤ' ΑΠΟΔΟΧΩΝ

Η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ έλαβε μέρος σε έρευνα, που διεξήχθη με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, αναφορικά με την κανονική ετήσια άδεια μετ' αποδοχών. Συγκεκριμένα, διευκρινίστηκε ότι οι σχετικές νομοθετι-

κές διατάξεις είναι αναγκαστικού δικαίου και δεν επιτρέπεται το δικαίωμα του εργαζόμενου προς λήψη της ετήσιας άδειας να αντικατασταθεί από τυχόν δικαίωμά του σε αντίστοιχη χρηματική αποζημίωση.

3. ΕΡΕΥΝΑ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΤΑΙΡΕΙΕΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ έλαβε μέρος σε έρευνα, που διεξήχθη επίσης με πρωτοβουλία της ΕΤΟ, αναφορικά με τη μορφή με την οποία έχει ρυθμιστεί στη χώρα μας ο θεσμός των εταιρειών προσωρινής απασχόλησης. Στο πλαίσιο αυτό επι-

σημάνθηκε ότι στην Ελλάδα το συγκεκριμένο θέμα έχει ρυθμιστεί με το Νόμο 2956/2001 και χορηγήθηκε σχετικό συνοπτικό σημείωμα με τις βασικότερες επί του θέματος ρυθμίσεις.

ΛΟΓΙΣΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΛΟΓΙΣΤΙΚΩΝ ΠΡΟΤΥΠΩΝ

Μετά τη ρύθμιση του άρθρου 1 του Ν. 2992/2002, με την οποία εισάγεται υποχρεωτικά για τις εισηγμένες στο ΧΑ εταιρείες η εφαρμογή των ΔΛΠ από 1.1.2003, για την κατάρτιση των ετήσιων και περιοδικών οικονομικών καταστάσεων, σημαντική υπήρξε η ανακοίνωση του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, τον Ιούλιο, η οποία προήλθε από σημαντική παρέμβαση και του τραπεζικού κλάδου. Σύμφωνα με την ανακοίνωση αυτή, η εφαρμογή των ΔΛΠ βάσει του προαναφερόμενου νόμου θα γίνει

ουσιαστικά στο κλείσιμο του διαχειριστικού έτους (χρήσης) 2003, ενώ οι περιοδικές οικονομικές καταστάσεις της εν λόγω χρήσης θα δημοσιεύονται σύμφωνα με το μέχρι σήμερα ισχύον καθεστώς. Από την 1η Ιανουαρίου 2004 η νέα ρύθμιση θα ισχύσει και για τις περιοδικές οικονομικές καταστάσεις. Σημειώνεται, ωστόσο, ότι μέχρι σήμερα για τη ρύθμιση αυτή δεν έχει υπάρξει επίσημο έγγραφο του Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών.

2. ΠΡΟΣΧΕΔΙΟ ΝΟΜΟΥ ΓΙΑ ΤΗ “ΣΥΣΤΑΣΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΛΟΓΙΣΤΙΚΗΣ ΤΥΠΟΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΣΥΝΑΦΕΙΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ”

Τον Αύγουστο υποβλήθηκαν στο Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών παρατηρήσεις επί του ως άνω προσχεδίου νόμου. Στόχος του προτεινόμενου νόμου είναι η ενίσχυση της διαφάνειας της λειτουργίας των επιχειρήσεων μέσω εφαρμογής της λογιστικής τυποποίησης και διασφάλισης της ποιότητας των λογιστικών ελέγχων. Στις αρμοδιότητες

της Επιτροπής ανήκουν μεταξύ άλλων: η εισήγηση στον Υπουργό Οικονομίας και Οικονομικών νομοθετικών ρυθμίσεων σε θέματα Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, Κλαδικών Λογιστικών Σχεδίων, Διεθνών Λογιστικών Προτύπων και εναρμόνισης αυτών με το δίκαιο της ΕΕ, καθώς και η άσκηση εποπτείας και διαχειριστικού ελέγχου στο ΣΟΕΛ.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ

1. ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΤΗΡΗΣΗ ΘΕΩΡΗΜΕΝΟΥ ΙΣΟΖΥΓΙΟΥ “ΓΕΝΙΚΟΥ-ΑΝΑΛΥΤΙΚΩΝ ΚΑΘΟΛΙΚΩΝ”

Με την ΠΟΛ 1167/29.5.2002 Απόφαση του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών ορίστηκε ότι “από 1.9.2002 οι επιτηδευματίες που τηρούν στην έδρα τους με μηχανογραφικό τρόπο βιβλία τρίτης

κατηγορίας υποχρεούνται να εκτυπώνουν μέχρι το τέλος του επόμενου μήνα εκείνου που αφορούν οι οικονομικές πράξεις, θεωρημένο ισοζύγιο των λογαριασμών όλων των βαθμίδων”. Τον Ιούλιο η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ ζήτησε εγγράφως από το Υπουργείο την υιοθέτηση ρύθμισης, προκειμένου η προαναφερθείσα υποχρέωση να περιοριστεί για τις τράπεζες μόνο σε επίπεδο πρωτοβάθμιων λογα-

ριασμών, χωρίς υποχρέωση εμφάνισης των προοδευτικών και συνολικών αθροισμάτων χρέωσης και πίστωσης. Η εν λόγω ρύθμιση κρίθηκε αναγκαία, λόγω της επιβάρυνσης των μηχανογραφικών συστημάτων των τραπεζών που θα επιφέρει η εφαρμογή της νέας διάταξης. Επισημαίνεται ότι η συγκεκριμένη διάταξη έχει περιληφθεί και στο Νόμο 3052/2002 για τις “Απλουστεύσεις στον Κώδικα Βιβλίων και Στοιχείων, στον τρόπο απόδοσης του Φόρου Προστιθέμενης Αξίας και άλλες διατάξεις”, με έναρξη ισχύος από 1.1.2003.

2. ΑΠΑΛΛΑΓΗ ΑΠΟ ΤΟ ΦΟΡΟ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΟΣ ΤΩΝ ΤΟΚΩΝ ΟΜΟΛΟΓΙΑΚΩΝ ΔΑΝΕΙΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΜΕ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΑΝΩ ΤΩΝ ΔΥΟ ΕΤΩΝ

Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου 12 παράγραφος 11 του Ν. 2238/1994 περί αυτοτελούς φορολόγησης εισοδήματος από κινητές αξίες, απαλλάσσονται του φόρου εισοδήματος οι τόκοι ομολογιακών δανείων του Δημοσίου με διάρκεια άνω των δύο (2) ετών, υπό την προϋπόθεση ότι ο αρχικός κάτοχος των τίτλων διακρατεί τόσο τα σώματα όσο και τα τοκομερίδιά τους μέχρι την ημερομηνία λήξης τους. Με αφορμή την προβλεπόμενη στη συγκεκριμένη διάταξη έκδοση κοινών αποφάσεων του Υπουργού Οικονομικών για τη ρύθμιση κάθε αναγκαίας λεπτομέρειας για την εφαρμογή των ανωτέρω, τέθηκε από το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών το ζήτημα της επιστροφής αχρεωστήτως παρακρατηθέντος φόρου εισοδήματος στους δικαιούχους τόκων ομολογιακών δανείων του Δημοσίου, εφόσον τυγχάνουν της σχετικής φοροαπαλλαγής. Συγκεκριμένα, για την πρακτική αντιμετώπιση του θέματος, το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών με σχετικό έγγραφό του πρότεινε δύο εναλλακτικές λύσεις στις τράπεζες: (α) τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να εκδίδουν βεβαιώσεις προς τους δικαιούχους και στη συνέχεια οι ίδιοι να ζητούν με ατομικές αιτήσεις τους την επιστροφή του φόρου από την αρμόδια ΔΟΥ ή (β) τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να ειδοποιούν εγγράφως και σε εύλογο χρονικό διάστημα

την Τράπεζα της Ελλάδος για το αχρεωστήτως παρακρατηθέν ποσό του φόρου και ακολούθως η ΤτΕ να πιστώνει τους λογαριασμούς των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων με το αντίστοιχο ποσό, χρεώνοντας ισόποσα το λογαριασμό του Δημοσίου, ενώ τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα πιστώνουν τους λογαριασμούς των δικαιούχων, που πληρούν τους όρους του νόμου. Κατόπιν σχετικής διαπραγματικής επεξεργασίας στο πλαίσιο της ΕΕΤ προκρίθηκε η πρώτη λύση, με προσδιορισμό της έννοιας και του περιεχομένου της σχετικής “βεβαίωσης”.

3. Ο “ΦΟΡΕΑΣ ΠΛΗΡΩΜΗΣ” ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΞΑΣΦΑΛΙΣΗ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΦΟΡΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΑΠΟΤΑΜΙΕΥΣΕΙΣ ΥΠΟ ΜΟΡΦΗ ΤΟΚΩΝ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑ

Αναφορικά με την πρόταση οδηγίας του Συμβουλίου για την εξασφάλιση της πραγματικής φορολόγησης των εισοδημάτων από αποταμιεύσεις υπό μορφή τόκων στην Κοινότητα, η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ συμμετείχε σε σχετική έρευνα, που διεξήχθη με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας (ΕΤΟ), αναφορικά με τις μορφές των νομικών προσώπων που εμπίπτουν στην έννοια του “φορέα πληρωμής”, κατ’ εφαρμογή του άρθρου 4 παρ. 2 της προτεινόμενης οδηγίας. Στο πλαίσιο αυτό θεωρήθηκε ότι εμπίπτουν τα πιστωτικά ιδρύματα, οι επιχειρήσεις επενδύσεων, ασφαλιστικές εταιρείες, αμοιβαία κεφάλαια, επενδυτικές εταιρείες, εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου, ανώνυμες εταιρείες, εταιρείες περιορισμένης ευθύνης, επικουρικά ταμεία και ταμεία αυτασφάλισης.

4. ΛΟΙΠΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Τέλος, η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ έλαβε μέρος σε έρευνα, που διεξήχθη επίσης με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας, αναφορικά με την τιμολόγηση φόρου προστιθέμενης αξίας στο πλαίσιο παροχής διαπραγματικών υπηρεσιών.

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

1. ΕΘΕΛΟΝΤΙΚΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΥΜΒΑΤΙΚΗ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΓΙΑ ΣΤΕΓΑΣΤΙΚΑ ΔΑΝΕΙΑ

Η Ένωση Ελληνικών Τραπεζών, με γνώμονα την ενίσχυση της διαφάνειας, της συγκρισιμότητας, της άρτιας ενημέρωσης και της προστασίας του συναλλακτικού κοινού στον τομέα της στεγαστικής πίστης, προώθησε στα μέλη της την υιοθέτηση του πανευρωπαϊκού εθελοντικού κώδικα συμπεριφοράς κατά την προσυμβατική ενημέρωση για στεγαστικά δάνεια.

Όπως είναι γνωστό, ο κώδικας ήταν αποτέλεσμα συμφωνίας μεταξύ των ευρωπαϊκών ενώσεων πιστωτικού τομέα και των ευρωπαϊκών ενώσεων καταναλωτών, επικυρώθηκε με τη Σύσταση 2001/193/EK της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και περιέχει λεπτομερείς

ρυθμίσεις για την ενημέρωση που πρέπει να παρέχεται στους καταναλωτές πριν από τη σύναψη σύμβασης στεγαστικού δανείου. Τα πιστωτικά ιδρύματα που έχουν προσχωρήσει στον κώδικα παρέχουν στον καταναλωτή:

- γενικές πληροφορίες για τα στεγαστικά δάνεια που χορηγούν,
- εξατομικευμένες πληροφορίες, που παρέχονται με τη μορφή ενός “τυποποιημένου ευρωπαϊκού δελτίου πληροφοριών”.

Τα μέλη της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών που χορηγούν στεγαστικά δάνεια έχουν ήδη προσχωρήσει στον κώδικα και έχουν αρχίσει να τον εφαρμόζουν.

2. ΠΡΑΣΙΝΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ

Σε συνέχεια της Πράσινης Βίβλου για την προστασία του καταναλωτή (COM (2001) 531 τελικό), η Επιτροπή εξέδωσε Ανακοίνωση (COM (2002) 289 τελικό), στην οποία αφενός μεν παρουσιάζει τα αποτελέσματα της διαβούλευσης που πραγματοποιήθηκε σχετικά με την Πράσινη Βίβλο, αφετέρου, παραθέτει προτάσεις και διευκρινίσεις αναφορικά με τα θέματα που θα μπορούσαν να καλύπτονται από μια Οδηγία-πλαίσιο για τις θεμιτές εμπορικές πρακτικές.

Η Γενική Γραμματεία της ΕΕΤ εξέφρασε τις θέσεις της επί της Ανακοίνωσης αυτής μέσω της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας (ΕΤΟ). Συνοπτικά, οι θέσεις της ΕΕΤ, αλλά και όλων των εθνικών ενώσεων τραπεζών που είναι μέλη της ΕΤΟ, έτσι όπως αποτυπώνονται στο κείμενο της Ομοσπονδίας, επικεντρώνονται ιδίως στα εξής:

➤ Εκφράζεται ικανοποίηση για τις διευκρινίσεις που παρέχονται στην Ανακοίνωση της Επιτροπής, αλλά επισημαίνεται ταυτόχρονα ότι η Επιτροπή δεν είναι απόλυτα σαφής σε ό,τι αφορά τον τρόπο εφαρμογής στην πράξη της προτεινόμενης ειδικής προσέγγισης της Οδηγίας-πλαίσιο και συνεπώς είναι σκόπιμη και αναγκαία η παροχή περαιτέρω επεξηγήσεων προς αυτήν την κατεύθυνση.

➤ Ικανοποίηση εκφράζεται επίσης από τον πιστωτικό τομέα ως προς την επιβεβαίωση της Επιτροπής ότι οι δύο κύριοι στόχοι της νέας προσέγγισης είναι η επίτευξη μέγιστης εναρμόνισης και η απλοποίηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου.

➤ Περαιτέρω, θετικά κρίνεται η θέση ότι, για την εφαρμογή των κανόνων θεμιτών εμπορικών πρακτικών, θα λαμβάνεται ως πρότυπο ο μέσος καταναλωτής που εύλογα είναι καλά πληροφορημένος

και προσεκτικός, κατά τα οριζόμενα από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο.

➤ Ως αδυναμία της Ανακοίνωσης εντοπίζεται η έλλειψη σαφήνειας στον τρόπο με τον οποίο η Επιτροπή αντιμετωπίζει την επίδραση που θα έχει η Οδηγία-πλαίσιο στις ισχύουσες εθνικές νομοθεσίες. Πιο συγκεκριμένα, ο πιστωτικός τομέας θεωρεί ότι, προκειμένου να αποφευχθούν αλληλεπικαλύψεις και αντιφάσεις μεταξύ των ρυθμίσεων που θα περιέχονται στην Οδηγία-πλαίσιο και τις εθνικές νομοθεσίες, θα πρέπει να γίνει σαφές από την Επιτροπή ότι πρέπει να ληφθεί μέριμνα από τα κράτη μέλη για την προσαρμογή των εθνικών ρυθμίσεων που θα καλύπτονται από την Οδηγία-πλαίσιο. Τονίζεται επίσης ότι για τους ίδιους λόγους, στην περίπτωση υιοθέτησης κωδίκων σε ευρωπαϊκό επίπεδο, θα πρέπει τα κράτη μέλη να ενθαρρύνουν την προώθησή τους σε εθνικό επίπεδο, προβαίνοντας στις κατάλληλες προσαρμογές της εθνικής νομοθεσίας τους, κάτι το οποίο δεν συνέβη στην περίπτωση του κώδικα συμπεριφοράς για τα στεγαστικά δάνεια. Αντίστοιχα για την αποφυγή αντιφάσεων και επικαλύψεων, σημαντική κρίνεται η θεώρηση της Οδηγίας-πλαίσιο υπό το πρίσμα του συνολικά ισχύοντος και υπό εκπόνηση κοινοτικού νομοθετικού πλαισίου.

➤ Ο πιστωτικός τομέας εκφράζει περαιτέρω την ικανοποίησή του για την προβλεπόμενη στην Ανακοίνωση ενθάρρυνση της λειτουργίας των εναλλακτικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών.

➤ Τέλος, σε ό,τι αφορά την αυτορρύθμιση και την προώθηση της υιοθέτησης εθελοντικών κωδίκων συμπεριφοράς, για την οποία γίνεται εκτεταμένα λόγος στην Ανακοίνωση, ο πιστωτικός τομέας θεωρεί ότι πρέπει σε κάθε περίπτωση να αποφευχθεί η σύνδεση των εν λόγω κωδίκων συμπεριφοράς με υποχρεώσεις νομικού χαρακτήρα. Μια τέτοιου είδους προσέγγιση είναι αντίθετη με την παραδοσιακή έννοια και το ρόλο που καλούνται να διαδραματίσουν οι κώδικες, καθώς η επιβολή νομικά εξαναγκαστού χαρακτήρα υποχρεώσεων υπάγεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα της νομοθεσίας. Αντίθετα, για την εξασφάλιση της αποτελεσματικότητας των κωδίκων αυτών θα πρέπει να “επιτραπεί” στην ίδια την αγορά να αναπτύξει μηχανισμούς παρακολούθησης και πίεσης για την τήρησή τους. Σημαντικό ρόλο προς την κατεύθυνση αυτή διαδραματίζει, για παράδειγμα, η επιτυχής λειτουργία των εναλλακτικών μηχανισμών επίλυσης διαφορών που έχει ήδη αναπτυχθεί στο πλαίσιο της αυτορρύθμισης.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΕΠΟΠΤΕΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΡΑΠΕΖΩΝ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ

Η ΕΕΤ σε συνεργασία με την Τράπεζα της Ελλάδος ενημέρωσε τα πιστωτικά ιδρύματα αναφορικά με τις προβλεπόμενες διαδικασίες διεξαγωγής της τρίτης διερευνητικής άσκησης της Επιτροπής της Βασιλείας που έχει προγραμματιστεί να ξεκινήσει τον Οκτώβριο του 2002 και αφορά τις επιπτώσεις του νέου πλαισίου στις τράπεζες (QIS 3).

Στην Ελλάδα η εν λόγω έρευνα θα διενεργηθεί υπό την επίβλεψη της Τράπεζας της Ελλάδος. Ηδη πολλές τράπεζες έχουν δηλώσει συμμετοχή και συνεπώς το δείγμα θα είναι αντιπροσωπευτικό σε ό,τι αφορά τα αποτελέσματα της έρευνας για τα πιστωτικά ιδρύματα της χώρας μας.

ΘΕΜΑΤΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑΓΟΡΑΣ

1. ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΟΔΗΓΙΑΣ 93/22/ΕΟΚ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΕΠΕΝΔΥΤΙΚΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΣΤΟΝ ΤΟΜΕΑ ΤΩΝ ΚΙΝΗΤΩΝ ΑΞΙΩΝ

Αναφορικά με την αναθεώρηση του υφιστάμενου κοινοτικού νομικού πλαισίου για τις επενδυτικές υπηρεσίες στον τομέα των κινητών αξιών και την επικείμενη πρόταση οδηγίας, η οποία αναμένεται να επιφέρει εκτεταμένες αλλαγές σε σχέση με το ισχύον καθεστώς, η ΕΕΤ παρακολουθεί τις εξελίξεις τόσο σε κοινοτικό όσο και σε εθνικό επίπεδο.

Στο πλαίσιο αυτό, εκτός από τη συμμετοχή της στη συναφή επιτροπή της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής

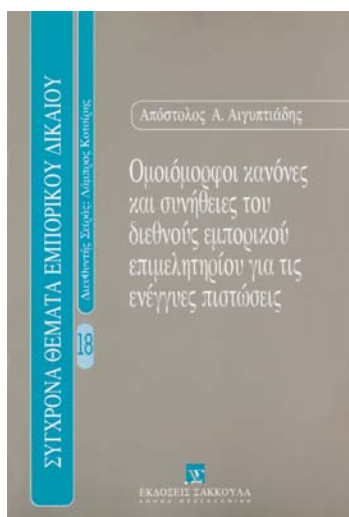
Ομοσπονδίας, συνεργάζεται σε εθνικό επίπεδο με τους αρμόδιους φορείς (Τράπεζα της Ελλάδος, Επιτροπή Κεφαλαιαγοράς, φορείς του χρηματιστηρίου κ.ά.), προκειμένου να διαμορφωθούν και να προωθηθούν οι θέσεις του ελληνικού χρηματοπιστωτικού συστήματος, αλλά και να εντοπιστούν και να αξιολογηθούν οι επιπτώσεις των επικείμενων αλλαγών στο υφιστάμενο καθεστώς.

2. ΚΑΤΑΧΡΗΣΤΙΚΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ - ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΑ ΔΕΛΤΙΑ

Τον Ιούνιο 2002 η Επιτροπή Ευρωπαϊκών Εποπτικών Αρχών των Αγορών Κινητών Αξιών (Committee of European Securities Regulators-CESR) υπέβαλε σε δημόσια διαβούλευση τις προτάσεις της αναφορικά με τα μέτρα εκτελεστικού χαρακτήρα, που θα πρέπει να ληφθούν για την εφαρμογή της επικείμενης Οδηγίας για τις πράξεις προσώπων που κατέχουν εμπιστευτικές πληροφορίες και

τις πράξεις χειραγώγησης της αγοράς (market abuse). Η ΕΕΤ συμμετείχε στην εν λόγω διαβούλευση μέσω της Ευρωπαϊκής Τραπεζικής Ομοσπονδίας.

Αντίστοιχη διαδικασία θα ακολουθηθεί κατά το επόμενο τρίμηνο και σε ό,τι αφορά την πρόταση οδηγίας για τα ενημερωτικά δελτία.

**ΟΜΟΙΟΜΟΡΦΟΙ ΚΑΝΟΝΕΣ & ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ
ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΕΜΠΟΡΙΚΟΥ ΕΠΙΜΕΛΗΤΗΡΙΟΥ
ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΝΕΓΓΥΕΣ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ
(Απόστολου Αιγυπτιάδη)**

σελ. 397, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη 2002.

Η τραπεζική ενέγγυος πίστωση είναι μια από τις πλέον διαδεδομένες μεθόδους πληρωμής των διεθνών πωλήσεων. Στην Ελλάδα χρησιμοποιείται για περισσότερα από εκατό χρόνια, και εξακολουθεί να αποτελεί τη μέθοδο επιλογής όσων συναλλάσσονται με χώρες μεσαίου ή υψηλού επιχειρηματικού, τραπεζικού ή πολιτικού κινδύνου.

Αποφασιστικής σημασίας για την ευρύτατη διάδοση και διαρκή εφαρμογή της πίστωσης υπήρξε η κωδικοποίηση των συνηθειών και κανόνων που τη διέπουν, η οποία πραγματοποιήθηκε με τη φροντίδα του Διεθνούς Εμπορικού Επιμελητηρίου. Η κωδικοποίηση αυτή, γνωστή με τον τίτλο: *Ομοιόμορφοι Κανόνες και Συνήθειες για τις Πιστώσεις έναντι Εγγράφων* συντάχθηκε για πρώτη φορά το 1933 και αναθεωρήθηκε από τότε πέντε φορές (1951, 1962, 1974, 1983 και 1994). Κατά τη διάρκεια των εβδομήντα σχεδόν ετών της εφαρμογής της γνώρισε διεθνή αναγνώριση και απέκτησε κύρος πρωτοφανές στα χρονικά του σύγχρονου διεθνούς εμπορίου. Ήδη εφαρμόζεται από το σύνολο σχεδόν των τραπεζών όλων των χωρών.

Παρά το μεγάλο θεωρητικό και πρακτικό ενδιαφέρον, η ελληνική βιβλιογραφία για την ενέγγυο πίστωση είναι μάλλον περιορισμένη. Ειδικότερα δε για τους Ομοιόμορφους Κανόνες και Συνήθειες,

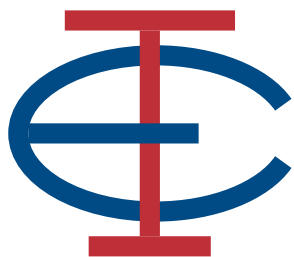
σχεδόν ανύπαρκτη. Το σημαντικό αυτό κενό έρχεται να καλύψει η μονογραφία του κ. Απόστολου Αιγυπτιάδη, ανώτερου τραπεζικού στελέχους και διδάκτορα του εμπορικού δικαίου του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Το βιβλίο αποτελείται από έξι κύρια κεφάλαια: Το πρώτο έχει ως σκοπό την εισαγωγή στο ιστορικό και λειτουργικό περιβάλλον των ΟΚΣ. Αρχικά παρουσιάζεται και αναλύεται ο θεσμός της πίστωσης έναντι εγγράφων με τη σύγχρονη μορφή και λειτουργία του, ενώ στη συνέχεια ανασκοπείται η ιστορική πορεία της πίστωσης, της αρχικής κωδικοποίησης των ΟΚΣ και των πέντε αναθεωρήσεών της. Στο δεύτερο κεφάλαιο αναλύεται το κείμενο της τελευταίας αναθεώρησης των ΟΚΣ. Η ανάλυση επιχειρείται σε δύο επίπεδα: στο πρώτο ακολουθείται η σειρά διάταξης των ρυθμίσεων, όπως εμφανίζεται στο κείμενο της αναθεώρησης, και γίνεται κριτική παρουσίασή τους· στο δεύτερο επίπεδο επιχειρείται η λειτουργική ανάλυση του κειμένου.

Οι ρυθμίσεις επιμερίζονται σε ενότητες με ενιαίο περιεχόμενο και συναπαρτίζουν έτσι νέες κατηγορίες, με κριτήριο τον τρόπο λειτουργίας τους στην πιστωτική σχέση. Το τρίτο κεφάλαιο έχει ως αντικείμενο τη μελέτη της δημιουργίας των ΟΚΣ, των τρόπων εισαγωγής τους στην πιστωτική σχέση και τη διερεύνηση της νομικής φύσης της κωδικοποίησης. Το τέταρτο κεφάλαιο διερευνά τις αρχές που προκύπτουν από το κείμενο των ΟΚΣ και διέπουν είτε την πιστωτική σχέση στο σύνολό της (εξωτερικές αρχές) είτε την εσωτερική λειτουργία των επιμέρους κανόνων της κωδικοποίησης (εσωτερικές αρχές). Στο πέμπτο κεφάλαιο επιχειρείται η ανάλυση εθνικών δικαιοκτών ρυθμίσεων διαφόρων χωρών (Ελλάδα, ΗΠΑ, Καναδάς κ.ά.) που διέπουν την πίστωση έναντι εγγράφων και η σύγκρισή τους με τις αντίστοιχες ρυθμίσεις των ΟΚΣ. Το τελευταίο κεφάλαιο του έργου αφιερώνεται στη διερεύνηση των μεθόδων και των τάσεων που επικρατούν κατά την ερμηνεία των ΟΚΣ από τους τρεις κύριους ερμηνευτικούς φορείς τους: τον εθνικό δικαστή του forum, τη διεθνή διαιτησία και το Διεθνές Εμπορικό Επιμελητήριο.

Το έργο συμπληρώνεται από σειρά παραρτημάτων που περιλαμβάνουν όλα τα κύρια κείμενα, στα οποία αναφέρεται, με στόχο την πλήρη χρησιμότητά του, τόσο από τον νομικό της πράξης, όσο και από τα εξειδικευμένα τραπεζικά στελέχη του χώρου.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ

Για το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο η περίοδος Ιουλίου-Σεπτεμβρίου 2002, αξιοποιήθηκε αφενός μεν για τη γραμματειακή κάλυψη και εξαγωγή στατιστικών στοιχείων των προγραμμάτων του Α' εξαμήνου, αφετέρου – και κυρίως – αφιερώθηκε στο σχεδιασμό και την προετοιμασία των εκπαιδευτικών προγραμμάτων του Β' εξαμήνου. Εκδόθηκαν, σχετικά, δύο ενημερωτικά φυλλάδια που αφορούν α) τα προγράμματα στην αίθουσα και β) τα προγράμματα εξ αποστάσεως κατάρτισης, που θα πραγματοποιηθούν στην περίοδο Σεπτεμβρίου-Δεκεμβρίου.

Παράλληλα, η Εκτελεστική Επιτροπή του Εκπαιδευτικού Συμβουλίου του ETI στις 3 συνεδριάσεις που πραγματοποιήθηκαν στην περίοδο αυτή, διερεύννησε το ενδεχόμενο και νέων δραστηριοτήτων του Ινστιτούτου σε συνεργασία με πανεπιστημιακά τμήματα ή/και άλλους εκπαιδευτικούς φορείς. Συζήτησε επίσης διεξοδικά, το θέμα της ευρύτερης γνωστοποίησης των προγραμμάτων του και αναζήτησε τρόπους αποτελεσματικότερης διείσδυσης στο χρηματοπιστωτικό χώρο.

Αναλυτικά κατά δραστηριότητα, σημειώνονται:

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΜΕΝΟ ΚΕΝΤΡΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗΣ (ΚΕΚ)

Σίνα 11, 106 80 Αθήνα • Τηλεφωνικό Κέντρο: 210.33.86 400
E-mail: eettrain@otenet.gr • Internet: www.hba.gr

ΤΗΛΕΦΩΝΑ

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ: 210.33.86.402 & 210.33.86.570
ΣΕΜΙΝΑΡΙΑΚΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ: 210.33.86.404, 411, 418 & 210.33.86.571
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΑΣΗ: με χρήση εγχειριδίου: 210.33.86.403, 409, 410, 413 & 210.36.29.963
με χρήση διαδικτύου: 210.33.86.422, 423, 405
ΚΟΙΝΟΤΙΚΑ - ΔΙΑΚΡΑΤΙΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ: 210. 33.86.406 & 407
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΠΙΔΟΤΟΥΜΕΝΑ ΑΠΟ ΕΚΤ: 210.33.86.415

Εκπαιδευτικά Προγράμματα

1. Προγράμματα πιστοποίησης στελεχών

CHARTERED FINANCIAL ANALYST (CFA). Στην περίοδο Ιουλίου-Αυγούστου πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις για την επιλογή των ατόμων που πρόκειται να συμμετάσχουν στο πρόγραμμα και η εγγραφή τους στην Association for Investment, Management and Research (AIMR). Συγκροτήθηκε η πρώτη ομάδα, η οποία αποτελείται από 29 σπουδαστές. Η έναρξη των μαθημάτων προγραμματίστηκε για τις 5.10.2002.

2. Εξειδικευμένα προγράμματα

Σε συνεργασία με ομάδα επιλεγμένων εισηγητών-συνεργατών του ΕΤΙ, ανανεώθηκε πλήρως το περιεχόμενο και το υποστηρικτικό εκπαιδευτικό υλικό του προγράμματος Βασικής εκπαίδευσης νέων υπαλλήλων. Στόχος της ενέργειας αυτής ήταν να γίνει η ύλη πιο ενδιαφέρουσα και επίκαιρη, ώστε το πρόγραμμα να συμβάλει αποτελεσματικότερα στην ομαλή ένταξη των νέων υπαλλήλων στο τραπεζικό περιβάλλον.

3. Σεμινάρια βραχείας διάρκειας

Τους μήνες Ιούλιο και Σεπτέμβριο πραγματοποιήθηκαν 4 διατραπεζικά σεμινάρια (Αποτίμηση εταιρειών, Σύγχρονες μέθοδοι οργάνωσης και διαχείρισης γραφείου-αλληλογραφίας, Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων, Νομικά θέματα παραγώγων) και ένα εσωτερικό για την εκπαίδευση του προσωπικού της ΕΕΤ στο Office 1997-2000.

4. Προγράμματα εξ αποστάσεως κατάρτισης

Εντός του Ιουλίου ολοκληρώθηκαν όλα τα προγράμματα εξ αποστάσεως κατάρτισης του α' εξαμήνου και πραγματοποιήθηκαν οι αντίστοιχες ημερίδες.

Το Σεπτέμβριο άρχισε η διεξαγωγή 4 προγραμμάτων αυτής της μορφής (Τραπεζικό απόρρητο, Ξέπλυμα βρόμιου χρήματος, Χρηματοδοτήσεις, Αξιόγραφα), στα οποία μετέχουν 654 εργαζόμενοι τραπεζών.

Μέχρι τον προσεχή Νοέμβριο θα αναγγελθούν και τα υπόλοιπα 4 προγράμματα που συμπληρώνουν το συνολικό φάσμα των αντικειμένων που διδάσκονται με αυτό το σύστημα. Μεταξύ αυτών περιλαμβάνεται και νέο πρόγραμμα με αντικείμενο την Τραπεζική Λογιστική, το εκπαιδευτικό υλικό του οποίου βρίσκεται στο τελικό στάδιο έκδοσης.

Κοινοτικά Προγράμματα

Lobster Project – Leonardo da Vinci Programme

Στις 5 και 6 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε στο Ελσίνκι της Φιλανδίας η τελευταία συνάντηση του παραπάνω προγράμματος, που αφορά στον εντοπισμό των χαρακτηριστικών “της επιχείρησης που μαθαίνει” (learning organisation). Στη συνάντηση συζητήθηκε η ανάπτυξη του εργαλείου προσδιορισμού που θα βοηθήσει τις επιχειρήσεις (τράπεζες) να διαμορφώσουν συνθήκες “επιχείρησης που μαθαίνει”. Η αναζήτηση βασίστηκε στα στοιχεία που προέκυψαν από την ανάλυση των case studies τραπεζών από όλες τις συμμετέχουσες στο πρόγραμμα χώρες (Ελλάδα, Ιταλία, Πορτογαλία, Φιλανδία, Ρουμανία).

Αλλες δραστηριότητες

E-banking για τις Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

Πραγματοποιήθηκαν δύο ημερίδες, στις 8 Ιουλίου στην Αθήνα και 15 Ιουλίου στη Θεσσαλονίκη, για την παρουσίαση στους εκπαιδευτές των μικρομεσαίων επιχειρήσεων του εκπαιδευτικού υλικού σε μορφή CD-ROM, που ετοίμασαν εκπρόσωποι τραπεζών, υπό το συντονισμό της ΕΕΤ, στα πλαίσια του προγράμματος “Δικτυωθείτε”. Το εκπαιδευτικό υλικό και οι εισηγήσεις των τραπεζικών στελεχών προκάλεσαν πολύ θετική εντύπωση. Ως αποτέλεσμα η Γενική Γραμματεία Βιομηχανίας του Υπουργείου Ανάπτυξης ζήτησε από την ΕΕΤ να παρουσιαστεί το CD-ROM από τους εκπροσώπους των τραπεζών που το παρήγαγαν, σε εκπαιδευτικές συναντήσεις απευθείας με μικρομεσαίες επιχειρήσεις, σε διάφορες πόλεις της περιφέρειας (Θεσσαλονίκη, Ηράκλειο, Ρόδος, Καβάλα). Ήδη το ΕΤΙ προχώρησε στις απαραίτητες ενέργειες.

Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΥ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟΥ ΣΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΩΝ

Το Υπουργείο Εργασίας, αναγνωρίζοντας την ανάγκη για εκπαίδευση των εκπαιδευτών που δραστηριοποιούνται στο πεδίο της συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης, επέλεξε, μετά από διεθνή διαγωνισμό, μία εταιρική σύμπραξη για να υλοποιήσει το πρώτο στάδιο αυτού του έργου: α) να διαμορφώσει ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών από απόσταση και το αντίστοιχο διδακτικό υλικό, β) να εκπαιδεύσει 250 επίλεκτους εκπαιδευτές. Σε επόμενο στάδιο, οι εκπαιδευτές αυτοί θα εκπαιδεύσουν όλους τους εκπαιδευτές συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης της χώρας, που υπολογίζονται σε 10.000 περίπου άτομα. Το εγχείρημα είναι κρίσιμο, δεδομένου ότι από την έκβασή του θα κριθεί σε μεγάλο βαθμό η αναβάθμιση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των προγραμμάτων συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης που χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

Το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο της ΕΕΤ, που έχει πρωτοστατήσει τα τελευταία χρόνια στη διενέργεια προγραμμάτων κατάρτισης από απόσταση, αποτελεί βασικό μέλος της εταιρικής σύμπραξης που ανέλαβε το έργο. Συντονιστής φορέας είναι το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο.

Το άρθρο αναλύει το σκεπτικό, τις προδιαγραφές και τη μεθοδολογία που υιοθετεί το πρόγραμμα της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών, και αναφέρεται στο ρόλο που έχει το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο στην υλοποίηση του έργου.

ΑΛΕΞΗ ΚΟΚΚΟΥ

Αναπληρωτή Καθηγητή Εκπαίδευσης Ενηλίκων
στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο,
Επιστημονικού Υπεύθυνου του Προγράμματος

1. Η ανάγκη της Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών Ενηλίκων

Τις δύο τελευταίες δεκαετίες αναπτύσσεται ραγδαία στη χώρα μας, όπως και σε όλο τον κόσμο, το πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων και ιδιαίτερα το τμήμα του που αφορά τη Συνεχιζόμενη Επαγγελματική Κατάρτιση (ΣΕΚ). Αυτό συμβαίνει κυρίως λόγω των συνεχών εξελίξεων στην οικονομία και την τεχνολογία. Η απελευθέρωση του διεθνούς εμπορίου και η όξυνση του διεθνούς ανταγωνισμού, σε συνδυασμό με τις αλληπάλλληλες τεχνολογικές εξελίξεις, οδήγησαν στην ανάγκη για εκσυγχρονισμό των εθνικών οικονομιών και γενική αύξηση της παραγωγικότητας. Μια από τις βασικές προϋποθέσεις για την επίτευξη αυτών των στόχων είναι οι ριζικές αλλαγές στις μορφές της εργασίας. Χρειάζεται συνεχής ανανέωση των μεθόδων, αδιάκοπη εξειδίκευση σε νέες ειδικότητες, προσαρμοστικότητα της απασχόλησης στις εξελίξεις. Αποτέλεσμα είναι η ανάδυση της ανάγκης για βελτίωση των υπηρεσιών που προσφέρουν οι εργαζόμενοι, αλλά και για συνεχή προσαρμογή τους στα μετα-

βαλλόμενα επαγγελματικά πλαίσια. Αυτό γίνεται ακόμα πιο επιτακτικό καθώς, λόγω της συνεχούς εξέλιξης της επιστήμης και της τεχνολογίας, οι επαγγελματικές γνώσεις απαξιώνονται γρήγορα.

Από την άλλη, οι ίδιες αυτές οικονομικές-τεχνολογικές μεταβολές οδηγούν σημαντικό τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού στην ανεργία. Ιδιαίτερα πλήττονται εκείνοι που δεν έχουν επαρκή μορφωτικά εφόδια. Επόμενο είναι να προσδοκάται πάλι από την κατάρτιση να συμβάλει στην αντιμετώπιση του προβλήματος.

Αλλά και στο κοινωνικό-πολιτισμικό επίπεδο συμβαίνουν εξίσου σημαντικές αλλαγές, που και αυτές με τη σειρά τους προκαλούν ανάγκες εκπαίδευσης. Οι σαρωτικές μετακινήσεις πληθυσμών συνεπάγονται την ανάγκη προσαρμογής των μεταναστών, των παλιννοστούντων και των προσφύγων στις νέες κοινωνίες. Ταυτόχρονα, η ένταση του φαινομένου του κοινωνικού αποκλεισμού, που αφορά κατηγορίες πληθυσμών όπως οι εθνικές και πολιτισμικές μειονότητες, οι αποφυλακισμένοι, τα άτομα με ειδικές ανάγκες, οι χρήστες ναρκωτικών κ.ά., θέτει το ζήτημα της επεξεργασίας τρόπων πληρέστερης συμμετοχής τους στο κοινωνικό και πολιτισμικό γίγνεσθαι.

Εξαιτίας αυτών των λόγων, διογκώνεται σήμερα η κοινωνική ζήτηση για συνεχιζόμενη εκπαίδευση και επαγγελματική κατάρτιση. Κάθε ενήλικος χρειάζεται να μπορεί, σε διάφορες φάσεις της ζωής του, να έχει πρόσβαση σε νέες, γενικές και ειδικές γνώσεις και δεξιότητες, που να του επιτρέπουν να ενεργοποιείται σε πολλαπλά πεδία δράσης, να εξελίσσεται, να προσαρμόζεται στις αλλαγές, να αυτοκαθορίζεται.

Η ανάγκη αυτή, που διέπει τις σύγχρονες κοινωνίες, αποτυπώθηκε με χαρακτηριστικό τρόπο στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο που έγινε σε επίπεδο πρωθυπουργών στη Λισαβόνα, το Μάρτιο του 2000. Εκεί τέθηκε ο στόχος να γίνει την προσεχή δεκαετία η Ευρωπαϊκή Ένωση η πιο ισχυρή κοινωνία της γνώσης. Ως βασικό μέσο για την επίτευξη του στόχου ορίστηκε η ανάπτυξη δικτύων δια βίου μάθη-

σης και προσδιορίστηκε, στο Υπόμνημα που προέκυψε από το Συμβούλιο, ότι η συνακόλουθη ευρωπαϊκή στρατηγική θα βασιστεί στους εξής άξονες:

- *“Εξασφάλιση καθολικής και συνεχούς πρόσβασης στη μάθηση για την απόκτηση και ανανέωση των γνώσεων που απαιτούνται για τη διαρκή συμμετοχή σε όλους τους τομείς της σύγχρονης δημόσιας ζωής.*
- *Αισθητή αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινους πόρους προκειμένου να δοθεί προτεραιότητα στο πιο σημαντικό πλεονέκτημα της Ευρώπης – στο λαό της.*
- *Ανάπτυξη αποτελεσματικών μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης, καθώς και κατάλληλου περιβάλλοντος για τη συνεχή εκπαίδευση” (βλ. Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2000).*

Το Υπόμνημα δεν περιορίστηκε σε γενικές διατυπώσεις. Προχώρησε σε συγκεκριμένες διευκρινίσεις σχετικά με το ρόλο και τις ικανότητες των εκπαιδευτών. Υιοθέτησε σύγχρονες αντιλήψεις, που θέλουν τον εκπαιδευτή όχι έναν απλό γνώστη του αντικειμένου του, ούτε έναν απλό μεταδότη γνώσεων, αλλά έναν εμπνευστή/συντονιστή της μαθησιακής διαδικασίας, που γνωρίζει πώς να αναπτύσσει την ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων, την κριτική τους ικανότητα, τη μάθηση μέσω της πράξης. Το Υπόμνημα αναφέρει χαρακτηριστικά:

“Το επάγγελμα των εκπαιδευτικών θα υποστεί ριζικές αλλαγές κατά τις επόμενες δεκαετίες: οι διδάσκοντες και οι εκπαιδευτές γίνονται οδηγοί, σύμβουλοι και διαμεσολαβητές. Ο ρόλος τους, ο οποίος είναι πολύ σημαντικός, είναι να βοηθούν και να ενισχύουν τους διδασκομένους, οι οποίοι στο μέτρο του δυνατού είναι οι ίδιοι υπεύθυνοι για την εκπαίδευσή τους. Η ικανότητα και το θάρρος για την ανάπτυξη και την εφαρμογή ανοικτών και ευρείας συμμετοχής μεθόδων διδασκαλίας και μάθησης θα πρέπει να γίνει μια βασική επαγγελματική δεξιότητα για τους εκπαιδευτικούς, τόσο σε σχολικό όσο και σε εξωσχολικό περιβάλλον. Η ενεργητική μάθηση εξάλλου προϋποθέτει κίνητρο για μάθηση, κριτική ικανότητα, κα-

θώς και ικανότητα εκμάθησης. Το αναντικατάστατο μέρος του διδακτικού ρόλου συνίσταται στην ανάπτυξη αυτών ακριβώς των ανθρώπινων ικανοτήτων απόκτησης και χρησιμοποίησης των γνώσεων”.

Από τα παραπάνω προκύπτει ο καταλυτικός ρόλος του εκπαιδευτή ενηλίκων μέσα στο πεδίο της ΣΕΚ, αλλά και η ανάγκη της συνεχούς εκπαίδευσής του, προκειμένου να μπορεί να ανταποκριθεί στο ρόλο του. Δεν είναι τυχαίο ότι σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες (Αυστρία, Βέλγιο, Γερμανία, Δανία, Ιρλανδία, Ισπανία, Ιταλία, Μ. Βρετανία, Ολλανδία, Πορτογαλία, Σουηδία, Φιλανδία) αναπτύχθηκαν τα τελευταία χρόνια σημαντικοί θεσμοί εκπαίδευσης των εκπαιδευτών είτε με κρατική πρωτοβουλία είτε με πρωτοβουλία επαγγελματικών ενώσεων, πανεπιστημίων, επιχειρήσεων (Βεργίδης Δ., 2002).

Μια επισκόπηση αυτών των δραστηριοτήτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών (Βεργίδης Δ., 2002) έδειξε ότι οι στόχοι συγκλίνουν σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Είναι κοινή πλέον η πεποίθηση ότι ένας σύγχρονος εκπαιδευτής ενηλίκων χρειάζεται να διαθέτει γνώσεις και δεξιότητες ώστε να μπορεί να πραγματοποιεί τα ακόλουθα:

- Να **σχεδιάζει** και να **οργανώνει** προγράμματα κατάρτισης, λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των εκπαιδευομένων, αλλά και τις ανάγκες και την κατάσταση της αγοράς εργασίας.
- Να **διδάσκει**, χρησιμοποιώντας εκπαιδευτικές τεχνικές που αναπτύσσουν την **ενεργητική συμμετοχή** και τη **μάθηση μέσω της πράξης**.
- Να **συντονίζει** και **εμπνέει** την ομάδα των εκπαιδευομένων.
- Να **αξιολογεί** την εκπαιδευτική διαδικασία.
- Να **αναλύει κριτικά** το εκπαιδευτικό του έργο και να **αυτοαξιολογείται**.

2. Η κατάσταση στην Ελλάδα

Ας εξετάσουμε τώρα πώς διαμορφώθηκε η κατάσταση στην Ελλάδα σε σχέση με αυτά τα ζητήματα.

Από τα μέσα της δεκαετίας του '80 πλήθος δημοσίων και ιδιωτικών φορέων άρχισαν να δραστηριοποιούνται στο πεδίο της ΣΕΚ. Ο αριθμός των προγραμμάτων σημείωσε μάλιστα ραγδαία αύξηση, όταν η Κοινότητα χρηματοδότησε αδρά την κατάρτιση στην Ελλάδα μέσω του Α' και Β' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης (1989-1993 και 1994-1999). Το ίδιο πρόκειται να γίνει και στην τρέχουσα φάση του Γ' ΚΠΣ, όπου προγραμματίζεται έως το 2006 να έχουν καταρτιστεί, με χρηματοδότηση της Ευρωπαϊκής Ένωσης, 884 χιλιάδες άτομα και να δαπανηθούν περίπου 6 εκ. ευρώ (Κόγκος Α., 2002).

Ομως η χώρα ήταν ανέτοιμη για το εγχείρημα. Ακόμα και σήμερα δεν υπάρχει κεντρικός σχεδιασμός, συντονιστικός φορέας, ούτε ενιαίο νομοθετικό πλαίσιο που να ορίζει τους αρμόδιους οργανισμούς και τις προδιαγραφές για τη συνεχιζόμενη κατάρτιση. Έτσι, τις δύο προηγούμενες δεκαετίες, πραγματοποιήθηκε πλήθος προγραμμάτων από ποικίλους φορείς, τα οποία συνήθως χαρακτηρίζονταν από χαμηλή ποιότητα και αποτελεσματικότητα, ενώ ταυτόχρονα παρατηρήθηκαν επικαλύψεις αρμοδιοτήτων και σπατάλη πόρων. Η κατάσταση δεν έχει αλλάξει ριζικά μέχρι σήμερα, παρά το γεγονός ότι πραγματοποιήθηκαν ορισμένα θετικά βήματα, όπως η πιστοποίηση 350 περίπου Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης, η θέσπιση συστήματος αξιολόγησης των προγραμμάτων κατάρτισης, οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων.

Βασικό αίτιο της χαμηλής ποιότητας και αποτελεσματικότητας είναι η έλλειψη κατάλληλα εκπαιδευμένων εκπαιδευτών ενηλίκων. Δεν υπήρχαν, μέχρι το 2002, διαδικασίες εκπαίδευσης εκπαιδευτών στη χώρα, αν εξαιρέσει κανείς τις μεμονωμένες προσπάθειες που έκαναν μερικοί οργανισμοί όπως λ.χ. οι τράπεζες, η ΔΕΗ, ορισμένες επιχειρήσεις, ορισμένα Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης. Επίσης, μόλις το 2000 θεσπίστηκαν σπουδές εκπαίδευσης ενηλίκων στα Πανεπιστήμια. Συγκεκριμένα, το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο άρχισε να προσφέρει το μεταπτυχιακό επιμορφωτικό

πρόγραμμα “Εκπαίδευση Ενηλίκων”, που, από το 2003 θα μετεξελιχθεί σε Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης (Masters). Ταυτόχρονα, το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας δημιούργησε Κατεύθυνση Συνεχούς Εκπαίδευσης στο Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής.

Επίσης, μια μερίδα των εκπαιδευτών κατέβαλε ατομικές προσπάθειες προκειμένου να επιμορφωθεί και να αυτομορφωθεί. Οι εκπαιδευτές αυτοί αναμφισβήτητα έμαθαν πολλά, συμμετέχοντας σε ευρωπαϊκά προγράμματα, παρακολουθώντας σεμινάρια εκπαίδευσης εκπαιδευτών, μελετώντας, ανταλλάσσοντας εμπειρίες. Ωστόσο δεν παύουν να αποτελούν μειοψηφία μέσα στο σώμα των εκπαιδευτών.

Τα πορίσματα μιας πρόσφατης μελέτης (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, 2000), που αξιολόγησε μια σειρά προγραμμάτων κατάρτισης μειονοτικών ομάδων, τα οποία πραγματοποιήθηκαν υπό την εποπτεία του Υπουργείου Εργασίας, δείχνουν εύγλωττα τις ελλείψεις που χαρακτηρίζουν πολλούς εκπαιδευτές.

“Αποτέλεσμα της χαμηλής εξειδίκευσης των εκπαιδευτών, ιδιαίτερα αυτών της κατάρτισης μειονοτικών μονάδων, καθώς και της έλλειψης υποστηρικτικής εκπαίδευσης εκπαιδευτών, είναι η εφαρμογή μεθοδολογιών εκπαίδευσης οι οποίες κατά κανόνα δεν είναι προσαρμοσμένες στις ανάγκες των διδασκομένων ομάδων”.

Αλλη μια πρόσφατη έρευνα (Τμήμα Κοινωνιολογίας του Πανεπιστημίου Κρήτης, 2000), που εξέτασε την κατάσταση της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης στη χώρα, επισήμανε την

“τραγική έλλειψη κατάλληλων εισηγητών-επιμορφωτών που να έχουν ειδικευτεί στην επιμόρφωση των ενηλίκων. Οι περισσότεροι επιμορφωτές δεν έχουν ψυχοπαιδαγωγική κατάρτιση και η αποτελεσματικότητα των προγραμμάτων επαφίεται στην ευαισθησία και στο ταλέντο τους. Ο τρόπος λειτουργίας του συστήματος επιτρέπει στην πλειοψηφία αυτών των στελεχών, να ‘χαρακτηρίζονται’ ως επιμορφωτές-εκπαιδευτές ενηλίκων”.

Το συμπέρασμα που προκύπτει από τα παραπάνω είναι ότι, στην αρχή του 21ου αιώνα, η Ελλάδα βρισκόταν αισθητά πίσω από το επίπεδο των άλλων ευρωπαϊκών χωρών, αλλά και από τις προδιαγραφές που έθεσε η Σύνοδος της Λισαβόνας, σε ό,τι αφορά τις διαδικασίες μέσα από τις οποίες οι εκπαιδευτές ενηλίκων μπορούν να αναπτύξουν τις γνώσεις και δεξιότητές τους, ώστε να ασκούν αποτελεσματικά το έργο τους. Προέβαλε λοιπόν επιτακτικά η ανάγκη της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών.

3. Το Εθνικό Πρόγραμμα της Εκπαίδευσης Εκπαιδευτών

Το Υπουργείο Εργασίας, αντιμέτωπο με αυτή την ανάγκη, σχεδίασε τις προδιαγραφές ενός προγράμματος εκπαίδευσης όλων των εκπαιδευτών επαγγελματικής κατάρτισης, οι οποίοι, το 2001, ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση του Εθνικού Κέντρου Πιστοποίησης (Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.) και εγγράφηκαν στο σχετικό Μητρώο που θεσπίστηκε. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία του Μητρώου, πρόκειται για 10.000 περίπου άτομα, μέσου όρου ηλικίας 40 ετών, που στη συντριπτική τους πλειονότητα δεν απασχολούνται πλήρως στον τομέα της εκπαίδευσης ενηλίκων. Δραστηριοποιούνται εκεί περιστασιακά, ως ωρομίσθιοι εκπαιδευτές, και η βασική τους επαγγελματική ενασχόληση εντάσσεται σε ποικίλους τομείς (40% είναι εκπαιδευτικοί, και οι άλλοι είναι στελέχη του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, επιστήμονες-ελεύθεροι επαγγελματίες, τεχνικοί κ.ά.).

Το Υπουργείο Εργασίας αποφάσισε όλοι αυτοί οι εκπαιδευτές να εκπαιδευτούν και να αξιολογηθούν στο τέλος της εκπαίδευσής τους. Όσοι κριθούν κατάλληλοι θα πιστοποιηθούν. Από το 2004, μόνο οι πιστοποιημένοι εκπαιδευτές θα διδάσκουν πλέον ενηλίκους στα προγράμματα κατάρτισης που επιδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Σύμφωνα με τις προδιαγραφές που έθεσε το Υπουργείο Εργασίας, κάθε πρόγραμμα εκπαίδευσης εκπαιδευτών θα έχει διάρκεια 300 ώρες και θα

διεξάγεται με “μεικτή μέθοδο”. Δηλαδή “75% των ωρών διδασκαλίας θα διεξαχθούν με τη μέθοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και 25% με τη μέθοδο της διδασκαλίας ‘πρόσωπο με πρόσωπο’” (Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, 2002). Αυτό αποφασίστηκε, για να μπορέσουν να παρακολουθήσουν το πρόγραμμα οι ενδιαφερόμενοι που, όπως προαναφέρθηκε, έχουν σχεδόν όλοι πλήρη απασχόληση σε άλλους τομείς.

Στον προαναφερθέντα διεθνή διαγωνισμό για την επιλογή του αναδόχου φορέα επικράτησε εταιρική σύμπραξη, αποτελούμενη από το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο ως συντονιστή, καθώς και από το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο (ΕΤΙ) της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών (ΕΕΤ), το Ινστιτούτο Εργασίας της ΓΣΕΕ και το Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης “ΜΕΝΤΩΡ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ”.

4. Η συμμετοχή της ΕΕΤ

Το Ελληνικό Τραπεζικό Ινστιτούτο της ΕΕΤ μετέχει σε όλα τα επίπεδα του προγράμματος. Εκπροσωπείται στη Συντονιστική Επιτροπή, ενώ στελέχη και συνεργάτες του έχουν αναλάβει σημαντικά καθήκοντα στη συγγραφή των κειμένων, στην εκπαίδευση των 250 εκπαιδευτών των εκπαιδευτών, στον προσδιορισμό των κριτηρίων για την αξιολόγηση και πιστοποίηση των εκπαιδευτών.

Το ΕΤΙ δικαιωματικά ανέλαβε αυτό το ρόλο, δεδομένου ότι διαθέτει σημαντική (και την πλέον μακρόχρονη στην Ελλάδα – από το 1993) τεχνογνωσία και εμπειρία στην εκπαίδευση από απόσταση. Έχει εκπονήσει μεγάλο αριθμό προγραμμάτων αυτού του είδους, στα οποία έχουν μέχρι σήμερα συμμετάσχει 15.000 τραπεζοϋπάλληλοι από όλη τη χώρα.

Τα τελευταία δύο χρόνια το ΕΤΙ σχεδίασε και υλοποίησε πιλοτικά δύο προγράμματα εκπαίδευσης των εκπαιδευτών του από απόσταση, διαμορφώνοντας ταυτόχρονα και το διδακτικό υλικό. Κάθε πρόγραμμα είχε συνολική διάρκεια 300 ωρών.

Το πρώτο απευθύνθηκε σε μη έμπειρους και το δεύτερο σε έμπειρους εκπαιδευτές.

5. Η πρόταση του αναδόχου φορέα: Βασικά στοιχεία

Εφαρμογή των αρχών της εκπαίδευσης ενηλίκων

Το πρόγραμμα απευθύνεται σε ενήλικα άτομα, που μάλιστα έχουν τον πολλαπλασιαστικό ρόλο του εκπαιδευτή άλλων ενηλίκων. Ο σχεδιασμός λοιπόν του προγράμματος δε μπορούσε παρά να βασιστεί, πρώτιστα, στις αρχές της εκπαίδευσης ενηλίκων όπως έχουν αποκρυσταλλωθεί, μέσα από έρευνα και θεωρητική αναζήτηση, τα τελευταία σαράντα περίπου χρόνια. Σε αυτό το χρονικό διάστημα, οι μελετητές του πεδίου της εκπαίδευσης ενηλίκων κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι οι συνθήκες κάτω από τις οποίες μαθαίνουν οι ενήλικοι είναι σε σημαντικό βαθμό διαφορετικές από εκείνες που αφορούν τα παιδιά και τους εφήβους*. Κατά συνέπεια η εκπαίδευση ενηλίκων αποτελεί αυτοτελές επιστημονικό πεδίο, που συμβάλλει στην επιστημονική σκέψη με το δικό του ξεχωριστό σώμα ερευνών και γνώσεων και διαθέτει τα δικά του χαρακτηριστικά.

Μέσα από τις αναζητήσεις που έγιναν, οι μελετητές συνέκλιναν στο συμπέρασμα ότι οι ενήλικοι, ως εκπαιδευόμενοι, έχουν ορισμένα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά: Ζητούν να αποκτήσουν γνώσεις και δεξιότητες που συνδέονται με τις συνθήκες της ζωής τους και τις ανάγκες τους, μαθαίνουν κατ’ εξοχήν με βάση τις προϋπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες τους, τείνουν να αναλάβουν υπεύθυνο ρόλο και να συμμετέχουν στην πορεία της εκπαίδευσής τους**. Από τα χαρακτηριστικά αυτά απορρέουν οι αρχές μάθησης των ενηλίκων:

* Βλ. μια εξαιρετική επισκόπηση των αναζητήσεων αυτών και των συμπερασμάτων που προέκυψαν στο Merriam S.B., Caffarella R., (1991).

** Βλ. ως προς το ζήτημα αυτό τη σύγκλιση των απόψεων κορυφαίων μελετητών όπως λ.χ. ο St. Brookfield (1986), ο M. Knowles (1990), ο R. Smith (1988), ο A. Rogers (1999).

- Το περιεχόμενο της εκπαίδευσης συνδέεται στενά με τις ανάγκες και τους στόχους των εκπαιδευομένων, καθώς και με τις γνώσεις και εμπειρίες που ήδη διαθέτουν.
- Το μαθησιακό κλίμα χαρακτηρίζεται από ουσιαστική επικοινωνία μεταξύ εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων, αμοιβαίο σεβασμό, συνεργατικό πνεύμα.
- Οι εκπαιδευόμενοι, σταδιακά, ενθαρρύνονται να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες και να συμμετέχουν στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Αυτές οι αρχές αποτέλεσαν το θεμέλιο πάνω στο οποίο οικοδομήθηκε η πρόταση για την εκπαίδευση των εκπαιδευτών. Ο τρόπος με τον οποίο αποφασίστηκε να διαμορφωθεί τόσο το διδακτικό υλικό όσο και η μεθοδολογία της εκπαίδευσης των εκπαιδευτών, διέπονται από το μέλημα για ενεργητική συμμετοχή των εκπαιδευομένων στην πορεία της μάθησης, για σύνδεση των γνώσεων και δεξιοτήτων που θα αποκτούν με εκείνες που ήδη διαθέτουν, για διαμόρφωση μιας ανοικτής και συνεργατικής σχέσης μεταξύ εκπαιδευτών και εκπαιδευομένων που ταιριάζει σε ενήλικους και ευνοεί τη μάθηση.

Εφαρμογή των γενικών προδιαγραφών της εκπαίδευσης από απόσταση

Ταυτόχρονα, με δεδομένο ότι το πρόγραμμα έχει σε μεγάλο βαθμό τα χαρακτηριστικά της εκπαίδευσης από απόσταση, αναζητήθηκαν οι κατάλληλες προδιαγραφές για αυτό το είδος εκπαίδευσης, προκειμένου να γίνει ο σχεδιασμός. Επιλέχθηκε το ολοκληρωμένο μοντέλο της εκπαίδευσης από απόσταση που προτείνουν ορισμένοι από τους πιο βασικούς μελετητές της εκπαίδευσης από απόσταση (Mason R., 1995, Peters O., 1998, Race Ph., 1999), και το οποίο διέπεται από τις ακόλουθες γενικές προδιαγραφές:

- Η μάθηση συντελείται κυρίως μέσα από την κατ' ιδίαν μελέτη διδακτικού υλικού, ειδικά διαμορφωμένου για τις ανάγκες της εκπαίδευσης από απόσταση.

- Το διδακτικό υλικό βρίσκεται σε σχέση αλληλεπίδρασης με τους εκπαιδευόμενους. Τους παρέχει εναύσματα για σκέψη και εμπέδωση, πολλαπλές πηγές μάθησης, συνεχείς δυνατότητες για μάθηση μέσω της πράξης (απάντηση σε ερωτήματα, εκπόνηση ασκήσεων και εργασιών), καθώς και ολοκληρωμένη ανατροφοδότηση στις ασκήσεις και εργασίες που εκπονούν.
- Οι εκπαιδευόμενοι καθοδηγούνται συστηματικά για να μελετούν. Αυτό γίνεται από κατάλληλα διαμορφωμένα στοιχεία του εκπαιδευτικού υλικού, από αναλυτικές οδηγίες μελέτης και από αναλυτικό χρονοδιάγραμμα σπουδών.
- Ιδιαίτερα σημαντικό στοιχείο για την επιτυχία ενός προγράμματος είναι η λειτουργία των εκπαιδευτών. Οι εκπαιδευτές έχουν καταλυτικό ρόλο στο πρόγραμμα. Βρίσκονται σε στενή επαφή με τους εκπαιδευόμενους (κυρίως μέσω επικοινωνίας με e-mail, ταχυδρομείο, τηλέφωνο, αλλά και μέσω ορισμένων συναντήσεων “πρόσωπο με πρόσωπο”). Συμβουλεύουν επισημονικά τους εκπαιδευόμενους, τους καθοδηγούν στη μελέτη, τους βοηθούν να αξιοποιούν αποτελεσματικά το διδακτικό υλικό, τους εμπνέουν στη μαθησιακή προσπάθειά τους. Συνάγεται ότι ο ρόλος του εκπαιδευτή στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση διαφέρει από εκείνον της “πρόσωπο με πρόσωπο” εκπαίδευσης. Αυτό συμβολίζεται με την έννοια “εκπαιδευτής (ή καθηγητής) – σύμβουλος”, που έχει επικρατήσει να χρησιμοποιείται στη διεθνή πρακτική, για να επισημάνει τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του διδάσκοντος στην εκπαίδευση από απόσταση.

- Το εκπαιδευτικό υλικό, οι μορφές επικοινωνίας εκπαιδευτών-εκπαιδευομένων, καθώς και η όλη λειτουργία ενός προγράμματος εκπαίδευσης από απόσταση, είναι προσαρμοσμένα στις εκπαιδευτικές ανάγκες, στο μορφωτικό επίπεδο και στις ατομικές και κοινωνικές ιδιαιτερότητες του πληθυσμού-στόχου, στον οποίο απευθύνεται.

Το μοντέλο που εφαρμόζεται στο πρόγραμμα “Εκπαίδευση Εκπαιδευτών”

Με βάση τις παραπάνω γενικές προδιαγραφές, στο πρόγραμμα “Εκπαίδευση Εκπαιδευτών” εφαρμόζεται ένα μοντέλο που έχει τα εξής στοιχεία:

- Κάθε εκπαιδευόμενος μελετά σταδιακά και κατ’ ιδίαν το έντυπο διδακτικό υλικό, με βάση συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα (225 ώρες μελέτης).
- Το διδακτικό υλικό είναι ειδικά διαμορφωμένο, ώστε να επιτρέπει σε κάθε εκπαιδευόμενο να μαθαίνει αποτελεσματικά μελετώντας το. Για να επιτευχθεί αυτό, το υλικό περιέχει τα εξής στοιχεία:
 - Στοιχεία που βοηθούν τους εκπαιδευόμενους να κατανοήσουν ευκολότερα το κείμενο (σε κάθε κεφάλαιο αναφέρονται ο σκοπός του, τα προσδοκώμενα αποτελέσματα, οι έννοιες-κλειδιά, εισαγωγικές παρατηρήσεις, οδηγίες για μελέτη κ.ά.).
 - Πηγές γνώσεων συμπληρωματικές προς το κείμενο (βιβλιογραφία, οδηγός για περαιτέρω μελέτη, παραπομπές σε άλλα κείμενα).
 - Στοιχεία που βοηθούν στην εφαρμογή των γνώσεων και στη μάθηση μέσω της πράξης (ασκήσεις, ερωτήσεις, μελέτες περίπτωσης, παραδείγματα).
- Το υλικό αυτό συνοδεύεται από δύο φυλλάδια: α) λεπτομερή “Οδηγό Σπουδών” για τους εκπαιδευόμενους (περιέχει οδηγίες μελέτης, χρονοδιάγραμμα, βιβλιογραφία κ.ά.) και β) “Εγχειρίδιο του Εκπαιδευτή” (περιέχει οδηγίες και παραδείγματα που βοηθούν τον εκπαιδευτή στην άσκηση του έργου του).
- Το έντυπο διδακτικό υλικό συμπληρώνεται από: α) Εκπαιδευτικές βιντεοκασέτες, που περιέχουν παραδείγματα εκπαιδευτικών πρακτικών. β) Ένα αλληλεπιδραστικό CD-ROM, που περιέχει κείμενα για περαιτέρω μελέτη, ασκήσεις, υποδείγματα εργασιών των εκπαιδευόμενων, μεθοδολογικές οδηγίες, βιβλιογραφικούς

οδηγούς κ.ά. Το CD-ROM επιλέχθηκε να αποτελέσει προαιρετικό και όχι βασικό διδακτικό υλικό, γιατί εκτιμήθηκε ότι ένα τμήμα των εκπαιδευτών (ιδίως άτομα ωρίμων ηλικιών, άτομα που κατοικούν σε μικρές πόλεις) δεν μπορούν να χρησιμοποιήσουν τη σύγχρονη εκπαιδευτική τεχνολογία, συνεπώς θα κινδύνευαν να μηντύχουν ίδιου επιπέδου εκπαίδευσης με τους άλλους. Από την άλλη, με μια σειρά μέτρων και κινήτρων παροτρύνονται όλοι οι εκπαιδευτές να αποκτήσουν αυτή την πρόσβαση.

- Το σύνολο του διδακτικού υλικού κάθε προγράμματος αντιστοιχεί, ως προς το περιεχόμενο και το επίπεδό του, στις ανάγκες ανάπτυξης γνώσεων, δεξιοτήτων και στάσεων των εκπαιδευτών στους οποίους απευθύνεται. Για να επιτευχθεί αυτό, θα αξιοποιηθούν τα πορίσματα μιας μελέτης που διεξάγεται στο πλαίσιο του προγράμματος (μέσω συνεντεύξεων και ερωτηματολογίων που απευθύνονται σε εκπαιδευτές) και αποσκοπεί να εντοπίσει αυτές τις ανάγκες.
- Κάθε εκπαιδευόμενος μετέχει, στη διάρκεια του προγράμματος, σε ομάδα εκπαιδευομένων (15-20 ατόμων), η οποία συντονίζεται από έναν εκπαιδευτή-σύμβουλο. Αυτός λειτουργεί ως επισημονικός και εκπαιδευτικός σύμβουλος των εκπαιδευομένων.
- Κάθε εκπαιδευόμενος, εάν επιθυμεί, επικοινωνεί συχνά με τον εκπαιδευτή (με e-mail ή/και τηλεφωνικά ή/και με fax) και υποστηρίζεται από αυτόν. Είναι δυνατές και πρόσωπο με πρόσωπο ατομικές συναντήσεις των εκπαιδευομένων με τον εκπαιδευτή. Επίσης ενθαρρύνεται η μεταξύ των εκπαιδευομένων επικοινωνία (ο εκπαιδευτής τους δίνει θέματα για συζήτηση, επίσης ενθαρρύνει τη μεταξύ τους ανταλλαγή απόψεων και εμπειριών). Με αυτούς τους τρόπους αναπτύσσεται η αλληλεπίδραση εκπαιδευτών-εκπαιδευομένων, η οποία αποτελεί νευραλγικό στοιχείο της εκπαίδευσης από απόσταση.
- Η αλληλεπίδραση αυτή κορυφώνεται με τις πρόσωπο με πρόσωπο σεμιναριακές συναντή-

σεις εκπαιδευτή και εκπαιδευομένων. Οι συναντήσεις έχουν συνολική διάρκεια 75 ώρες. Κατά τις συναντήσεις γίνεται εμπέδωση και εφαρμογή όσων μελετήθηκαν, επίλυση αποριών, ανάπτυξη μεθοδολογιών, παρουσίαση παραδειγμάτων κ.ά.

- Κάθε εκπαιδευόμενος εκπονεί, στη διάρκεια του προγράμματος που συμμετέχει, δύο γραπτές εργασίες και τις αποστέλλει στον εκπαιδευτή-σύμβουλο. Αυτός απαντά γραπτά στον εκπαιδευόμενο, παρέχοντάς του πλήρη ανατροφοδότηση για κάθε εργασία (δηλαδή του αποστέλλει κάθε φορά μια-δυο σελίδες, στις οποίες περιέχεται σχολιασμός της εργασίας, επισήμανση των λαθών και ελλείψεων, αλλά και των θετικών σημείων, συμβουλές και πηγές για βελτίωση της πορείας του εκπαιδευόμενου, παραδείγματα, οδηγίες, καθώς και – όπου χρειάζεται – εμπύχωση και συμβουλές για τη συνέχεια της προσπάθειας). Στη διεθνή και ελληνική πρακτική της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έχει διαπιστωθεί ότι η εκπόνηση των γραπτών εργασιών και ο σχολιασμός τους από τον εκπαιδευτή όχι μόνο βοηθάει σημαντικά τους εκπαιδευόμενους να εμπεδώνουν την ύλη, αλλά και ενεργοποιεί το ενδιαφέρον τους για το πρόγραμμα σπουδών.
- Τέλος, ένα νευραλγικής σημασίας στοιχείο αφορά την *εκπαίδευση των 250 εκπαιδευτών των εκπαιδευτών*: Θα εκπαιδευτούν με το ίδιο ακριβώς διδακτικό υλικό και με την ίδια μεθοδολογία, με την οποία αργότερα με τη σειρά τους θα εκπαιδεύσουν τους 10.000 εκπαιδευτές, με στόχο να βιώσουν εκ του σύνεγγυς όλες τις διαδικασίες του προγράμματος εκπαίδευσης εκπαιδευτών από απόσταση. Με αυτό τον τρόπο θα έχουν τη δυνατότητα να κατανοήσουν σε βάθος, μέσα από την πράξη, τις απαιτήσεις του έργου τους, ώστε να μπορέσουν να το ασκήσουν αποτελεσματικά.

6. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα

Το εθνικό πρόγραμμα της εκπαίδευσης εκπαιδευτών, λόγω του βεληνεκούς του και λόγω του ότι εφαρμόζεται για πρώτη φορά στην Ελλάδα, αναμένεται να έχει σημαντικές επιπτώσεις τόσο στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων, όσο και στο – σε μεγάλο βαθμό επικαλυπτόμενο με αυτό – πεδίο της εκπαίδευσης από απόσταση.

Στο πεδίο της εκπαίδευσης ενηλίκων αναμένεται μια μεγάλη σε έκταση διάχυση των σύγχρονων αρχών και μεθοδολογιών, η οποία, στο μέτρο που θα πραγματοποιείται εύστοχα, μπορεί να συμβάλει στην αναβάθμιση της ποιότητας της παρεχόμενης κατάρτισης και να συντελέσει στη σύγκλιση με τα ευρωπαϊκά δεδομένα. Ειδικότερα, η εφαρμογή των αρχών της ενεργητικής συμμετοχής των εκπαιδευομένων, της μάθησης μέσω της πράξης, της συνεργατικής σχέσης εκπαιδευτών-εκπαιδευομένων, μπορεί να σηματοδοτήσει τη μετάβαση από το παραδοσιακό, δασκαλοκεντρικό μοντέλο της κάθετης μεταβίβασης γνώσεων προς ένα μοντέλο που ανοίγει τους ορίζοντες των εκπαιδευομένων, τους αντιμετωπίζει ως υπεύθυνους ανθρώπους, τους “μαθαίνει πώς να μαθαίνουν”. Μια τέτοια εξέλιξη ελπίζεται να έχει θετικές επιπτώσεις και στο χώρο του τυπικού εκπαιδευτικού συστήματος, δεδομένου ότι, όπως προαναφέρθηκε, 40% των εκπαιδευτών ενηλίκων, δηλαδή περίπου 4.000 άτομα, είναι ενεργοί διδάσκοντες σε σχολεία ή πανεπιστήμια.

Στο πεδίο της εκπαίδευσης από απόσταση αναμένεται ότι η εφαρμογή ενός τόσο μεγάλου προγράμματος (αποτελεί το δεύτερο σε μέγεθος στην Ελλάδα μετά το σύνολο των προγραμμάτων σπουδών του Ελληνικού Ανοικτού Πανεπιστημίου), θα εστιάσει την προσοχή των ενδιαφερομένων στις αρχές και στο μοντέλο που προεσβύει. Ειδικότερα, αναμένεται στα επόμενα χρόνια, στο ελληνικό πεδίο της εκπαίδευσης από απόσταση, να ενισχύσουν τη θέση τους οι λογικές και πρακτικές που δίνουν έμφαση στο ρόλο του εκπαιδευτή-εμπυκρωτή, στο στοιχείο της αλληλεπίδρασης του διδακτικού υλι-

κού με τον εκπαιδευόμενο, στην ενεργητική εμπλοκή των εκπαιδευομένων στην πορεία της μάθησης. Επίσης, αναμένεται να κερδίσει έδαφος η άποψη ότι η χρήση σύγχρονης τεχνολογίας στην εκπαίδευση από απόσταση δεν αποτελεί πανάκεια ούτε αυτοσκοπό, αλλά χρειάζεται να εφαρμόζεται στο μέτρο που εξυπηρετεί τις συγκεκριμένες ανάγκες ενός προγράμματος και εναρμονίζεται με το επίπεδο τεχνολογίας που διαθέτουν οι εκπαιδευόμενοι. Επίσης ότι είναι απαραίτητο η χρήση της τεχνολογίας να υπόκειται σε παιδαγωγικά κριτήρια, που μπορούν να εγγυηθούν για την ποιότητα και αποτελεσματικότητα της μαθησιακής διαδικασίας.

Ασφαλώς, το συγκεκριμένο πρόγραμμα της εκπαίδευσης εκπαιδευτών δεν είναι αρκετό για να κλίνει αποφασιστικά η πλάστιγγα προς τις παραπάνω κατευθύνσεις. Για να γίνει αυτό, θα χρειαστεί να πραγματοποιηθούν αρκετά ακόμα προγράμματα με παρεμφερείς αρχές και επιδιώξεις. Και θα χρειαστεί η εκπαίδευση των εκπαιδευτών, καθώς και η διαδικασία της αξιολόγησής τους, να μην εξαντληθούν σε αυτό το πρόγραμμα, αλλά να προσλάβουν συνεχιζόμενη διάσταση. Ωστόσο, το πρόγραμμα της εκπαίδευσης εκπαιδευτών δίνει τη δυνατότητα να γίνουν ορισμένα κρίσιμα βήματα. Η ευόδωση της προσπάθειας θα εξαρτηθεί από την ποιότητα του έργου που θα επιτελέσουν οι συντελεστές, αλλά και από τον τρόπο με τον οποίο θα το δεχτούν εκείνοι στους οποίους απευθύνεται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΒΕΡΓΙΔΗΣ Δ., (2002), “Μελέτη για τις προδιαγραφές του περιεχομένου των προγραμμάτων εκπαίδευσης εκπαιδευτών”, δακτυλογραφημένη Έκθεση κατατεθειμένη στο Ε.ΚΕ.ΠΙΣ.

BROOKFIELD ST., (1986), “*Understanding and Facilitating Adult Learning*”, Open University Press.

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2000), “Υπόμνημα σχετικά με την εκπαίδευση καθ’ όλη τη διάρκεια της ζωής”, ελληνική δακτυλογραφημένη έκδοση.

KNOWLES M., (1990), “*The Adult Learner: A neglected species*”, Gulf, Houston (4η έκδ.).

KOKKOS A., (2002), “*Η Εκπαίδευση Ενηλίκων στην Ευρώπη και στην Ελλάδα: τάσεις, στρατηγικές, συγκρίσεις*”, στο: Διεθνής Συνδιάσκεψη για την Εκπαίδευση Ενηλίκων, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα.

MASON R., (1995), “*Using communications’ media in Open and Distance Learning*”, London, Kogan Page.

MERRIAM S. B., CAFFARELLA R., (1991), “*Learning in Adulthood*” Jossey-Bass, San Francisco.

Πανεπιστήμιο Κρήτης, Τμήμα Κοινωνιολογίας, Σχολή Κοινωνικών Επιστημών, (2000), “*Ζήτηση συνεχόμενης εκπαίδευσης και κίνητρα ενδιαφερομένων στην Ελλάδα (1998-2000)*”, επιστημονικός υπεύθυνος Σ. Παπαϊωάννου, δακτυλογραφημένο.

PETERS O., (1998), “*Learning and Teaching in Distance Education*”, London, Kogan Page.

RACE, PH., (1999), “*Το εγχειρίδιο της Ανοικτής Εκπαίδευσης*”, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα.

ROGERS, A., (1999), “*Η εκπαίδευση ενηλίκων*”, εκδ. Μεταίχμιο, Αθήνα.

SMITH R., (1988), “*Learning How to Learn. Applied Theory for Adults*”, Open University Press.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2000), “*Αξιολόγηση Επιχειρησιακού Προγράμματος Καταπολέμησης του Αποκλεισμού από την Αγορά Εργασίας, ΚΠΣ 1994-1999*”, PRISMA, δακτυλογραφημένο.

Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων (2002), “*Προκήρυξη για την επιλογή αναδόχου για την εκπόνηση έργου με τίτλο ‘Ανάπτυξη Μεθοδολογίας και Διδακτικού Υλικού για την Εκπαίδευση Εκπαιδευτών’*”, δακτυλογραφημένο.

Εισαγωγή

Συνεχίστηκε η σταθερή ανοδική πορεία των εργασιών του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή και κατά το εννεάμηνο 1.1-30.9.2002. Οι τηλεφωνικές κλήσεις αυξήθηκαν κατά 26,6% και τα γραπτά παράπονα κατά 18,9% έναντι του αντίστοιχου διαστήματος του 2001. Τα αριθμητικά μεγέθη, για το εννεάμηνο 2002, είναι 3.793 για τις τηλεφωνικές κλήσεις και 553 για τα γραπτά παράπονα.

Στην κατανομή των παραπόνων κατά προϊόν ή υπηρεσία, τα μέσα πληρωμών εξακολουθούν να κατέχουν την πρώτη θέση με αυξημένο ποσοστό. Ακολουθούν τα δάνεια, οι καταθέσεις και οι κινητές αξίες. Η “Ποιότητα Υπηρεσιών” και ιδιαίτερα οι υποκατηγορίες “πληροφόρηση-ενημέρωση ελλιπής ή εσφαλμένη” και “καθυστερήσεις”, αποτελούν την αιτία των περισσότερων παραπόνων.

Από τις 383 υποθέσεις που επιλύθηκαν συνολικά, διαμορφώθηκε δείκτης ικανοποίησης των συναλλασσομένων 80% έναντι 76% και 81% για τα έτη 2001 και 2000 αντίστοιχα. Ειδικότερα, το ποσοστό των υποθέσεων που έκλεισαν με πλήρη ικανοποίηση των συναλλασσομένων ανήλθε σε 60% και με συμβιβασμό σε 20%.

Απολογισμός έργου του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή για το εννεάμηνο 1.1-30.9.2002

Α. ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΗ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗ

Ι. Τηλεφωνικές κλήσεις

α) Στον **Πίνακα 1** εμφανίζεται το σύνολο των τηλεφωνικών κλήσεων κατά κατηγορίες, οι κυριότερες των οποίων είναι:

ΠΙΝΑΚΑΣ 1				
Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία εννεαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Τραπεζικά θέματα				
> Εντός Κανονισμού Λειτουργίας (ΚΛ)	2.454	1.718	64,7	57,3
> Εκτός ΚΛ	1.022	877	26,9	29,3
• Άλλα θέματα (άλλοι θεσμοί, γενικές πληροφορίες κλπ)	317	402	8,4	13,4
• Σύνολο	3.793	2.997	100,0	100,0

Το σύνολο των τηλεφωνικών κλήσεων του εννεαμήνου 2002 παρουσίασε αύξηση σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2001 κατά 26,6%.

β) Στον **Πίνακα 2** αναλύονται οι εκτός κανονισμού τηλεφωνικές κλήσεις, κατά αιτία εξαίρεσης.

Από τα στοιχεία του Πίνακα προκύπτει ότι εξακολουθεί να διατηρείται υψηλό το ενδιαφέρον των ιδιωτών επαγγελματιών (240 από τις 249 υποθέσεις) για το θεσμό. Από τις 160 λοιπές περιπτώσεις, 36 αφορούν υποθέσεις που αποτελούν αντικείμενο διαδικασιών ενώπιον των δικαστηρίων, 31 είναι γενικά παράπονα που δεν αφορούν συγκεκριμένη τράπεζα και 32 παράπονα που αφορούν τράπεζες οι οποίες δεν συμμετέχουν στο θεσμό.

γ) Στον **Πίνακα 3** (στην επόμενη σελίδα), παρουσιάζεται η κατανομή των εντός κανονισμού τηλεφω-

νικών κλήσεων, που αφορούν νέες περιπτώσεις⁽¹⁾, κατά κατηγορία προϊόντων/υπηρεσιών.

Οι 71 από τις 72 περιπτώσεις της νέας κατηγορίας “εισαγωγή ευρώ” παρουσιάστηκαν το πρώτο τρίμηνο.

δ) Στον **Πίνακα 4** (στην επόμενη σελίδα) εμφανίζεται η κατανομή των εντός κανονισμού κλήσεων, που αφορούν νέες περιπτώσεις, κατά κατηγορία παραπόνων.

Από τις 864 περιπτώσεις που τα αίτιά τους ανήκουν στην κατηγορία “ποιότητα υπηρεσιών”, οι 490 αφορούν ελλιπή ή εσφαλμένη πληροφόρηση και οι 152 καθυστερήσεις.

II. Γραπτά Παράπονα

Ο αριθμός των γραπτών παραπόνων, κατά το διάστημα 1.1.2002-30.9.2002, ανήλθε σε 553 και ήταν κα-

ΠΙΝΑΚΑΣ 2				
Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία εννεαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Εμπορική ή επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών ή γενικές πληροφορίες για τράπεζες	475	439	46,5	50,4
• Δεν αφορά τράπεζα ή τραπεζική συναλλαγή	138	92	13,5	10,6
• Υποθέσεις ιδιωτών επαγγελματιών και νομικών προσώπων	249	219	24,4	25,2
• Λοιπές περιπτώσεις	160	120	15,6	13,8
• Σύνολο	1.022	870	100,0	100,0

⁽¹⁾ Η διαφορά από το 2.454, που είναι το σύνολο των εντός κανονισμού τηλεφωνικών κλήσεων, αφορά σε τηλεφωνικές κλήσεις για ενημέρωση σχετικά με την πορεία υποθέσεων που βρίσκονται σε εξέλιξη.

ΠΙΝΑΚΑΣ 3

Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία εννεαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Μέσα πληρωμών	793	668	42,8	42,5
• Δάνεια	641	590	34,6	37,6
• Καταθέσεις	248	225	13,4	14,3
• Κινητές Αξίες	42	44	2,2	2,8
• Εισαγωγή ευρώ	72	–	3,9	–
• Λοιπά	57	43	3,1	2,8
• Σύνολο	1.853	1.570	100,0	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 4

Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία εννεαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Συναλλαγές/Υπολογισμοί	715	727	38,6	45,9
• Ποιότητα Υπηρεσιών	864	651	46,6	41,1
• Τραπεζική Πρακτική	244	177	13,1	11,2
• Λοιπά	31	28	1,7	1,8
• Σύνολο	1.854	1.583	100,0	100,0

τά 18,9% αυξημένος σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του έτους 2001. Από το σύνολο των γραπτών παραπόνων τα 445 (80,5%) ήταν εντός της αρμοδιότητας του Γραφείου του Τραπεζικού Μεσολαβητή και 108 (19,5%) εκτός.

α) Οι κύριες κατηγορίες των εκτός αρμοδιότητας του Τραπεζικού Μεσολαβητή υποθέσεων εμφανίζονται στον **Πίνακα 5** (επόμενη σελίδα).

Από τις 34 περιπτώσεις της κατηγορίας “Λοιπά”, οι 13 δεν αφορούν τράπεζες ή τραπεζικές συναλλαγές και 10 αποτελούν αντικείμενο διαδικασιών ενώπιον των δικαστηρίων

β) Τα στοιχεία του **Πίνακα 6** αφορούν στην κατανομή των υποθέσεων κατά προϊόν (επόμενη σελίδα).

Στα γραπτά παράπονα, παρατηρείται σημαντική αύξηση στο ποσοστό που αφορά στα μέσα πληρωμών, μεταξύ των εννεαμήνων των ετών 2001 και 2002. Από το ποσοστό του 58,2%, το 44,0% (196 περιπτώσεις) αναφέρονται σε κάρτες και το 8,1% (36 περιπτώσεις) σε ATMs. Αντίθετα, μείωση και σε απόλυτους αριθμούς σημείωσαν τα παράπονα για δάνεια.

Τα στοιχεία του **Πίνακα 7** παρουσιάζουν την κατανομή κατά κατηγορία παραπόνων (επόμενη σελίδα).

ΠΙΝΑΚΑΣ 5				
Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία εννεαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Επαγγελματικές-επιχειρηματικές συναλλαγές	32	25	29,6	31,3
• Εμπορική-επιχειρηματική πολιτική των τραπεζών	27	21	25,0	26,2
• Γεγονότα εκτός προθεσμιών	15	8	13,9	10,0
• Λοιπά	34	26	31,5	32,5
• Σύνολο	108	80	100,0	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 6				
Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία εννεαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Μέσα πληρωμών	259	194	58,2	50,4
• Δάνεια	106	117	23,8	30,4
• Καταθέσεις	53	53	11,9	13,8
• Κινητές αξίες	14	15	3,2	3,9
• Λοιπά	13	6	2,9	1,5
• Σύνολο	445	385	100,0	100,0

ΠΙΝΑΚΑΣ 7				
Κατηγορίες	Αριθμητικά στοιχεία εννεαμήνου		Σύνθεση %	
	2002	2001	2002	2001
• Συναλλαγές/υπολογισμοί	232	203	52,1	52,7
• Ποιότητα υπηρεσιών	145	136	32,6	35,3
• Τραπεζική πρακτική	62	39	13,9	10,2
• Λοιπά	6	7	1,4	1,8
• Σύνολο	445	385	100,0	100,0

Β. ΚΛΕΙΣΙΜΟ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

Στο διάστημα 1.1.2002-30.9.2002 περατώθηκε η εξέταση 403 υποθέσεων, από τις οποίες 20 μετά από παραίτηση των ενδιαφερομένων. Η κατανομή των υπολοίπων 383 υποθέσεων, ανάλογα με το φορέα επίλυσης της υπόθεσης και την κατάληξή της, έχει ως ακολούθως:

οι νόμιμοι κάτοχοι ελέγχονται για βαρεία αμέλεια, στην οποία προσκρούει η εφαρμογή της ΚΥΑ Ζ1-178/2001, για περιορισμό της ζημίας σε 150 ευρώ.

Στο τελευταίο τρίμηνο του εννεαμήνου καταγγέλθηκαν περιπτώσεις έκδοσης καρτών με κλεμμένες ταυτότητες και πλαστογραφημένες δηλώσεις εισοδήματος.

Φορέας	Κατάληξη			
	Υπέρ του συναλλασσομένου	Υπέρ της τράπεζας	Συμβιβαστική λύση	Σύνολο
Τράπεζες μετά παρέμβαση ΤΜ	201	–	–	201
Το Γραφείο του ΤΜ	29	76	77	182
• Σύνολο	230	76	77	383

Από τα στοιχεία αυτά προκύπτει ότι:

Το 80% των υποθέσεων, συμπεριλαμβανομένων και όσων επιλύθηκαν συμβιβαστικά, έκλεισαν υπέρ των συναλλασσομένων.

Το 52% διευθετήθηκαν από τις ίδιες τις τράπεζες.

Γ. ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΣΥΝΑΛΛΑΣΣΟΜΕΝΩΝ

Αυξημένη συχνότητα παρουσίασαν οι ακόλουθες κατηγορίες, η κατάταξη των οποίων κατά αίτιο γίνεται σύμφωνα με τους ισχυρισμούς των συναλλασσομένων και πριν τη διερεύνησή τους από το Γραφείο μας:

Κάρτες

Τα περισσότερα παράπονα αφορούν σε αμφισβήτηση χρεώσεων που προήλθαν από συναλλαγές σε καταστήματα ή από αναλήψεις μέσω ΑΤΜ, με κάρτες που έχουν κλαπεί ή απολεσθεί.

Οι περιπτώσεις που φθάνουν στο Γραφείο μας χαρακτηρίζονται είτε από πολυήμερη καθυστέρηση στην αναγγελία της απώλειας ή κλοπής για τις πιστωτικές κάρτες είτε στην ταυτόχρονη με την κλοπή ή απώλεια της κάρτας διαγραφή του PIN. Και στις δύο περιπτώσεις

Δάνεια

Και στα δάνεια καταγγέλθηκαν περιπτώσεις χορήγησης προσωπικών δανείων με κλεμμένες ταυτότητες και πλαστογραφημένες δηλώσεις εισοδήματος, τα οποία καλούνται να εξοφλήσουν τα θύματα κλοπής.

Παράλληλα, συνεχίστηκαν τα παράπονα για διάφορα έξοδα και προμήθειες, για τα οποία δεν υπήρξε, κατά τους ισχυρισμούς των συναλλασσομένων, ενημέρωση. Ήδη, με την εφαρμογή από 30.9.2002 του Εθελοντικού Κώδικα Συμπεριφοράς για τα στεγαστικά δάνεια, που προβλέπει την παροχή προσυμβατικής πληροφόρησης με τη συμπλήρωση από τις τράπεζες του Τυποποιημένου Ευρωπαϊκού Δελτίου Πληροφόρησης, η αιτία αυτή προβλέπεται να περιοριστεί ή και να εκλείψει, για την εν λόγω κατηγορία δανείων.

Καταθέσεις

Παράπονα για αναλήψεις με κλεμμένα βιβλιάρια και ταυτότητες, λόγω μη επαρκούς ελέγχου ταυτοπροσωπίας.

Παράπονα για μειωμένη απόδοση τοποθετησών σε μικτά προϊόντα ή σε προϊόντα η απόδοση των οποίων συνδέεται με δείκτες του χρηματιστηρίου, λόγω ελλειπών ή εσφαλμένης ενημέρωσης.

Δ. ΕΥΡΩΠΑΪΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δημοσιοποίησε στις 2 Σεπτεμβρίου το περιεχόμενο του καταναλωτικού οδηγού για το FIN-NET, το δίκτυο εξωδικαστικής επίλυσης διασυννοριακών παραπόνων στο χρηματοοικονομικό τομέα. Η εξωδικαστική επίλυση κατά την Επιτροπή έχει ένα σημαντικό ρόλο να διαδραματίσει στην υπόθεση της ολοκλήρωσης της ενιαίας αγοράς στον τομέα των λιανικών χρηματοοικονομικών υπηρεσιών. Για το σκοπό αυτό κρίθηκε σκόπιμη η διάχυση της σχετικής πληροφόρησης στους ευρωπαίους καταναλωτές μέσα από το διαδίκτυο, ειδική τηλεφωνική γραμμή και η διανομή 1.500.000 αντιτύπων του οδηγού μέσα από τα δίκτυα παροχής των εν λόγω υπηρεσιών στο σύνολο της ευρωπαϊκής αγοράς.

Στις 11 Σεπτεμβρίου 2002 η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε μια πρόταση νέας οδηγίας για την καταναλωτική πίστη. Οι νέες ρυθμίσεις που προτείνεται να αντικαταστήσουν τις υφιστάμενες από το 1987 αποβλέπουν στην πλήρη εναρμόνιση των εθνικών νομοθεσιών με τη χρήση κοινών κανόνων και εξαλείφοντας τις διαφορές στο καθεστώς της προστασίας του καταναλωτή που υφίστανται ανάμεσα στα κράτη μέλη χάριν της ενίσχυσης της εμπιστοσύνης των καταναλωτών και της ανάπτυξης του διασυννοριακού εμπορίου. Εξαιρουμένων των στεγαστικών δανείων, καταλαμβάνει όλες τις μορφές καταναλωτικής πίστης με στόχο τη βελτίωση της διαφάνειας των συναλλαγών και τη συγκρισιμότητα των προσφερόμενων πιστώσεων. Εισάγει την αρχή του “υπεύθυνου δανεισμού”, κατοχυρώνει το δικαίωμα υπαναχώρησης του καταναλωτή εντός προθεσμίας 14 ημερών και ρυθμίζει το καθεστώς διαχείρισης των προσωπικών δεδομένων και των δεδομένων πιστοληπτικής ικανότητας. Προβλέπει την κατάρτιση μητρώου πιστωτικών φορέων και μεσιτών πιστώσεων και κανό-

νες λειτουργίας των τελευταίων και των εντολοδόχων είσπραξης απαιτήσεων. Ειδικοί κανόνες αφορούν την προστασία των εγγυητών και τις προϋποθέσεις αλληλέγγυας ευθύνης πιστωτών κατά τη συνδεδεμένη πώληση αγαθών και υπηρεσιών. Σημειώνεται ότι της κατάρτισης της σχετικής πρότασης είχε προηγηθεί η διεξαγωγή, για λογαριασμό της Επιτροπής, έρευνας με θέμα την κοινή ευρωπαϊκή γνώμη για τις χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που ολοκληρώθηκε το Δεκέμβριο του 2001.

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διοργάνωσε στις 17 και 18 Σεπτεμβρίου στις Βρυξέλλες ένα σεμινάριο, δρομολογώντας την επέκταση του υφιστάμενου δικτύου FIN-NET στα μελλοντικά κράτη μέλη. Μεταξύ των οργάνων εξώδικης επίλυσης διαφορών από τη Μεγάλη Βρετανία, τη Σουηδία, τη Γαλλία, την Πορτογαλία και την Φιλανδία που προκρίθηκαν για την απαιτούμενη παρουσίαση συγκαταλέχθηκε και ο Τραπεζικός Μεσολαβητής, συγκεντρώνοντας τα ευνοϊκά σχόλια των παρισταμένων. Σκοπός του ενημερωτικού αυτού σεμιναρίου στάθηκε η προώθηση της καλής πρακτικής κατά τη σύσταση και λειτουργία των εξώδικων οργάνων επίλυσης διαφορών στις υπό ένταξη χώρες και η ενσωμάτωσή τους στο δίκτυο μετά τη διεύρυνση.

Η οδηγία για τις συμβάσεις από απόσταση στο χρηματοοικονομικό τομέα αναμένεται να δημοσιευθεί στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, ύστερα από την αποδοχή των τροποποιήσεων της κοινής θέσης από την Επιτροπή στις 26 Ιουλίου 2002, μετά από την έγκριση του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στη δεύτερη ανάγνωση κατά τη διαδικασία της συναπόφασης.

Από τις 30 Σεπτεμβρίου ετέθη σε εφαρμογή ο εθελοντικός Ευρωπαϊκός Κώδικας για την προσυμβατική ενημέρωση των καταναλωτών κατά τη χορήγηση στεγαστικών δανείων, στον οποίον έχουν ήδη προσχωρήσει 3.600 πιστωτικά ιδρύματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης που δραστηριοποιούνται στο χώρο αυτό.

NΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

η Ελλάδα χωρίς νόμισμα

νομισματικές “αρρυθμίες” και δημοσιονομική κρίση

1885-1909

ΕΡΕΥΝΑ – ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:
Δρ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΜΠΡΕΓΙΑΝΝΗ
Ιστορικός

Στα τέλη της περιόδου που εξετάστηκε στο αμέσως προηγούμενο κείμενο, η δραχμή αρχίζει αμυνδρά να υποτιμάται έναντι του γαλλικού φράγκου (1884). Το φαινόμενο θα επιταθεί στα μέσα της δεκαετίας του 1890, καθώς το 1894 η δραχμή χάνει πάνω από το 40% της αξίας της⁽¹⁾. Επομένως, η εντός της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης ισοτιμία σταδιακά έχει de facto αναιρεθεί. Βέβαια, όπως ο δείκτης των ημερομισθίων και των τιμών, έτσι και η τιμή του συναλλάγματος δεν μπορεί να εξηγήσει μια οικονομία και τους μηχανισμούς της. Πρέπει αντίθετα να εξηγηθεί από αυτούς⁽²⁾.

Πριν τη δραματική, για το ελληνικό νόμισμα, δεκαετία του 1890, η δραχμή θα βρεθεί στη δίνη μιας ευρωπαϊκής νομισματικής κρίσεως. Όπως είδαμε σε προηγούμενα κείμενα, ήδη από το 1878 η αποχρηματοποίηση των αργυρών νομισμάτων δημιούργησε σοβαρά προβλήματα όχι μόνο στα νομισματικά πράγματα της χώρας, αλλά εν γένει στο εσωτερικό της Λατινικής Νομισματικής Ενωσης. Στην Ελλάδα, ασημένιες κοπές δεν έχουν πραγματοποιηθεί μετά το 1876, με την εξαίρεση των ασημένιων κερμάτων του 1883 που κόβονται λόγω της αύξησης του ελληνικού πληθυσμού μετά την προσάρτηση των Νέων Επαρχιών.

Κατά την περίοδο 1885-1909, η δημοσιονομική κρίση του νεοελληνικού κράτους, σε συναρμογή με τον ετοιμοθάνατο διμεταλλισμό θα δημιουργήσουν το πλέγμα μιας αρνητικής συγκυρίας, η οποία ανιχνεύεται και στην απώλεια συναλλαγματικών και μεταλλικών διαθεσίμων⁽³⁾. Είναι ευνόητο, ότι η νομισματική κρίση στα μέσα της δεκαετίας του 1880 δεν αφορά αποκλειστικά την ελληνική περίπτωση, αλλά εντάσσεται στο διευρωπαϊκό νομισματικό περιβάλλον.

I. Τα κερματικά γραμμάτια

Η Νομισματική Σύσκεψη του 1878 αποφασίζει την απαγόρευση, κατά το επόμενο έτος, της κοπής αργυρών νομισμάτων εντός του πλαισίου της ΛΝΕ, απαγόρευση που ανανεώνεται το 1885⁽⁴⁾ προκειμένου να αντιμετωπισθεί η κρίση του διμεταλλισμού. Το συγκεκριμένο απαγορευτικό πλαίσιο, αλλά και η απόφαση ότι σε περίπτωση λήξης της Σύμβασης τα κύρια νομίσματα της Ένωσης θα εθνικοποιηθούν και δεν θα κυκλοφορούν παρά στα όρια των εκδοθεισών αρχών⁽⁵⁾,

προκαθορίζουν τη διακριτή πλέον στροφή προς τα αποθέματα χρυσού και τη σταδιακή εγκατάλειψη του διμεταλλισμού. Η εξέλιξη αυτή φαίνεται να πιστοποιείται και από τα νομισματικά πράγματα της χώρας που εισηγήθηκε το διμεταλλισμό: έτσι, στη Γαλλία οι χρυσές κοπές περί τα τέλη του 19ου αιώνα αντιπροσωπεύουν το 65% περίπου στο σύνολο των κοπών κυρίου νομίσματος⁽⁶⁾. Η διαταραχή της ratio των δύο μετάλλων και η συνεχής πτώση της τιμής του ασημιού δεν θα προκαλέσει στις δυτικές οικονομίες τις νομισματικές αρρυθμίες που παρατηρούνται στην ιταλική και την ελληνική περίπτωση, λόγω της διαρροής των ασημένιων κερμάτων. Γενικά μιλώντας, η αύξηση των αποθεμάτων χρυσού σε βάρος του αργύρου στις κεντρικές τράπεζες του συνόλου σχεδόν των ευρωπαϊκών κρατών καταδεικνύει, στην αυγή του 20ού αιώνα, την οριστική στροφή προς τον κανόνα χρυσού⁽⁷⁾, παρά την τυπική επιβίωση της ΛΝΕ έως το 1926.

Στην ελληνική περίπτωση, η επιβολή της αναγκαστικής κυκλοφορίας θα έχει φυσικά αρνητικές επιπτώσεις και όσον αφορά τα αποθέματα σε μεταλλικό, ή καλύτερα θα έρθει ως συνέπεια της διαρκούς μείωσης των αποθεμάτων σε μεταλλικό. Εξάλλου, στην Ελλάδα έχει, ήδη από τα μέσα της δεκαετίας του 1870, σταδιακά τεθεί σε ισχύ ένα νομοθετικό πλαίσιο απαγορευτικό για την κυκλοφορία ξένων αργυρών νομι-

Κερματικά γραμμάτια της 1 δραχμής, εκδόσεως 1885.

NΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

σμάτων, πλην αυτών της ΛΝΕ⁽⁸⁾. Αντίθετα, είναι ελεύθερη η κυκλοφορία χρυσών νομισμάτων ξένων επικρατειών⁽⁹⁾. Παράλληλα, ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1870, η φυγάδευση ολοένα και μεγαλύτερων ποσοτήτων ελληνικών αργυρών κερμάτων στις χώρες του εξωτερικού θα επιφέρει τη διαταραχή των καθημερινών συναλλαγών.

Ο συνδυασμός των δύο αυτών παραγόντων (της διεθνούς, δηλαδή, νομισματικής κρίσης και των τοπικών της επιφαινομένων) θα οδηγήσει στη μεταβολή του συμπληρωματικού νομίσματος, των αργυρών μονοδράχμων και διδράχμων. Με το Νόμο ΑΤΜΒ' της 21ης Δεκεμβρίου 1885⁽¹⁰⁾, το ελληνικό Δημόσιο επέτρεψε στις Τράπεζες Εθνική, Ιονική και Ηπειροθεσσαλίας να εκδώσουν και να θέσουν σε κυκλοφορία κερματικά γραμμάτια ονομαστικής αξίας 2 και 1 δραχμής, έναντι εσωτερικού δανείου προς το κράτος συνολικού ύψους 18.000.000 δραχμών, με τόκο 2%. Η κυκλοφορία των κερματικών γραμματίων αντιπροσωπεύει ακριβώς τη νέα υποχρέωση του κράτους απέναντι στις δανείστριες τράπεζες. Όπως και τα μεγαλύτερης αξίας τραπεζογραμμάτια, έτσι και τα κερματικά γραμμάτια τίθενται σε αναγκαστική κυκλοφορία, χωρίς δηλαδή υποχρέωση εξόφλησης από την πλευρά των εκδουσών τραπεζών. Οι Τράπεζες Ιονική και Ηπειροθεσσαλίας συμμετέχουν με 3.500.000 δραχμές η κάθε μια και η Εθνική με 11.000.000. Το δάνειο είναι χρεωλυτικό και ως διάρκεια απόσβεσης ορίζεται η περίοδος ως το 1905. Για την εξυπηρέτηση του δανείου προβλέπεται εκχώρηση δημοσίων προσόδων (φόρος επί του οίνου). Με μεταγενέστερα Διατάγματα καθορίζεται η διαδικασία εκτύπωσης και διαχείρισεως των κερματικών γραμματίων, ενώ ο Νόμος ΑΥΟΓ' (1887) θα περιορίσει το ύψος του εσωτερικού δανείου – και άρα και των κερματικών γραμματίων – από 18.000.000 σε 14.000.000 δραχμές⁽¹¹⁾. Σε αντικατάσταση, ωστόσο, αυτής της μείωσης συνάπτεται νέο δάνειο ύψους 4.000.000 δρχ. με την ΕΤΕ, το οποίο χορηγείται σε αναγκαστικώς κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια, της ίδιας τράπεζας, με παράλληλη υποχρέωση της ΕΤΕ να αποσύρει από την κυκλοφορία το ισόποσο σε κερματικά γραμμάτια. Με τον ίδιο νόμο ο τόκος του δανείου των κερματικών γραμματίων περιορίζεται από 2% σε 1%. Επίσης, το εν λόγω δάνειο μετατρέπεται από

Κερματικά γραμμάτια
των 2 δραχμών,
εκδόσεως 1885.

Κερματικά γραμμάτια της 1 δραχμής, Β' εκδόσεως (1897). Υιοθετείται η προτομή της Αθηνάς.

χρεωλυτικό σε διαρκές, καθώς τα 14.000.000 θα έμεναν αμείωτα στην κυκλοφορία έως την τελική εξόφλησή του⁽¹²⁾.

Η εισαγωγή των κερματικών γραμματίων θεωρήθηκε αρχικά ως ορθολογικό νομισματικό μέτρο, δεδομένου του γεγονότος ότι, επιπροσθέτως, διευκόλυνε τη διενέργεια των καθημερινών συναλλαγών⁽¹³⁾. Οι ανωμαλίες στην αποπληρωμή του εσωτερικού δανείου, ωστόσο, αλλά και η ίδια η απαξιωτική λειτουργία της αντικατάστασης των κερμάτων με κερματικά γραμμάτια, οδήγησε – λίγες δεκαετίες αργότερα – στο χαρακτηρισμό των τελευταίων ως το κατώτερο στάδιο της αναγκαστικής κυκλοφορίας⁽¹⁴⁾. Το γεγονός αποτελεί μια επιπλέον απόδειξη για τον ταμειακό ρόλο της αναγκαστικής κυκλοφορίας καθ' όλη τη διάρκεια του 19ου αιώνα. Παράλληλα, δεν είναι

εκτός αντικειμένου η παρατήρηση ότι η αντικατάσταση της κυκλοφορίας των ασημένιων κερμάτων, μονοδράχμων και διδράχμων, από αντίστοιχα κερματικά γραμμάτια υποσκάπτει το κύρος του κρατικού μηχανισμού και διασαλεύει την εμπιστοσύνη των πολιτών προς την ταμειακή λειτουργία του κράτους.

Αναφέρθηκε ήδη ότι το νομοθετικό πλαίσιο υπέδειξε και την τυπολογία των κερματικών γραμματίων. Έτσι, τα εκδοθησόμενα γραμμάτια θα αποτελέσουν σειρές για κάθε τράπεζα, με αύξοντα αριθμό έως το 10.000. Προβλέπεται η άμεση αντικατάσταση των εφθαρμένων με νέα που συνεχίζουν την τήρηση των σειρών. Ως προς τη μορφή είναι πανομοιότυπα, με μόνη διαφορά το χρώμα (κυανό γι' αυτά της ΕΤΕ, καφέ της Ιονικής και πράσινο της Ηπειροθεσσαλίας), ενώ καθορίζεται ότι η εκτύπωσή τους πρέπει να διεκπεραιωθεί από το ίδιο εργοστάσιο. Τα κερματικά γραμμάτια της 1 δραχμής φέρουν στη μια όψη – πέρα από την ονομαστική τους αξία και τον αύξοντα αριθμό – την προτομή του Ερμή, την επωνυμία και την υπογραφή του Ταμιά της εκδούσας τράπεζας, και υπογραφή ελεγκτού. Τα ίδια ισχύουν και για τα κερματικά γραμμάτια αξίας 2 δραχμών, με τη διαφορά ότι προστίθεται εδώ η προτομή της Αθηνάς. Στη δεύτερη όψη τους τα κερματικά γραμμάτια φέρουν το γνωστό ελληνικό θυρεό με τους Ηρακλειδείς: παρατηρούμε την εμμονή στα αρχαιότροπα μοτίβα, που – παρά το νομισματικό ανορθολογισμό – ανακαλούν για άλλη μια φορά το ένδοξο παρελθόν και επικαλούνται τη συνέχεια του ελληνισμού.

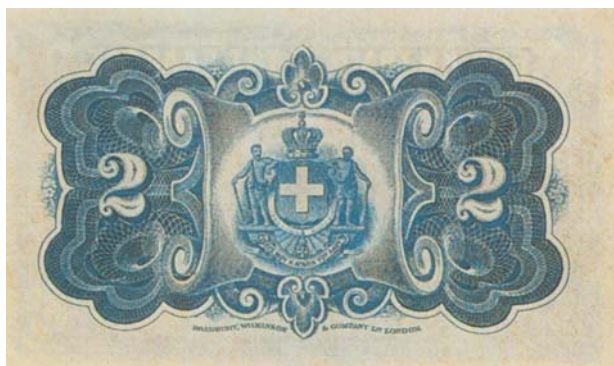
Εξάλλου, υπάρχει η νομοθετική πρόνοια *υπόμνησις περί τιμωρίας τῆς παραποιήσεως, τῆς πλαστογραφήσεως καὶ τῆς ἐν γνώσει τῆς πλαστότητος κυκλοφορίας*⁽¹⁵⁾. Η σχετική νομοθεσία καταγράφει εν γένει την ανάγκη διασφάλι-

NΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

σης της νόμιμης κυκλοφορίας των κερματικών γραμματίων, ως ένα τελευταίο μέσο διάσωσης του κρατικού κύρους. Η θεσμοθέτηση ελέγχων, ο προσδιορισμός της εισαγωγής τους αποκλειστικά μέσω του Τελωνείου Πειραιά, η άμεση απόσυρση στα Δημόσια Ταμεία των εφθαρμένων, η – με εξαιρετικά μέτρα ασφαλείας – αποστολή των τελευταίων από τα επαρχιακά Ταμεία στην κρατική κεντρική αποθήκη του χαρτοσήμου και η τελική καύση τους⁽¹⁶⁾, φαντάζουν ως δυσανάλογα εποπτικά μέσα μιας *suī generis* απαξιωτικής νομισματικής “μεθοδολογίας”. Οπως διαπιστώνουμε και από την υλική υπόσταση των κερματικών γραμματίων, τα οριζόμενα από το σχετικό νομοθετικό πλαίσιο μοιάζουν να τηρήθηκαν, ενώ οι παραγγελίες για την κατασκευή τους δίνονται από κοινού και από τις τρεις τράπεζες στον οίκο Bradbury Wilkinson and Co. με τιμή 11 σελίνια και 6 πένες για κάθε χιλιάδα μονόδραχμων γραμματίων και 12 σελινίων για κάθε χιλιάδα δίδραχμων. Αντίστοιχα, η τιμή των πλακών ορίστηκε σε 100 λίρες στερλίνες για την κάθε τράπεζα⁽¹⁷⁾.

Το 1895 ο τύπος των κερματικών γραμματίων αλλάζει⁽¹⁸⁾, ενώ νέες νομοθετικές ρυθμίσεις επιλαμβάνονται της καταστροφής τους μετά την απόσυρση από την κυκλοφορία⁽¹⁹⁾. Η χρήση κατά τις καθημερινές συναλλαγές της ειδικής αυτής κατηγορίας “κέρματος” επιβάλλει την πρόνοια για την καταστροφή και αντικατάσταση των κερματικών γραμματίων, αλλά και υποδεικνύει την ιδιοτυπία – την ευτέλεια σε τελική ανάλυση – του συναλλαγματικού μέσου. Λίγο αργότερα, νέο εσωτερικό δάνειο χορηγείται από τις τρεις τράπεζες προς την κυβέρνηση υπό τον τύπο των κερματικών γραμματίων, τα οποία συνεχίζουν βέβαια να είναι μη μετατρέψιμα σε μέταλλο. Σύμφωνα με τη Σύμβαση του Απριλίου 1897, οι τρεις τράπεζες αναλαμβάνουν να χορηγήσουν στην κυβέρνηση 6.000.000 δραχμές, σε κερματικά γραμμάτια τα οποία κατανέμονται ως εξής: η Εθνική υποχρεούται να χορηγήσει 750.000 κερματικά γραμμάτια των δύο δραχμών και 1.500.000 της μιας δραχμής, η Ιονική και η Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας από 375.000 κερματικά γραμμάτια των δύο δραχμών και 750.000 της μιας δραχμής⁽²⁰⁾. Το νέο δάνειο είναι χρεωλυτικό ενώ ο ετήσιος τόκος ορίζεται στο 1%. Εύλογα και τα νέα κερματικά γραμμάτια είναι δεκτά σε όλο το

*Κερματικά γραμμάτια των 2
δραχμών, Β' εκδόσεως (1897).
Υιοθετείται η προτομή
του Ερμού.*

κράτος επί της ονομαστικής τους αξίας, ενώ καθορίζεται ότι το απότοκο σε κερματικά γραμμάτια του συγκεκριμένου δανείου των 6.000.000 δραχμών μείον τό ἐν τῷ μεταξύ χρόνῳ χρεωλυτικῶς ἐξοφληθησόμενον ποσόν τοιούτων θέλει ἐξακολουθήσει κυκλοφοροῦν καί μετά τήν ἄρσιν τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας⁽²¹⁾.

II. Ἐκ νέου ἐπιβολή τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας

Αυτή ήταν η κατάσταση των νομισματικών πραγμάτων στην Ελλάδα κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες του 19ου αιώνα. Τι γίνεται όμως με τα τραπεζογραμμάτια; Η ἄρση τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τους ἐπετεύχθη το Δεκέμβριο του 1884 και ἐπανεισήχθη ἡ μετατρεψιμότητα σε χρυσό, καθώς ἡ σύναψη του δανείου των 170.000.000 φράγκων ἐπέτρεψε τὴν κάλυψη του χρέους πρὸς τις τράπεζες. Ωστόσο, σύντομα οἱ διαρροές των μεταλλικῶν διαθεσίμων, ἐξ αἰτίας τόσο τῆς γιὰ κερδοσκοπικούς λόγους φυγάδευσης των ἐλληνικῶν νομισμάτων στο ἐξωτερικό ὅσο και γιὰ λόγους που σχετίζονται με τὴν ἐξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους, ἐπέβαλαν τὴν ἐπαναφορὰ στο προηγούμενο καθεστῶς τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας τραπεζογραμμάτων. Το Σεπτέμβριο του 1885 διαδοχικές συμβάσεις με τις Τράπεζες Ἐθνική, Ἰονική καὶ Ἡπειροθεσσαλίας καθορίζουν νέα χορήγηση δανείου των ἐν λόγω τραπεζῶν πρὸς τὴν κυβέρνησι, συνολικού ὕψους 29.800.000 δραχμῶν. Το ποσό θα χορηγηθεῖ κατὰ 14.800.000 δραχμῆς σε μεταλλικό νόμισμα καὶ κατὰ 15.000.000 σε τραπεζικά γραμμάτια. Ἀπὸ τὸ συνολικό ποσό του δανείου τὸ μεγαλύτερο μέρος χορηγείται ἀπὸ τὴν Ἐθνική Τράπεζα, ἡ οποία δανεῖζει τὸ κράτος 24.000.000 δραχμῆς, ἀπὸ τις οποίες 12.000.000 σε μεταλλικό νόμισμα καὶ 12.000.000 σε τραπεζογραμμάτια.

Οἱ συμβάσεις κυρώνονται νομοθετικά τὸ Νοέμβριο του 1885 με συνέπεια τὴν ἐπαναφορὰ στο καθεστῶς τῆς ἀναγκαστικῆς κυκλοφορίας, ὡς ἐναρκτηρία ἡμερομηνία τῆς ὁποίας ὀρίζεται ἡ 20ῆ Σεπτεμβρίου 1885⁽²²⁾. Μεταγενέστερα, ὀρίζεται ὅτι ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία δὲν μπορεῖ παρὰ νὰ ἀρθεῖ συγχρόνως καὶ γιὰ τις τρεῖς τράπεζες, τὰ τραπεζογραμμάτια των ὁποίων γίνονται δεκτά σε ὅλη τὴν επικράτεια, παρὰ τὴν τοπικὴ ἰσχύ του ἐκδοτικού προνομίου. Πέρα ἀπὸ τὸ ἀρχικό δάνειο, τους ἐπόμενους μήνες τὸ κράτος προβαίνει σε νέα δανειοληψία ἀπὸ τὴν ΕΤΕ: δάνειο 10.000.000 δραχμῶν σε τραπεζογραμμάτια τὸ Νοέμβριο του ἰδίου ἔτους καὶ νέο δάνειο σε τραπεζογραμμάτια 20.000.000 δραχμῶν τὸν ἀμέσως ἐπόμενο μῆνα συμπληρώνουν τὴν εἰκόνα. Το

NΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

επόμενο έτος (1886) νέος δανεισμός – ύψους 25.000.000 δραχμών – του κράτους από την ΕΤΕ σε αναγκαστικώς κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια⁽²³⁾ οδηγεί σε αύξηση του συνολικού σχετικού δανείου.

Σε αντιστάθμισμα, λοιπόν, αυτής της κατηγορίας δανείων, αναβάλλεται η εξαργύρωση των τραπεζογραμματίων των τριών τραπεζών, δικαίωμα το οποίο θα βρίσκεται σε ισχύ έως την πλήρη αποπληρωμή των κρατικών υποχρεώσεων προς τις τράπεζες. Την ίδια περίοδο καθορίζεται νομοθετικά και το όριο της αναγκαστικής κυκλοφορίας: έτσι, η Εθνική Τράπεζα υποχρεώνεται να μην έχει σε κυκλοφορία τραπεζικά γραμμάτια αξίας πάνω από 82.000.000 δραχμές, η Ιονική ποσό σε κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια όχι πάνω από 9 εκατομμύρια, η δε Ηπειροθεσσαλίας μέχρι 6.000.000 δραχμές⁽²⁴⁾. Στο όριο της κυκλοφορίας τραπεζογραμματίων συμπεριλαμβάνονται τα δανεισθέντα προς την κυβέρνηση ποσά με τη μορφή τραπεζογραμματίων. Δεν συμπεριλαμβάνεται⁽²⁵⁾, ωστόσο, το προαναφερθέν δάνειο των κερματικών γραμματίων, το οποίο – όπως πιο πάνω είδαμε – ορίστηκε αρχικά σε 18.000.000 δρχ. και αργότερα περιορίστηκε σε 14.000.000 δρχ. Δεν συμπεριλαμβάνεται, επίσης, το δάνειο των κερματικών γραμματίων του 1897, ποσού συνολικά 6.000.000 δραχμών. Ειδικότερα όσον αφορά τα κερματικά γραμμάτια σημειώνουμε το εξής: αν και είναι σε ισχύ ως νόμιμο νόμισμα, άνευ μετατρεψιμότητας σε μεταλλικό, δεν υπολογίζονται, ωστόσο, στον καθορισμό του ανώτατου ορίου της αναγκαστικής κυκλοφορίας.

Η άρση της αναγκαστικής κυκλοφορίας, στις αρχές του 1885 στόχευσε στην επαναφορά της τιμής του συναλλάγματος στο άρτιο, καθώς ήταν γενικά παραδεκτό ότι η αύξηση των κυκλοφορούντων τραπεζογραμματίων μπορεί να αποτελέσει – πέρα από παράγοντα αύξησης των αναγκών σε συνάλλαγμα – και έναν από τους κύριους λόγους υπερτίμησης του συναλλάγματος⁽²⁶⁾. Εξάλλου, κατά την περίοδο που εξετάζεται, η μετατρεψιμότητα θεωρείται η μόνη υγιής νομισματική λειτουργία, ενώ η συμμετοχή της Ελλάδας στη ΔΝΕ επέβαλε τη συμμόρφωση με τους κανόνες της τελευταίας, την υιοθέτηση δηλαδή της ελεύθερης μετατρεψιμότητας των τραπεζογραμματίων. Ωστόσο, πολύ σύντομα το πείραμα αποτυγχάνει: η επανεισαγωγή, μετά από πολύ σύντομο διάστημα, της αναγκαστικής κυκλοφορίας, καταδεικνύει ότι η χώρα – λόγω των γνωστών ταμειακών και παραγωγικών δυσχερειών – δεν δύναται να ακολουθήσει τη διεθνή στρόφη προς τον κανόνα χρυσού. Μπορεί να σημειωθεί ότι με αυτόν τον τρόπο η Ελλάδα προεξοφλεί τη διεθνή νομισματική κρίση της δεκαετίας του 1880, σε συνδυασμό βέβαια με τις δομικές αδυναμίες των εγχώριων οικονομικών μηχανισμών.

Η νομισματική πραγματικότητα, υποδηλώνει με παραστατικότητα την ελληνική υστέρηση: η απουσία κοπών σε μεταλλικό νόμισμα (είτε χρυσό είτε άργυρο) δεν είναι υπόφορη των ευρύτερων θεσμικών περιορισμών που προκύ-

πουν από τη συμμετοχή της Ελλάδας στη ΛΝΕ και που ισχύουν για το σύνολο των κρατών μελών της. Έτσι, αν και δεν έχει απαγορευθεί για το σύνολο των χωρών της ΛΝΕ παρά η κοπή

αργυρών και χρυσών πενταδράχμων, η Ελλάδα δεν θα προβεί κατά την εξεταζόμενη περίοδο σε καμιά νομισματική κοπή, εκτός από τα χαλκονικέλινα εικοσάλεπτα, δεκάλεπτα και πεντάλεπτα, που κόβονται στο Νομισματοκοπείο των Παρισίων κατά τα έτη 1893-1895⁽²⁷⁾. Το ύψος της κοπής των άτεχνων και “φτωχικών” κερμάτων θα φθάσει συνολικά τα 3.000.000 δραχμές. Είναι ενδεικτική η ελληνική Δήλωση στο πλαίσιο της νομισματικής διάσκεψης του Παρισιού (Οκτώβριος 1885): *‘Η Έλληνική Κυβέρνησις ... επιθυμούσα νά παράσχη τό καθ’ έαντήν, υπέρ τής διάρκειας τής Ένώσεως πάσας τάς δυνατάς έγγυήσεις, αναδέχεται τήν επόμενην ύποχρέωσιν. Έφ’ όσον υφίσταται έν Έλλάδι ή αναγκαστική κυκλοφορία ή Έλληνική κυβέρνησις δέν θά επαναλάβει τήν έλευθέραν έκκοπήν άργυρων νομισμάτων. Μετά τήν άρσιν τής αναγκαστικής κυκλοφορίας, μόνον μετά προηγούμενην συννενόησιν μετά τής Γαλλίας καί Ίταλίας δύναται νά επαναλάβη τήν έλευθέραν έκκοπήν άργυρων νομισμάτων*⁽²⁸⁾.

Παρά τα θεραπευτικά μέτρα που λαμβάνονται κατά την πρώτη δεκαετία του 20ού αιώνα, το καθεστώς της αναγκαστικής κυκλοφορίας θα εξακολουθήσει έως το 1928. Το συγκεκριμένο ταμειακό μέτρο υπέσκαψε τη φερεγγυότητα του εθνικού νομίσματος, με άμεση συνέπεια την άνοδο της τιμής του συναλλάγματος. Έτσι, το

1892 το φράγκο ισοδυναμεί πλέον με 1,43 δραχμές ενώ το 1895 με 1,80. Σε συναρμολογή μάλιστα με την παντελή απουσία κοπών σε πολύτιμο μέταλλο και την έκδοση των κερματικών γραμματίων, η αναγκαστική κυκλοφορία των τραπεζογραμματίων αντανά-

Τραπεζογραμμάτιο
100 δραχμών της Προνομίουχον
Τράπεζας Ηπειροθεσσαλίας
(1888)

NΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

κλά την αδυναμία της Ελλάδας να συμμετάσχει στο “διεθνές κυνήγι του χρυσού”⁽²⁹⁾. Όπως ήδη σημειώθηκε, η αναγκαστική κυκλοφορία ως θεραπευτικό μέσο της νομισματικής στενότητας δεν συνάδει με τις ακολουθούμενες πρακτικές από τις εύρωστες δυτικοευρωπαϊκές οικονομίες της εποχής. Ωστόσο δεν θα πρέπει να παραβλεφθεί το γεγονός ότι η “χρυσοθηρία” στα τέλη του 19ου αιώνα δεν αποτελεί παρά εξαίρεση όσον αφορά την εξέλιξη των διεθνών νομισματικών μηχανισμών, καθώς *χαρτί και πίστη, πότε με τη μια, πότε με την άλλη μορφή, δεν παύουν να συναντώνται στην ροή της νομισματικής κυκλοφορίας και να συμφύρονται μαζί της*⁽³⁰⁾.

III. Η πτώχευση του 1893 και ο Διεθνής Οικονομικός Έλεγχος

Είναι ευρέως γνωστό ότι η επενδυτική δραστηριότητα του ελληνικού κράτους κατά τις δεκαετίες 1870 και 1880 χρηματοδοτήθηκε από διευρυμένο εξωτερικό δανεισμό. Παρά τη δημιουργία υποδομής σε οδικό και σιδηροδρομικό δίκτυο, παρά την ανάληψη από το κράτος ενός είδους επιχειρηματικού ρόλου και – τέλος – παρά την επάλληλη επενδυτική δραστηριότητα των ομογενών το εγχείρημα δεν κατάφερε να οδηγήσει στον οικονομικό μετασχηματισμό της Ελλάδας⁽³¹⁾. Η επικέντρωση των ιδιωτικών επενδύσεων στο χρηματοπιστωτικό τομέα και στην αγορά γαιών αποτέλεσε αρνητικό παράγοντα όσον αφορά τη δημιουργία βιομηχανικής υποδομής. Από την άλλη πλευρά, η δημόσια επενδυτική πολιτική, μολονότι κατάφερε να ενοποιήσει – μέσω των συγκοινωνιακών δικτύων – την εθνική αγορά, δεν είχε χρονική διάρκεια. Αν λάβουμε υπ’ όψιν τον υπέρογκο δημόσιο δανεισμό⁽³²⁾, οφέλη και ζημιές από την επενδυτική δραστηριότητα του ελληνικού κράτους μοιάζουν ισοσκελισμένα, στο βαθμό μάλιστα που – ήδη από τα τέλη της δεκαετίας του 1880 – η κύρια λειτουργία των δανείων, εξωτερικών και εσωτερικών, ήταν η ανατροφοδότηση του δημοσίου χρέους. Επιπροσθέτως, η υποτίμηση της δραχμής αλλά και η συνεχιζόμενη κρίση της σταφίδας – κυριότατου εξαγωγικού προϊόντος – επείνουν το πρόβλημα της εξεύρεσης μέσων για την πληρωμή των τοκομεριδίων. Ο Α. Ανδρεάδης θα σημειώσει με γλαφυρότητα: *Αναλωθέντων δέ τῶν δανεισθέντων ἡ οἰκονομική μας πλάστιγξ, ἐπιβαρυνθεῖσα διὰ νέων εἰς χρυσόν τόκων καὶ χρεωλυσιῶν ἤτο δυσμενεστέρα ἴσως ἢ πρότερον*⁽³³⁾.

Αν και η περιγραφή των συνθηκών, που οδήγησαν στην πτώχευση και εν

συνεχεία στην επιβολή του Διεθνούς Ελέγχου, είναι πέρα από τους στόχους αυτού του κειμένου, μπορεί ωστόσο να δοθεί το γενικό περίγραμμα των γεγονότων, καθώς επηρέασαν και τη νομισματική κατάσταση της χώρας. Από τις αρχές του 1890 άρχισε ο εκπεσμός των ελληνικών τίτλων στο Χρηματιστήριο του Λονδίνου. Με την επάνοδο στην εξουσία του Τρικούπη το Μάιο του 1892, οι διαπραγματεύσεις με άγγλους κεφαλαιούχους για σύναψη νέου δανείου αποτυγχάνουν⁽³⁴⁾. Ένα χρόνο μετά (Μάιος 1893), η βασιλική εντολή στον έμπειρο οικονομολόγο Σ. Σωτηρόπουλο, πρώην Υπουργό Οικονομικών στις κυβερνήσεις του Αλέξανδρου Κουμουνδούρου, αποτελεί αφορμή πολλών αιτιάσεων, καθώς η υπό σχηματισμό κυβέρνηση δεν διαθέτει κοινοβουλευτική πλειοψηφία. Ο Σωτηρόπουλος διαπραγματεύθηκε με τους Hambro's το γνωστό δάνειο της “κεφαλαιοποιήσεως”. Το – με τοκογλυφικούς όρους – δάνειο επέτρεπε την κεφαλαιοποίηση των καθυστερούμενων τοκομεριδίων παλαιότερων δανείων και την πληρωμή τους σε τίτλους του νέου δανείου, όχι της πραγματικής αλλά της ονομαστικής αξίας. Γενική ήταν η άποψη ότι το νέο δάνειο δεν αποτελούσε παρά μια μορφή πτώχευσης, ενώ οι καταθλιπτικοί του όροι απαιτούσαν υπηρεσία 6.500.000 φράγκων ετησίως⁽³⁵⁾. Εν τω μεταξύ, τα ελληνικά χρεώγραφα συνέχισαν να ξεπέφτουν στις διεθνείς χρηματαγορές.

Μετά την παραίτηση του Σωτηρόπουλου (Οκτώβριος 1893) και την επάνοδο στην πρωθυπουργία του Χ. Τρικούπη, το δάνειο της “κεφαλαιοποιήσεως” ακυρώνεται. Ο πρωθυπουργός αναφωνεί στη Βουλή τη γνωστή φράση *δυστυχῶς ἐπτωχέυσαμεν*. Με τους Νόμους ΒΡΔ', ΒΡΕ' και ΒΡΣΤ' των αρχών Δεκεμβρίου 1893 επιτρέπεται στην Κυβέρνηση να προσέλθει σε διαπραγματεύσεις με τους ομολογιούχους των δανείων σε χρυσό (πρόκειται για τα δάνεια των ετών 1881, 1884, 1887, 1889 και 1890) σχετικά με τη μεταρρύθμιση της υπηρεσίας τους. Καθορίζεται ότι αναστέλλεται η καταβολή χρεωλυσίων ενώ τα τοκομερίδια των δανείων αυτών καταβάλλονται πλέον μόνο σε ποσοστό 30%⁽³⁶⁾. Δεν μετεβλήθη, ωστόσο, η υπηρεσία των εσωτερικών δανείων σε δραχμές, πράγμα που αποτέλεσε αφορμή για ποικίλες αιτιάσεις από πλευράς των ομολογιούχων των εξωτερικών δανείων. Ο Ανδρεάδης θα σημειώσει: [σημειώθηκε] *ἄγρια κατακραυγή μεθ' ἡμῶν καὶ γενική ἀντίληψις ἐν τῇ ξένῃ ὅτι ἐπρόκειτο περὶ χρεωκοπίας καὶ οὐχί πτωχεύσεως*⁽³⁷⁾. Σύμφωνα με άλλες απόψεις η τακτική αυτή είναι νενομισμένη για τα κράτη που βρίσκονται σε κατάσταση πτώχευσης, ενώ δεν λείπει και το επιχείρημα ότι οι ομολογιούχοι των εσωτερικών δανείων είχαν ήδη χάσει μεγάλο μέρος του κεφαλαίου τους λόγω του ευτελισμού του εθνικού νομίσματος⁽³⁸⁾.

Οι διαπραγματεύσεις για το διακανονισμό του εξωτερικού χρέους θα διαρκέσουν τα αμέσως επόμενα χρόνια, η λύση όμως δεν θα δοθεί παρά υπό την επίδραση των τραγικών γεγονότων του 1897. Η κατάληψη της Θεσσαλίας

NΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

από τον Οθωμανικό στρατό και εν συνεχεία η διαμεσολάβηση των ευρωπαϊκών δυνάμεων προκειμένου να τερματιστούν οι εχθροπραξίες, αποτελεί την αναγκαία συνθήκη για τη διευθέτηση του συμβιβασμού του κράτους με τους πιστωτές του. Προκειμένου να εκκενωθεί η Θεσσαλία από τα εχθρικά στρατεύματα, πρέπει να καταβληθεί στην Οθωμανική Αυτοκρατορία πολεμική αποζημίωση ύψους 4 εκατομμυρίων τουρκικών λιρών. Οι απαραίτητοι πόροι δεν είναι δυνατόν να ευρεθούν παρά με τη συνδρομή των ευρωπαϊκών δυνάμεων, που δίνουν μεν την εγγύησή τους για το δάνειο της πολεμικής αποζημίωσης, με τον όρο όμως να γίνουν σεβαστά τα δικαιώματα των παλαιών ομολογιούχων του δημοσίου χρέους της Ελλάδος.

Τον Ιανουάριο του 1898 ψηφίζεται ο νόμος για το διακανονισμό του δημοσίου χρέους και από τον Απρίλιο αρχίζει τη λειτουργία του ο Διεθνής Οικονομικός Ελεγχος, με άμεσο αποτέλεσμα την επανάληψη των πληρωμών των εξωτερικών δανείων. Για την εξυπηρέτηση του δημοσίου χρέους διατέθηκαν οι πρόσδοδοι από τα μονοπώλια, τα τέλη χαρτοσήμου, ο φόρος καπνού και οι δασμοί διαφόρων τελωνείων. Με το Νόμο περί Διεθνούς Ελέγχου καθορίζεται επίσης η υπηρεσία των παλαιών δανείων σε χρυσό, ενώ το ίδιο έτος χορηγείται νέο δάνειο (το ονομαζόμενο της αποζημίωσης) 150.000.000 σε χρυσό, το οποίο τελεί υπό την εγγύηση των προστατιδών δυνάμεων⁽³⁹⁾. Στη διεξαγωγή των διαπραγματεύσεων και στην υιοθέτηση κάπως ευνοϊκότερων όρων σημαντικός θα είναι ο ρόλος του μέχρι τότε Διοικητή της Εθνικής Τράπεζας, και υπό την πίεση των περιστάσεων προαχθέντος σε Υπουργό Οικονομικών, Στ. Στρέιτ⁽³⁰⁾.

Νομισματικές εξελίξεις μετά την επιβολή του Διεθνούς Ελέγχου

Η Διεθνής Επιτροπή του Ελέγχου, όπως τελικά ονομάστηκε, δεν αναδείχθηκε ρυθμιστής μόνο της δημοσιονομικής κατάστασης στην Ελλάδα, αλλά και των νομισματικών πραγμάτων. Έτσι, ο Νόμος ΒΦΙΘ' "περί διεθνούς ελέγχου" προέβλεπε ότι τα δάνεια του κράτους σε τραπεζογραμμάτια με αντίκρυσμα την αναγκαστική κυκλοφορία, θα έπρεπε σταδιακά να επιστραφούν στους πιστωτές του κράτους, δηλαδή τις Τράπεζες Εθνική και Ιονική, καθώς η Τράπεζα Ηπειροθεσσαλίας θα συγχωνευθεί με την ΕΤΕ το 1899. Η αποπληρωμή των δανείων σε τραπεζικά γραμμάτια θα γινόταν με ετήσιες καταβολές τουλάχιστον 2.000.000 δραχμών. Ως εναρκτήριο έτος της επιστροφής των δανεισθέντων ποσών ορίζεται το έτος 1900: όπως είδαμε παραπάνω, το άθροισμα των εσωτερικών δανείων σε αναγκαστικώς κυκλοφορούντα τραπεζογραμμάτια είχε – μεταξύ των ετών 1885 και 1886 – ανέλθει σε 74.000.000 δραχμές. Τα ίδια ισχύουν και για τα κερματικά γραμμάτια, καθώς το κράτος θα πρέπει

να αποσύρει από την κυκλοφορία κερματικά μονόδραχμα και δίδραχμα ονομαστικής αξίας 20.000.000 δραχμών, τα οποία είχαν τη μορφή δανείου και επίσης τε-

λούσαν υπό το καθεστώς της αναγκαστικής κυκλοφορίας. Σύμφωνα με τους υπολογισμούς της ΔΟΕ, το συνολικό ύψος της αναγκαστικής κυκλοφορίας ανερχόταν κατά την εξεταζόμενη περίοδο συνολικά σε 161.000.000 δραχμές⁽⁴¹⁾. Είναι ευνόητο ότι η επιστροφή των δανείων αυτού του τύπου δεν σημαίνει την άρση της αναγκαστικής κυκλοφορίας, αλλά μόνο τη σταδιακή απόσυρση των τραπεζογραμμάτων και κερματικών γραμματίων που αντιστοιχούν στα δάνεια προς το κράτος.

Η ΔΟΕ απαιτούσε, λοιπόν, την επιστροφή των επ' αναγκαστική κυκλοφορία δανείων στους πιστωτικούς οργανισμούς, συνεπώς και την αντικατάσταση των κερματικών γραμματίων με ασημένια κέρματα. Η ίδια, όμως, υποχρέωση απορρέει από τη συμμετοχή της Ελλάδας στη Λατινική Νομισματική Ένωση: στη νέα νομισματική Σύμβαση του 1907 το όριο κοπής αργυρών κερμάτων αναπροσαρμόζεται από 6 σε 16 φράγκα ανά κάτοικο της κάθε επικράτειας. Εξάλλου, από τη Σύμβαση προκύπτουν δύο ουσιαστικά σημεία για την Ελλάδα. Αφενός αναγνωρίζεται ότι η χώρα έχει συμφέρον να αντικαταστήσει τα κερματικά γραμμάτια με ασημένια κέρματα. Αφετέρου, προκειμένου η Ελλάδα να αντεπεξέλθει στις ανάγκες νέων ασημένιων κοπών, αποφασίζεται η “εθνικοποίηση” των κερμάτων της κατά το προηγούμενο ιταλικό παράδειγμα. Τα ελληνικά, δηλαδή, ασημένια κέρματα που κυκλοφορούν στις άλλες επικράτειες εντός των ορίων της ΑΝΕ θα επιστραφούν στην Ελλάδα, με υπο-

χρέωση της τελευταίας να καταβάλει το αντίτιμό τους στις χώρες προέλευσης. Επίσης, τα Δημόσια Ταμεία των άλλων επικρατειών απαγορεύεται να δέχονται στο εξής ελληνικά αργυρά κέρματα. Επιπροσθέτως, η Σύμβαση ορίζει σαφώς την ελληνική υποχρέωση για από-

Τραπεζογραμμάτιο 25 δραχμών της ΕΤΕ (1900). Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα υπερθολικά κλασικίζοντα μοτίβα.

NΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

συρση των κερματικών γραμματίων: *Ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ὑποχρεοῦται νὰ ἀποσύρῃ τῆς κυκλοφορίας ἐντὸς δύο ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἀνταλλαγῆς τῶν ἐπικυρώσεων τῆς παρούσης Προσθέτου Συμβάσεως τὸ σύνολον τῶν κερματικῶν γραμματίων 1 καὶ 2 δραχμῶν, ἅτινα ἔχει ἐκδώσει*⁽⁴³⁾.

Επιλογικό σχόλιο

Απομένει να δούμε σε επόμενο κείμενο την πραγμάτωση των περί της νομισματικής κατάστασης αποφάσεων. Ωστόσο, ας σημειωθεί εδώ ότι η νομισματική εξυγίανση και η επίτευξη του *minimum* έστω της νομισματικής φερεγγυότητας, έρχεται ως αποτέλεσμα τόσο του Διεθνούς Ελέγχου όσο και της συμμετοχής της χώρας σε υπερεθνικούς θεσμούς. Γενικά μιλώντας, μετά την επιβολή του Διεθνούς Ελέγχου η χώρα επανήλθε στις διεθνείς αγορές ως δανειολήπτης, αποτέλεσμα της αποκατάστασης της φερεγγυότητάς της. Ήδη από τις αρχές του 20ού αιώνα ασκήθηκε συνεπής αντιπληθωριστική πολιτική, με θετική επίπτωση τη σταδιακή αποκατάσταση της αξίας της δραχμής⁽⁴⁴⁾. Έτσι, γύρω στα 1909 η δραχμή έφθασε την παλιά της ισοτιμία. Η στενότητα της νομισματικής κυκλοφορίας, ως συνεπαγόμενο της ακολουθούμενης αντιπληθωριστικής πολιτικής, αντιμετωπίστηκε νομοθετικά και δημοσιονομικά στις αρχές της δεκαετίας του 1910, πράγμα που αποτέλεσε τον επόμενο μεγάλο σταθμό στη νομισματική ιστορία της νεώτερης Ελλάδος.

Οι φωτογραφίες των κερματικών γραμματίων και τραπεζογραμματίων προέρχονται από το Λεύκωμα της Alpha Τράπεζας Πίστews, Αθήνα, 1994.

Υποσημειώσεις

⁽¹⁾ Cf. Γ. ΑΛΟΓΟΣΚΟΥΦΗΣ, Σ. ΛΑΖΑΡΕΤΟΥ, *Νομισματικά καθεστώτα και δημοσιονομικές διαταραχές στη νεώτερη Ελλάδα*, Αθήνα, ΙΜΟΠ, 1997, σ. 66-68.

⁽²⁾ Cf. ΣΠ. ΑΣΔΡΑΧΑΣ, *Η κίνηση των τιμών, ημερομισθίων και μισθών (1832-1912)*. Συζήτηση γύρω από μια έρευνα, in: *idem*, *Ζητήματα Ιστορίας*, Αθήνα, Θεμέλιο, β' έκδοση 1999, σ. 179.

⁽³⁾ *Ibid.*, σ. 61-62.

⁽⁴⁾ Νόμος ΑΤΜΓ, περί κυρώσεως νομισματικῶν συμβάσεων, Σύμβαση τῆς 25ης Ὀκτωβρίου (6 Νοεμβρίου 1885), ἄρθρο 8. Αντίθετα ἀπὸ τα ἀργυρὰ νομίσματα, ἐπιτρέπεται ἡ χωρὶς περιορισμὸ κοπή χρυσῶν (πλὴν τῶν χρυσῶν πενταφράγων). Επομένως, πρακτικὰ διαπιστώνουμε τὴ στροφὴ πρὸς τὸ χρυσὸ κανόνα.

⁽⁵⁾ Νόμος ΑΤΜΓ, περί κυρώσεως νομισματικῶν συμβάσεων, Συμφωνία τῆς 25ης Ὀκτωβρίου (6 Νοεμβρίου 1885), ἄρθρο 3.

⁽⁶⁾ H. PARKER WILLIS, *A history of the Latin Monetary Union. A study of international monetary action*,

Νέα Υόρκη, Greenwood Press, 1968 β' έκδοση, σ. 254, όπου και παρατίθενται στοιχεία από την έκθεση του γαλλικού Υπουργείου Οικονομικών έτους 1897.

⁽⁷⁾ Cf: *Ibid*, σ. 258-262.

⁽⁸⁾ Υπ. Οικονομικών, *Τα ελληνικά νομίσματα*, Αθήνα, Εθνικό Τυπογραφείο, 1928, σ. 42. Ωστόσο, τα τούρκικα χρυσά και αργυρά νομίσματα έχουν προσωρινά ελεύθερη κυκλοφορία στις νεοπροσαρτηθείσες περιοχές.

⁽⁹⁾ Β. Διάταγμα της 30ής Ιανουαρίου 1893, *περί παραδοχής εν τῷ Κράτει ἐπὶ ὀριζομένη διατιμῆσει τῶν χρυσῶν νομισμάτων Ἐπικρατειῶν τινῶν*.

⁽¹⁰⁾ Νόμος ΑΤΜΒ, της 24ης Δεκεμβρίου 1885, *περί κυρώσεως τῆς ἀπὸ 10 Δεκεμβρίου 1885 συμβάσεως μεταξὺ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἰονικῆς καὶ Ἡπειροθεσσαλίας κλπ*, όπου και το κείμενο της Σύμβασης με τις τρεις τράπεζες.

⁽¹¹⁾ Διάταγμα της 27ης Ιανουαρίου 1886, *περί εκτελέσεως του ΑΤΜΒ' νόμου "περί κυρώσεως τῆς ἀπὸ 10 Δεκεμβρίου Συμβάσεως μεταξὺ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καὶ τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἰονικῆς καὶ Ἡπειροθεσσαλίας καὶ Νόμος ΑΥΟΓ, περί τροποποιήσεως τῆς μετὰ τῶν Τραπεζῶν συμβάσεως τῆς ἀφορώσης εἰς τὸ δάνειον τῶν κεγματικῶν γραμματίων*, 1η Ιουνίου 1887. Σχετικά με την εν λόγω τροποποίηση, αντιπαράβλλουμε, επίσης, τα πρακτικά του Γενικού Συμβουλίου της Τράπεζας Ἡπειροθεσσαλίας της 20ῆς Μαΐου 1887, όπως δημοσιεύονται στο: Ε. ΠΡΟΝΤΖΑΣ, *Ἡ αυθεντία του νομίσματος στη νεοελληνική κοινωνία, Ἡ περίοδος των διατακτικῶν κερμάτων (1885-1910)*, Αθήνα, ΕΜΝΕ, 1995, σ. 169-172.

⁽¹²⁾ Για τα παραπάνω συνοπτική αναφορά: Γ. ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ, *Το νόμισμα*, αναστατική έκδοση της έκδοσης 1902, Αθήνα, ΕΕΤ/Αλεξάνδρεια, 1996, σ. 295.

⁽¹³⁾ Ε. ΠΡΟΝΤΖΑΣ, *Ἡ αυθεντία ... op. cit.*, Αθήνα, ΕΜΝΕ, 1995, σ. 116.

⁽¹⁴⁾ *Ibid*.

⁽¹⁵⁾ Διάταγμα της 27ης Ιανουαρίου 1886, *περί εκτελέσεως τοῦ ΑΤΜΒ' νόμου ... op.cit.*, άρθρον 3ον.

⁽¹⁶⁾ Για τα παραπάνω, ανατρέχουμε: Διάταγμα της 27ης Ιανουαρίου 1886 ... *op. cit.*, άρθρον 5ον, και κυρίως Διάταγμα της 31ης Μαΐου 1886, περί του καταρτισμού, της διαχειρίσεως κλπ. των τραπεζικών γραμματίων των δραχμῶν 2 και 1, των προβλεπόμενων υπό της συνομολογηθείσης μετὰ των Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἰονικῆς και Ἡπειροθεσσαλίας τῆς 10 Δεκεμβρίου 1885 συμβάσεως, άρθρα 2 εως 5. Επίσης, Διάταγμα της 23ης Μαΐου 1890 *περί ἀνταλλαγῆς κλπ. τῶν ἐφθαρμένων διδράχμων καὶ μονοδράχμων γραμματίων τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἰονικῆς καὶ Ἡπειροθεσσαλίας*, άρθρα 1-4.

⁽¹⁷⁾ Τα παραπάνω στοιχεία αντλήθηκαν από το: Ε. ΠΡΟΝΤΖΑΣ, *Ἡ αυθεντία ... op. cit.*, σ. 119-120, όπου και η επεξεργασία αρχειακῶν τεκμηρίων από το ΙΑΕΤΕ, με την αλληλογραφία μεταξύ της ΕΤΕ και του αγγλικού οίκου που αναλαμβάνει την εκτύπωση των κεγματικῶν γραμματίων.

⁽¹⁸⁾ Διάταγμα της 7ης Φεβρουαρίου 1895, *περί του νέου τύπου των τραπεζογραμματίων*. Υιοθετείται η προτομή του Ερμή για τα δίδραχμα και της Αθηνάς για τα μονόδραχμα. Πάντως εξακολουθεῖ η ομοιογένειά τους, με μόνη εξαίρεση [πλην του "λογότυπου" της εκδούσας τράπεζας] η χρωματική διαφοροποίηση.

⁽¹⁹⁾ Διάταγμα της 20ῆς Μαΐου 1896, *περί τῶν ἐν τοῖς δημοσίοις Ταμείοις κλπ. συγκεντρυνμένων ἐφθαρμένων κεγματικῶν γραμματίων τῶν Τραπεζῶν, Ἐθνικῆς, Ἰονικῆς καὶ Ἡπειροθεσσαλίας*.

⁽²⁰⁾ Νόμος ΒΥΖ', της 11ης Απριλίου 1897, *περί κυρώσεως τῆς ἀπὸ 3 Ἀπριλίου 1897 συμβάσεως μεταξὺ τοῦ ἐπὶ τῶν Οἰκονομικῶν Ὑπουργοῦ καὶ τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Προνομιούχου Ἡπειροθεσσαλίας καὶ Ἰονικῆς, περί χορηγήσεως πρὸς τὴν Κυβέρνησιν τριῶν ἐκατομμυρίων διδράχμων καὶ μονοδράχμων κεγματικῶν γραμματίων ἐκ δρχ. ἐν ὅλῳ 6.000.000 καὶ Διηλοποιήσεως τοῦ Ὑπ. Οἰκονομικῶν, τῆς 16ῆς Ἰουλίου 1897, περί χορηγήσεως εἰς τὴν Κυβέρνησιν δραχμῶν 6.000.000 εἰς κεγματικά γραμμάτια τῶν δραχμῶν 2 καὶ 1. Cf. τις σχετικές δηλώσεις των Διοικήσεων των τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἰονικῆς, Ἡπειροθεσσαλίας ὅτι αποδέχονται τὴν τροποποίησιν της ἀρχικῆς Σύμβασης, και τὴν υποχρέωσιν τους να καταβάλλουν το 50% του ποσού σε κεγματικά γραμμάτια των δύο δραχμῶν.*

⁽²¹⁾ Σύμβασις της 3ης Απριλίου 1897, άρθρον 2ον, όπως παρατίθεται στο Νόμο ΒΥΖ'.

⁽²²⁾ Cf. Σ. Π. ΣΚΙΑΔΑΣ, *Ἡ ἀναγκαστικὴ κυκλοφορία*, Παρνασσός, ΙΖ', Ιούνιος 1895, αναδημοσίευση στο: Ζ. ΔΕΜΑΘΑΣ, Θ. ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ, Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, *Νομισματικές κρίσεις και η κρατική διαχείρισή τους στην Ελλάδα 1830-1930*, Αθήνα, Θεμέλιο, 1991, σ. 97-98.

NΟΜΙΣΜΑ & ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΕΣ ΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

(23) Νόμος ΑΤΝΕ της 5ης Απριλίου 1886, ΦΕΚ 84, περί άδειας συννομολογήσεως δανείου 25 εκατομμυρίων δραχμών και Β. Διάταγμα της 17ης Απριλίου 1886, ΦΕΚ 93, περί έγκρίσεως συμβάσεως περί χορηγήσεως τῷ Δημοσίῳ ὑπό τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς δανείου 15.000.000 δραχμών εἰς τραπεζικά γραμμάτια.

(24) Νόμος ΑΤΜΒ, της 24ης Δεκεμβρίου 1885, περί κυρώσεως τῆς ἀπό 10 Δεκεμβρίου 1885 συμβάσεως με-
ταξύ τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν καί τῶν Τραπεζῶν Ἐθνικῆς, Ἴονικῆς καί Ἡπειροθεσσαλίας κλπ,
άρθρο 2 της κυβερνητικῆς Σύμβαςης με τις τρεις τράπεζες που περιλαμβάνεται στο κείμενο του Νό-
μου. Επίσης για τα παραπάνω: Ι. Α. ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ, *Ιστορία της Εθνικῆς Τραπεζῆς της Ελλάδος (1842-
1902)*, αναστατική έκδοση της α' εκδόσεως 1902, Αθήνα, ΜΙΕΤ, 1988, σ. 100-101.

(25) Cf., Νόμος ΑΤΜΒ', άρθρο 4 της επισυναπτόμενης Σύμβαςης, 24 Δεκεμβρίου 1885.

(26) Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, *Η νομισματική κρίση του 1885*, in: Ζ. ΔΕΜΑΘΑΣ, Θ. ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ, Θ.
ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, *Νομισματικές κρίσεις ... op. cit.*, σ. 25, 27.

(27) Ν. ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ, *Η νομισματική ιστορία της δραχμῆς*, Αθήνα, Ελληνικό Νόμισμα, χχ., σ. 91-92.

(28) *Δήλωσις*, της 25ης Οκτωβρίου/6 Νοεμβρίου 1885.

(29) Θ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, *Η νομισματική κρίση του 1885*, in: Ζ. ΔΕΜΑΘΑΣ, Θ. ΚΑΛΑΦΑΤΗΣ, Θ.
ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ, *Νομισματικές κρίσεις ... op. cit.*, σ. 29.

(30) F. BRAUDEL, *Υλικός πολιτισμός, οικονομία και καπιταλισμός (15ος-18ος αιώνας)*. Τ. Α. *Οι δομές
της καθημερινῆς ζωῆς: το δυνατό και το αδύνατο*, Αθήνα, ΜΙΑΤΕ, 1995, σ. 514.

(31) Cf. Γ. ΔΕΡΤΙΔΗΣ, *Ελληνική οικονομία και Βιομηχανική Επανάσταση (1830-1910)*, Αθήνα, Α. Σάκ-
κουλας, β' έκδοση 1985, σ. 95-96.

(32) Για τα δημόσια δάνεια της περιόδου, cf.: Α. ΑΝΔΡΕΑΔΗ, "Εργα, επιμ. Κ. Βαρβαρέσσου, Γ. Α. Πε-
τρόπουλου, Ι. Πίντου, Αθήνα, Νομική Σχολή, 1939, Τ. II, σ. 370 και εξής.

(33) Α. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ, *Ἡ πτώχευσις τοῦ 1893*, Εργασία, 7-5-1932, III, σ. 561.

(34) Για την αποτυχία των διαπραγματεύσεων του δανείου ανατρέχουμε με αρχική μάλλον ασφάλεια: Α.
ΣΥΓΓΡΟΣ, *Απομνημονεύματα*, εισ.-επιμ. Α. Αγγέλου - Μ. Χ. Χατζηγιάννου, τόμος Γ, Αθήνα, Εστία, σ.
129-145. Ο Συγγρός, όπως ο ίδιος εκ των υστέρων σημειώνει, θεωρούσε αναπόφευκτη την πτώχευση του
ελληνικού κράτους, και αντιμετώπιζε τις διάφορες προσπάθειες για δανεισμό στις αρχές της δεκαετίας
του '90 ως μέσα για την αναβολή απλώς της χρεωκοπίας και όχι για την οριστική αποφυγή.

(35) *Ibid*, σ. 149.

(36) Για τα παραπάνω: ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ, *Ιστορία της ... op. cit.*, σ. 136, ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ, *Ἡ πτώχευσις τοῦ
1893*, Εργασία, 7-5-1932, III, σ. 562.

(37) ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ, *loc. cit.*

(38) ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ, *Ιστορία της ... op. cit.*, σ. 136, ΣΥΓΓΡΟΣ, *Ἀπομνημονεύματα ... op. cit.*, σ. 169 και
213-214.

(39) Για τα παραπάνω στοιχεία: ΒΑΛΑΩΡΙΤΗΣ, *Ιστορία ... op. cit.*, σ. 180-184, ΚΑΤΣΕΛΙΔΗΣ, *Το νόμισμα
... op. cit.*, σ. 303.

(40) ΕΜ. ΤΣΟΥΔΕΡΟΣ, *Ὁ Στέφανος Στρέϊτ, τὰ δημόσια οἰκονομικά μας καί ἡ Ἐθνική Τράπεζα κατά τήν
περίοδον στανρώσεως ἥτοι ἀπό τό 1869-1911 Α'*, Εργασία, 30.4.1939. Ο δε Συγγρός θα σημειώσει: ...
βοηθούμενος [εν. ο Γεώργιος Α' στις ενέργειές του υπέρ της ελληνικής υπόθεσης] *ἀπό τόν ἐπί τῶν
Οἰκονομικῶν Ὑπουργόν Στρέϊτ, διακριθέντα ἐπί ἐπιτηδειότητι καί ἀξιοπρεπεῖ συνάμα συμπεριφορᾷ πρὸς
τε τοὺς ξένους καί τοὺς ἡμετέρους*. ΣΥΓΓΡΟΣ, *Απομνημονεύματα ... op. cit.*, σ. 256.

(41) Για τα παραπάνω στοιχεία: ΠΡΟΝΤΖΑΣ, *Η αυθεντία ... op. cit.*, σ. 131-132.

(42) Νόμος ΓΤΑΒ, 16 Μαρτίου 1909, με τον οποίο κυρώνεται η πρόσθετος Νομισματική Σύμβασις της
22ας Οκτωβρίου/4 Νοεμβρίου 1908. Άρθρα 4 έως 11 της Σύμβασης, το κείμενο της οποίας επισυνά-
πτεται στο Νόμο ΓΤΑΒ.

(43) Άρθρο 12.

(44) ΕΜ. ΤΣΟΥΔΕΡΟΣ, *Ὁ Στέφανος Στρέϊτ, τὰ δημόσια οἰκονομικά μας καί ἡ Ἐθνική Τράπεζα κατά τήν
περίοδον στανρώσεως ἥτοι ἀπό τό 1869-1911 Γ'*, Εργασία, XI, 14.5.1939, σ. 471. Επίσης: Α. Δ. ΚΥΡΚΙΛΙ-
ΤΣΗ, *Αἱ Τράπεζαι ἐν Ἑλλάδι*, πρόλογος Γ. Χαριτάκη, Αθήνα, 1934, σ. 9.

ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

ΚΑΝΟΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΥΣΗΣ

Το Δελτίον της Ενωσης Ελληνικών Τραπεζών δέχεται ανέκδοτα άρθρα προς δημοσίευση εφόσον είναι επώνυμα, σχετίζονται με επίκαιρα ή διαχρονικά ζητήματα του τραπεζικού τομέα και παρουσιάζουν το θέμα τους με σαφή, αναλυτικό και επιστημονικό τρόπο. Τα κείμενα πρέπει να αποστέλλονται δακτυλογραφημένα σε διπλό διάστημα σε τρία τυπωμένα αντίγραφα και σε δισκέτα 3,5 ιντσών, σε μορφή Word. Η έκτασή τους δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 4.000-4.500 λέξεις και είναι απαραίτητο να συνοδεύονται από περίληψη (έως 100 λέξεις). Είναι επιθυμητή η παράθεση Βιβλιογραφίας.

Για να δημοσιευτεί ένα κείμενο, πρέπει να εγκριθεί από τη Συντακτική Επιτροπή. Οι αρνητικές αποφάσεις δεν αιτιολογούνται. Το περιοδικό και η ΕΕΤ δεν δεσμεύονται σε καμία περίπτωση από τις απόψεις των συγγραφέων. Η μερική ή ολική αναπαραγωγή κειμένων του περιοδικού επιτρέπεται μόνο με την άδεια του Εκδότη.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικοινωνούν
με την κα Α. Μανιάτη, τηλ. 210 3386.532, fax 210 3615.324
e-mail: amaniati@hba.gr

ΣΥΣΤΑΣΗ

Προκειμένου να διασφαλιστεί
η απρόσκοπτη παράδοση του ΔΕΛΤΙΟΥ σε κάθε αποδέκτη
παρακαλούμε σε περίπτωση αλλαγής
της υπηρεσιακής θέσης ή της ταχυδρομικής σας διεύθυνσης
να ειδοποιείται ο Υπεύθυνος Διανομής
κ Δημήτρης Λαμπρόπουλος
τηλ.: 210 3386.547, fax: 210 3386.596
e-mail: dlambrop@hba.gr

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ Ε.Ε.Τ.
Σόλωνος & Μασσαλίας 1 • 106 80 Αθήνα
Τηλ. Κέντρο 210.3386.500 • Fax: 210.3386.596
E-mail: hba@hba.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟ ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ: Τηλ.: 210.3386.400
Fax: 210.3618.714 / 210.3613.842 • E-mail: eti@hba.gr